

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

KOMMUNIKATSIOONI ROLL
KODANIKUALGATUSTE ELLUVIIMISEL:
„TEEME ÄRA! 2008“ JA
„TEEME ÄRA MINU EESTI“

Kutsemagistritöö

Monika Kopti

Juhendaja: PhD Kristina Reinsalu

Tartu 2009

Tänuõnad

Selle töö tegemiseks võtsin hoogu üsna pikka aega, ligi kolm aastat. Kui 2005. aasta lõpus väikese pojaga koduseks jäin, ei olnud minus tunnet, et jaksaksin pisikese kõrvalt oma lõpusirgel olevad magistriõpingud nõ üle koera saba aidata. Nüüd, kolm ja pool aastat hiljem, on mul kodus üks vahva marakratt, suur poiss Mikk, kes ei tahaks küll eriti lasta emmel kogu aeg kuhugi kirjutama kaduda, aga on ajutiselt õnneks selle olukorraga siiski leppinud.

See töö on teoks saanud tänu mu seljatagust toetanud ja Miku eest hoolitsenud meeskonnale. Kirjutasin seal, kus oli parasjagu aeg ja koht poja jaoks olemas, kas vanavanemate, tädi Jansa juures või issiga koos olles, ehk Tallinnas, Laiusel või Kuressaares.

Aitäh mu heale emale ja isale, kallile ämmale ja äiale, alati abivalmis sõbrannale Janika Zenkinale ja mulle ikka hoogu sisse lükanud elukaaslasele Fredile. Ja muidugi aitäh mu armsale pojale Mikule, kes suutis alati ära oodata, mil emme temaga lõpuks jälle tegeleda saab. Ilma teieta ei oleks mul see õnnestunud. Tänan!

Samuti kuulub mu sügav tänu Eva Truuverkile, kes oli valmis vastama minu küsimustele kas või öösel, mu toetavale juhendajale Kristina Reinsalule ja abivalmis töökaaslasele Edydt Johansonile, kes nõustas mind töö ingliskeelse kokkuvõtte koostamise juures.

Aitäh ütlen ka üheksale selle töö jaoks intervjuu andnud inimesele ning muidugi kõikidele Teeme Ära ja Minu Eesti toimkondade liikmetele, kes jätsid algatustesse suure hulga oma vabast ajast ja panid neisse oma südame.

Tänuga,
Monika Kopti

SISUKORD

Sissejuhatus	5
1. Teoreetilised lähtekohad.....	7
1.1 Kodanikuühiskond ja kodanikualgatus Eestis	7
1.2 Demokraatia ja tema vormid	10
1.3 Teoreetilised võimalused laiaulatuslikuks teavituseks	11
2. Eesmärk ja uurimisülesanded	15
3. Kodanikualgatuste valik ja tutvustus	16
3.1 Kodanikualgatus „Teeme Ära! 2008“	17
3.1.1 Prügikoristustalgute elluviimine.....	17
3.1.2 Algatuses osalejad	21
3.1.3 „Teeme Ära! 2008“ tulemus.....	23
3.2 Kodanikualgatus „Teeme Ära Minu Eesti“	26
3.2.1 Algatuses osalejad	28
3.2.2 „Teeme Ära Minu Eesti“ I osa tulemus.....	30
3.2.3 Edasised tegevused	36
4. Metoodilised võtted	38
5. Empiirilised tulemused: meediakajastused ja intervjuud	39
5.1 Algatused korraldajate ja partnerite silme läbi	39
5.1.1 Intervjueeritavad ja nende seotus kodanikualgatustega.....	40
5.1.2 Algatuste mõju ühiskonnale	42
5.1.3 Kommunikatsioonialased õnnestumised ja probleemid	44
5.2 „Teeme Ära! 2008“ meediakajastused	48
5.2.1 Kajastuste osakaal ja hinnangud.....	49
5.2.2 Prügikoristustalgute kõneisikud ja sõnavõtjad	57
5.3 „Teeme Ära Minu Eesti“ meediakajastused	60
5.3.1 Kajastuste osakaal ja hinnangud.....	61
5.3.2 Mõttetalgute kõneisikud ja sõnavõtjad	67
5.4 „Teeme Ära! 2008“ turunduskommunikatsioon.....	68
5.5 „Teeme Ära Minu Eesti“ turunduskommunikatsioon	71
5.6 Algatuste sisekommunikatsioon	77
6. Järeldused ja diskussioon.....	79
6.1 Kodanikuühiskond, prügi- ja mõttetalgud	79
6.2 Demokraatia ja kodanikualgatused.....	81
6.3 Hinnang kodanikualgatuste kommunikatsioonile	84
6.4 Soovitused ja ettepanekud	89
Kokkuvõtte	91
Summary.....	93

Kasutatud kirjandus	96
LISAD	100
Lisa 1 „Teeme Ära Minu Eesti“ mõttetalgute päeva vaatlus.....	101
Lisa 2 Talgujuhi käsiraamat.....	108
Lisa 3 Mida teha võimalike ootamatute külalistega?.....	126
Lisa 4 Kriisijuhend kojavanemale ja talgujuhile.....	132
Lisa 5 Intervjuu Anneli Ohvriliga.....	135
Lisa 6 Intervjuu Eva Truuverkiga.....	138
Lisa 7 Intervjuu Henri Laupmaaga.....	143
Lisa 8 Intervjuu Hille Hinsbergiga.....	146
Lisa 9 Intervjuu Peeter Eekiga.....	148
Lisa 10 Intervjuu Rainer Nõlvakuga.....	151
Lisa 11 Intervjuu Tatjana Lavrovaga.....	157
Lisa 12 Intervjuu Tiina Urmiga.....	163
Lisa 13 Intervjuu Toomas Trapidoga.....	166
Lisa 14 Vabariigi presidendi tervitus mõttetalgulistele.....	168
Lisa 15 „Teeme Ära! 2008“ partnerid.....	170
Lisa 16 „Teeme Ära Minu Eesti“ partnerid.....	176

Sissejuhatus

Algav töö sündis soovist talletada 2008. aasta kevadel toimunud prügikoristamise ja ennetamise kampaania „Teeme Ära! 2008“ (edaspidi ka Teeme Ära) protsessi kommunikatsioon.

Teema oli mulle südamelähedane, sest osalesin oma toonase ametikoha tõttu aktsiooni ettevalmistuses ja kommunikatsioonitöös. Keskkonnaministeeriumi avalike suhete osakonna juhatajana olin ministeeriumipoolne kontaktisik prügitalgute korraldajatele.

Kontaktisikuks olemine tähendas palju töövälisest koormust, sest enamik vabatahtlikkuse alusel toimuva protsessi kohtumisi leidis aset väljaspool tööaega. Kuigi oli periood, kus neil koosolekutel osalemine tundus mulle pärast väsitavat tööpäeva raske, sain reeglina kokkusaamistelt kaasa ikka väikese energiasüsti, sest seal kohatud inimesed olid väga positiivsed ja entusiastlikud.

Ma ei olnud varem nii lähedalt kodanikualgatusega kokku puutunud ja see oli minu jaoks äärmiselt huvitav protsess. Kui tuli aeg taas magistr töö kirjutamisele mõelda, otsustasingi valida teemaks prügikoristustalgute kommunikatsiooni. Mõne aja pärast uuris „Teeme Ära Minu Eesti“ (edaspidi ka Minu Eesti) koordinaator Eva Truuverk, kas oleksin ehk huvitatud ka mõttetalgute käsitlemisest. Esialgu ütlesin kõhkleva ei. Kuid kui ka minu juhendaja Kristina Reinsalu mulle samasuguse ettepaneku tegi, otsustasin sellest siiski kinni haarata.

Nii käsitlebki käesolev uurimustöö kahe kodanikualgatuse protsessi kommunikatsiooni meediaanalüüside kaudu avalikkuse, ja intervjuude kaudu osalejate silme läbi. Lisaks on töös antud ülevaade algatuste turunduskommunikatsioonist, sisekommunikatsioonist, Teeme Ära ja Minu Eesti protsessist üldiselt, nende käigus saadud tulemustest ning viimase puhul ka edasistest tegevustest.

Töö teoreetilises osas annan põgusa ülevaate kodanikuühiskonnast Eestis, erinevatest demokraatiavormidest ja kommunikatsiooni levitamise võimalustest laiale sihtrühmale. Need teemad on valitud tulenevalt eesmärgist suhestada magistr töö järelduste ja diskussiooni osas viiendas peatükis käsitletud empiirilisi tulemusi kodanikuühiskonna ja

erinevate demokraatiavormidega ning arutleda algatuste kommunikatsiooni edukuse üle info jagamise teoreetilistest võimalustest lähtuvalt.

Mõlemad vaadeldavad aktsioonid vääriskid minu hinnangul sügavamat käsitlemist oma olemuse ja mõju osas meie ühiskonnale. Käesolevas töö eesmärk ja uurimisküsimused keskenduvad siiski vaid kommunikatsioonile, sest sügavam sissevaade ja analüüs nende ettevõtmiste kohta oleks mahult sobilik juba järgmis(t)e akadeemilis(t)e töö(d)e koostamiseks.

Arvestades, et käesolev magistritöö läheb ka Tartu Ülikooli virtuaalsesse raamatukokku, on kõik töös toodud viited kas peatükkidele, lisadele või veebilehtedele aktiivseks muudetud, et lugejale nende leidmine võimalikult lihtsaks teha.

1. Teoreetilised lähtekohad

Käesolevas töös analüüsitakse ja võrreldakse omavahel kahe laiaulatusliku kodanikualgatuskommunikatsiooni. Edasises analüüsis käsitletud materjali sissejuhatamiseks annab algav peatükk lühikese ülevaate kodanikuühiskonna arengust Eestis, tutvustab üht demokraatia vormi – arutlevat demokraatiat (Deliberative democracy) ning toob välja valiku laiaulatuslikust info jagamise võimalustest.

1.1 Kodanikuühiskond ja kodanikualgatus Eestis

2007. aasta Eesti inimarengu aruanne ütleb, et organiseeritud kodanikualgatus on üks kaasaegse demokraatia koostisosasid. Nii nagu selle teisedki elemendid, tuli see demokraatliku riigikorra rajamisel uuesti avastada. Vabatahtlikku organiseerimist reguleerivad seadused on Eestis suhteliselt liberaalsed, mis on soodustanud uute mittetulundusühingute ja sihtasutuste kiiret rajamist (Heidmets et al 2008:38).

Mis on aga kodanikuks olemise tahe? Et kodaniku õigused ja kohustused moodustavad terviku, ei ole mõeldav nende õiguste ja kohustuste kandja ehk kodaniku vaatepunktist läheneda neile selliselt, et kodanik sooviks omada vaid õigusi, kuid mitte ühtegi kohustust (Sõlg 2005:34). Üks võimalus endale kodanikuna kohustusi võtta, on osaleda kodanike- ehk vabäühenduste tegevustes.

Juriidilise määratluse kohaselt on sellised ühendused mittetulundusühingud, sihtasutused ja seltsingud (EMSL kodulehekülj 2009). Registrate ja Infosüsteemide Keskuse abil on tuvastatav, palju on Eestis mittetulundusühinguid ja sihtasutusi (01.03.2009 seisuga 27 489).

Samas puudub vastav statistika erinevate seltsingute ja klubide kohta, mis pole juriidiliselt registreeritud, kuid mille pidev tegutsemine ja kindel tuumik-liikmeskond võimaldavad kooslust kodanikualgatusena ja/või kodanikuühendusena identifitseerida. Seda määratlust toetab kodanikuühiskonna lühisõnastik, mille järgi on laiemalt võttes kodanikualgatus igasugune avaliku võimu institutsioonide väline algatus mõne eluvaldkonna edendamiseks.

Väljend “kodanikualgatuse korras” viitab tihti tegevuse vabatahtlikkusele (Lagerspetz 2004:10).

2007. aasta inimarengu aruandes öeldakse, et aktiivsem osa kodanikkonnast ei soovi leppida võimu ja otsustusmehhanismide kontsentreerumisega üksnes erakondade kätte (Heidmets et al 2008). Eeldatavasti võeti 2002. aastal just sellest tulenevalt Riigikogus vastu vabauhenduste algatusel sündinud ja ligi kolme aasta jooksul sadade organisatsioonide osalusel koostatud Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsioon (EKAK).

Kontseptsioon määratleb avaliku võimu ja kodanikualgatuse vastastikku täiendavad rollid ning koostöömise põhimõtted avaliku poliitika kujundamisel ja teostamisel ning Eesti kodanikuühiskonna ülesehitamisel. Dokumendi üldiseks eesmärgiks on väljendada avaliku võimu ja mittetulundussektori ühist arusaama koostööst sotsiaalsete partneritena, et ehitada Eestis üles kodanike aktiivsel osalusel põhinev säästvalt arenev kodanikuühiskond (Eesti kodanikuühiskonna... 2004:2).

Eesti teadvustas vajadust reguleerida kodanikuühenduste ehk kolmanda sektori ja avaliku võimu koostööd samaaegselt teiste Euroopa riikidega. Eeskujuks võeti Suur-Britannia ja Kanada, kus vastavad koostöölepped juba sõlmitud olid (Heidmets 2008).

Tänu sellisele kokkuleppele on Eesti kodanikuühiskonna areng olnud läbimõeldud ja eesmärgipärane. Kuue aastaga on märgatavalt arenenud ühenduste ja avaliku võimu suutlikkus, ühenduste tugisüsteem, kaasamine ja rahastamine – nii on Eesti sarnase ajaloo riikide seas üks selle teema eestvedajaid (EMSLi kodulehekül 2009).

EKAK-s on ühendused ja riik on sõnastanud oma soovi hästitoimivaks ühiskonnaks, kus on aktiivsed ja teadlikud inimesed, kes tahavad osaleda oma elu parandamises ja kes näevad võimalusi oma elu korraldamiseks. (Eesti kodanikuühiskond... 2006:2)

Kodanikeühenduste ja avaliku võimu koostöösuhete olulisuse kasvu 2000ndatel aastatel toob välja ka 2007. aasta inimarengu aruanne. Samas märgitakse, et Eesti elanike hulgas on olemas tubli vähemus, kes on mitmekülgsest aktiivsed ning tänu kelle tegevusele on kolmas sektor suhteliselt nähtav nii Eesti ühiskonna sees kui ka rahvusvahelises koostöös. (Heidmets et al 2008).

Samuti tunnistavad kodanikualgatuse aktiivsemaks muutumist riigivõimu esindajad. Avalikus sektoris ei ole veel töötatud välja ühtset regulatsiooni ega tekkinud kindlat traditsiooni, kuidas kodanikuühendustega suhelda. Esimene reaalne samm selles suunas astuti alles 2006. aasta juunis, kui vabariigi valitsus kiitis heaks regionaalministri esitatud kodanikualgatuse toetamise arengukava aastateks 2007–2010 (Heidmets 2008:36).

Kodanikualgatuse toetamise arengukava (KATA) eesmärk on luua soodsad tingimused kodanikualgatuseks Eestis. Kava järgi tuleb enam tähelepanu pöörata kodanike aktiivsusele nii riiklikul, maakondlikul kui kohalikul tasandil (KATA [2006]:5).

Lagerspetzi sõnul arvestatakse stabiilsemates ühiskondades kodanikuühiskonnale iseloomulikult seadusloome puhul Eesti praktikast oluliselt pikema ajaga, aastate ja aastakümnete ajaperspektiiviga. See aeg on vajalik, et konkreetse seadusandliku aktiga seotud huvigrupidel oleks võimalik seaduse valmimises osaleda. Osalusprotsess võtab aga aega. Lagerspetz avaldab arvamust, et ka Eesti jõuab varsti olukorrani, kus suudetakse vaadata kaugemale. Sellisel juhul saab seadusloome ja riigivalitsuse tõhususe olulisimaks kriteeriumiks mõju demokraatia tugevdamisele, selle võimele vastu võtta üha uusi väljakutseid. Seni on Eestis hinnatud seaduste ja regulatsioonide vastuvõtmise tempot, mitte niivõrd otsuste kvaliteeti, veelgi vähem nende sidustatust ühiskonnaga (2004).

Euroopa Sotsiaaluuringu 2004 Eesti raporti kohaselt väljendab üldist suhtumist Eesti ühiskonna solidaarsusse hoiak teiste ühiskonnaliikmete aitamise oma vabast ajast. Uuringu tulemuste järgi oli 1989 küsitletu seas 59% selleks valmisolek olemas, vastu oli 8% (Euroopa Sotsiaaluuringu... [2005]:5).

Käesolevas uurimistöös käsitletavates kodanikualgatustes osalenute arv oli Teeme Ära prügikoristuspäeval ligi 50 000 ja Minu Eesti mõttetalgutel 11 000 inimest.

1.2 Demokraatia ja tema vormid

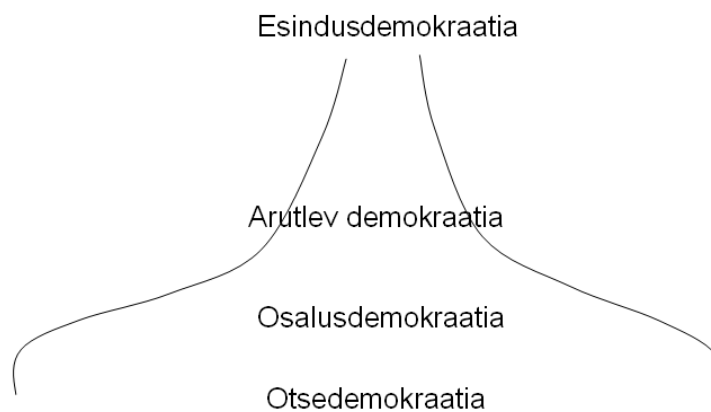
Demokraatia ei piirdu ainult hääletamise ja valimistega. Märksa olulisem on osalemine nii ametlikes kui mitteametlikes foorumites, kus kodanikud saavad väljendada oma arvamust ühiskondlike suhete kohta / ühiskonna toimimise kohta (Eriksen & Weigård 2003:111).

Habermas ja teised nn arutleva demokraatia (*deliberative democracy*) pooldajad eeldavad, et poliitilistele otsustele eelnevates avalikes aruteludes saab otsustavaks esitatud argumentide sisu, mitte see, kes neid esitab. Diskussiooni kulgu ja selle lõppjäreltusi ei tohiks sellisel juhul mõjutada inimeste majanduslikud huvid, nende lähedus võimuga, ligipääs meediale jne. Sellise demokraatiamudeli puhul on tegemist pigem ideaali kui praktika kirjeldusega. Kaasaegses ühiskonnas pole poliitiline diskussioon kõigi osalemisest huvitatute jaoks ühtviisi võimalik. Lagerzpetzi sõnul on aga olemas veel vähemalt üks viis, mille abiga tavainimesel on lootust oma arvamusele rohkem kaalu anda: organiseerumine (2004).

Üksikul kodanikul ei pruugi olla otsuste langetamise protsessis tõhusaks osalemiseks piisavalt aega, asjatundlikkust ja kogemusi ning võimalust hoida end teemaga pidevalt kursis. Seetõttu on mõistlik osaleda selles protsessis kellegagi koos ehk organiseeruda.

Arutlev demokraatia on süsteem, mis jääb kusagile otsedemokraatia (*direct democracy*) ja esindusdemokraatia (*representative democracy*) vahele (Wikipedia koduleheküljel). Ideaaliks on arutlev demokraatia, kus olulistele otsustele eelneb avalik arutus. Tähtis on, et arutluses arvestatakse diskuteerija positsioonist olenemata ainult argumenti, mitte valitsevaid võimusuhteid. Teised taganevad parima argumendi ees (ja ei jää kaitsma oma erihuviseid). Tulemuseks on kõiki ühendav konsensus (Eriksen & Weigård 2003:111).

Erinevaid teoreetiku lugeses selgub, et ainult arutlevast demokraatiast jääb väheks ning olenevalt protsessidest, tuleks kasutada neis erinevaid demokraatia mudeleid. Keskinen (2004) Tampere ülikoolist kirjeldab nn lehtri mudelit (vt joonis 1.1), mis sisaldab nelja demokraatia vormi. Esmalt on otsedemokraatia ehk rahva seas formuleeruvad uued ideed. Teises faasis tegutsetakse osalusdemokraatia vormis. Siin otsitakse esialgsetele ideedele nii toetust kui alternatiive. Kolmandas faasis toimub tõeline dialoog asjassepuutuvate huvigruppide vahel: eksperdid, kodanikud, otsustajad. Kasutamist leiab arutleva demokraatia mudel. Lõplik otsus tehakse traditsioonilises esindusdemokraatia vormis.

Joonis 1.1 Lehtri mudel: demokraatia vormi muutumine (Keskinen 2004)

Keskineni lehtrimudelit aluseks võttes tekib esmalt kusagil ühiskonnas idee, mis hakkab läbi käima erinevaid demokraatia vorme. Olen seisukohal, et magistritöö järgmistes peatükkides analüüsitavaid kodanikualgatusi saab vaadelda samuti lehtri mudeli ning ühte neist ka eelkõige arutleva demokraatia kaudu.

Suhtekorralduse üks sotsiaalseid kasutegureid on demokraatliku protsessi lihtsustamine informatsiooni kättesaadavaks muutmise läbi (Saksakulm Tampere 2005:21).

1.3 Teoreetilised võimalused laiaulatuslikuks teavituseks

Käesoleva töö uurimisobjektid on kodanikualgatused, mis on mõlemad suunatud laiale avalikkusele. Alljärgnevalt vaatlen teoreetilisi võimalusi, kuidas suuremahulistele sihtgruppidele informatsiooni edastada ning neid soovitud moel tegutsema suunata.

Kommunikatsiooni puhul tuleb mõelda inimeste viiele meelele – nägemisele, kuulmisele, haistmisele, puudutusele ja maitsemeelele. Televisioon, film või video on kõige efektiivsemad kommunikatsioonikanalid, sest nad hõlmavad nii nägemis- kui kuulmismeelt (Wilcox et al 1995:210).

Samas ei saa unarusse jätta ka teisi kanaleid. Eriti laia kõlapinna saavutab sõnum integreeritud turunduskommunikatsiooni kasutades.

Selles meetodis kasutatakse turunduskommunikatsiooni elemente, mida saab kategoriseerida erinevatesse valdkondadesse kuuluvateks: nii avalike suhete ja reklaaminduse (näiteks organisatsiooni reklaamimine); reklaaminduse ja müügiedenduse (näiteks otsepostitus); müügiedenduse ja otsemüügi (näiteks näitused) kui ka otsemüügi ja avalike suhete (näiteks lobby-töö) alla (Picton & Broderick 2000).

1940ndatel defineeris sotsioloog Harlod Lasswell kommunikatsioonitegevuse järgmiselt: „Kes ütleb mida, mille kaudu, kellele ja mis mõjuga?“. Kuigi sõnumi vormistamise ja levitamise panustatakse avalike suhete puhul palju, on see pingutus raisatud, kui sihtgrupp ei pööra sõnumile tähelepanu.

Grunig ja Hunt soovivad oma raamatus „Managing Public Reactions“, et kommunikatsioonistrateegiate puhul tuleks arvestada kahte sorti sihtgrupiga – aktiivsetega, kes tahavad ise infot saada ja passiivsetega, kelleni info lihtsalt jõuab (Wilcox et al 1995:208).

Üks sihtgrupini jõudmise ja oma sõnumi võimalikult autentsel moel edastamise võimalus on sotsiaalne turundus. Kotler nimetab sotsiaalseks turunduseks turunduspõhimõtete ja -tehnikate kasutamist eesmärgiga mõjutada sihtgruppi vabatahtlikult vastu võtma, hülgama või muutma käitumisviisi indiviidide, gruppide või ühiskonna heaolu tõstmiseks (2002).

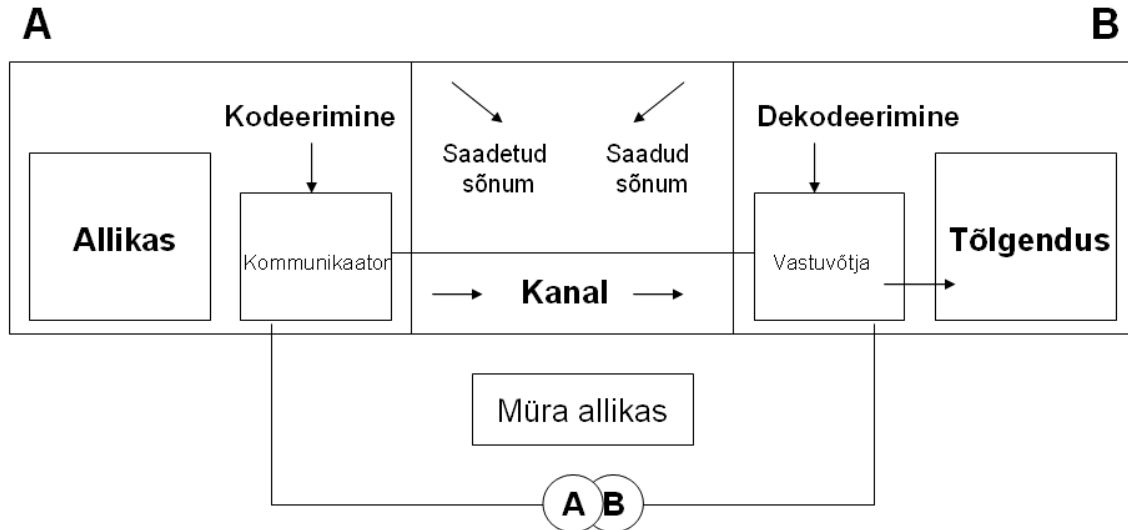
Selle definitsiooniga on nõus ka Andreasen, kes lisab omalt poolt täiendusena, et sotsiaalses turunduses kasutatakse kommertsturunduse kontseptsioone programmide analüüsiks, planeerimiseks, täideviimiseks ja hindamiseks eesmärgiga kutsuda esile sotsiaalne muutus. Lisaks märgib ta, et sotsiaalse turunduse kaudu üritatakse sageli auditooriumit harida (1995).

Eeldan käesolevas peatükis käsitletud teoreetikutele tuginedes, et tänu atraktiivsusele loob turundusvõtete kasutamine sõnumile võimaluse jõuda ka passiivse sihtgrupini. Passiivne sihtgrupp võib esialgu infole tähelepanu pöörata ainult seetõttu, et see on meelelahutuslik ja pakub võimalust midagi uut kogeda. Sellist sihtgruppi saab muuta sõnumi osas teadlikumaks läbi väikeste tähelepanujuhtimiste nende igapäevaste tegevuste juures – reklaamtahvel teel

tööle, autos kuulnud raadioteade, telereklaam enne populaarset telesaadet või arsti ooteruumis jagatav teave. Passiivse sihtgrupi puhul mõjuvad kommunikatsioonikanalid, mida saab kasutada ajal, mil ollakse samas hõivatud teiste tegevustega. Seetõttu vajab passiivne sihtgrupp sõnumit, mille edastamiseks on kasutatud stiili ja loomingulisust (Wilcox et al 1995:209).

Kommunikatsiooni põhimõttelises skeemis, joonisel 1.2, sisaldub neli põhitegurit ja erinevad keskkonnategurid. Lisaks kuulub skeemi tagasiside, mis sisaldab kogu vastuvõtjalt saatjani jõudvat informatsiooni ja suhtluse kujundamise tagasiside kaudu saadud teabe põhjal tekkinud reaktsiooni. Skeemis toodud mõisted „kodeerimine“ ja „dekodeerimine“ on vastavalt saatja ja vastuvõtja kõrval.

Kodeerimine tähendab, et kommunikaator esitab oma sõnumi mingis teatud vormis – õiges koodis. /.../ Saatja peab seega teadma, kuidas oma ebamäärane idee selgelt ning täpselt sõnastada. Kui ta sellega toime ei tule, on edukas suhtlemine juba algstaadiumis võimatu (Avalikud suhted... 1998:17-18).

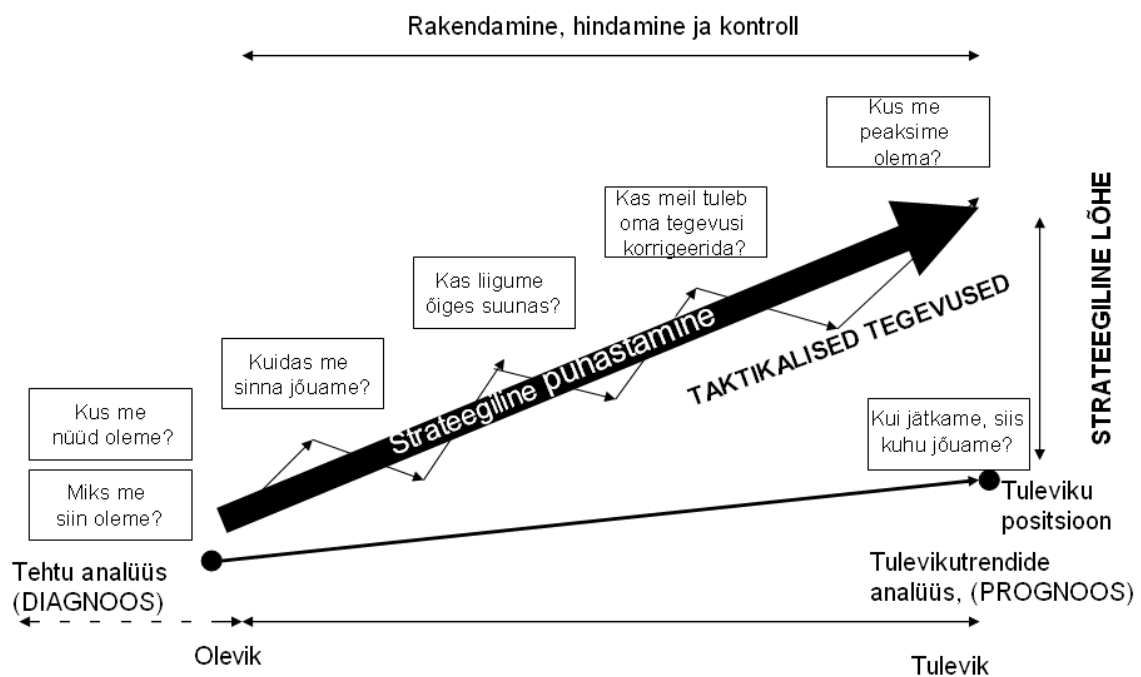

Joonis 1.2 Shannon-Weaveri kommunikatsioonimudel (Avalikud suhted... 1998:19):

Oluline on, et informatsiooni ei aetaks tähendusega segamini. Igaüks meist lisab infole, mis meieni jõuab, oma tähenduse. Kõik see, mis sõnumile ilma saatja soovita lisandub, on müra, mis segab tõelise sõnumi vastuvõtmist (Severin & Tankard 1992:42). Mõeldes tänapäeva uudisteportaali võimalustele, kus iga soovija saab teemat anonüümselt kommenteerida,

peab sõnumi saatja olema sõnumi koostamisel ja edastamisel eriti tähelepanelik. Sellest tulenevalt on saatjal vaja valmis olla reageerimaks, kui müra hakkab tõelist sõnumit liigselt segama.

Seega tuleb valida taktikaliselt, kuidas tegutseda. Joonisel 1.3 on toodud mõned strateegilised ja taktikalised sammud, kus viimased on toodud välja turunduskommunikatsiooni elementidena.

Joonis 1.3 Eesmärkide, strateegia ja taktika suhe – planeerimise raamistik (Schultz et al 1994, Picton & Broderick 2000:411)

Peatükis 5 vaadeldakse, milliseid kommunikatsiooni ja –turundusvõtteid kasutati analüüsitavate kodanikualgatuste puhul.

2. Eesmärk ja uurimisülesanded

Uurimistöö peamine eesmärk on selgitada välja, kuivõrd oluline on kodanikualgatuse kaudu ühiskondlike protsesside käivitamisel ja läbiviimisel kommunikatsiooni roll. Siinkohal peetakse kommunikatsiooni all silmas nii protsessist avalikkusele teadaandmist kui ka protsessi raames toimuvat suhtlemist partnerite kaasamisel ja hiljem nendega koostöö tegemisel.

Uurimustöö kaudu analüüsitakse kahe Eesti ühiskonda hõlmanud kodanikualgatusliku protsessi kommunikatsiooni: 2007-2008 toimunud üleriiklikku prügi koristamise ja prügistamise ennetamise kampaaniat Teeme Ära ja 2008-2009 aset leidva üle-eestiliste mõttetalgute Minu Eesti esimest poolt ehk protsessi kuni 1. maini 2009.

Saamaks mõlema analüüsimiseks empiirilist materjali, viidi protsessides osalenud erinevate osapoolte esindajatega läbi süvaintervjuud ja tehti meediaanalüüs. Lisaks jälgisin 1. maid, mõttetalgute toimumise päeva ka vaatlusena. Kui meediaanalüüsi ja intervjuu tulemused on toodud empiirilisi tulemusi kajastavas [peatükis 5](#), siis vaatlus on toodud täisulatuses [lisas 1](#) ning seda on käsitletud [peatükis 3](#).

Uurimisküsimused:

- Millised olid projektide kommunikatsioonimudelid?
- Millised olid kommunikatsiooni edutegurid?
- Missugused probleemid kerkisid ning kas ja kuidas neid lahendati?
- Milline oli Teeme Ära ja Minu Eesti kuvand meediakajastuse põhjal?
- Millised olid jälgitavate kodanikualgatuste kommunikatsiooniprotsesside sarnasused ja erisused?

3. Kodanikualgatuste valik ja tutvustus

Uurimistöö objektiks on valitud kaks kodanikualgatuse raames alguse saanud ja läbi viidud protsessi: aastatel 2007-2008 toimunud prügikoristamise ja prügistamise ennetamise kampaania Teeme Ära ja aastatel 2008-2009 läbiviidav mõttetalgute protsess Minu Eesti.

Arvestades, et protsesside eestvedajad on samad, uuritakse magistritöös, kuivõrd kasutati Minu Eesti puhul Teeme Äraga sarnaseid kommunikatsioonivõimalusi. Kui prügikoristamise aktsiooni puhul vaadeldakse ja analüüsitakse kommunikatsiooni kogu kampaania käigu ulatuses, siis mõttetalgute osas piirduakse 1. mail 2009 kulmineeruva protsessi I osaga. See otsus tuleneb asjaolust, et käesoleva magistritöö kaitsmise tähtaeg on 2009. aasta juuni alguses, kuid „Minu Eesti“ II osa lõpp on kavandatud 2009. aasta viimastesse kuudesse.

Nimetatud kodanikualgatuste kommunikatsiooniprotsess on uurimistöös analüüsimiseks valitud tulenevalt nende ürituste ainulaadsusest. Kui Teeme Ära ette valmistati, siis selgus, et sarnase ulatusega kampaaniat ei ole projektimeeskonnale teadaolevalt mujal maailmas toimunud. Ulatuses all mõistetakse siinkohal mitte osalejate arvu, vaid tervet ühte riiki hõlmavat projekti, mille raames tegid koostööd nii riigiasutused, eraettevõtted, valitsusvälised organisatsioonid, meediaväljaanded ja -kanalid kui ka eraisikud.

2008. aasta suvel, mõni kuu pärast Teeme Ära lõppemist, toimus projektimeeskonna tuumiku eestvedamisel uus koosolek, millega otsustati käivitada järgmine ambitsioonikas kodanikualgatus, millest kujunes 2008. aasta lõpuks välja Minu Eesti. Vastavalt veebilehele www.minueesti.ee/wiki on algatuse eesmärk muuta Eesti riigina tõhusamaks ning lihtsamaks ja mõnusamaks kohaks elada, kasutades ära inimeste loomupärast koostöövõimet ja infotehnoloogilisi vahendeid (Minu Eesti esileht 2009).

Arvestades, et Teeme Ära eesmärk oli kaasata prügikoristamisse 40 000 inimest ning kokkuvõttes osales koristustöödel üle 50 000 inimese, oli huvitav jälgida ja analüüsida, milliseid kommunikatsioonivõtteid kasutati uue algatuse puhul, mille algne eesmärk oli kaasata veelgi suuremat hulk osalejaid – 100 000 inimest. Siit tulenevalt ongi käesoleva magistritöö uurimisobjektiks valitud kaks kodanikualgatuse protsessi, mille läbiviijaks on üks ja sama tuumikmeeskond.

3.1 Kodanikualgatus „Teeme Ära! 2008“

6. novembril 2007 tutvustati avalikkusele esmakordselt ideed kutsuda kokku 40 000 inimest ja koristada Eestimaa ühe päevaga ära. Teeme Ära kodulehel öeldakse idee sünni kohta, et ettevõtmine algas 2007. aasta sügisel, mil kaks sõpra – riigikogu liige ja Eestimaa Looduse Fondi (ELF) liige Toomas Trapido ning ELFi nõukogu esimees Rainer Nõlvak arutlesid, kuid võrd ebameeldivad Eesti metsade vahel vedelevad prügihunnikud on. Nõlvak ja Trapido jõudsid järeldusele, et seda olukorda tuleb muuta ning nende kokkusaamine kujuneski Teeme Ära algushetkeks. Kui Trapido nägi vajadust 3-5 aastaga illegaalne prügi ära koristada, siis Nõlvak pakkus välja idee, et seda võiks teha nõ laulupeo vormis koos kõikide Eesti elanikega vaid ühe päeva jooksul (Alguse lugu 2008).

Paar päeva hiljem kaasas Nõlvak idee elluviimiseks Skype peaarhitekti Ahti Heinla, kes alustas koheselt prügi kaardistamiseks vajaliku tarkvara kirjutamist. Mõne nädalaga kasvas algatusgrupp mitmekümneliikmeliseks ning 6. novembril 2007 tutvustati ideed pressikonverentsi läbi ka avalikkusele. Selleks hetkeks olid „Teeme ära 2008“ toimkonnaga liitunud Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, Keskkonnaministeerium, Riigimetsa Majandamise Keskus, Eesti Rahvusringhääling, Eestimaa Looduse Fond ja MTÜ Ökokratt.

Läbirääkimised kampaanias osalemiseks olid käimas kõigi kohalike omavalitsuste, mitmete suurettevõtete ja mittetulundusühingutega. Teeme Ära eesmärk oli koristada Eestimaa ühe päevaga puhtaks.

3.1.1 Prügikoristustalgute elluviimine

Idee tekkimisest selle elluviimiseks esimeste sammude astumiseni kulus üsna vähe aega. Protsessi ühe eestvedaja, Eva Truuverki sõnul tuli esmalt sündinud ideed tutvustada ja nõ maha müüa nii jäätmekäitlusalaste kui tegevusega haakuvate valdkondade tippspetsialistidele, olulistele riiklikele organisatsioonidele, suurettevõtetele ja arvamusiidritele.

Idee tutvustamine ja partnerite leidmine kestis alates oktoobrist 2007 kuni aprillini 2008. Eva Truuverki ja Rainer Nõlvaku sõnul oli see väga mahukas töö – potentsiaalseid partnereid tuli käia toimkonna liikmetel isiklikult projekti olulisuses ja nende osaluse vajalikkuses veenmas, sest uudse kampaania tutvustamine ainult kirjalikult ei oleks toimkonna liikmete sõnul piisavaid tulemusi andnud.

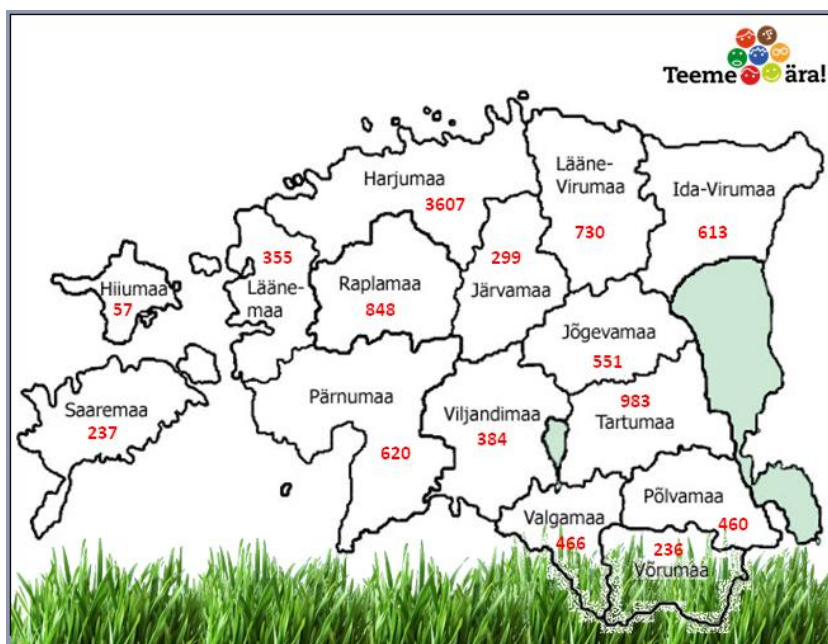
Järgmine ülesanne oli leida lahendus, kuidas kaardistada üle kogu Eesti metsades ja teeäärtes vedelev prügi, et seda oleks hiljem võimalik süsteemselt koristama hakata. Skype peaarhitekt Ahti Heinla lõi Google Earthi põhjal spetsiaalse tarkvara (vt joonis 3.1), et kaardistada mobiilide ja GPSSidega ebaseaduslikud prügihunnikud (Pinn 2008).

Kaardistuse viisid seitsme kuu vältel läbi 720 vabatahtlikku, kes kasutasid selleks nii spetsiaalseid GPS-e, kui ka GPS varustusega mobiiltelefone. Selle tulemusel oli 3. maiks 2008 nn prügikaardile kantud 10 656 ebaseadusliku prügihunniku asukohta (vt joonis 3.2).

Joonis 3.1 Google Earth prügikaardi väljavõte

Kolmandaks tuli leida inimesed, kes oleksid kogu ürituse organiseerimisel ja korraldamisel abiks, ehk liitüksid ettevõtmise toimekonnaga. Prügikoristamise ja -ennetamise aktsiooni ettevalmistamisel osalesid 300 vabatahtlikku, kellele lisandus prügikoristamise päeval, 1. mail veel ligi 350 abilist. Kokku seisis 3. mail Teeme Ära organiseerimistegevuse eest hea ca 650 inimest. Toimekonnas oli kokku 11 alatoimekonda, mille tegevuste täpsem kirjeldus on toodud [peatükis 3.1.2.](#)

Joonis 3.2 Teeme Ära prügihunnikute jagunemine üle Eesti

Toimekonna koosseisu formuleerumise ajal valmis ka Teeme Ära logo (vt joonis 3.3), mille idee autor oli toimekonna venekeelse meedia juht Tatjana Lavrova. Logo teostas agentuur Velvet.

Joonis 3.3 Teeme Ära logo

Neljas oluline ülesanne oli kampaaniale partnerid ja toetajad leida. Olles juba teinud teatavat eeltööd prügikoristusaktsiooni idee tutvustamisel valitud riigiasutustele (nt Keskkonnaministeeriumile), suuretevetetele (nt AS-le EMT) ja arvamussliidritele (nt laulja

Chalise), tehti partnerite leidmisel järjest intensiivsemaid samme, mille tulemusel liitusid ettevõtmisega paljud riigiasutused, kõik kohalikud omavalitsused (v.a. Väätša ja Kaarma vald), suuremad ja väiksemad ettevõtted jne. Iga partner panustas vastavalt oma võimalustele kas rahaliselt, valdkondliku tööjõu või tehnikaga.

Teeme Ära eelarve oli ligi 10 miljonit krooni, millest enamus tuli keskkonnarahadest: 2 miljonit Keskkonnaministeeriumilt, 3 miljonit Riigimetsa Majandamise Keskuselt ja ca 4 miljonit Keskkonnainvesteeringute Keskuselt. Erarahastajatelt, sh näiteks Tallinna Sadamalt ja Hansapangalt, aga ka eraisikutelt laekus eelarvesse ca 1 miljon krooni.

Kampaania partneritel oli võimalik oma end ka visuaalselt Teeme Ära partnerina näidata lisades oma kodulehele spetsiaalse märgistusega logo (vt joonis 3.4).

Joonis 3.4 Tunnusmärk Teeme Ära toetajatele

Viienda ülesandena võeti ette avalikkuse teavitamine ja teadvustamine prügistamise probleemi ulatuslikkusest. Selleks viidi ellu meediakampaania ning initsieeriti sadu meediakajastusi, mille kohta saab täpsema ülevaate peatükist 5.2.

Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja Peeter Eek hindas aprillis 2009 käesoleva töö jaoks antud intervjuus Teeme Ära kampaaniat parimaks võimaluseks rahvale prügistamise probleemi teadvustada. Kuigi aktsiooniga kaasnesid jäätmekäitlusprobleemid, mis polnud veel aasta pärast prügikoristuspäeva lahendust leidnud, peab Eek väga oluliseks kampaania rolli just avalikkuses prügistamisteema käsitlemisel ja teadvustamisel.

Kuuendaks tuli välja töötada süsteem vabatahtlike koristajate registreerimiseks. Skype arhitektide abiga valmis internetipõhine registreerimissüsteem, mis oli kõigile avatud Teeme Ära koduleheküljel www.teeme2008.ee. Lisaks võimaldati rahva nõudmisel registreerumist ka vallamaja kaudu ja kohalike koordinaatorite toel. Registreeruma kutsuti inimesi üles nii reklaamide (vt peatükk 5), meedia vahendusel tehtud üleskutsete kui personaalse suhtlemise

kaudu nii silmast-silma kui interaktiivseid vahendeid kasutades (e-post, netiportaaliid jne).

Seitsmendaks tuli lahendada prügikoristuspäeva logistika toimimine. Iga prügikuhhi, mis koristati, tuli sisestada logistikasüsteemi, et organiseerida selle ära vedu. Ka logistika korraldamiseks loodi eraldi arvutiprogramm, mille kaudu said vabatahtlikest koosnevad transpordimeeskonnad teada, kus on prügi pealevõtmiseks valmis.

3.1.2 Algatuses osalejad

3. maiks 2008, mis oli määratud nõ suureks koristuspäevaks, olid aktsiooniga liitunud pea kõik kohalikud omavalitsused, üle 200 ettevõtte, mittetulundusühingu ja riigiasutuse, sh Riigikantselei, Eesti Rahvusringhääling, Riiklik Looduskaitsekeskus, Riigimetsa Majandamise Keskus, Keskkonnainspektsioon, Keskkonnaministeerium, Tallinna Keskkonnaamet, Riigikogu, Vabariigi Presidendi Kantselei jt.

Üritust ettevalmistav meeskond ehk toimkond koosnes lõpuks ca 650 inimesest, kes jagunesid järgmisteks gruppideks:

- Transporditoimkond

Transporditoimkonna eesmärk oli teha koostööd logistikatoimkonnaga ning suunata oma jõud ja varustus sinna, kuhu logistikatoimkond pidas vajalikuks abi saata. Transporditoimkonda vedas OÜ Eesti Pandipakendi tootmisjuht Tarmo Koreinik.

- Finantstoimkond

Finantstoimkonna ülesanne oli raamatupidamise dokumentide liikumise korraldamine ning järelvalve tegijate ja finantseerijate vahel. Finantstoimkonna pealik oli audiitor Viktoria Kuusk.

- Tarkvaraarenduse ja infotehnoloogia toimkond

Tarkvaraarenduse toimkond kirjutas Google tarkvara baasil ainulaadse prügi kaardistamise programmi, millele märgiti GPS-de ja mobiiltelefonide kaudu prügikuhjade parameetrid, geograafiline asukoht ja foto. Samuti märgiti kaardile lipujaamad, mis said prügikoristuspäeval nõ prügikogumise keskuskusteks. Interaktiivse kaardi toel said juba

koristatud prügikuhjad eraldi ära märgitud, mis võimaldas saada toimunud koristustöödest väga head ülevaadet praktiliselt reaalajas.

Tarkvaraarenduse toimkonda eestvedas endine Skype arhitekt Lauri Tepandi.

- Registreerimistoimkond

Registreerimistoimkond seisis hea selle eest, et kõik aktsioonis osaleda soovijad saaksid selleks võimaluse. Samuti tegeles registreerimistoimkond vabatahtlike koordinaatorite juhendamise ja juhendamise.

Registreerimistoimkonna toimimise eest seisis hea Eestimaa Looduse Fondi projektijuht Agni Kaldma.

- Logistikatoimkond

Logistikatoimkonna ülesanne oli korraldada koristuspäeval kokku kogutud prügi transportimine lipujaamadesse.

Logistikatoimkonna koordineerimise eest vastutas OÜ Eesti Pandipakendi PR- ja turundusjuht Birgit Tolmann.

- Avalike suhete toimkond

Avalike suhete toimkonna eesmärk oli anda avalikkusele pidevalt infot „Teeme ära 2008“ kohta nii pressiteadete, omapoolsete artiklite, intervjuude andmise ja vahendamise jmt kaudu nii eesti kui vene keeles.

Avalikke suhteid juhtis nii riigiasutuse ja mittetulundusühingu avalike suhete alase kui ka televisioonitöö kogemusega Tiina Urm. Venekeelse meediaga suhtles ajakirjanikukogemusega Tatjana Lavrova.

- Turundustoimkond

Turundustoimkonna eesmärk oli teavitada eestimaalasi saabuvast sündmusest ja registreerimise võimalusest erinevaid turundusmeetodeid kasutades – nii printreklaami, telereklaami kui otseturunduse teel jne.

Turundustegevuse eest vastutas Anneli Ohvril, Momentum Eesti OÜ projektijuht.

- Partnerid ja tugiteenused

Toimkonna eesmärk oli tutvustada projekti võimalikele partneritele ning veenda neid selles osalema. Peamiselt tehti seda tööd läbi isikliku kontakti ja lobby-töö.

Toimkonna juht oli Eva Truuverk.

- Kaardistamistoimkond

Kaardistamistoimkond korraldas mitme kuu vältel üle Eesti illegaalsete prügihunnikute kaardistamist. GPSi ja mobiiltelefonide abiga kanti geograafiliselt määratletud, ära mõõdetud ja fotole fikseeritud kuhjad tarkvaraarenduse ja infotehnoloogia toimkonna poolt koostatud Google Earth põhisele interaktiivsele prügikaardile.

Kaardistamistoimkonna tegemisi koordineeris OÜ Klinkberg ja Partners projektijuht Anneliis Ahveldt.

- Noortetoimkond

Noortetoimkond suhtles ja tegi koostööd koolide ning teiste noorteühendustega, kes aktsioonis kaasa löid.

Noortetoimkonda juhtis Savoy Boutique hotellis töötav Mart Valner.

- Maakondlikud koordinaatorid

Igas maakonnas oli Teeme Ära oma esindaja – maakonna koordinaator, kelle kohustuseks oli olla abistaja ning informatsiooni edastaja toimkonna ja valdade vahel. Lisaks tegutsesid ka valla koordinaatorid, kelleks olid kohalikud inimesed, kes koordineerisid oma vallas kõiki 3. mai koristuspäeva tegevusi.

Maakondlikke koordinaatoreid ohjas Irmelin Nõu.

Eelregistreerimise kohaselt oli koristama oodata 38 979 eestimaalast, kuid koos viimase hetke liitujatega osales 3. mai aktsioonis ligi 50 000 inimest.

3.1.3 „Teeme Ära! 2008“ tulemus

Prügi kaardistusandmete kohaselt ootas koristajaid üle Eesti rohkem kui 9000 tonni illegaalseid jäätmeid, millest ca 5500 tonni paiknes riigimaal. Aprillis toimunud eelkoristuse, 3. mai koristuspäeva ja selle järgnevate päevade käigus koguti kokku ca 6000 tonni prügi ja 59 000 rehvi. Rainer Nõlvaku sõnul said koristajad eramaale minna vaid maaomaniku loal. Koristajad sai suunata nendele eramaadele, kelle kohta oli toimkonnal info, et nad on võtnud vastu Teeme Ära meeskonna ja Keskkonnainspektsiooni poolt tehtud personaalse kutse koristada oma maalt prügihunnikud kampania käigus ära. Kokku koguti eramaadelt

hinnanguliselt 500 tonni prügi, kuid paljud koristasid paralleelselt talgutele ka omal käel. Vastavalt toimkonna pressiteatele toimus koristuspäevale eelnevatel nädalatel ja ka 3. mail mitmel pool Eestis nii omavalitsuste kui erinevate seltside ja ühingute poolt organiseeritud koristustöid.

Keskkonnainspeksioon oli pannud 3. mail välja tavapärasest kaks korda rohkem inspektoreid, et koguda koristustööde käigus avastatud asitõendeid prügistajate kohta.

„Eestit on tabanud nõ prügipalliefekt – Teeme ära 2008 kampaania on ajendanud väga paljusid ka ise oma ümbruskonnas prügikoristamise talguid korraldama,“ tunnustas keskkonnaminister Jaanus Tamkivi eestimaalaste hoolivat suhtumist (Raun 2008).

Üle Eesti tegeles prügi transpordiga päeva tipphetkel 48 prügipressautot, 60 multiliftautot ja lisaks veel 41 muud sõidukit. Üle Eesti oli laiali paigutatud ca 150 suurt konteinerit (8-30 m³). Koristuspäeval saatis Teeme Ära meeskond omavalitsustesse laiali 200 000 prügikotti. Koristatud prügi vedasid vabatahtlikest koosnevad transpordimeeskonnad esimestesse kogumispunktidesse ehk lipujaamadesse. 207 lipujaamast viisid press- ja konteinerautodega prügi edasi 17 vahelattu, kust prügi liikus järgmiste nädalate jooksul 6 sorteerimisjaama üle Eesti.

Prügi sorteerimine, käitlemine ja ladestamine pidi toimuma vastavalt prügilatega tehtud varasematele kokkulepetele kuni 2008. aasta mai lõpuni. Üheks kampaania partneriks olnud jäätmekäitlusettevõttel Utileek Lõuna OÜ-l tekkisid aga probleemid, mille tulemusel palus ettevõtte 2008. aasta augusti lõpus kohtul enda suhtes pankrotimenetlus algatada.

Aprilli alguses 2009 kirjutas Äripäev Online: „Pea aasta tagasi üle-eestilise prügikoristuskampaania „Teeme ära“ ajal kokku kogutud osa taaskasutatava prügi käitlemise enda peale võtnud Utileek Lõuna OÜ pole oma tööd seni ära teinud ning sipleb maksuvõlgades.

Läinud aasta teises pooles Tartu maakohtule pankrotiavalduse esitanud Utileek Lõuna OÜ pole pankrotis, mida kinnitab ka tegevjuhi Märt Hohensee kiri Tartu Postimehele. „Keegi ei ole pankrotis. Utileek Lõuna OÜ-s tekkis maksejõuetus, millest lähtuvalt juhatuse liikmel on äriseadustikust tulenev kohustus anda avaldused sisse, mida ka tehti. Utileek Lõuna OÜ jäätmete vastuvõtt käitlemiseks peatus 1 kuuks juhtimisvea tõttu ja taaskäivitati detsembris, täna töö käib.“

Krediidiinfo raportist selgus, et Utileek Lõunal oli laupäeva, 4. aprilli seisuga 690 000 krooni maksuvõlgu ja üle 100 000 krooni intressivõlgu ning rida maksehäireid (Karner 2009).

2009. aasta 4. aprilli Postimees Online kirjutab, et Keskkonnainspektiooni nõuniku kt Himot Marani sõnul hindab inspeksioon lähiajal, prügihunnikud üksipulgi üle, et selgitada, missugune on seis ja kuidas edasi minna. Kui on tegemist eksimusega ja peaks tekkima vajadus karistada, on keskkonnainspeksioonil peale trahvimise ka muid võimalusi. Näiteks võib kohaldada asendustäitmist, mis tähendab, et inspeksioon teeb ise vajaliku töö ära ja esitab hiljem ettevõttele arve (Filippov 2009).

Minu Eesti kampaaniaga seoses on möödunud aastase prügikoristuskampaania lõpetamata otsad saanud meedias karmi kriitika osaliseks. Sageli heidetakse kampaania eestvedajatele ette, et miks alustatakse uue kampaaniaga, kui vana pole veel korralikult lõpetatud. Nii kannab näiteks Artur Talvik eelmise aasta probleemid tänasesse üle: „Pealegi ei ole uudis ka see, et eelmise aasta „Teeme ära!” jäi poolikuks. Prügikoristustalgute prügi vedeleb siiani ladustuskohtades ja kellelgi pole jõudu seda sealt liigutada. Vaevalt on siis ka jõudu tülikaid mõtteid ellu viia.“ (Talvik 2008). Talvik ei pea selle artikli alusel mõttetalgutel osalemist mõttekaks, kuid etteruttavalt võib öelda, et pärast vestlust Rainer Nõlvakuga otsustada Artur Talvik talgutest siiski osa võtta.

Seesama prügi probleem ajendabki teisi sõnavõtjaid sageli ka mõtlema minema. Nii kirjutab Viljandimaa ajaleht Sakala, et üks võimalik teema tänavustel mõttetalgutel osalejatele võikski olla: kuidas muuta kaaskodanike mõttemaailma nii, et poleks põhimõtet „ühed roojavad, teised kasvavad“ (Kiiler 2009).

„Teeme ära 2008“ eeskujust on sündinud ka mitmeid teisi uusi algatusi, millest antakse lühike ülevaade peatükis 6.

3.2 Kodanikualgatus „Teeme Ära Minu Eesti“

2008. aasta mais toimunud prügi koristamise ja prügistamise ennetamise kampaania Teeme Ära kujunes ca 50 000 talgulise ja umbes 650 inimesest koosneva toimkonnaga väga suure osalusega kodanikualgatuseks. Selle kogemuse baasilt hakkas kasvama idee koondada Eestis elavad inimesed uue suure algatuse, Minu Eesti taha.

Kui Teeme Ära eesmärk oli valdavalt midagi füüsilist ära teha ehk prügi kokku koguda ja nõuetekohaselt käidelda, siis Minu Eesti peamine eesmärk on suunata võimalikult palju inimesi mõtlema (ja kokkuvõttes ka tegutsema) selle üle, kuidas muuta Eesti riigina tõhusamalt toimivamaks ning lihtsamaks ja mõnusamaks kohaks elada. Eesmärgi saavutamisel seadsid algatuse eestvedajad algselt eesmärgiks kutsuda talgutele mõtlema 100 000 inimest. Protsessi internetipõhine töökeskkond www.minueesti.ee/wiki ütleb, et eesmärk on kaasata algatuse kogu Eesti rahvas.

Minu Eesti protsessi võib jagada kaheks: I osas tegeletakse 1. mail 2009 toimuvate mõttetalgute ettevalmistamisega ja II osas, mis algab sisuliselt juba 1. mai õhtul, panustatakse saadud mõtete läbiarutamisele, analüüsimisele ja elluviimisele. Projekti lõpptähtajaks on eestvedajad öelnud 2009. aasta detsembrikuu, kuid eeldada võib, et tegelikkuses elab „Minu Eestiga“ alguse saanud protsess edasi ka pärast aasta numbri vahetumist.

Minu Eesti eesmärk on otsida uusi ideid ja samas ka võimalusi, kuidas neid ideid ellu viia. Lisaks on eesmärgiks püstitatud riigi teenuste kaardistamine, et kogukonnad saaksid pakkuda riigile selles vallas oma abi. Esimese eesmärgi rõhk on suunatud I ja teise eesmärgi rõhk II etapile. Kokkuvõttes koondab Minu Eesti erinevaid tegevusi, mis peaksid omavahelise sünergia tulemusel tooma Eesti ühiskonda positiivseid muutusi.

Minu Eesti eelarve on kogu 2009. aasta peale 3,3 miljonit krooni. Ettevõtmist rahastavad Kodanikuühiskonna Sihtkapital 1,7 miljoni krooniga ning Riigikantselei kaudu Euroopa Komisjoni Põhiõiguste ja Kodakondsuse Programm 750 000 krooniga. Lisaks panustavad eelarvesse Swedbank, Telekom ja Eesti Arengufond. 1. maiks oli kulutatud 1,5 miljonit krooni.

Minu Eestil on ka kolm alamprojekti: „Õnnepank“, „Ole kaasas“ ja „Ratta Rikkaks“. Alamprojekte käesolevas töös lähemalt ei analüüsita, alljärgnevalt on aga ära toodud nende lühitutvustused.

„Õnnepank“ on projekt, mille eesmärk on soodustada inimeste vahel heategude vahetamist ning panna küllalt omakasupüüdlik Eesti ühiskond abivajajaid märkama ja oma aega teiste heaks panustama. „Õnnepank“ toimib läbi spetsiaalselt arendatud infosüsteemi, mis on keskselt kohaks vajaduste ja pakkumiste vahendamisel. Pakkumise ühikuks on 1 tund (nt tõlketööd, juriidilist teenust) või 1 heategu (nt poest toidu toomine, puude lõhkumine). Infosüsteem aitab kokku viia abivajaja ja abisaaja. „Õnnepanga“ meeskonda juhib Teeme Ära logistikajuht Birgit Tolman.

„Ole kaasas“ on SA Vaata Maailma ja Eesti Telekom Grupi (EMT, Elion, Microlink) poolt algatatud inimeste interneti kaasamise projekt, mis toetab Minu Eesti algatust. Projekti eesmärk on korraldada arvutialane baas- ja täiendõpe 100 000 inimesele ja tuua interneti kasutama täiendavalt 50 000 peret järgneva kolme aasta jooksul. „Ole kaasas“ sihtgrupp on nii eesti- kui venekeelse kogukonna liikmed, kellel puuduvad oskused ja võimalused interneti kasutamiseks: lastega pered, maapiirkondade elanikud, vanem põlvkond ja väikese ning keskmise sissetulekuga inimesed.

„Ratta Rikkaks“ idee on suunata inimesi senisest enam rattaga liiklema. Arvestades, et Eesti linnades pole rattaga sõitmiseks liiga häid võimalusi, soovitakse projektiga sellele ka tähelepanu juhtida. Selleks on eestvedajatel plaanis korraldada kampanianädal, mille jooksul hulk inimesi, olgu neid viis- või sada tuhat, sõidakski rattaga tööle nii, et sõidurajad oleksid rattaid täis. Lisaks plaanitakse tuua põhjamaadest kasutatud rattaid, et inimestel tekiks võimalus rattaid laenutada. Näiteks Kolumbias Bogotas pannakse iga nädala pühapäeviti liikumise „Ciclovía“ raames mitukümmend kilomeetrit teid autodele kinni (Erilaid & Tasa 2008). „Ratta Rikkaks“ eestvedaja on Mari Jüssi.

3.2.1 Algatuses osalejad

Minu Eesti eestvedajad on Teeme Ära toimkond, Vaata Maaailma SA ja Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit. Kogu projekti peab silmas nõukoda, kes annab vajadusel Minu Eesti arengute suhtes nõu. Nõukoda saab kokku kord kuus. Vahepeal panustab igaüks vastavalt vajadusele. Nõukotta kuulub 18 avatud mõtlejat ja tuntud tegijat erinevatelt elualadelt:

- Ahti Heinla, Skype'i asutaja, Teeme Ära kaardirakenduse looja
- Ain Järv, Vaata Maaailma SA juhataja
- Andrus Aaslaid, Microsoft Eesti arendusplatvormi evangelist
- Arti Ots, AS Elion turundusdirektor
- Birgit Tolmann, „Õnnepanga“ projektijuht, Teeme Ära logistikajuht
- Enn Saar, Microlink Eesti AS juhatuse esimees
- Hannes Astok, Riigikogu liige
- Marek-Andres Kauts, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, ministri abi
- Maarja Mändmaa, AS Hoolekandeteenused juhatuse esimees ja Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu nõukogu liige
- Margus Püüa, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, riigi infosüsteemide osakonna juhataja
- Peeter Jalakas, Von Krahli Teater, teatrijuht ja lavastaja
- Piret Mürk-Dubout, AS EMT turundusdirektor
- Rainer Nõlvak, Teeme Ära ja Minu Eesti algajata
- Tõnu Grünberg, AS EMT arendus- ja tehnoloogiadirektor
- Toomas Trapido, Riigikogu liige ja Teeme Ära algataja
- Urmo Kübar, Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu tegevjuht
- Valdo Kalm, AS EMT peadirektor, juhatuse esimees
- Ville Jehe, AS Delfi juhatuse esimees

15. veebruari seisuga olid algatuse partneritena liitunud AS EMT, AS Elion Ettevõtted, Microlink, Eesti, AS Delfi, Skype, Teater Von Krahl, Kodanikuühiskonna Sihtkapital, Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus, Riigikontroll, Riigikantselei ja Innovatsiooniaasta 2009 meeskond.

29. aprilliks oli liitunud organisatsioone ligi 200, seal hulgas on nii riigiasutusi, meediakanaleid kui eraettevõtteid.

Sarnaselt Teeme Äraga on ka kõnealuses projektis tegevused toimkondade vahel ära jagatud:

- Kommunikatsiooni toimkond

Kommunikatsiooni toimkond oli esimesena tegevusse asunud töörühm. Toimkonnas on kolm olulist alamtoimkonda: sisekommunikatsioon, meedia ja suhtekorraldus. Kommunikatsiooni toimkonna eesmärk oli teavitada inimesi 1. mail toimuvatest mõttetalgutest. Lisaks seisab toimkonnal ees ülesanne kommunikeerida 1. maile järgnevaid tegevusi.

Kommunikatsiooni toimkonna juht on OÜ Momentum Eesti projektijuht Anneli Ohvril.

- Teenuste toimkond

Teenuste toimkonna eesmärk on kaardistada Eesti riigi poolt oma kodanikele pakutavad avalikud teenused ja viia seejärel läbi analüüsid mõistmaks, milliseid teenuseid kodanikud erinevatel eluetappidel vajavad, milliseid neist teenustest võiksid pakkuda kogukonnad, kodanikud või ettevõtted ning milliseid teenuseid oleks võimalik kaasaegsete IT rakenduste abil tõhusamalt osutada.

Teenuste toimkonda veab Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu nõukogu esimees Maarja Mändmaa.

- Analüüsitoimkond

Analüüsitoimkond tegeles 1. mail 2009 toimuvate mõttetalgute jaoks teemade valimisega. Ühtlasi toimub selle toimkonna eestvedamisel pärast 1. mail kogunenud ideede analüüsimine.

Toimkonna juht on SA Poliitikauuringute Keskuse PRAXIS juhatuse esimees Ain Aaviksoo.

- Koolitustoimkond

Toimkonna eesmärk oli leida ligi 500 mõttetalgute juhti ning viia läbi nende koolitamine. Samuti oli selle toimkonna vastutada mõttetalgute formaadi ja mõtlejatele suunatud juhendi väljatöötamine.

Koolitustoimkonna eestvedaja on Tallinna Tehnikaülikooli majandusteaduskonna majanduskoolituskeskuse arendusjuht Kaia-Kaire Hunt.

- IT toimkond

Toimkonna ülesanne oli luua Minu Eesti veebikeskkond, mis sisaldab mitmeid huvitavaid rakendusi nagu animatsioonikeskkonda ning registreerimis- ja hääletamismootoreid. Lisaks on selles keskkonnas 1. mail võimalik jälgida video vahendusel mõttekodasid üle Eesti.

IT toimkonda veab OÜ Vita Group juhatuse liige Kairi Rebane.

- Logistika- ja haldustoimkond

Toimkond tegeles 1. mai suure ajurünnaku tehnilise korraldamisega, sh kõigi mõtlejate registreerimisega. Ka ajurünnakute proovid ja päevajuhtide koolitamise korraldamine oli selle toimkonna kätes.

Logistika- ja haldustoimkonda juhib OÜ Carrot Konverentsid tegevjuht Kersti Käbin.

- Kogukonna toimkond

Kogukondade toimkonda kuulus igast maakonnast üks esindaja, kes omakorda moodustas kohapeal eraldi meeskonna. Siitkaudu liikus kogu vajalik info mõttekodadest toimkonnani ja vastupidi. Kogukonna toimkonda koordineeris ajalehe Harju Elu toimetaja Kaia Roots

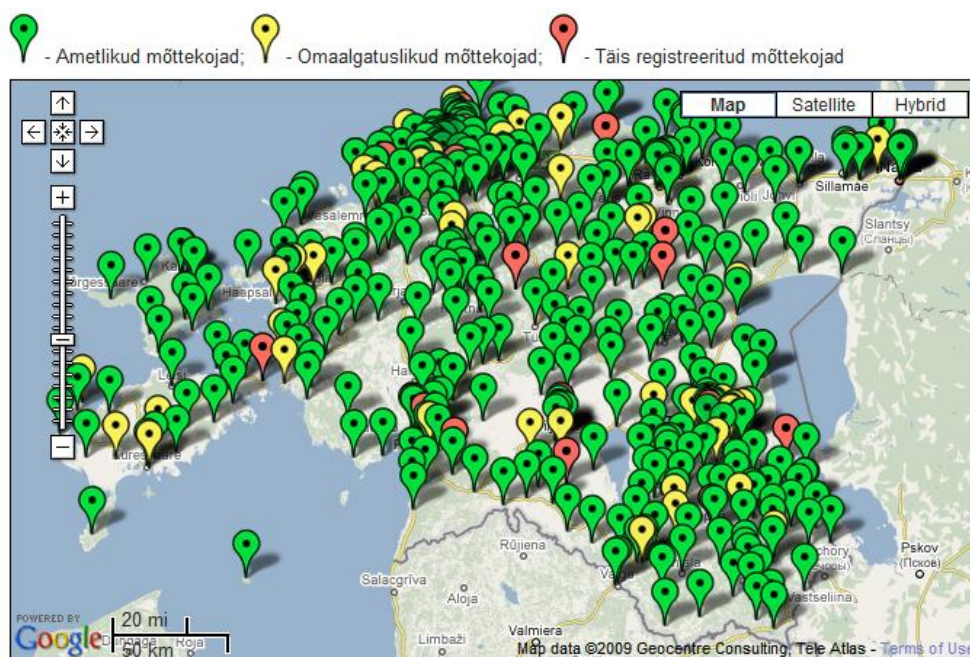
Minu Eesti mõttetalgute elluviimisega tegelesid 166 vabatahtlikku toimkonnaliiget, 431 kojavanemat ja üle 500 talgujuhi.

Sarnaselt Teeme Ära põhimõttega on projekt suunatud nii eesti keelt emakeelena rääkivatele kui eesti keelest erineva emakeele või koduse keelega Eestis elavatele inimestele.

3.2.2 „Teeme Ära Minu Eesti“ I osa tulemus

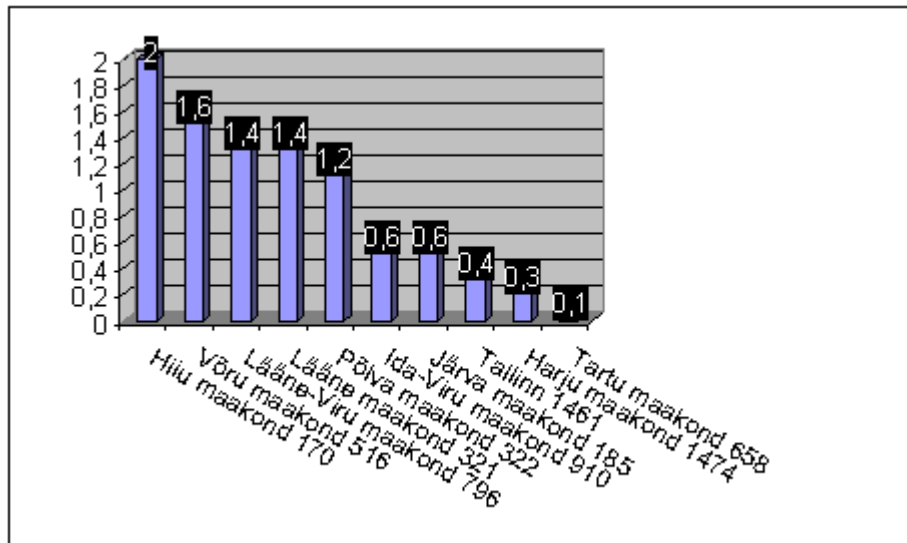
Minu Eesti toimkondade tegevuse esialgne eesmärk oli kaasata projekti elluviimisse 100 000 eestimaalast. 1. mail selgus, et mõttetalgutes on tulnud osa võtma ca 11 000 inimest, kes osalesid 409 ametlikus mõttekojas, 16 virtuaalses mõttekojas, 85 omaalgatuslikus mõttekojas (vt joonis 3.5).

Välismaistest kodadest mõtles 1. mail 10 koda, üks koda mõtles 30. aprillil ja 6 koda otsustasid korraldada mõttetalgud mõni päev hiljem. Kokku tegutsesid väljastpoolt Eestit 17 mõttekoda 12 riigis. Nende kodade eestvedajad olid enamuses parasjagu kodumaalt eemal olevad eestlased, tegutsesid Belgias Brüsselis, Hollandis Amsterdamis, Inglismaal Londonis, Kanadas Torontos, Lätis Riias, Norras Oslos, Rootsis Stockholmis, Soomes Helsingis kahes kohas, Taanis Kopenhaagenis, Tšehhis Prahas, Venemaal Tšeljabinskis ja neljas kohas Ameerika Ühendriikides: Baltimore, New York, San Diego, Läänerannik (Skype põhine mõttekoda).

Joonis 3.5 Eestis tegutsenud mõttekodade paiknemine

Eestis oli nii eestikeelseid, venekeelseid, ingliskeelseid kui ka eesti- ja venekeelseid kodasid. Täiskasvanud elanikkonna seast osales ühises mõttetöös protsentuaalselt enim inimesi Hiiumaalt, kõige väiksem osalusprotsent oli Tartumaal. Joonisel 3.6 on toodud neli kõrgeima ja neli madalaima osalusega piirkonda.

Joonis 3.6 Mõttetalgutest osavõtt: neli kõrgeima ja neli madalaima osalusega piirkonda

Igas mõttekojas tegutses kaks toimunut organiseerivat ja ohjavat inimest: kojavanem ehk kohalik inimene, kes hoolitses korraldusliku õnnestumise eest, ja mõttekoja tegevust suunanud talgujuht. Kõik talgujuhid said enne 1. mail põhjaliku koolituse, kuidas mõttetalgute päeva juhtida ning õpetuse, mida kujutab endast avatud ruumi põhimõte, mille alusel kavatseti talgupäevi läbi viia. Lisaks koostas koolitustoimkond ka ülevaatliku talgujuhi käsiraamatu. Talgujuhte juhendati ka, kuidas tuleb käituda, kui peaks tekkima mingi kriitiline situatsioon: kui mõnel osalejal hakkab halb; kui tekib tulekahju; kui kontrolli alt väljunud inimesed hakkavad teisi häirima jne. Nii talgujuhi käsiraamat (vt [lisa 2](#)), juhend probleematiselt käituvate inimestega hakkama saamiseks (vt [lisa 3](#)) kui kriisijuhend (vt [lisa 4](#)) olid 8. mai 2009. aasta seisuga kättesaadavad kodulehel www.minueesti.ee.

Kõik mõttekojad varustati korraldajate poolt A1 ja A4 formaadis paberite, kleepnättsu, markerite ja maalriteibiga. Meeleolu loomiseks jagati kodades ka Kalevi komme.

Mõttekoja töö käis Harrison Owen'i avatud ruumi põhimõttest lähtuvalt egiidi all „Koos on õiged inimesed, juhtuvad õiged asjad ja need juhtuvad õigel ajal“. Pärast küsimuste nimetamist jagunevad kajas olivad vastavalt igapäevasele huvitavale teemale vestlusringidesse, mida ohjavad tavaliselt küsimuste püstitajad või vahest ka keegi teine teemast huvitatud inimene. 1. mail toimus kaks vestlusringi vooru. Seega sai üks inimene arutleda kahe küsimuse üle. Samas oli kõigil võimalus kasutada nn kahe jala seadust, et liikuda vestlusringist vestlusringi. Ka talgujuht külastas erinevaid vestlusringe jälgides, et seal ei

toimiks pelgalt keskustelu, vaid otsitaks käsil olevale küsimusele lahendust. Pärast vestlusringe koguneti taas ühte kokku ning tehti ülevaade, mida keegi õppis, kuulis ja nägi.

Töö autorina vaatlesin ühte, Rahvusraamatukogus toimunud mõttekoda ja samas jälgisin ning võtsin osa raamatukogus olnud toimkonna tööst. Selle päeva vaatluse tulemused on toodud [lisas 1](#).

Mõttetalgutel arutati 18 teemat, mis valiti diskussioonide käigus välja erinevate erialaekspertide poolt. Teemad kajastasid igapäevast elu ja vajadusi. Igas mõttekojas oli kolm ühiskondlikku ja üks kohalik teema. Selleks, et soodustada lahenduste otsimist, olid kõik teemad Minu Eesti kodulehel varustatud selgitusega ja illustreerivate küsimustega. Eesmärk oli esitada küsimusi küsisõnaga „kuidas“, et inspireerida nii mõttetalgute kojavanemaid, talgujuhte kui ka talgulisi otsima aruteludes ideid, koostegemise võimalusi ja lahendusi ühiskonna probleemidele. Kõigil osalejatel oli võimalus küsimusi tõstatada ja ka teemasid juurde esitada.

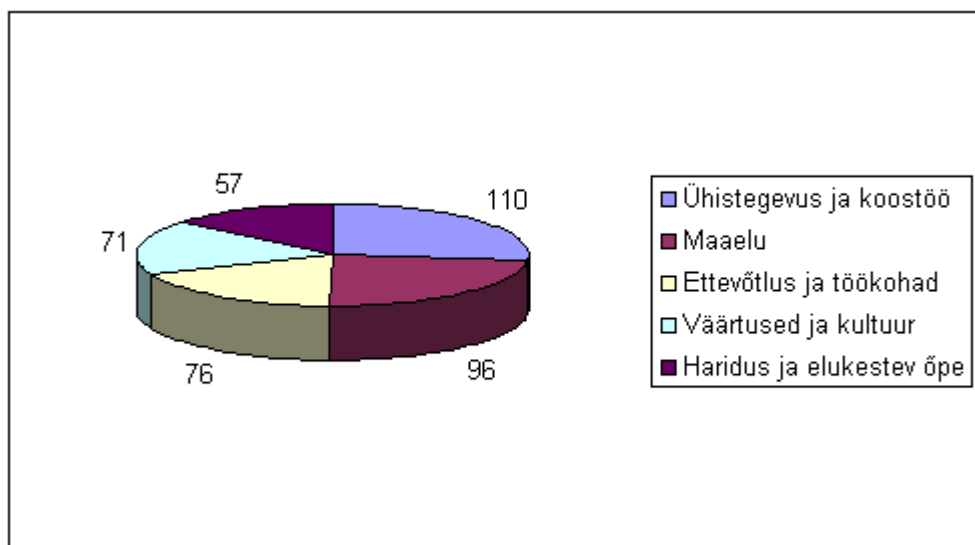
Mõttetalgute 18 teemat:

- Kodu, pere ja järelkasv
- Eluterve vanadus
- Turvalisus ja hoolivus
- Stressiga toimetulek
- Tervis, sport ja sisukas vaba aeg
- Ettevõtlus ja töökohad
- Eesti maine
- Ühistegevus ja koostöö
- Usk endasse, usaldus ja positiivsus
- Väärtused ja kultuur
- Haridus ja elukestev õpe
- Loovus, avatus ja uuendusmeelsus
- Valitsemiskultuur
- Loodusväärtused
- Mobiilsus ja transport
- Linnaelu
- Maaelu
- Loodusvarade kasutamine

Toimikond andis igasse kotta käsitlemiseks ühe teema, et kindlustada piirkonniti kõikide teemade võimalikult laiaulatuslik käsitlemine. Kaks teemat valisid kojavanem ja talgujuht ise. Neljandaks jäi vaba teema, mille raames sai mõttetalgutel käsitleda kohalolijatele olulisi, reeglina kogukondlikke probleeme.

Kõige sagedamini arutati talgutel ühistegevuse ja koostöö, maaelu, ettevõtluse ja töökohtade, väärtuste ja kultuuri ning hariduse ja elukestva õppe üle (vt joonis 3.7).

Diskuteeriti nii kohapealsete teemade üle, millele sai leida praktilisi lahendusi, kui ka laiemalt ühiskonda puudutavatel teemadel.

Joonis 3.6 Mõttetalgute populaarseimad teemad neid käsitlenud kodade arvu järgi

Mitmel pool jõuti reaalsete tulemusteni. Mõned näited:

- Jõelähtme vallas Neeme küla mõttekojas tekkis idee luua MTÜ Eesti Kogukondade Raadio, mis aitab erinevatel kohalikel seltsidel oma raadio luua ja internetis tasuta transleerida. Selle võimaluse proovisid talgulised ka ise järgi kandes oma mõttekoja jutusaatena raadiovõrgus üle. Lepiti kokku ka MTÜ asutamiskoosoleku toimumise aeg. Neeme küla mõttekoja talgujuht oli Martti Martinson.
- Rocca Al Mare kooli talgutel tekkis mõte luua Eesti toidu ärasõojate selts „Sööme Ära!“. Seltsi eesmärk on leida vastus küsimusele, kuidas tuua Eesti tooteid kõige paremini Eesti tarbijani ja kuidas teha seda võimalikult rahavabalt. Talgutel pandi juba kirja ka tekkinud plaan ja lähiaja tegevused. Selle koja talgujuht oli Toomas Trapido.
- Eesti Rahvusraamatukogu mõttekojas pandi alus Prügiklubile, mille asutamiskoosolek toimus 6. mail. Klubi eesmärk on tekitada üle kogu Eesti puhtast maast hoolivate inimeste võrgustik, kes hakkavad oma kodukohas prügistamisel silma peal hoidma ja koristamisi organiseerima. Klubi idee autorid on Teeme Ära toimkonna liikmed eesotsas Kadri Allikmäega.

- Tallinnas Telliskivi loomekeskuses tegutsenud mõttekojas otsustati viia ellu mõte luua linnas liiklemise hõlbustamiseks jalgratta kaart, mis juhatab ratturi kõige mugavamalt sihtpunkti. Kaardi koostamise võtsid enda peale kaks noormeest, kes koostavad selle eelkõige isiklike kogemuste baasil.

Korraldajate püstitatud eesmärk oli, et igast vestlusingist tuleb kolmel tasandil kokkuvõte, mis sisaldab seal osalenute poolseid konkreetseid ettepanekuid osalejate endi poolt elluviidavate, kogukonnas korda saadetavate, riigi tasandil lahendatavate probleemide ja tegevuste kohta. Igas mõttekojas oli eesmärk leida tekkinud ideedele edaspidised eestvedajad.

Kõikides mõttekodades tekkinud ideed ja mõtted protokolliti kas kirjalikult või videole ja talgujuhid sisestasid need veebipõhisesse ideepanka. 8. mai 2009. aasta seisuga oli ideepanka kantud 3516 ideed (vt joonis 3.8).

Joonis 3.8 Ideepank „Minu Eesti“ kodulehel www.minueesti.ee

3.2.3 Edasised tegevused

Minu Eesti koordinaatori Eva Truuverki sõnul toimub ideede analüüs kahes etapis. Esmalt hindavad ligi 100 erinevate valdkondade eksperti ideepanka sisestatud mõtteid ja annavad nende elluviimiseks soovitusi. Hindajad on leitud koostöös Poliitikauuringute Keskuse Praxisega ja nende seas on nii partnerettevõtete, uuringufirmade kui ka ülikoolide esindajaid.

Teiseks jagavad vabatahtlikud (nt erinevate erialade magistrandid) ideed kolmeks:

1. Nn väikesed teeme-ärad, mida on võimalik kohaliku ressursiga ise ellu viia.
Näide: Vilsandile käimla ehitamine.
2. Sisukad ideed, mis on sarnaselt eelmisele ise elluviidavad, kuid vajavad vastupidiselt esimesele üleriigilist teavitust ja kaasatulemist.
Näide: Prügiklubi, mille raames soovitakse tekitada üle-eestilist võrgustikku prügistamise ennetamiseks ja koristamiste organiseerimiseks.
3. Ühiskondlikud ideed, mille elluviimine nõuaks muudatusi riigi tasandil, poliitikute toel.
Näide: Kuidas teha nii, et rahvas usaldaks poliitikaid? Kuidas muuta maksusüsteemi?

Esimese tasandi osas on toimkonna eesmärk viia ideede eestvedajad ja oma abi pakkuvad ettevõtted kokku. Nimelt on paljud asutused ja ettevõtted pöördunud toimkonna poole küsimusega, kas neile oleks välja pakkuda mõnda võimalust, kuidas nad saaksid sel suvel oma asutusega suvepäevade asemel talgute näol midagi olulist korda saata. Nüüd ongi võimalus need kaks poolt kokku viia. Hiljem on kavas osapooled läbi helistada, et küsida, kas ja kuidas on ideede elluviimine kulgenud. Samuti on soov need väikesed teeme-ärad jäädvustada.

Teise tasandi, sisukate ideede osas, on kavas nendega seotud inimesed (erinevates vestlusringides osalenud) koostöötubadesse kokku kutsuda. Toimkond pakuks sarnaste teemadega tegutsejatele ja nende eest vastutajatele toetust oma veebisüsteemi kasutamise, wiki-lehekülje loomise õpetuse, kogemuste jagamise jmt kaudu. Koostöö tubadega on kavas alustada selle aasta juunis.

Kolmandal, ühiskonda laiemalt puudutavate küsimuste lahendamiseks pakub toimkond kommunikatsiooniabi ja elluviimise tuge.

Eva Truuverki sõnul on kavas lükata sügisest käima televisioonisaatesari, kus käsitletakse mõttetalgute raames tekkinud ideid ja nende edasist saatust. Tegemist võiks olla tunniajase saatega, kus veerand tundi on pühendatud esimesele, veerand tundi teisele ja pool tundi kolmandale, ühiskondlikult olulisele teemale. Saates saaks tutvustada nii tekkinud küsimusi, kui ka nende elluviimiseks leitud ja tehtud lahendusi.

Mai lõpus on kavas korraldada mõttetalgute elluviimise panustanutele kaks kokkuvõtvat üritust. 22. mail on toimkonna liikmetele ja partneritele klubis Bonnie & Clyde kokkusaamine, kus antakse ülevaade 1. mail toimunud, sellele järgnenust ja edasistest plaanidest, tänatakse kõiki panustanud ning peetakse neid ka vastavalt meeles.

30. mail kohtuvad Minu Eesti eestvedajad taas talgujuhtide ja kojavanematega, kellega veedetakse kusagil looduskaunis paigas koos terve päev ning arutletakse toimunu ja tuleviku üle.

Käimasolev Minu Eesti projekt lõpeb käesoleva aasta detsembris. Selle ajani on projekti juures palgal vähemalt kaks inimest – koordinaator ja kommunikatsioonijuht. Nende ülesanne on hoida silma peal eeltoodud kolme tasandi ideede käekäigul ning vajadusel nõuandjate ja abistajatena mõtete rakendamisse panustada. Samuti aitavad nemad ideede realiseerimise tulemusi meedia vahendusel avalikkusele tutvustada.

Minu Eesti koordinaatori Eva Truuverki sõnul näeb ta ideaalis, et projekt jätkuks veel kaks aastat. See oleks vajalik, et viia kõigil kolmel tasandil võimalikult kvaliteetselt ideid ellu.

4. Metoodilised võtted

Metoodiliste võtetena kasutati uurimistöös intervjuusid ja meediakajastuste analüüsi. Viisin läbi ka mõttetalgute päeva ehk protsessi osalusvaatluse. Kui intervjuude ja meediaanalüüsi tulemusi tutvustan [peatükis 5](#), siis vaatlusega saab tutvuda [lisas 1](#) ning põgusalt oli sellest juttu [peatükis 3](#). Kommunikatsiooniprotsessist parema ülevaate saamiseks kirjeldan [5. peatükis](#) ka sisekommunikatsiooni ja turunduskommunikatsiooni.

Intervjuude läbiviimisel lähtusin eesmärgist küsitleda inimesi, kes on (a) seotud nii Teeme Ära kui ka Minu Eesti projektiga või (b) seotud neist ühe projektiga ning on valmis arvamust avaldama ka teise algatuse osas. Intervjuude eesmärk oli saada arvamus mõlema kodanikualgatuse kohta, et neid oleks võimalik intervjuusid kokkuvõtvast [peatükis 5.1](#) omavahel võrrelda. Intervjuud tehti 9 inimesega ([lissad 5-14](#)) ajavahemikus 10. märts kuni 6. mai 2009.

Meediakajastuste analüüs tehti Teeme Ära osas perioodi 15.02.2008-15.02.2009 kohta, Minu Eesti meediakajastust analüüsiti perioodil 10.03-08.05.2009. Mõlema puhul hõlmas analüüs kohalikke ajalehti, üleriigilisi ajalehti, online-portaale, raadio ja televisiooni kajastusi. Analüüs kätkes peamiselt eestikeelseid ja väiksemal määral ka venekeelseid kajastusi. Televisiooni puhul kasutati analüüsi statistikas vaid uudistesaaateid ja päevakorralisi saateid, mistõttu käesoleva ülevaate statistikas ei kajastu spetsiaalselt projektide kajastamiseks toodetud telesaated.

Osalusvaatlus viidi läbi ühe, Rahvusraamatukogus toimunud Minu Eesti mõttekoja ja Rahvusraamatukogus tegutsenud toimkonna tegevuse osas ajavahemikul 9.00-18.55. Vaatluse tulemused on toodud [lisas 1](#).

5. Empiirilised tulemused: meediakajastused ja intervjuud

Algavas peatükis tuuakse ülevaade peatükis 4 kirjeldatud metoodikast lähtuvalt tehtud intervjuudest ja meediaanalüüsides. Lisaks on tutvustatud algatuste turunduskommunikatsiooni ja sisesuhtlust. Peatüki lõpus võrdlen Teeme Ära ja Minu Eesti kommunikatsioonipõhimõtteid, -võtteid ja tulemusi.

5.1 Algatused korraldajate ja partnerite silme läbi

Algav peatükk annab ülevaate üheksa inimese intervjuude kaudu nende arusaamadest ja nägemusest, milline on Teeme Ära ja Minu Eesti protsesside mõju; selgitab, kuidas intervjuueeritavad protsessidega seotud on; näitab, mida peavad intervjuueeritavad protsesside kommunikatsiooni juures õnnestunuks ja kus olid nende arvates kommunikatsiooni probleemid.

Intervjuude läbiviimisel lähtusin eesmärgist saada teada intervjuueeritava arvamus nimetatud nelja peamise aspekti kohta. Selleks, et intervjuueeritavad intervjuude käigus võimalikult hästi avaneksid, lähtusin vestluse juhtimisel neist neljast teemast, kuid ei kasutanud igas intervjuus täpselt samu küsimusi. Mitmes intervjuus oli vaja vaid üksikuid suunavaid küsimusi esitada, sest inimesed olid ise väga altid rääkima ning andsid sageli vastused juba minul mõtteis olnud küsimustele. Sellest tulenevalt on intervjuud ka erineva pikkusega: pikim kuus lehekülge ja lühim kaks lehekülge. Intervjuud viisin läbi ajavahemikul 10. märts – 6. mai 2009.

Intervjuud said väga sisukad ja inforikkad. Kahjuks ei võimalda magistritöö maht teha neist laiaulatuslikumat ülevaadet. Samas on kõikide intervjuudega võimalik tutvuda töö lõpus, kuhu need on paigutatud [lisa 5](#) 5-13. Kokku intervjuueeriti üheksat inimest, kellest enamik olid seotud mõlema projektiga:

- Anneli Ohvril – möödunud aastal turunduse eest vastutaja, sel aastal kommunikatsioonijuht (intervjuu toimus 12.03.2009, vt [lisa 5](#));

- Eva Truuverk – möödunud aastal partnerite tugiteenuste toimkonna juht, sel aastal kogu projekti koordinaator (intervjuu toimus 11.03.2009, vt [lisa 6](#));
- Henri Laupmaa – eelmise aasta kommunikatsioonimeeskonna liige, käesoleval aastal üks „Õnnepanga“ eestvedajatest ja Minu Eesti nõuandjatest (intervjuu toimus 10.03.2009, vt [lisa 7](#));
- Hille Hinsberg – selle aasta projekti kommunikatsioonitiimi liige (intervjuu toimus 24.02.2009, vt [lisa 8](#));
- Peeter Eek – jäätmeosakonna juhatajana üks Keskkonnaministeeriumi esindajatest eelmise aasta projekti juures (intervjuu toimus 24.04.2009, vt [lisa 9](#));
- Rainer Nõlvak – mõlema projekti initsiaator ja kõneisik (intervjuu toimus 29.04.2009, vt [lisa 10](#));
- Tatjana Lavrova – venekeelse meedia kommunikatsioonijuht mõlema projekti juures (intervjuu toimus 23.04.2009, vt [lisa 11](#));
- Tiina Urm – esimese projekti meediajuht, sel aastal üks „Õnnepanga“ eestvedajatest (intervjuu toimus 29.04.2009, vt [lisa 12](#));
- Toomas Trapido – esimese projekti algataja, sel aastal üks „Ratta Rikkaks“ eestvedajatest ja talgujuhtidest (intervjuu toimus 06.05.2009, vt [lisa 13](#)).

5.1.1 Intervjueeritavad ja nende seotus kodanikualgatustega

Intervjueeritavate seas olid nii protsesside algatajad, sinna osalema kutsutud inimesed, kui ka eelkõige oma tööst tulenevalt kaasatud olnud riigiesindajad.

Teeme Ära sai alguse 2007. aasta varasügisel Rainer Nõlvaku ja Toomas Trapido ideest koristada Eesti metsadest seal vedelev ebaseaduslik prügi. Mõlemad osalesid ka Minu Eesti protsessi alguse juures. Aktiivsemalt on neist kahest protsessides tegev olnud Rainer Nõlvak. Päril alguse juures oli intervjueeritavatest ka Henri Laupmaa, kes lõi kaasa Teeme Ära erinevates toimkondades ja on nõustanud Minu Eesti meeskonda.

Enamik intervjueeritavaid olid aga protsessidesse osalema kutsutud tuttavate või sõprade kaudu. Näiteks Teeme Ära partneritega tegelenud ja hilisema Minu Eesti koordinaatori Eva

Truuverki kutsus prügiaktsiooni osalema mõlemas protsessis finantse juhtinud Viktoria Kuusk. Eva sõnul ei plaaninud ta tegelikult end sugugi nii pikalt siduda: „Lubasin, et teen esimese strateegia koosolekul, aga siis läks pärast näppu käsi ka. Esimest korda kohtusin Raineriga oktoobris 2007, novembris oli esimene strateegia koosolek ja jaanuarist hakkasin projektiga tööle.“

Eva Truuverk kutsus toimkonda omakorda prügikoristusaktsiooni turundust juhtinud ja Minu Eesti kommunikatsioonijuhi Anneli Ohvrili, kes loobus Eva veenmistöö tulemusel puhkusereisist. „Pidin minema ühele töökoha poolt mulle kui nõ parimale töötajale antud preemiareisile, aga Eva suutis mind ära rääkida – loobusin reisist ja hakkasin hoopis Teeme Ära meeskonnas tööle,“ kirjeldab juhtunut hilisem Minu Eesti kommunikatsioonijuht.

Sõprade kutsel, täpsemalt prügiga seotud kaardirakenduse autori Ahti Heinla kutsel, liitus prügikoristajatega ka Teeme Ära meediajuht Tiina Urm: „Esimesest koosolekust peale olin nõus. See idee ja eriti inimenergia, mis seal ümber oli, see oli minu jaoks igas mõttes väljakutse. Idee taga oli selline energia, et tuli vähemalt püüda see asi ära teha.“

Samasugust head energiat kiidab teinegi kutsutu, mõlemas algatuses venekeelse meediaga suhtlemist ohjanud Tatjana Lavrova: „Kui ma esimesele koosolekule tulin, olin koos oma abikaasaga. Inimesi oli vähe – umbes 10. See võis olla teine või kolmas koosolek. Me olime abikaasaga nii vapustatud, et selline asi üldse käib, et kõik olid nii siirad. Kui me nägime inimesi, kes meid kutsusid, tahtsime kohe osaleda. Enne rääkisime abikaasaga, et meil on nõrk kodanikualgatus, et on vaja kogukonnad kokku viia. See, mis meid koosolekul ees ootas, oli nagu kingitus.“ Esimese algatuse juures asuski tööle ka Tatjana abikaasa osaledes IT-toimkonnas, Minu Eesti juures oli ta aga aeg-ajalt IT-nõustaja rollis.

Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja Peeter Eek ja Vabariigi Valitsuse infonõunik Hille Hinsberg sattusid protsessidesse eelkõige oma töö kaudu, kuid nagu Hille oma intervjuus ütles, siis mingil hetkel on juba keeruline vahet teha, kas osaletakse tööst tulenevalt või vabatahtlikuna.

5.1.2 Algatuste mõju ühiskonnale

Kõikide intervjueeritavate vestlustest ilmnes, et Teeme Ära peetakse väga oluliseks, ka teed näitavaks projektiks. Intervjueeritavad, kes olid Minu Eesti projektiga enam kursis, pidasid ka seda ühiskonna jaoks määrava tähtsusega protsessiks.

Näiteks ütles Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja Peeter Eek Teeme Ära kohta, et kuigi kokku kogutud prügi „sabad“ pole veel likvideeritud, peab ta väga oluliseks möödunudaastase kampaania rolli just inimeste teadlikkuse tõstmisel prügistamise probleemide osas: „Ma ei kujuta üldse ette, et oleks paremat viisi rahvale seda teemat teadvustada.“ Tema sõnul on prügistamise suurimaks probleemiks kohalikes omavalitsustes kohustuslikud, kuid sageli mittetoimivad jäätmekogumissüsteemid.

Hille Hinsberg hindab Minu Eesti protsessi vajalikkust just kaasamise ja e-demokraatia seisukohast lähtuvalt oluliseks. Oma intervjuus ütleb ta, kuivõrd tähtis on püüda selle poole, et lähendada inimesi ja riiki, et äratada inimese huvi riigi ja ühiskonna suhtes ning vastupidi, et riik toetaks kodanikualgatust ja mõtlemist riigi asjade suunas.

Mõlema algatuse ühe eestvedaja, Rainer Nõlvaku sõnul ehitavad nad nende läbi kodanikuühiskonda luues vahendid, kuidas mingeid asju korda saata. Samas ütleb ta, et kodanikualgatustelt ei saa just nende vabatahtlikkuse tõttu oodata alati lõplikke lahendusi: „Kui meil jääb midagi tegemata, siis on aus öelda, et tegimegi nii palju kui jõudsim. Kui rohkem ei saanud, siis ma ei näe seal mingit draamat. See, mis on kodanikuna vajalik, on hea tahe, et tahad asju muuta. Nõuda kodanikelt rohkem on vale. Pigem võiks see nõudja teha ise edasi, või teha omamoodi. Nõus, et see oleks ühiskonna jaoks meeldiv – maas on jäätisepaber, helistad kellelegi toimekonnast ja tema jookseb ja koristab. Neid helistajaid on juba praegu.“

Prügistamise osas on Nõlvaku sõnul möödunud aastasesst prügikoristusaktsioonist lähtuvalt tunda, et olukord on teataval määral siiski muutunud: „Kui eelmine aasta oli laga palju, siis see aasta olen näinud mustadesse kottidesse pakitud sodi – panen neile selle ära viimiseks juba valmis. See on siiski parem variant kui laialivisatud sodi.“

Edasi mõtiskleb ta võimaluste üle, kuhu kodanikualgatuse kaudu prügistamise vähendamise ja säästliku mõtteviisi osas jõuda võiks: „Ameerikas on nii, et jäätmekäitlus käib maja eest. /.../ Tegelikult on see väga mugav – paned mingi mittevajaliku mööblitüki välja ja selle viib sealt keegi, kel taolist vaja, küllalt kiirelt minema. Siin aitab „Õnnepank“. Sul on midagi kodus olemas, teed pildi, paned veebi ja see, kes tahab, saab tulla järgi.“

Mõlema protsessi kommunikeerimise juures pidas venekeelse meedia kommunikatsioonijuht Tatjana Lavrova otseste eesmärkide (teavitada inimesi saabuvatest sündmustest ja kutsuda neid osalema) kõrval väga oluliseks võimalust teadvustada erinevatest rahvustest eestimaalastele võimalusi, kuidas läbi selliste kodanikualgatuste saab ise oma maa ja seega ka enda jaoks midagi olulist korda saata. Tatjana rõhutas, et tema jaoks on need kaks kodanikualgatust andud võimaluse anda venekeelsele elanikkonnale selgemini teada, mida kõike saab kodanikualgatuse korras teha ja et alati ei tule oodata vaid riigipoolset tegutsemist.

Algatuste raames levitatud laiema sõnumi kohta ütles Tatjana nii: „Oli inimesi, kes arvavad, et enne kui riik mulle midagi ei tee, mina talle ka ei tee. Nii Teeme Ära kui Minu Eesti puhul on teatud hulk inimesi, kes ei tee vahet riigi ja maa vahel. Mina lähtusin sellest, et me teeme seda maa jaoks, sest riik seostub inimestele poliitikaga ja seda inimesed ei armasta. Aga maa on see, kus me elame. Ma rõhutasin seda aspekti. Mõte oli selles, et me ei tegele riigi ega valitsuse aitamisega, me lähtume sellest, et me olemegi ise riik. Me elame maal ja igaühel on oma pretensioonid riigi poole, aga see ei tähenda, et me ei peaks hoolitsema maa eest. Me peame tundma seda, et me olemegi riik ja meil on jõud ja võim oma maad aidata. Ärme mõtleme poliitikale, vaid kodule. Kui me elame siin, siis tähendab, et me tahame siia jääda. Kui tahame metsas jalutada, siis tahame ju nautida loodust, mitte prügihunnikuid näha.“

Nii Teeme Ära kui ka Minu Eesti lähtusid kohe alguses eesmärgist kaasata protsessidesse kõiki Eesti elanikke rahvusest ja emakeelest olenemata. Prügiaktsooni meediajuht Tiina Urm: „Algusest peale raiusin, et peame vene sihtgruppi kohtlema eesti sihtgrupiga võrdselt, et nendega tuleb teha eraldi tööd. See oli vajalik – ikkagi nii suur osa rahvastikust. Sellised algatused keskenduvad sageli ainult eestlastele. Venekeelne elanikkond on sageli rahvast ühendavatest sündmustest välja jäetud ja neil ei olegi motivatsiooni keelt õppida. Kui on üle-eestiline projekt, siis ei tohi kedagi välja jätta.“

Tatjana Lavrova sõnul on paljud venelased riigi peale solvunud: „Ma mõistan neid. Samas arvan, et praegu on aeg edasi elada. Kaks aastat tagasi, kui töötasin Heateo Sihtasutuses vene keele õpetajana, osalesin aktsioonis Valge Tulp (Artur Taevere ja sõprade poolt välja mõeldud). Selle loosungiks oli „Erinev minevik, ühine tulevik“. /.../ See oli see, millest ma lähtusin, kui rääkisin prügikoristamise ja nüüd mõttetalgute osas venekeelsete inimestega meedia kaudu. /.../ Eesmärk on, et venelased, kes tahavad teha, aga ei tea kuidas, saaksid teada, millised võimalused isetegemiseks on. Ja et solvunud näeksid, et neil ei ole põhjust süüdistada kõike, kõiki eestlasi. Igaühel on oma ajalugu. Me peame ehitama, looma, mitte kritiseerima. Peame vaatama ette, mitte taha.“

Teeme Ära mõju on Eva Truuverki sõnul ilmne. Ta ise tajus seda väga hästi näiteks Minu Eesti jaoks partnereid otsides: „Positiivne on, et pole sellist kahtlemist, mida eelmisel aastal tundsin, et pean inimestesse positiivsust süstima. Ei pea võitlema – helistan näiteks Urve Palo bürosse, et tuleks külla ja seal öeldakse, et jah, millal sobib. Võrreldes eelmise aastaga on väga lihtne suhelda. Mitmed eelmise aasta partnerid on ise ühendust võtnud ja pakkunud, et teeme sel aastal ka koostööd.“

Rainer Nõlvak loodab, et Teeme Ära ja Minu Eesti aitavad kaasa uue demokraatiamudeli tekkimisele: „Usume, et see aeg, kui inimene osaleb kogukonna asjades valimisnupu kaudu, on mööda saamas. See on tekitanud totaalse võõrandumise – see on kellegi teise asi, mida aetakse, sest valimised vabastavad sind kohustusest kogukonnas kaasa lüüa. Teiseks – on ülesandeid, mis meil on globaalse kliimakriisi ja läänemaailma moraalse kriisi tõttu nii suured, et olemasoleva demokraatiamudeli abil neid lahendada ei õnnestu. Kolmandaks, ilma inimesi kaasamata suuri väärtushinnangute ja käitumisharjumuste muutusi teha ei õnnestu, isegi kui kõik hääletaksid poolt ja rahul oleksid. Milline mudel täpselt olema saab, seda ma ei tea, aga Minu Eesti on üks selliseid otsinguid ja eksperimente, kus me püüame seda leida.“

5.1.3 Kommunikatsioonialased õnnestumised ja probleemid

Üldiselt pidasid intervjueritavad protsesside kommunikatsiooni õnnestunuks. Positiivsena toodi välja erinevate meediakanalite kasutamist nii suhtekorralduslikus kui turunduslikus aspektis. Probleemide osas leidsid mõned intervjueritavad, et kui algatustesse

registreerumine oleks toimunud lihtsama süsteemiga, siis oleks ka teatavad kommunikatsiooniprobleemid olemata olnud.

Toomas Trapido: „Probleemiks oli see, et registreeruda sai ainult tiimidena ja ainult internetis. Tekkis barjäär. /.../ Selles osas astuti tõesti kaks kord nõ sama reha peale. Taolist registreerimissüsteemi oli mõlemal korral väga raske kommunikeerida. Prügitalgutel oli see ehk arusaadavam: vaja on saada ülevaade osalejatest juba seetõttu, et oleks võimalik kõik hunnikud ikka koristajatega katta, aga et telefoniga ei saanud registreerida, siis selle puudumine oli kui piir ees. Selliseid barjäärid on vastuolus meie kutsega – ühelt poolt kutsume kõiki kodanikke ja mittekodanikke osalema, aga samas on registreerimisvõimalused liiga keerukad ja pole mugavad kasutada. Minu Eesti puhul tuli eriti selgelt välja.“

Prügikoristamise aktsiooni meediajuht Tiina Urmi sõnul oli Teeme Ära üheks suureks plussiks kohaliku meedia võrdsustamine üleriikliku meediaga: „Algusest peale oli selge, et kuna tahame nii erinevaid inimesi kaasata, siis kombineerides üle-eestilist tasandit kohaliku tasandiga, on kommunikatsioon kõiki hõlmav ja samas piisavalt isiklik.“

Eriti oluliseks peabki ta suhtlust kohaliku meediaga: „Meil oli hästi avatud protsess. Meil ei olnud konkreetset ideed valmis, kui hakkasime rääkima ja suhteliselt bravuurikalt. Tänu sellele saime alustada korraga kohalikest kanalitest. Nende poole pöörduakse harva. Sinna sai korralikke sõnumeid rahulikumalt esitada ja tänu sellele sai baasi tugevamaks ehitada. Hästi olulist rolli mängisid kohalikus kommunikatsioonis kaardistamisüritused, kuhu kutsusime alati ka kohaliku ajakirjaniku, et ta tajuks ise, mida see projekt kohalikus elus muuta võib. Kohalike inimeste seas oli siis sageli vau-efekt, nad märkasid, kui palju tegelikult prügi oli.“

Neist kogemustest lähtuvalt hindabki Tiina Urm, et ehk oleks Minu Eesti kommunikatsioonile suuremat edu toonud enam kohalike kanalite kasutamist: „Hästi palju oleks võinud mõttetalgutel teha kommunikatsiooni läbi kohaliku tasandi. Praegu tuli see nii, et Tallinnas organiseeriti pinnad, et mõtleme koos. Vaja oleks olnud kommunikeerida projekti mõttekust kohalikul tasandil.“ Teiseks võinuks Tiina kogemustest lähtuvalt olla kommunikeeritav sõnum konkreetsem: „Oleks võinud teha nii, et me ei kutsu mitte inimesi tühjast kohast kokku, vaid näitame ära võimalused, mille olemasolevaga võiks neid ideid siduda“.

Samas ütleb Toomas Trapido oma intervjuus, et ta ei nõustu Minu Eesti sõnumitele tehtud kriitikaga: „Kuna tegu oli arengus oleva protsessiga, siis oli sõnum piisavalt arusaadav, sest taotlus oligi ju see, et me ei tea täpselt, mis sealt tuleb. Eesmärk on tuua inimesed kokku hea metoodika järgi arutlema, kuidas Eesti elu paremaks muuta. Edasi minemiseks on tugistruktuur. See kriitika, et mis siis pärast saab, see pole pädev. Kui vastused oleks kõik teada, siis oleks kõik ju kõik nagu hästi, siis ei olekski ju vaja midagi muuta ja siis need 11 000 inimest poleks ka tulnud. Et midagi muuta, siis peamegi hüppama mingil määral tundmatusse, tuleb lihtsalt korraldajaid usaldada.,,

Minu Eesti kommunikatsioonijuht Anneli Ohvrili sõnul mängib kommunikatsiooni õnnestumises suurt rolli meediapartnerite vastutulelikkus: „Prügiaktsiooni puhul sai just katsetatud, milline valulävi meediatel on, kuidas nad vastu tulevad, millisel moel kogu seda süsteemi üles ehitada. Tihti on ju see, et sponsorpaketis paned kõik logod välja, aga Teeme Ära puhul panime need ainult kodukale. Katsetasime, et kas partnerid üldse tulevad kaasa, kui me neile midagi suuremat vastu ei paku.“

Väga tähtsaks hindab ta ka sisekommunikatsiooni, mis loob võimaluse tekitada kõikidest sellest osasaajatest omakorda meediakanalid. „Vabatahtlike, iseorganiseeruvate asjade puhul on meeleolu väga oluline ja see baseerub tugeval sisekommunikatsioonil. Kui mulle algul tundus, et pole vaja liiga palju inimesi *spämmida*, siis nüüd tundub, et on tarvis siiski sellist „liimi“. Las nurisevad parem *spämmi* pärast kui selle pärast, et midagi ei toimu,“ kirjeldas Anneli sisekommunikatsiooni olulist rolli.

Mõlemas aktsioonis nõuandjana osalenud Henri Laupmaa sõnul on oluline valele infole tasakaaluks olukorra meedia vahendusel selgitamine. Kritiseerivate ja eelkõige virisevate artikli kohta peab ta vajalikuks selgitusi jagada: „Tundsin, et kritiseerijad pole viitsinud asja süüvida, et neil pidi olema mingi muu asi, miks nad virisevad. Kindlasti helistasin kohe ka meediainimestele, et saadaksime mingi selgituse välja.“

Peeter Eek, kes oli hästi kursis Teeme Ära ettevalmistusprotsessiga, hindab prügikoristusega seotud kommunikatsiooni väga heaks. Küsimusele, kas ta on kuulnud Minu Eesti protsessist, vastab Peeter nii: „Olen. Tavameedia tarbijana olen kuulnud-näinud (kusjuures ma pole suur telekavaataja). Tunnistan ausalt, et ka minul on jäänud mõneti ebaselgeks, et mis selle ürituse eesmärk on. Samal ajal lugesin pikemat intervjuud Nõlvakuga, kus ta kenasti asja põhjendas.

Selle ürituse sisu ongi eelmise aasta algatusest laiahaardelisem ja –palgelisem. Registreerinuid on vähem kui eeldatud. Põhimõtteliselt ma läheksin küll osalema.“

Selgitamist peab Rainer Nõlvak heaks mooduseks ka skeptikute osas: „See nõuab seletamist, aga pärast seletamist on inimesed ümber veendud.“ Näitena nimetab Nõlvak siinkohal Artur Talvikut, kellega ta on pärast Talviku poolt Eesti Päevalehes avaldatud kriitilist artiklit eraldi suhelnud ning kes lubas selle tulemusel siiski mõttetalgutest osa võtta.

Rainer Nõlvaku sõnul ongi Minu Eesti ideed inimestele keerulisem selgitada: „Kommunikatsiooni ülesanne on palju keerulisem. Algusest peale on olnud selge, et iga inimese jaoks on oma sõnum. Ja iga inimese jaoks seda konkreetset sõnumit konstrueerida on meedia vahendusel võimatu.“

Raineri sõnul püüab toimikond lähtuvalt inimeste ootusest ja tagasisidest edastatavaid sõnumeid ümber sõnastada: „Käisin näiteks täna hommikul (29.04.2009) hommikutelevisioonis. Pead rääkima seda, mida inimesed ise teada tahavad. /.../ Abstraktse usuga on probleeme. Inimesed tunnevad, et see jääb kaugeks. Kuna konkreetset sõnumit on kogukonniti erinevad, siis saamegi vaadata neid asju erinevalt. Narvas tuli konkreetset jutuks jalgpallistaadion – kas see ei võiks olla üks asi, mida võiks arutada, et kuidas me selle korda saaksime teha. Ma ütlesin, et muidugi. See olekski see koht, et mõtleks plaani välja.“

Teeme Ära oli oodatust suurema osalejate arvuga: 40 000 vs 50 000. Intervjuude läbiviimise ajal oli näha, et Minu Eesti registreerumine väga hästi ei toimi. Tatjana Lavrova jaoks ei olegi rohke registreerumine eesmärk omaette: „Minu jaoks pole eesmärk, mitte see, et 1. mail tuleks kindlasti palju venelasi kohale. /.../ Minu roll on näidata, et meil on väga palju eestlasi, kes ei arva, et peame Venemaale tagasi minema. Isegi kui selliseid inimesi oleks palju, siis... mis siis? Tähtis on see, mida inimene ise tahab. Kui inimene tahab luua, mitte purustada, siis peabki seda tegema vaatamata sellele, kes mida mõtleb. Eestimaa pole ühe rahvuse riik ja keegi ei pea siin midagi tõendama. Peame mõtlema ühise tuleviku peale, ühe maa peale. Meie eesmärgid on ju samad – tahame soojust, siirust, tolerantsust. Kui me tahame, et meid koheldaks teatud viisil, siis peame ise ka vastavalt käituma. Seda sõnumit kannab minupoolne meediaga suhtlemine.“

Ajakirjanduses on Minu Eesti eestvedajad madalat registreerumist kommenteerinud avatud ruumi põhimõttega: „Kohalik on õiged inimesed, õigel ajal ja õiges kohas“.

5.2 „Teeme Ära! 2008“ meediakajastused

Kohalikke ajalehti, üleriigilisi ajalehti, *online*-portaale, raadio ja televisiooni kajastusi hõlmanud Teeme Ära meediakajastuste analüüs tehti perioodi 15.02.2008-15.02.2009 kohta. Analüüs hõlmas peamiselt eestikeelseid ja väiksemal määral ka venekeelseid kajastusi.

Kohalikest ajalehtedest osalesid analüüsis 19 eesti- ja 3 venekeelset väljaannet: Põlvamaa leht Koit, Harju Elu, Saaremaa lehed Oma Saar ja Meie Maa, Valgamaalane, Ida-Virumaa leht Põhjarannik, Viljandimaa leht Sakala, Virumaa Teataja, Järva Teataja, Türi Rahvaleht, Harju Ekspress, Lääne Elu, Lääne-Virumaa leht Kuulutaja, Põltsamaa leht Vali Uudised, Ida-Harjumaa leht Sõnumitooja, Jõgevamaa leht Vooremaa, Pärnu Postimees, Hiidlane ja Tartu Postimees ning venekeelsed *Narva*, *Narvski Prospekt* ja Ida-Virumaa ajaleht *Severnoje Poberezje*.

Üleriiklikest väljaannetest olid vaatluse all 9 eesti- ja 4 venekeelset ajalehte-ajakirja: ajalehed Eesti Päevaleht, Eesti Ekspress, Maaleht, Postimees, Öhtuleht ja Äripäev, ajakirjad Eesti Mets, Loodusesõber ja Eesti Loodus ning venekeelsed ajalehed Den za Dnjom, Vesti Dnja, MK Estonija ja venekeelne Postimees.

14 analüüsitava online-portaali hulka kuulusid 8 eestikeelset ja 6 venekeelset: BNS (www.bns.ee), Delfi (www.delfi.ee), ERR (alguses www.etv24.ee, hiljem www.err.ee), Kalev.ee (www.kalev.ee), EPL Online (www.epl.ee), Postimees Online (www.postimees.ee), Roheline Värav (www.greengate.ee) ja Äripäev Online (www.ap3.ee) ning Teeme Ära kodulehel www.teeme2008.ee toodud venekeelsete *online*-portaalide Delfi (www.rus.delfi.ee), Kalev.ee (<http://ru.kalev.ee/>), Youth.ee (<http://hometwo.youth.ee>), Regnumi (www.regnum.ru), Viru Prospekti (www.prospekt.ee) ja Narvski Internet Portal SETI.ee (www.seti.ee) kajastusi.

Raadiokanalitest käsitleti 2 eestikeelset ja 2 venekeelset: Vikerraadiot ja Kuku raadiot ning Teeme Ära kodulehel www.teeme2008.ee toodud venekeelsete raadiokanalite Raadio 4

ja *Russkoje Radio* kajastusi.

Televisioonikanalitest osalesid analüüsis ETV, Kanal 2, TV3 ja venekeelne Pervõi Baltiiski Kanal (PBK).

Analüüsi koostamiseks kasutati ETA Uudistetalituse OÜ monitooringuportaali www.monitooring.ee, mille otsingusüsteem leidis ajavahemikul 15.02.2008-15.02.2009 kokku üle 1300 märksõna „teeme ära“ kajastuse. Analüüsisin ja hindasin kõiki leitud kajastusi, mille tulemusel selgus, et sisuliselt oli neis kajastustes kodanikualgatuses Teeme Ära juttu 1017 korral, ülejäänud kajastuses oli märksõna vaid põgusalt mainitud. Venekeelseid kajastusi lisasin analüüsitavate hulka ka Teeme Ära veebilehel www.teeme2008.ee toodute seast ning kokku tuli sealt juurde 16 kajastust. Seega on alljärgnevas ülevaates toodud 1033 kajastuse analüüs.

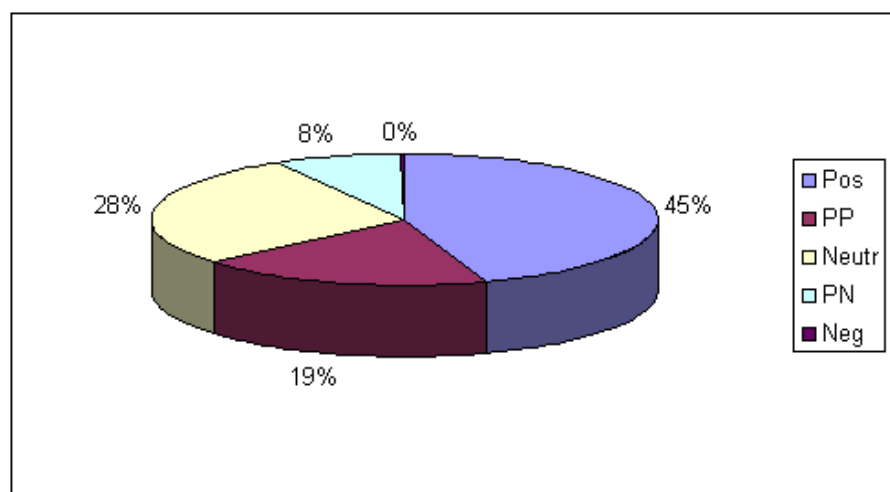
5.2.1 Kajastuste osakaal ja hinnangud

Aastase perioodi jooksul (15.02.2008-15.02.2009) tuvastasin Eesti meedias Teeme Ära kohta 1033 sisulist kajastust, millest 622 ilmus kuni prügikoristuspäeva, 3. mai 2008 õhtuni. Järgmised 411 kajastust pärinevad juba sündmuse järgest ajast. Analüüsitud kajastustest 932 olid eestikeelsed ja 101 venekeelsed. Intensiivseim kajastuste periood (vt tabel 5.1) oli 2008. aasta aprillis ja mais, ehk kuu aega enne ja kuu aega pärast algatuse tippphetke, 3. maid 2008, mil toimus prügikoristamine. Mõlemal kuul oli mainimiste arv ca 350. Aastase perioodi vältel ei olnud üldse kajastusi augustis ja 2009. aasta veebruaris.

	2008										2009	Kokku
	veebr	märts	apr	mai	juuni	juuli	sept	okt	nov	dets	jaan	
Kohalikud lehed	8	41	150	118	16	6	5	6	6	15	0	371
Online	15	34	116	119	24	4	13	6	5	14	0	350
Raadio	3	10	18	17	1	0	2	0	2	4	1	58
TV	5	9	28	35	4	0	4	3	1	1	0	90
Üleriiklikud lehed	6	15	46	55	6	4	10	2	4	13	3	164
KOKKU	37	109	358	344	51	14	34	17	18	47	4	1033
Keskmine kajastuste arv päevas	2,64	3,52	12	11	1,7	0,5	1,13	0,5	0,6	1,5	0,13	

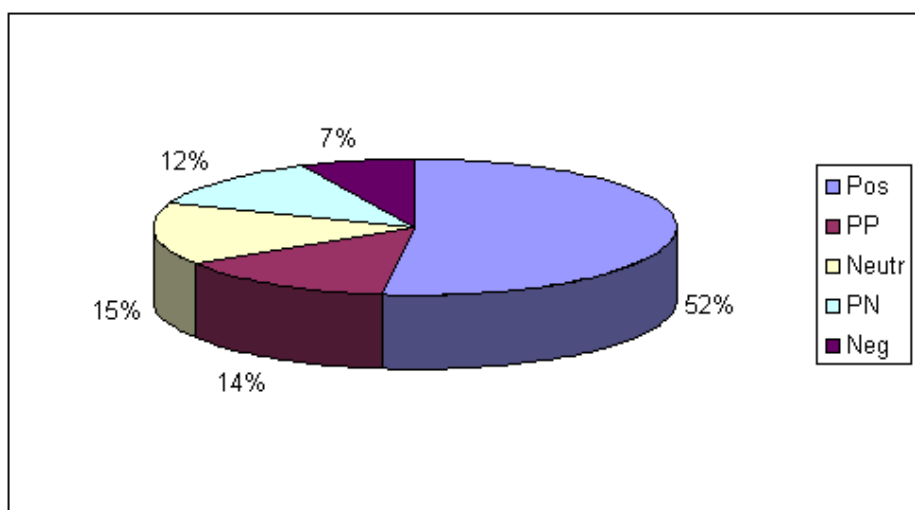
Tabel 5.1 „Teeme ära 2008“ kajastused kuude lõikes perioodil 15.02.2008-15.02.2009

Kuni 3. maini 2008 oli analüüsitavaid kajastusi kokku 622 ja pärast seda 411. Analüüsisid Teeme Ära kajastuste tonaalsust, selgus, et kuni prügikoristuspäeva lõpuni oli positiivseid ja pigem positiivseid lugusid 64% kajastustest (vt joonist 5.2). Prügikoristuspäeva järgsest päevast, 4. maist alates oli positiivseid ja pigem positiivseid lugusid protsentuaalselt isegi pisut rohkem: 66% (vt joonist 5.3). Samas vähenes pärast prügikoristuspäeva oluliselt neutraalsete kajastuste maht olles enne 28% ja pärast 15% ning kasvas negatiivsete ja pigem negatiivsete kajastuste protsent, mis tõusis 8 protsendilt 19%. Kogu analüüsitava perioodi jooksul oli aga negatiivsete kajastuste maht vaid 3% ja pigem negatiivsete maht 10%.

Joonis 5.2 Hinnang kajastustes kuni prügikoristuspäeva, 03.05.2008 õhtuni

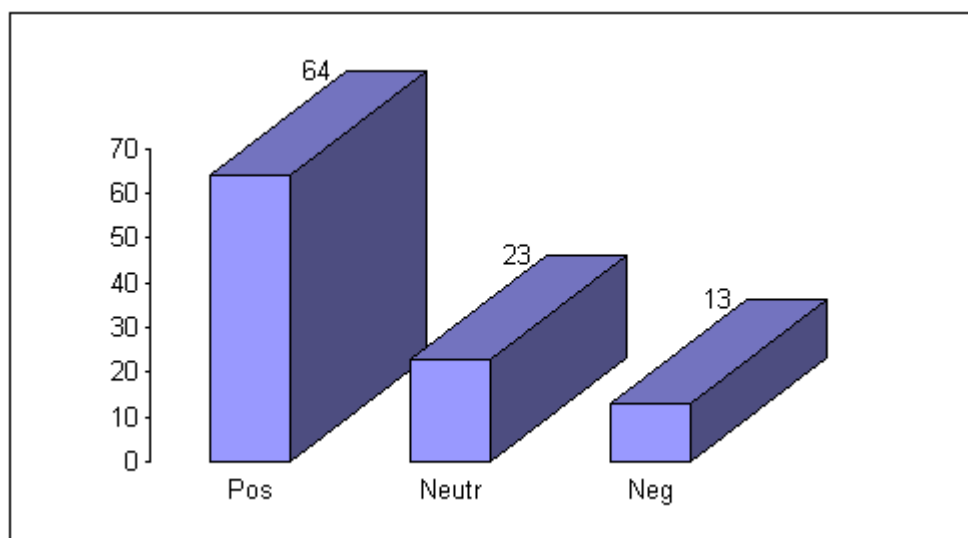
Kui enne sündmust kajastati Teeme Ära pigem ühe külje pealt – tulemas on uus ja huvitav üritus, siis pärast prügikoristuspäeva muutusid hinnangud kajastustes mitmekülgsemateks. Näiteks arvamused ilmus aasta jooksul sel teemal 57, neist 22 enne ja 35 pärast 3. maid 2008.

Joonis 5.3 Hinnang kajastustes peale prügikoristuspäeva, alates 04.05.2008

Negatiivseid või pigem negatiivseid oli nende seas kokku vaid 5, millest kaks ilmus enne prügikoristuspäeva. Kaks viimast negatiivset arvamslugu tulid meediasse 2008. aasta detsembris, mil Teeme Ära pärjati mitmete auhindadega ja positiivsete auhinnaandmiste uudiste kõrval võeti arvamislehekülgedel kahel korral sõna Teeme Ära probleemidega seoses.

Kogu aasta jooksul olid 1033 kajastusest enamik positiivsed ja pigem positiivsed (666). Neutraalseid kajastusi oli 236 ja vaid 31 olid negatiivse ja 100 pigem negatiivse tooniga, mis moodustas kogu kajastuste hulgast 13% (vt joonis 5.4). Enne 3. maid 2008 oli pigem negatiivseid kajastusi 50 ja negatiivseid vaid 1, pärast prügikoristuspäeva olid need arvud 50 ja 30.

Joonis 5.4 Hinnang kajastustes 15.02.2008-15.02.2009 (%)

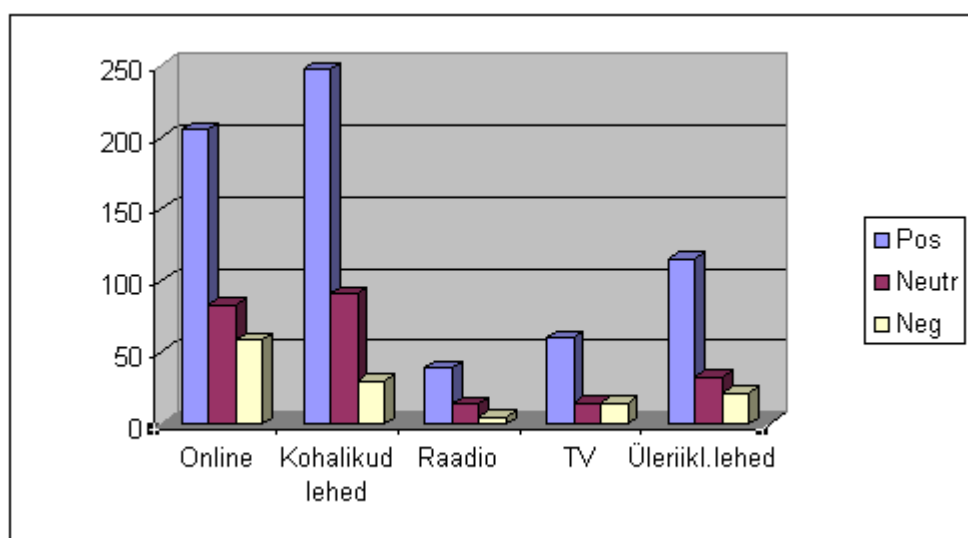
Kõige kriitilisemad olid *online*-portaalide artiklid ja uudised – negatiivseid ja pigem negatiivseid kajastusi oli seal kokku 59. Kohalikes lehtedes oli selliseid kajastusi kokku 30, üleriiklikes lehtedes 22, teleuudistes 15 ja raadios 4.

Positiivsete kajastuste osas oli järjekord sarnane, vaid esimesed kaks olid kohad vahetanud: kohalikes lehtedes oli positiivseid ja pigem positiivseid kajastusi kokku 247, *online*-portaalides 205, üleriiklikes lehtedes 115, teleuudistes 60 ja raadios 39.

Kanalite lõikes olid aktiivsemad kohalikud lehed, neile järgnesid *online*-portaalid, üleriiklikud lehed, televisioon ja raadio (vt joonis 5.5).

Enne prügikoristamise päeva olid negatiivse tooniga kajastused reeglina kas lihtsalt kogu ürituse suhtes skeptilised või ürituses osalemisest keeldujate osas väga kriitilised. Näiteks kirjutab Saaremaa ajaleht Oma Saar, et ühe päevaga ei jõua kohalik Kudjape prügila kokku kogutavat prügi vastu võtta (Vinni 2008).

Aeg-ajalt ilmus taoliste kajastuste tasakaalustamiseks toimkonna poolseid selgitusi. Nii ka sel korral. „Teeme ära 2008“ toimkonna liige Eva Truuverk selgitas juba järgmisel päeval Oma Saares artiklis „Kes tahab, leiab võimaluse, kes ei taha, leiab vabanduse“, kuidas taoliste probleemidega on kavas toime tulla ning kutsus inimesi üles osalema peatselt aset leidval infopäeval, et kõikidele tekkivatele küsimustele vastus saada (Truuverk 2008).

Joonis 5.5 Kajastuste aktiivsus ja hinnangud kanalite lõikes 15.02.2008-15.02.2009

Kummastaval kombel tõstis enne 3. maid 2008 olnud negatiivse tooniga kajastuste osakaalu asjaolu, et nn pronksiööga seotud kuupäevadeks, 26. ja 27. aprilliks oli pealinna 14 populaarsemasse nn miitingukohta Tallinna linnavalitsuses registreeritud Teeme Ära toetuseks toimuma pidavad rahvakogunemised (Lepassalu 2008). Kampania meediajuht Tiina Urmi sõnul toimkond nende korraldamisega seotud ei olnud (Lepassalu 2008).

25. aprillil selgub, et Tallinna linnavalitsus on tühistanud kokku 21 Teeme Ära toetuseks registreeritud rahvakogunemist (Hellam 2008). Üritused pidid toimuma Tallinna kesklinnas teatri juures, Musumäel, Harjumäel, Toompuiestee tänaval, Lindamäel, Kaarli puiesteel, Šnelli tiigi lähistel, Kaarli kiriku ees ja Tõnismäe lähistel. Endiselt kinnitas Teeme Ära meediajuht Tiina Urm, et need miitingud ei olnud toimkonna algatatud, planeeritud ega

nendega kooskõlastatud. Ühelgi rahvakogunemiste korraldaja kohta antud kontakttelefonil ei õnnestunud ei ajakirjanikel ega toimkonna liikmetel ühendust saada ning korraldajate eesmärgi ja isikute osas jääb vaid üle spekulatsioone kasutada.

Mõni päev enne prügikoristuspäeva hakkasid ilmuma uudised prügihunnikute kiire kasvu kohta: „Laupäevaste prügikoristustalgute eel on prügimäed kiiresti kasvama hakanud sinna sokutatavast prügist, reostatakse isegi korrastatud platse,“ vahendas Pärnu Postimees 30. aprillil (Prügitalgud kasutatakse... 2008).

Prügikoristuspäeval, 3. mail 2008 ilmus ürituse kohta 86 peamiselt positiivset uudist ja ka lihtsalt fakte konstateerivaid kajastusi, mille alatoon järjest kasvavate numbrite tõttu siiski positiivne oli. Näiteks kirjutas Eesti Päevaleht *Online* kella 11 ajal hommikul, et välja tulnud vabatahtlike arv oli oodatust kordi suurem ning et esimesed tonnid prügi on juba kokku korjatud. Samuti märgiti uudises, et osalejaid on talgutele tulnud registreerinuist oluliselt rohkem: „Näiteks Kadriinas tuli registreerunud 75 inimese asemel lipujaama hommikul kokku 150 inimest. Viitnal 90 registreerunu asemel üle 300 inimese.“ (Aug 2008).

Mõned üksikud 3. mail ilmunud negatiivse tooniga uudised olid seotud koristajatega juhtunud vigastustega. Nii kirjutati näiteks Postimees *Online*'s, kuidas Tartu linnavalitsuse töötaja endale klaasiga kätte löikas ja kiirabisse sattus (Kohler 2008).

Pärast prügikoristuspäeva ilmunud negatiivsed kajastused olid seotud sarnase probleemiga. Mitmetest prügikogumise kohtadest, nn lipujaamadest ei jõutud prügi piisavalt kiiresti ära koristada. Kuigi enamasti saadi sellega siiski paari nädala jooksul hakkama, tõi ajakirjandus aeg-ajalt välja ka problemaatilisemaid olukordi. Näiteks 24. mail kirjutas Eesti Päevaleht, et prügihunnikud ootavad ikka veel paljudes lipujaamades äravedu ning et „kratid toovad prügi juurde“ (Prügihunnikud ootavad... 2008).

Pigem negatiivsete kajastuste hulka täiendas prügikoristuspäeva järgselt ka kultuuritegelane Mihkel Mutt, kes püüdis 6. mail Postimehes mõista, kas ja millist kasu toimunud sündmus võiks (kodaniku)ühiskonnale tuua, esitades ühtlasi kahtluse, kas kampaania pole mitte kodanike protest oma riigi vastu (Mutt 2008): „Kuidas on ikkagi selle ürituse tegeliku efektiga (jättes kõrvale moraalse, mis on kindlalt suur). Kui palju kulus inimeste transpordiks, söötmiseks jne. Ega järsku ole siin tegemist millegi biodiisli-sarnasega, mille

puhul varjatud kulud on sageli suuremad kui esialgne silmaga nähtav kasu? Üldiselt pole kõiksugu laupäevakud ja šeflused majanduslikult vist eriti efektiivsed.“

Päev hiljem reageeris Muti arvamusoole Eesti Vabariigi 90. aastapäeva töörühma juht Toomas Kiho (Kiho 2008): „Mihkel Muti arvamislugu 6. mai Postimehes kutsus üles neile prügiga virutama. Kellele siis arvamusoole autor – solgiga, jäätmetega, autorehvidega, konservikarpide ja kilekottidega, igasugu sopaga – vastu pead või vastu vahtimist virutama kutsus? Omaenda riigile, kuna äsja lõppenud prügikoristustalgutel „Teeme ära 2008“ olevat sellepärast nii rohkesti inimesi kaasa löönud, et nii said need 50 000 kaasmaalast avaldada protesti riigi vastu.

Minu meelest näitab see just seda, et nii palju inimesi hoolib oma isamaast ja oma riigist, nii paljud erinevad inimesed tahavad, et nende maa oleks puhas ja ilus. Ja nad tunnevad, et see on ka nende ülesanne. Sest nemad ongi seesama riik, nemad ongi need, kes seda eneses edasi kandma peavad. Nemad hoolivad.“

Positiivsete kajastuste hulgas toodi välja mitmeid näiteid, kuidas tänu kampaaniale on prügi ebaseaduslikult ladustanud isikud Keskkonnainspektiooni poolt tabatud („Teeme ära“ kaasabil...2008). Lisaks kirjeldati, milliseid teiste rahvaste esindajaid aktsioonis osales: „Eilsetel koristustalgutel osales peale eestlaste veel soomlasi, rootslasi ja leedulasi, aga ka prantslasi, sakslasi, ameeriklasi, jaapanlasi ja hiinlasi.“ (Prügi noppisid... 2008).

Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja Peeter Eek kasutas prügikoristuspäeva järgset meeleolu riigi jäätmeprobleemidele tähelepanu juhtimiseks: „Üldise hinnangu alusel on seni väljaspool igasugust kogumissüsteemi 270 000 elanikku, kelle majapidamistes tekkinud jäätmete edasise saatuse kohta ei ole mingeid andmeid. Kas need anti üle ametlikult süsteemile? Või viidi naabruses paikneva korrusmaja prügikasti? Põletati ära või kanti metsa? Või sokutati kooli juurde, bussipeatusesse või ka tee äärde paigaldatud avalikku prügikasti?“ (Eek 2008).

Eeki artikkel „Keeraks prügikraani kinni“ ilmus juuni jooksul pea kõikides maakonnalehtedes ja mitmes *online*-portaalis.

Kui augustis kampaaniateemaliste artiklite ja lugude esitamine rauges, siis sügise saabudes sai teema taas hoo sisse.

15. septembril ilmub ehmatav uudis võimalusest, et Euroopa Liit võib Eestile nn prügiträhvi teha. „Tänavu mais korraldatud üle-Eestilise prügikampaania „Teeme ära!“ käigus vabatahtlike poolt metsa alt koristatud tohutu jäätmekogus hämmastas Euroopa Komisjoni niivõrd, et ajendas Eestile teravas toonis märgukirja saatma. 10 000 tonni mitmesugust rämpsü ja 200 000 vana autokummi oli euroametnikele piisav põhjus, et küsida meie keskkonnaministeriumilt, kas meie prügimajandus üldse toimib või mitte,“ kirjutas Eesti Päevaleht *Online* (Käärt 2008). Samas artiklis ütleb Keskkonnaministeriumi jäätmeosakonna juhataja Peeter Eek olukorda kommenteerides, et reageering on ootuspärane – on ju tegu olnud massiivse ebaseadusliku prügistamisega. Eek nõustub komisjoni märkustega Eesti jäätmekorraldussüsteemi puudulikkuse kohta nentides, et kuigi kohalikud omavalitsused oleksid pidanud juba 2005. aastal korraldatud jäätmeveosüsteemi käivitama, ei toimi see senini enam kui pooltes valdades.

Septembri lõpus tuleb välja teine ebameeldiv uudis – Teeme Ära prügikoristamisega tegelenud üks peamisi partnereid Utileek Lõuna OÜ on juba augusti lõpus enda suhtes pankrotimenetluse algatanud. Mulle teadaolevalt Utileek Lõuna OÜ pankrotimenetlus lõpetati ja ettevõtte töö korraldatakse ümber koostöös osaliselt samadele omanikele kuuluva OÜga Utileek. Seda kinnitab ka OÜ Utileek kodulehel olev pressiteade 11. detsembrist 2008, kus Utileek Lõuna OÜ juhatuse liige Märt Hohensee ütleb: „Utileek Lõuna OÜ tegevus ei ole püsivalt peatatud ega ole kavas peatada. Hetkel Utileek Lõuna OÜ tegevus on ümberkorraldamisel.“ (Hohensee 2008).

Novembris ja detsembris 2008 tõusis Teeme Ära esile erinevate aastat kokkuvõtivate auhindade ja aunimetuste jagamisega seoses. Eesti ajakirjanduse andmetel pälvisid Teeme Ära kampaania või sellega seotud isikud järgmised preemiad, auhinnad ja –nimetused:

- Rahvastikuminister Urve Palo andis „Aasta kodaniku“ tiitli Rainer Nõlvakule kui prügikoristuskampaania idee ühele autorile ja eestvedajale.
- Keskkonnaministeriumi poolt väljastatava auhinna „Keskkonnategu 2008“ pälvisid prügikoristuskampaania Teeme Ära korraldanud meeskond ja metsakaamerate abil looduse kodudesse toonud MTÜ Fenolo.
- Eesti President tunnustas 15 „Aasta vabatahtliku“ tiitli pälvinu seas kahte Teeme Ära kampaania eestvedajat: Ahti Heinlat kui Teeme Ära üht visionääri ja kampaania kaardistus- ning logistikarakenduse programmeerijat ning Rainer Nõlvakut kui

Teeme Ära ellukutsujat ja eestvedajat, kel õnnestus innustada ürituse läbiviimisse vabatahtlikult panustama üle 50 000 inimese.

- Eesti üheksat suuremat keskkonnaühendust liitev Eesti Keskkonnaühenduste Koda valis aasta parimaks keskkonnateoks Teeme Ära prügikoristuskaampaania.

Kui reeglina võttis avalikkus tunnustuste jagamise kiitvalt vastu, siis vastukajaks ilmus ka paar negatiivset arvamislugu. Näiteks kirjutab 10.12.2008 Postimehes jäätmekäitlusfirma AS Ragn Sells ärijuht Agu Remmelg, et kaampaania prügi pole keegi kogumiskohtadest ära vedanud, ning küsib, kas selleks tuleb korraldada eraldi kaampaania: „Mina ei ole kindel, et „Teeme ära! 2008“ kaampaania on pannud ühiskonna ja ametkonnad piisavalt järele mõtlema ja oma senist käitumist muutma. Harku valla suure „Teeme ära!“ prügimäe kõrvale on juba tehtud lisaks väike prügimäeke, sest kus on, sinna tuleb juurde.“ (Remmelg 2008).

Talle ja teistele negatiivsetele arvajatele sekundeerib 15. detsembri Tartu Postimehes ajakirjanik Martin Pau (Pau:2008): „Aasta kodanikku Rainer Nõlvakut valdavad ilmselt kahetised tunded: ühelt poolt heameel tunnustusest, teiselt poolt kurvastus süüdistustest ja sõimust. „Teeme ära“ mõte oli tõesti suurepärane, lõppvormistus on aga tänini tegemata ning võib nõuda veel miljoneid maksumaksja raha.

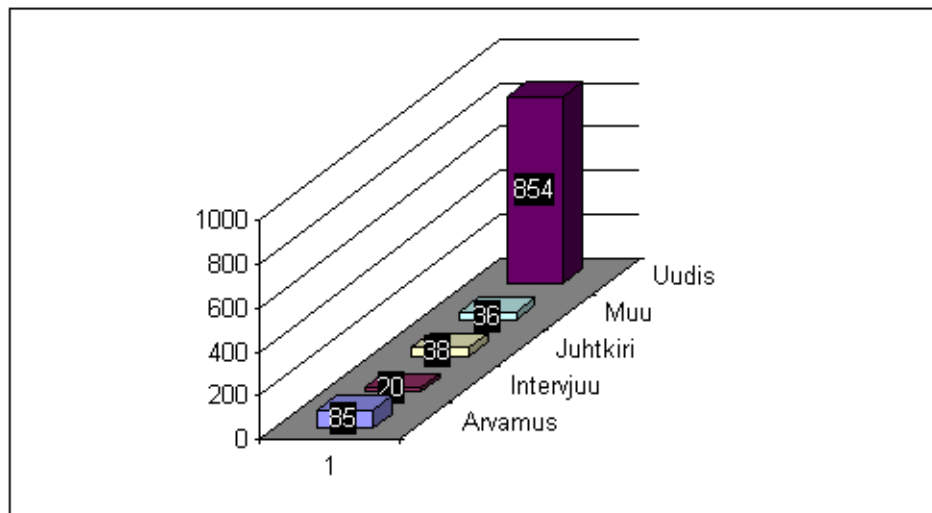
Alustan resümeest: kaampaania korraldamist ei tasu kindlasti kahetseda, kuigi sellele võivad kallutada Tartus ja Harkus laiutavad prügivirnad, kummaski tuhandeid tonne rämpsus. Isegi kui firma Utileek ei liiguta nende mägede juures kas laostumise või aumehelikkuse puudumise tõttu enam lillegi, võime olla kindlad, et ühel või teisel viisil leiavad riik ja omavalitsused tee korraloomiseks.

/.../

Ma rõhutan, et sellised olukorrad (töö autori märkus: probleemid korraldusega) olid paratamatud, sest sellist aktsiooni polnud varem olnud ja paljusid küsimusi ei osatud just seetõttu ette näha. Me kõik minetasime kaampaaniaga osa oma saamatust ja rumalust. Näidates näpuga Rainer Nõlvakule või mõnele teisele „Teeme ära“ korraldusmeeskonnast võiksime endalt küsida, kas kaampaaniaga kaasnenud positiivne pole mäekõrguselt üle negatiivsest. Mina olen kindel, et on. Prügirindel sündis läbimurre ja põhjust püssi põõsasse visata pole.“

30. ja 31. detsembril 2008 nimetatakse kaampaaniat Teeme Ära kokku 14 kajastuses lõppeva aasta üheks olulisemaks ja positiivsemaks sündmuseks.

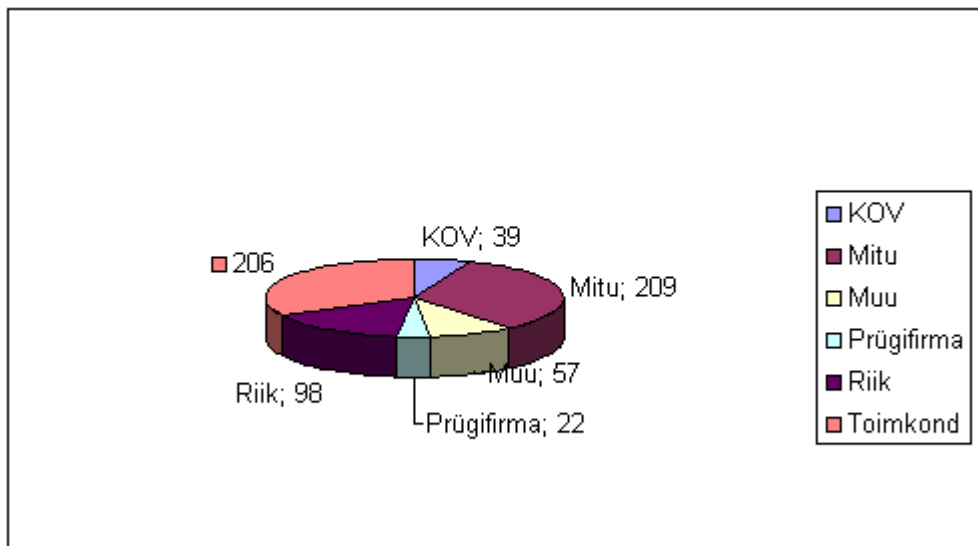
Joonis 5.6 Kajastuste jagunemine liigiti perioodil 15.02.2008-15.02.2009

Nagu joonis 5.6 näitab, siis olid 1033 kajastuse hulgas aastase perioodi jooksul ülekaalukad uudislood, mida oli kokku 854 (83%). Teised kajastusteliigid olid juba omavahel võrreldavamad – arvamuslugusid oli kokku 85 (8%), juhtkirju 38 (4%) ja intervjuusid 20 (2%). Ülejäänud 36 kajastuse hulgas oli nii pildi allkirju, karikatuure, reportaaže kui ka portreelugusid.

5.2.2 Prügikoristustalgute kõneisikud ja sõnavõtjad

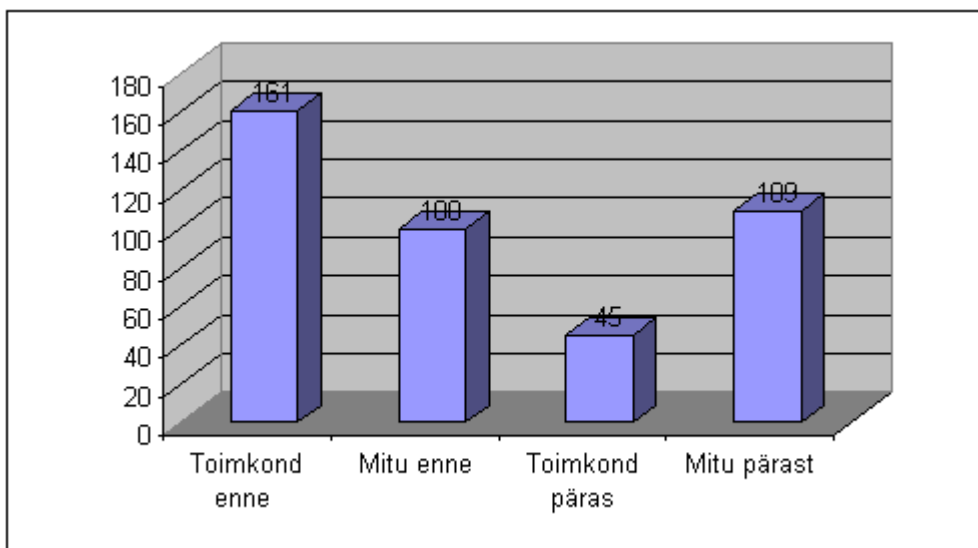
Teeme Ära toimikond väljastas kokku 38 eestikeelset ja 13 venekeelset pressiteadet, lisaks toimus ca 10 pressikonverentsilaadset avalikku infopäeva nii eesti kui vene keeles.

Kampaania algus kuulutati välja 2007. aasta 6. novembril kutsega pressikonverentsile. Viimane teade väljastati kaks nädalat peale prügikoristuspäeva, 20. juunil 2008. Lisaks pressiteadetele vastati väga palju meediapäringutele. Kajastusi analüüsid on näha, et aastase perioodi jooksul on kõneisikuid kokku mainitud umbes pooltes kajastustes (631). Nende seas on ainult toimkonna liikmeid tsiteeritud 206 juhul (vt joonis 5.7). Lisanduvad 209 mitut kõneisikut vahendanud kajastused, mille seas oli vähemalt 90% juhtudel üks kõneisikutest toimkonna esindaja.

Joonis 5.7 „Teeme ära 2008“ kõneisikud 15.02.2008-15.02.2009

Kampaaniaga seotud toimkonna poolsed võtmeisikud olid alati meediaga suhtlema nii enne kui pärast prügikoristuspäeva, 3. maid 2008 (vt joonis 5.8).

Joonis 5.8 Toimkond kõneisikuna enne ja pärast prügikoristuspäeva 03.05.2008

Kõige populaarsem kõneisik oli kampaania eestvedaja ja eestkõneleja Rainer Nõlvak, kuid toimkonna hulgast said mitmetel kordadel sõna ka Toomas Trapido, kes oli koos Nõlvakuga kampaania idee autor; toimkonna meediajuht Tiina Urm, partnerite ja haldusküsimustega tegelema Eva Truuverk ning logistikameeskonna juht Birgit Tolmann. Kohalike ajalehtede lehekülgedel tsiteeriti korduvalt piirkondlikke koordinaatoreid. Toimkonna esindajad käisid

korduvalt rääkimas erinevates raadiosaadetes nagu Vikerraadio Raadioekspressis ja Huvitujas.

Lisaks tutvustasid väljaanded oma lugejatele kampaaniat läbi toimkonna liikmetest kirjutatud portreelugude, mida ilmus kokku kuus: 30. aprilli Maalehes Ahti Heinlast (Aasmäe 2008), sama päeva Eesti Ekspressis Kadri Allikmäest (Jürgen 2008), Äripäevas ja Aripäev *Online*'s 2. mail Rainer Nõlvakust (Jakobson 2008), Raplamaa lehes Nädaline 3. mail kohalikust koordinaatorist Karine Rajasaarest (Teder 2008), 7. mail *MK-Estonijas* Tatjana Lavrovast (Ivanov 2008) ja 26. novembril Äripäev Logistikas Birgit Tolmannist (Raig 2008).

Lisaks kirjutas Postimees kampaania võtmes kolmest tuntud inimesest, kes oma isikuga kampaaniat reklaamisid: lauljatest Iris Vesikust ja Chalise'st ning näitleja Elisabet Tammest (Karilin 2008).

Kõrgetest riigi- ja Euroopa Liidu ametnikest võtsid kampaania raames Eesti meedias sõna keskkonnaminister Jaanus Tamkivi, haridus- ja teadusminister Tõnis Luukas, Riigikogu esimees Ene Ergma, peaminister Andrus Ansip, siseminister Jüri Pihl, president Toomas Hendrik Ilves ja Euroopa Parlamendi liige Marianne Mikko. Lisaks kutsus USA suursaadik Eestis Stanley Davis Phillips inimesi prügikoristamises kaasa lööma: „Teie 3. mail toimuv ebaseaduslike prügilate likvideerimise üritus “Teeme ära 2008” on näide, kuidas eestlased oma maa üle uhkust tunnevad. /.../ Me oleme moodustanud saatkonnas meeskonna, mis koosneb nii ameeriklastest kui ka eestlastest, et liituda selle üleriigilise üritusega.“ (Phillips 2008).

Seega sai Teeme Ära küllalt palju tähelepanu ka riigitasandil, sest kõrged riigiametnikud pidasid vajalikuks prügikoristuspäeva teemal sõna võtta ja oma arvamust avaldada. Kõik eelpool loetletud kõrged ametnikud olid aktsooni suhtes pigem positiivselt meelestatud.

5.3 „Teeme Ära Minu Eesti“ meediakajastused

Kohalikke ajalehti, üleriigilisi ajalehti, *online*-portaale, raadio ja televisiooni kajastusi hõlmanud Minu Eesti meediakajastuste analüüs tehti perioodi 10.03-07.05.2009 kohta. Analüüs hõlmas peamiselt eestikeelseid ja väiksemal määral ka venekeelseid kajastusi.

Kohalikest ajalehtedest osalesid analüüsis 22 eesti- ja 2 venekeelset väljaannet:

Põlvamaa leht Koit, Harju Elu, Saaremaa lehed Oma Saar ja Meie Maa, Valgamaalane, Ida-Virumaa leht Põhjarannik, Viljandimaa leht Sakala, Virumaa Teataja, Järva Teataja, Türi Rahvaleht, Harju Ekspress, Lääne Elu, Lääne-Virumaa leht Kuulutaja, Põltsamaa leht Vali Uudised, Ida-Harjumaa leht Sõnumitooja, Jõgevamaa leht Vooremaa, Pärnu Postimees, Hiidlane, Elva Postipoiss, Linnaleht Tartu, Linnaleht Tallinn ja Tartu Postimees ning venekeelsed Narva ja Ida-Virumaa ajaleht Severnoje Poberezje.

Üleriiklikest väljaannetest olid vaatluse all 10 eesti- ja 3 venekeelset ajalehte-ajakirja: ajalehed Eesti Päevaleht, Eesti Ekspress, Maaleht, Postimees, Õhtuleht, Äripäev, Videvik, Sirp, Õpetajate Leht ajakiri Director ning venekeelsed ajalehed Den za Dnjom, MK Estonija ja venekeelne Postimees.

14 analüüsitava online-portaali hulka kuulusid 8 eestikeelset ja 6 venekeelset: Delfi (www.delfi.ee), ERR (www.err.ee), Kalev.ee (www.kalev.ee), EPL Online (www.epl.ee), Postimees Online (www.postimees.ee), Bioneer (www.bioneer.ee) ja Äripäev Online (www.ap3.ee) ning Minu Eesti kodulehel www.minueesti.ee toodud venekeelsete online-portaalide kajastusi: Delovõje Vedomoisti (www.dv.ee), Russkoje Radio (www.ruskoeradio.fm), venekeelne Delfi (www.rus.delfi.ee), Vene Portaali (www.veneportaal.ee) ja Kalev.ee (<http://ru.kalev.ee/>).

Raadiokanalitest käsitleti kahte eestikeelset ja kahte venekeelset: Vikerraadiot, Kuku raadiot ja venekeelset Raadio 4 ning Russkoje Radiot.

Televisioonikanalitest osalesid analüüsis ETV, Kanal 2, TV3 ja venekeelne Pervõi Baltiiski Kanal (PBK).

Analüüsi koostamiseks kasutati Observer Eesti OÜ monitooringuportaali <https://obs.observer.ee>, mille otsingusüsteem leidis ajavahemikul 10.03-08.05.2009 kokku üle 850 Minu Eestiga seotud kajastuse. Monitooringus toodud venekeelsetele kajastustele sain lisa Minu Eesti kodulehel toodud meedias ilmunud materjalidest. Töö autorina analüüsisin ja hindasin kõiki leitud kajastusi, mille tulemusel selgus, et sisuliselt oli neis kajastustes kodanikualgatusel Minu Eesti juttu 608 korral, ülejäänud kajastuses oli märksõna vaid põgusalt mainitud. Alljärgnevas analüüsis ongi keskendutud nende 608 kajastuse statistikale ja analüüsile.

Analüüsitava perioodi alguse valisin kommunikatsiooni aktiivistumisest tulenevalt ning ka lähtuvalt asjaolust, et sellest ajast alates hakkas Observer kajastusi monitoorima. Perioodi lõpu valikul lähtusin eesmärgist analüüsida nii enne mõttetalguid kui ka pärast 1. maid toimunud kommunikatsiooni.

5.3.1 Kajastuste osakaal ja hinnangud

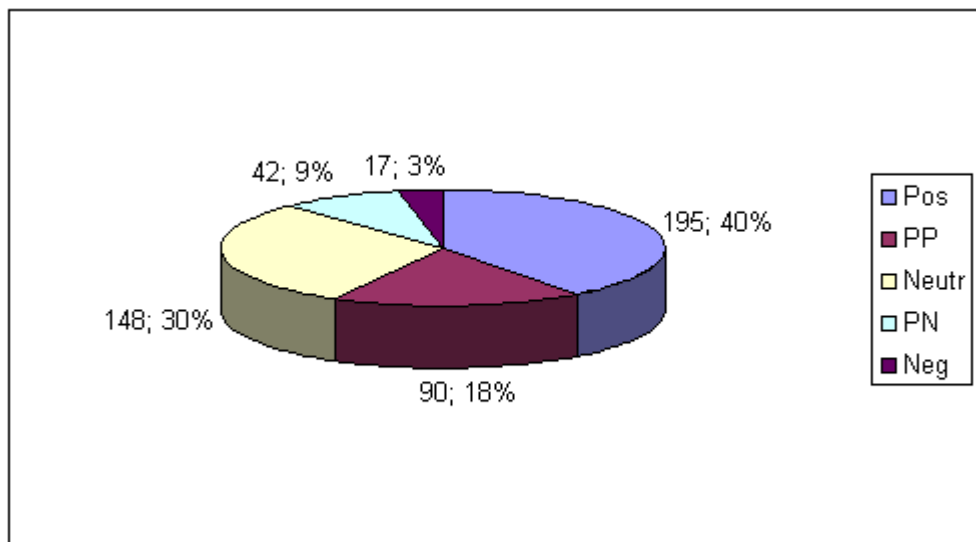
Analüüsitava kolme kuu jooksul (10.03-08.05.2009) tuvastasin Eesti meedias Minu Eesti kohta 608 sisulist kajastust, millest 428 ilmus kuni mõttetalgute päeva, 1. mai õhtuni. Järgmised 180 kajastust pärinevad sündmuse järgsest seitsmest päevast. Analüüsitud kajastustest 553 olid eestikeelsed ja 55 venekeelsed.

Enim kajastusi ilmus oodatult mõttetalgute päeval – 64. Talgutele järgnenud nädalal ilmus päevas keskmiselt 19 ja talgutele eelnenud kuu aja jooksul oli päeva keskmine kajastus 11. Tabelis 5.2 on kajastuste statistika välja toodud kuude kaupa.

	10.-31. märts	1.-30. apr	1.-7. mai	Kokku
Kohalikud lehed	39	163	53	255
Online	24	89	91	204
Raadio	7	25	7	39
TV	3	9	8	20
Üleriiklikud lehed	11	58	21	90
KOKKU	84	344	180	608
Keskmine kajastuste arv päevas	4	11,5	25,7	

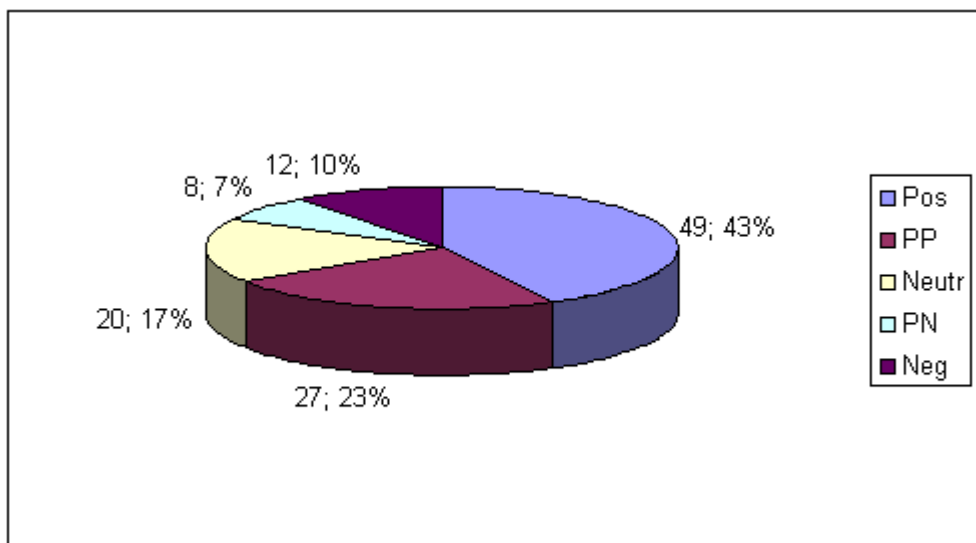
Tabel 5.2 Minu Eesti kajastused perioodil 10.03-08.05.2009

Mõttetalgute eel oli meediakajastustest (vt joonis 5.9) positiivseid 40 ja pigem positiivseid 18%. Negatiivseid kajastusi oli vaid 3% ja pigem negatiivseid 9%. Neutraalselt suhtuti teemasse 30% ulatuses.

Joonis 5.9 Hinnang kajastustes kuni mõttetalgute päeva, 01.05.2009 õhtuni

Pärast mõttetalguid (vt joonis 5.10) tõusis nii positiivsete kui ka negatiivsete kajastuste maht. Kui positiivseid kajastusi oli peale talguid 3% rohkem ja pigem positiivseid 5% rohkem, siis negatiivsete kajastuste tõus oli 7% ja pigem negatiivsete tõus 2%. Need kasvud tulenesid neutraalsete kajastuste arvelt, mis olid langenud 30-lt 17-le protsendile.

Joonis 5.10 Hinnang kajastustes peale mõttetalguid, 02.-08.05.2009

Enne mõttetalgute toimumist olid positiivsed kajastused seotud peamiselt talgute idee selgitamisega ja esines ka üleskutseid mõtlemises osaleda toimkonnaga mitte seotud toetajate poolt.

Negatiivsed kajastused olid tavaliselt seotud kas talgute sõnumist mitte arusaamise või registreerimise keerukuse kriitikaga. Ühe kriitilisema avaldusega sattus mitmete väljaannete kajastustesse Artur Talviku esmalt Eesti Päevalehes 8. aprillil avaldatud artikkel „Lubage torkida püha lehma“. Ühe teda häiriva aspektina märgib Talvik ära konkreetsuse puudumise: „Mõttetalgute eesmärgitus häiribki mind kõige rohkem. Fookus on hägune, nagu filmitegijad ütlevad. Ühiskonnateadlased on välja mõelnud 18 teemat ja minu mõtlemist tuleb suunama talgujuht. Siis antakse need mõtted infotöötlusesse, selekteeritakse seal välja olulisemad ja võetakse ühendust nende mõtete väljamõtlejaga, et need siis ellu viia. Seega ei ole ju 1. mai üldse oluline, tähtis on see, mis toimub pärast. Miks peab selleks korraldama tohutu kampaania?“

Kajastuste hulgas oli nii olukorrast ülevaadet andvaid uudiseid, kui ka ühiskonnategelaste arutelusid mõttetalgute väärtustest ja probleemidest. Nii kirjutab näiteks Tartu Ülikooli emeriitprofessor Ülo Vooglaid (2009) aprilli alguses Raplamaa lehes Nädaline, et „mõte korraldada 1. mail mõttetalgud, on kahtlemata võimas mõte“, kuid märgib samas, et palju sõltub sellest, mida korraldajad taotleavad, kas kõik vaevuvad süvenema ja suudavad aduda, milline vastutus kaasneb selle ettevõtmisega. Vooglaid ütleb: „Prahikoristus on tänavuse aktsiooniga võrreldes nali.“

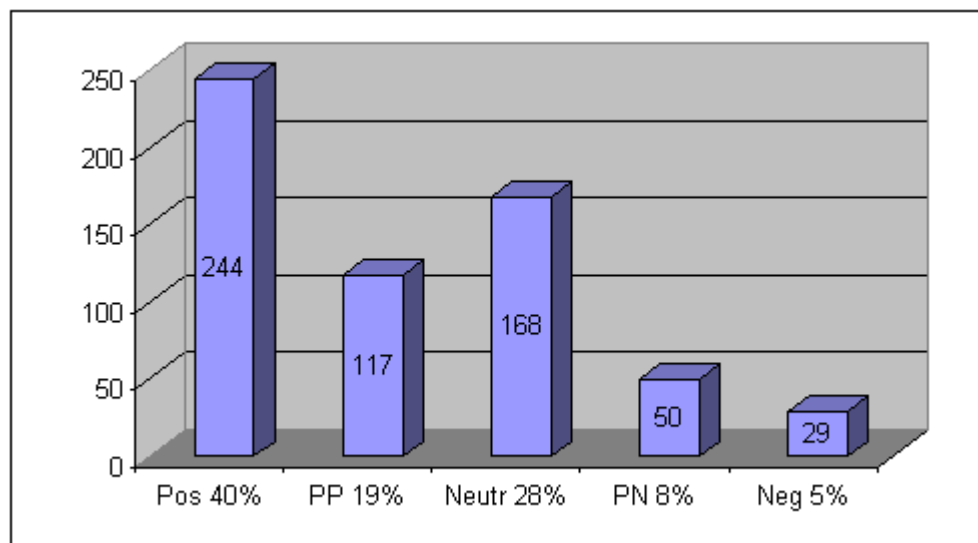
Nädalise peatoimetaja Tõnis Tõnisson peab ka omalt vajalikuks mõttetalgute korraldajatele sõnu peale lugeda jättes samas täpsemalt välja ütlemata, kas tema on talgute poolt või vastu, kas tal on kavas neist osa võtta või mitte: „On ikka uhke, kui kõik need väärt mõtted (juhul, kui kõik talgulised teevad tõsiselt tööd, siis võib neid kümneid koguneda!) leiavad hiljem ka väärilist kohtlemist, ei jää lihtsalt kuhugi riulile või sahtlipõhja vedelema. Kui peaks juhtuma, et neist siiski ei tehta välja, siis võib see nüüd olla viimane kord, kus rahvas tahab võimule nõu anda. Siis rohkem enam ei taha. Mitte kunagi. Ja see ei oleks enam uhke.“ (Tõnisson 2009).

Nii positiivsete kui negatiivsete kajastuste osas oli märgata, et pärast 1. maid nende sõnumid justkui võimendusid. Talgute pooldajad ja neist osavõtjad jagasid leheveergudel enamasti

väga positiivseid emotsioone. Eesti Rahvusringhäälingu juhatuse liige Hanno Tomberg (2009): „Osalesin ka ise mõttekojas Pirital ja sain sellest väga positiivse elamuse. Kohale tulnud enam kui 20 inimesel oli igäihel oma arvamus, tekkis häid mõtteid ja koheselt teostatavaid ideid. Kasvõi see, et kohaliku kogukonnaga paremate ühiste sidemete loomist tuleks alustada igäihele “tere” ütlemisest. Seda saab alustada igäüks meist kohe ja teha seda juba homme.“

Talgute üle kriitika tegijad väitsid, et kõik need probleemid, millele varem viidati, läksidki täide. Talgute pooldajad ütlesid, et 11 000 osalejat on tubli saavutus, kritiseerijad märkisid, et selline osalejate arv näitab, et aktsioonis kasutatud raha on kui maha visatud.

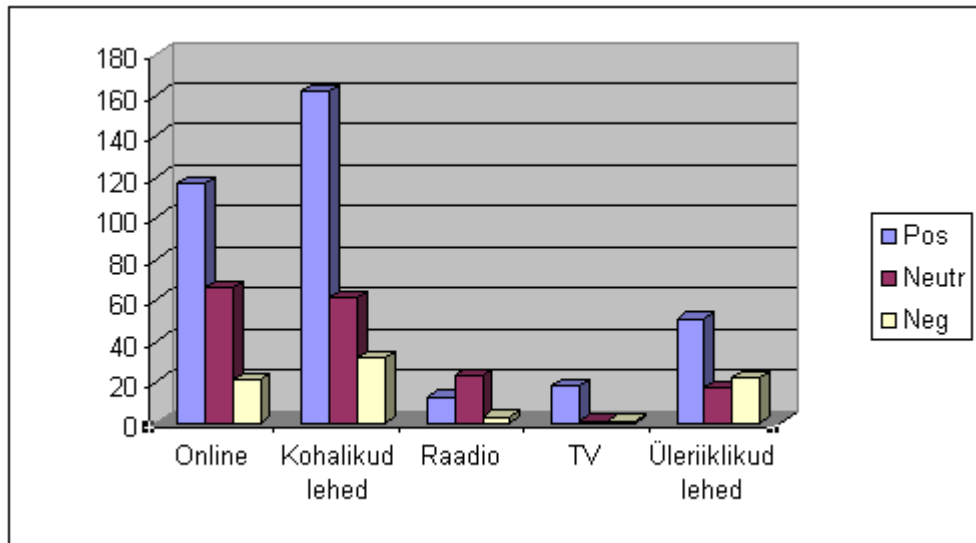
Nagu joonised 5.9 ja 5.10 näitasid, siis tõusis pärast 1. maid nii positiivsete kui negatiivsete kajastuste arv ning neutraalsete kajastuste hulk vähenes protsentuaalselt pea poole võrra. Kokkuvõttes olid jälgitava perioodi jooksul 608 kajastusest enamik positiivsed (244) ja neutraalsed (168). Pigem positiivseid kajastusi oli 117, pigem negatiivseid 50 ja negatiivseid 29 (vt joonis 5.11).

Joonis 5.11 Hinnang kajastustes 15.02.2008-15.02.2009

Joonis 5.12 illustreerib tonaalsust kanalite kaupa. Kõige aktiivsemad nii positiivsete (162) kui negatiivsete (32) kajastusega olid maakonnalehed. Neile järgnesid 117 positiivse artikli ja uudise ning 21 negatiivse kajastusega online-kanalid, kellel oli aga neutraalseid kajastusi rohkem kui teistel kanalitel – 66. Märkimist väärib, et televisioonikajastused olid peaaegu 100% positiivses toonis ning see tulenes Rahvuringhäälingu seisukohast, et ringhääling toetab Minu Eesti ideed.

Joonis 5.12 Kajastuste aktiivsus ja hinnangud kanalite lõikes 10.03-08.05.2009

Seda näitas ilmekalt ka asjaolu, et nii ETV kui ETV 2 mõttetalgute päeva programm koosnes enamuses Minu Eestiga seotud saadetest: diskussioonisaated, otselülitused jmt.

Üks Minu Eesti kritiseeritumaid teemasid oli keeruline talgutele registreerimise süsteem ja püstitatud eesmärk – 100 000 mõtlejat. Viimase kohta tunnistas Rainer Nõlvak 1. mai õhtul ETV-s saates „Vabariigi kodanikud“, et „See oli suurim viga, et sellise numbri välja ütlesin.“

Registreerumise osas ilmus mitmeid nurisevaid kirjutisi: „Ka Päevalehega on ühendust võtnud mitmed inimesed, kes kurdavad keeruka registreerimisprotseduuri üle. Inimestele on jäänud ebaselgeks, et kogu aeg on olnud võimalik end üksikult registreerida, võttes kojavanematega e-posti või telefoni teel ühendust, samuti kohalikes raamatukogudes. Korra on registreerimist juba lihtsustatud. Möödunud nädalast ei nõuta enam ID-kaardi või pangaparoolide olemasolu. Kolmest liikmest koosnevate meeskondade kirjapanekuks oli vaja vaid meeskonnaliikmete nimesid, esindaja telefoninumbrit või e-posti aadressi.“ (Kodres 2009).

Probleemina kerkis esile konkreetse sõnumi puudumine. „Tegelikult on asi lihtne, aga seda pole suudetud ära seletada,“ leiab mõttetalgute Ida-Virumaa koordinaator Kristi Pedak. „Minu Eesti toimikond pole selget sõnumit saatnud, milline on kojavanema ja milline talgujuhi roll, nii ongi kojavanematele jäänud mulje, et nemad peavad kogu selle päeva eest vastutama.“ (Kriis 2009).

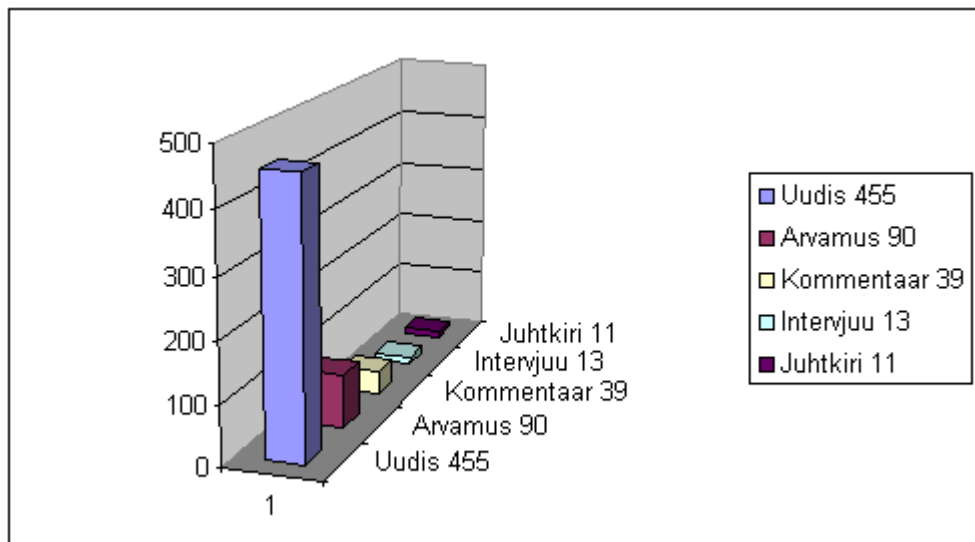
Samas kirjutab Hasso Krull Sirbis, et konkreetsuse puudumine on mõttetalgute võlu: „Ettevõtmist on küll kritiseeritud, sest kasutatakse massiühiskonna enese vahendeid, kirjutamata ette selget eesmärki („hägune fookus” jne), aga tegelikult on just see mõttetalgute kõige helgem moment. Tühjalt kohalt alustades ei tohi ette määrata, milliseid tulemusi tahetakse saavutada: tähtis on see, et midagi üldse hakkaks idanema, et teadmatusest ja ebamäärasusest ujuksid pinnale esimesed reljeefsed kujutised. Nende kujutiste tähendus selgub alles hiljem. Samuti pole eriti tähtis see, kui palju „masse” pärast esimest kampaaniat mõttekodadesse tuleb. Hurda kogumistööga läks kaasa 1400 inimest (muide, eestlasi polnud tollal märkimisväärselt vähem kui praegu). Kui liikumine kord on tekkinud, ei jää see tagajärgedeta. Tulevik pole siis enam nii masendavalt ja möödapääsamatult tume, vaid lihtsalt tundmatu.“ (Krull 2009).

Talgute positiivses kajastuses viidatigi enim Minu Eesti kui kodanikuühiskonna uue versta posti olulisusele ja vajalikkusele ning võimalusele, mida selline algatus Eesti elanikele annab. „Mõttetalgud on igapäevase haruldane võimalus oma tahet väljendada vastavalt oma võimetele ja oskustele. Kes oskab, võib juba eelnevalt koostada normitehniliselt korrektse eelnõu mõne seaduse muutmiseks. Samas võib ka lihtsalt valida lemmikküsimuse, vestlusringis kaasa mõelda ning ootamatult sündinud mõttesähvatuse välja öelda,“ kirjutas Virumaa Teataja 22. aprillil (Nurmoja 2009).

Rainer Nõlvak ütleb Eesti Päevalehele 23. aprillil antud intervjuus, et peab vajalikuks uut demokraatia mudeli tekkimist: „Ma kujutaks ette hajusalt seotud kogukondade mudelit. Näiteks Tallinn võiks koosneda sajast kogukonnast. Väikeses kogukonnas võiksid lastehoidu korraldada kohalikud pensionärid. Eestis on umbes 400 000 pensionäri, kellest suur osa oleks ilmselt nõus kogukonna heaks midagi tegema. Eesti vajab uut demokraatia mudelit, mis töötaks sellel, et inimesed hoolivad üksteisest.“

Samas intervjuus kordab Nõlvak Minu Eesti“ inspiratsioonikonverentsil professor Marju Lauristini poolt sõnastatud Eesti ühiskonna probleemi: kodanikest on saanud kliendid. See sama probleem on ilmselt üks olulisemaid, mille muutmise nimel Minu Eesti eestvedajad ja pooldajad tegutsevad.

Kriitilised ja mõttetalgute idee eest seisvad kajastused ilmusid sageli arvamuste või kommentaaridena, kuid neist ei jäänud puutumata ka uudised.

Joonis 5.13 Kajastuste jagunemine liigiti perioodil 15.02.2008-15.02.2009

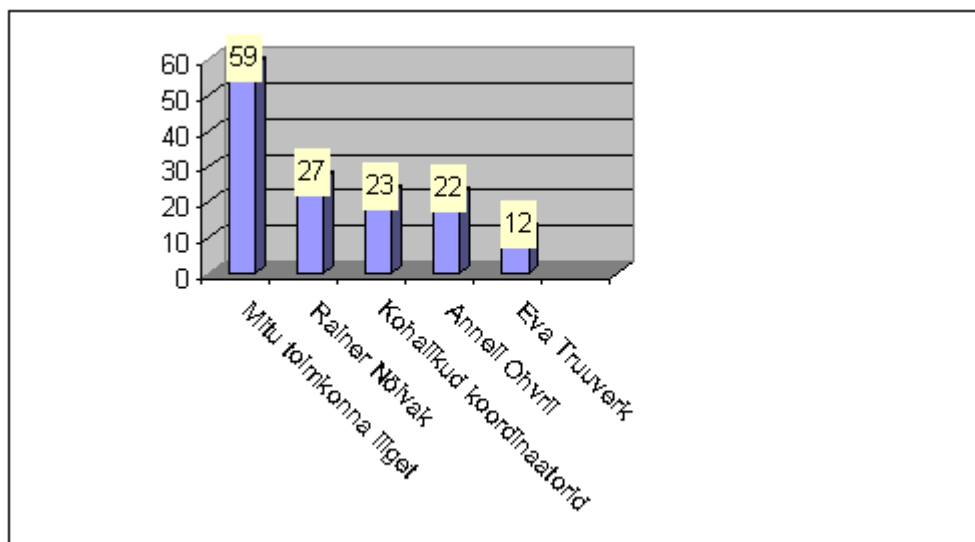
Nagu joonis 5.13 näitab, siis ülekaalukad olid 608 kajastuse hulgas uudislood, mida oli kokku 455 (75%). Teised kajastusteliigid olid juba omavahel võrreldavamad – arvamusalugusid oli kokku 90 (15%), kommentaare 39 (6%), intervjuusid 13 (2%) ja juhtkirju 11 (2%).

5.3.2 Mõttetalgute kõneisikud ja sõnavõtjad

Minu Eesti korraldajate poolt oli seisuga 8. mai välja saadetud 40 eestikeelset ja 22 venekeelset pressiteadet. Esimene algatuse kodulehel olev eestikeelne pressiteade väljastati 5. jaanuaril 2009 ja venekeelne teade 18. märtsil 2009. Viimased teated läksid mõlemas keeles 8. mai seisuga välja 4. mail 2009.

Sama aja jooksul on toimunud kolm kõigile huvilistele, sh ajakirjanikele, avatud infotundi ja kolm pressikonverentsi – 6. jaanuaril NO99 teatri ruumides, märtsis Minu Eesti kampania avamiseks ja kolmas 1. mai pärastlõunal mõttetalgute päeva lõpus. Lisaks toimus kaks ümarlauda, kus osalesid nii vene- kui eestikeelsete väljaannete peatoimetajad. Neist esimene oli venekeelne ja teine nii eesti- kui venekeelne. Pärast teist ümarlauda viidi läbi ka eestikeelne pressikonverents. Kajastuste analüüsides selgub, et toimekonnaga seotud kõneisikuid on 608 kajastuse hulgas mainitud 143-s (vt joonis 5.14). 59 juhul oli välja

toodud kaks või enam toimekonnaga seotud kõneisikut, neist enim on tsiteeritud Rainer Nõlvakut, kellele järgnevad Anneli Ohvril ja Eva Truuverk. Erinevaid kohalikke koordinaatoreid nimetati kajastustes infoandjatena 23 korral.

Joonis 5.14 Mõttetalgute kõneisikud

Persoonilugusid valmis Minu Eesti toimekonna liikmetest vaid üks – pühapäeval, 10. mai hommikul oli ETV-s eetris „Tähelaev“, kus portreeteriti Rainer Nõlvakut.

Kõrgetest riigi- ja Euroopa Liidu ametnikest võtsid kampaania raames Eesti meedias sõna Riigikogu esimees Ene Ergma, kultuuriminister Laine Jänes ja president Toomas-Hendrik Ilves. Kõigi nende sõnum oli pigem positiivses toonis.

5.4 „Teeme Ära! 2008“ turunduskommunikatsioon

Lisaks pressiteadete ja meediapäringute kaudu avalikkuse teavitamisele informeeriti eestimaalasi toimuvast ka turundusmeetmeid kasutades. Kõigi kolme koosluse eesmärk oli tuua prügistamise probleem avalikkuse ette ning algatada sel teemal diskussioone eesmärgiga viia Eesti elanike teadvusesse probleemi ulatus ja juured. Selleks tehti koostööd nii üleriiklike kui kohalike meediaväljaannete ja –kanalitega tutvustamiseks ürituse sisu, nn prügikaardi täitmist (vt joonis 3.1 lk 20) ja võimalust selle täitmisel kaasa lüüa.

Ülesanne oli leida ka variante Teeme Ära reklaamimiseks ja seeläbi inimeste üleskutsumiseks prügikoristuspäeval osaleda – eesmärk oli veenda vähemalt 40 000 inimest vajaduses tulla laupäeval, 3. mail oma kodudest välja ja minna võõrast prügi koristama.

Selleks valmistati ette läbi aegade Eesti suurim tasuta meediakampaania, mis hõlmas nii televisiooni, raadiot, ajalehti, välireklaami pindu (vt joonis 5.15) kui online-kanaleid. Kampaaniale nõustusid tasuta oma näo ja hääle andma Eestis tuntud näitlejad, muusikud ja kultuuritegelased, et kutsuda inimesi üles prügikoristuspäevale registreeruma.

Eestimaa suurim prügikoristusaksioon
laupäeval, 3.mail 2008

TEEME KOOS EESTIMAA PUHTAKS!

Näita, et sul pole ükskõik, mida Sinu kodus tehakse!

Teeme Ära!

Kui tahad elada puhtamal Eestimas!

- Registreeru teeme2008.ee lehel. Registreeruda saab 3-15 liikmelise grupina!
- Võtke enda sõnad grupp jutt, keelid on meelilõhed ja tööle e-mail aadress. rebasele juhimeinde jaoks.
- Registreerumisel võtke vastu, kuhu soovite minna koristama - varajastel registreerijatel on suurem väike!

Kui kodus irittemeti pole, pöödu alla saamiseks ortu kohaliku või valla taastatulekese.

Joonis 5.15 Välireklaam muusik Tanel Padariga

Kokku valmis 12 telereklaami, mis olid kõik toimkonnale tasuta. Reklaamides (vt joonist 5.16) osalesid näiteks tele- ja kirjutav ajakirjanik Mihkel Kärmas, muusikud Dave Benton, Iris Vesik, Tanel Padar ja Anne Veski, teleajakirjanikud Margus Saar ja Anu Välba. Eestikeelsele ja venekeelsele elanikkonnale mõeldud reklaamides osalesid erinevad inimesed, vastavalt sellele, kes kummagi keelerühma esindajate jaoks arvamuslimidrid olid.

Käib pinda inimeste hoolimatu suhtumine, kui risustavad seda ilusat paika, mida me koduks kutsume.

Eestimaa suurim prügikoristusaksioon
laupäeval, 3.mail 2008

TEEME KOOS EESTIMAA PUHTAKS!

Teeme Ära!

Registreeru vabatahtlikuna: teeme2008.ee

Joonis 5.16 Telereklaam muusikute Iris Vesiku ja Dave Bentoniga

Lisaks jagati Teeme Ära üleskutsega nelja sorti autokleeppe (vt joonis 5.17), mida said kõik toimkonna liikmed ja teised huvilised oma autodele kleepida ja nii mitme kuu jooksul üritusele pidevat reklaami teha.

Joonis 5.17 Teeme Ära autokleepsud

Lisaks kutsuti inimesi nii kohaliku kui üleriikliku meedia vahendusel üles tegema koristatavatest kohtadest nõ enne ja pärast fotosid (vt joonis 5.18). Samuti tegi meediatoimkond meediaesindajatega koostööd katmaks kogu prügikoristuspäev pideva kajastusega. Kokku ilmus Eesti meedias sel päeval teadaolevalt 86 kajastust.

Joonis 5.18 Üks koristatud kohti ENNE ja PÄRAST (Ohvril 2008)

Palju kasutati kampaanias ka interneti võimalusi: vestlusringid Orkuti kommunis, reklaamiklipid Youtube's ja temaatiline blogi (<http://teeme2008.blogspot.com/>).

Kampaania käivituses hoogustus ka nn iseeneslik turundus – Teeme Ära logo või link läks iseseisvalt üles enam kui 1600 erinevasse internetikeskkonda (sh paljud blogid, foorumid) kutsega prügikoristuspäeval osaleda.

Lisaks anti kõikidele toetajatele võimalus kampaania logo ja toetaja tiitlit kasutada oma turunduses vastavalt oma loovusele. Oli näiteid, kus ettevõtted leidsid kampaania raames võimaluse ka oma turunduseesmärke täita: Tupla vahetas Tupla pabereid šokolaadide vastu, paljud ettevõtted kasutasid koristusaktsiooni ära oma ettevõtte siseüritusena. Nii tegid näiteks EMT, Elion, Hansapank, SEB, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, Eesti Energia ja paljud teised.

Teeme Ära protsessis osales väga palju meediapartnereid, kes on koos teiste projekti partneritega ära toodud töö lõpus [lisas 15](#).

5.5 „Teeme Ära Minu Eesti“ turunduskommunikatsioon

Sarnaselt Teeme Äraga oli ka Minu Eesti I etapi protsessi juures kasutuses turunduskommunikatsioon, milles kasutati mitmeid erinevaid kanaleid: televisiooni, raadiot, online-portaale, plogisid, kirjutavat meediat ja välireklaami. Lisaks jagati üritustel ja asutustes flaiereid (vt järgmiselt lehelt joonis 5.20) ning autokleeppe.

Joonis 5.19 Venekeelne reklaamplakat

Reklaamides kutsusid 14 inimest kaaskodanikke üles 1. mail ühiselt mõtlema tulema. Iga kutsuja pöördus tulenevalt oma kuuluvusest konkreetse sihtgrupi poole, kes said end kutsujaga samastada: näiteks vabatahtlik vabatahtlike poole, ettevõtja ettevõtjate poole jne. Igas reklaamis oli välja toodud kutsuja mõte, mida tema tahab koos teistega 1. mail edasi arutada ning mille osas ka tegudeni jõuda.

Kui prügikoristuskampaania ajal osalesid reklaamides eelkõige tuntud inimesed, siis Minu Eesti puhul oli esinejate hulgas oli nii avalikkusele tuntud kui ka tundmatuid Eestis elavaid inimesi. Reklaamides astusid üles näiteks muusikud Jaak Johanson ja Villu Tamme, PÖFFi eestvedaja Tiina Lokk ja luuletaja Contra, aga ka näiteks Kanadast pärit ja aastaid Eestis elanud loodusesõber Robert Oetjen. Reklaamnägusid oli kokku 14, kellest 8 kodune- või emakeel oli eesti keel, 4 vene keel (vt joonist 5.19 eelmiselt lehelt) ja 2 inglise keel.

Esimene pool

Alati on aeg otsida samas suunas mõttevaid ja samamoodi tundvaid inimesi, kellega koos tasa ja targu elus edasi liikuda. Tule 1. mail mõttetalgule, otsime ja äkki leiamegi koos uusi ideid ja lahendusi!

Minu Eesti mõttetalgud
1. mail 2009

Teeme koos Eesti paremaks!
Registreeru www.minueesti.ee

1996
Tasuta informatsioon!
Kõikidele tasuta ja tasuta!

Teeme ära! Minu Eesti

Tagumine pool (loetavuse huvides suuremalt välja toodud)

Eelmisel aastal ühendas enam kui 50 000 inimest oma jõud selleks, et üheskoos Eestimaa prügist puhtaks teha. Sel aastal kutsume Sind mõtlema, kuidas koos muuta elu Eestis paremaks.

Esimesel mail ootab 400 mõttekoda üle Eesti inimesi oma mõtteid avaldama ja arutama. Igal mõttekojal on teemad, et sarnaste huvidega inimesed koonduksid ühte mõttekotta. Küsimused, mida arutama hakatakse, esitavad osalejad ise ja kohapeal. Lahenduste leidmise soodustamiseks peavad küsimused algama sõnaga "kuidas?".

Kuidas osa võtta mõttetalgutest?

1. Vali endale südamelähedane teema ja kaasa vähemalt paar mõttekaaslast oma tiimi.
2. Vali meelepärane mõttekoda kas asukoha või teemade järgi veebis www.minueesti.ee või raamatukogudes üle Eesti. Registreeri oma tiim.
3. Kui soovid ka ise mõttetalgutel küsimuse esitada, tee enne kodutööd - mida rohkem tead tausta, seda kergem on talgulistel häid lahendusi pakkuda.
4. Esimese mai hommikul haara kaasa piknikukorv, rõõmus ja avatud meel ning tule koos sõpradega registreeritud mõttekotta kohale.
5. Peale mõttetalge võta endale vähemalt üks tegu ärategemiseks - mida rohkem häid tegusid, seda paremaks Eesti saab!

Igaüks saab kaasa aidata sellele, et meie riik oleks mõnusam koht elamiseks. Vaata järgi, kus on sinu kodukoha lähim mõttekoda ja registreeru. Võta osa 1. mai mõttetalgutest, sest suurimad muutused algavad meist endist.

Teeme koos Eestimaa paremaks!

Joonis 5.20 Flaieri esimene ja tagumine pool

Venekeelsete reklaamijatega tehtud reklaamid olid vene keeles, kuid ingliskeelsete osalejatega tehti reklaamid nii eesti kui inglise keeles eesmärgiga levitada neid nii Eestis kui ka välismaal.

Reklaamides osalejate valikul lähtuti konkreetsetest sihtgruppidest, kes võiksid mõttetalgutest osa võtta. Eesmärk oli tekitada inimestes äratundmine: mina olen samasugune kui temagi ja võin sarnaselt temaga talgutele mõtlema minna. Nii olid reklaamides osalejateks vabatahtlik (vt joonis 5.21), punkmuusik, heade mütside tootja (viide ettevõtjale), töötu, filmisõber, kunstnik, ettevõtja ja tõlk, muusikud, inimeste ja loomade sõber, looduse sõber, lendõngemees, Urvaste vastuluule agent, tööõnne edendaja ja meta füüsik.

Kuidas teha nii, et igal neljajalgasel oleks sõber, kes teda kunagi ei hülga? Mul on paar ideed, kuidas suurendada inimestes hoolivustunnet, aga nende ideede realiseerimisega ei saa ma üksi hakkama. Tule 1. mail kampa, teeme koos oma mõtted teoks ja Eesti paremaks!

Minu Eesti mõttetalgud 1. mail 2009

Kuidas registreeruda?

1. Mõtle välja, mis teema on sulle südameasjalik ja koos vähemalt paar mõttekaaslast oma tüüpi.
2. Registreeri oma sünni veebis www.minueesti.ee või lähimas raamatukogus.
3. Kui soovid ka ise mõttetalgutele käimisele esitada, uuri enne tausta - mida rohkem tead, seda kergem on talgulistel hädid lahendusi pakkuda.
4. Esimese mai hommikul laasa kaasa piirikuks, rõõmu ja avatud meel ning tule koos sõbradega registreeritud mõttekotta kohale.

Tule ja teeme koos Eesti paremaks!

Enel, vabatahtlik

Teeme ära! Minu Eesti

Joonis 5.21 Mõttetalgute reklaam, kus kutsujaks on vabatahtlik

Lisaks reklaamindusele levitati ka sel aastal bannereid (vt Joonis 5.22), mida oleks võimalik kõigil soovijatel oma kodulehekülgedele lihtsalt ja kiirelt üles panna. Kokku sai Minu Eesti kodulehel valida 18 erineva suuruse ja formaadiga plinkiva bänneri vahel.

Minu Eesti mõttetalgud
1. mai 2009
Teeme koos Eesti paremaks!

Registreeru www.minueesti.ee

Teeme ära! Minu Eesti

Joonis 5.22 Plinkiva bänneri kaks etappi

Lisaks sõlmiti kokkulepped TV3 ja Eesti Rahvusringhäälinguga mõttetalgute eel tutvustuseks 1. mail toimunu ülekandmiseks. TV3 reklaamis mõttetalguid eriti intensiivselt 1. maile eelneval neljal päeval näidates reklaamipausidel Minu Eesti klippe ja ka spetsiaalselt mõttetalgute jaoks tehtud M-klubi 5-minutilist nõ õppefilmi, mis on kättesaadav ka Youtube's.

Rahvusringhäälingu ETV ja ETV 2 pühendasid 1. mail toimuva kajastamisele praktiliselt kogu telepäeva. Kell 10.25 alanud ETV saates „Vabariigi kodanikud. Minu Eesti“ tehti otselülitusi kuude mõttekotta Tartus, Põltsamaal, Paldiskis, Narvas, Viljandis ja Käinas. Õhtul kell 20.05 alanud „Vabariigi kodanikes“ kajastati mõttetalgute tulemusi. ETV2 näitas hommikul kella 10.30 kuni 14.30 otsepilti eelnimetatud kuuest mõttekojast.. Lisaks panustas rahvusringhääling ka raadio kaudu: Vikerraadios käsitleti talguid hommikuses „Huvitaja“ saates ja kella 12.00-15.00 toimivas otsesaates. Kuulajaid hoidis mõttetalgutel toimuvaga kursis ka venekeelne Raadio 4.

Pidevaid otsereportaaže kanti üle ka rahvusringhäälingu koduleheküljel www.etv.ee/otse. Eesti Vabariigi president tegi 1. mail mõttetalgutega seoses erinevate meediakanalite vahendusel mõttekodadesse kogunenute ja ka avalikkusele üldiselt, pöördumise (vt presidendi kõnet [lisast 14](#)).

Palju kasutati kampaanias ka interneti võimalusi: blogi ja foorum Minu Eesti kodulehel (www.minueesti.ee), vestlusring Twitteris (<http://twitter.com/MinuEesti>). Lisaks tehti pidevalt postitusi Orkut'i ja Facebook'i ning teistesegi blogidesse. Mõttetalguid reklaamiti ka EMT Surfpordi ja Swedbank'i pangaautomaatide kaudu.

Youtube's tekkis ka teatav iseeneslik turundus. Näiteks olid mõned talgujuhid teinud oma mõttekoja reklaamimiseks ise klipi ning väikese Ilmar mõtetest oli üles pandud isegi mitu klippi (vt joonis 5.23), kus poiss rääkis Minu Eesti kontekstis, mis on tema jaoks tähtsad asjad.

Teeme ära 2009! Minu Eesti: Minu kass

Joonis 5.23 Youtube'i klipp: [Teeme ära 2009! Minu Eesti: Minu kass](#)

Lisaks kõigele eelnevale toimus 1. aprillil, kuu aega enne mõttetalgute päeva, Minu Eesti inspiratsioonikonverents, millega avati ühtlasi registreerimine mõttetalgutele. Konverentsil otsiti vastust küsimustele, kui palju saab ja peab rahvas kaasa rääkima ning otsustama riigile ja ühiskonnale olulistel teemadel.

Mõttetalgute I osa tulemustest ja edasistest tegevustest anti ülevaade samuti konverentsi vormis. 14. mail toimuval Pärnu Turunduskonverentsil oli Minu Eesti jaoks eraldi sessioon, mida juhtisid konkureerivate ettevõtete AS EMT ja AS TELE 2 Eesti juhid: EMT poolt turundusdirektor Piret Mürk-Dubout ja TELE 2 poolt äriklientuuri ja sisuteenuste direktor Andres Jõesaar, kes on ühtlasi ka Rahvusringhäälingu nõukogu esimees.

Kirjeldatud turundusvõtete kõrval kutsuti inimesi „Minu Eesti“ egiidi all üles neile olulisi asju ja tegevusi jäädvustama. Nii toimusid Presidendi kirjatalgud „Mida mina saan teha Eesti heaks?“, kuhu olid oodatud oma töid esitama noored põhikoolist ülikoolini. Kirjutisi laekus kokku 149. Kirjatalgute korraldaja oli Tartu Ülikooli eetikakeskus koostöös Vabariigi Presidendi Mõttekoja ja „Minu Eesti“ toimkonnaga. Koostööd tehti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning ajakirjaga Akadeemiake.

Aprilli lõpus lükati käima ka mobiiltelefonidega tehtud videote konkurss „Ma armastan Eestimaad“, mis kestab 1. maist kuni 11. novembrini. Konkursil kutsutakse inimesi üles

tegema mobiiltelefoni abil väike film asjadest, mis on filmitegija jaoks seoses Eestiga olulised. Konkurss viiakse läbi koostöös Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja MTÜ Pimedate Ööde Filmifestivaliga.

Aprilli viimasel nädalal ilmus Selveritesse müügile Minu Eesti lauamäng (vt joonis 5.24), mille idee on anda mängijatele võimalus riigijuhtimist harjutada. Mäng valmis noorteorganisatsiooni JCI Estonia ja Minu Eesti koostöös heategevuslikus korras. Mängude müügist saadav tulu suunatakse JCI poolt ellukutsutavatesse noorte juhioskuste ja sotsiaalse vastutustunde arendamise projektidesse.

Joonis 5.24 Minu Eesti lauamäng

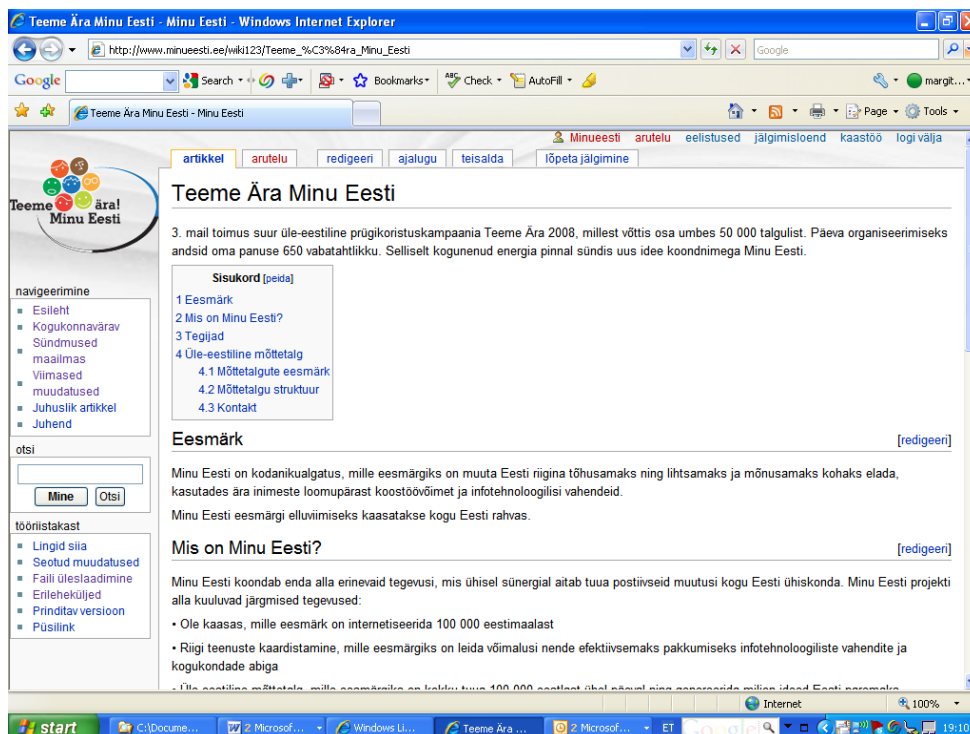
Minu Eesti protsessis osales väga palju meediapartnereid, kes on koos teiste projekti partneritega ära toodud töö lõpus [lisas 16](#).

Kokkuvõttes kasutati tavapärase meediasuhtluse kõrval sõnumi edastamiseks väga mitmekülseid vahendeid ja meetmeid. Arvestades, et toimkonna esialgne eesmärk oli kutsuda 1. mai mõttetalgutest osa võtma 100 000 inimest, tekib küsimus, miks nii mitmekülgne turunduskommunikatsioon soovitud tulemusi ei andnud. Sel teemal arutlen 6. peatükis „Diskussioon ja järeldused“.

5.6 Algatuste sisekommunikatsioon

Sisekommunikatsioonil oli nii „Teeme Ära! 2008“ kui „Teeme Ära Minu Eesti“ juures väga oluline roll, sest algatuste toimkonnad kasvasid protsessi edenedes kiiresti ja kõiki asjassepuutuvaid inimesi tuli olukorraga pidevalt kursis hoida. Teeme Ära meeskond oli 2008. aasta 3. maiks kasvanud 650-pealiseks, Minu Eesti mõttetalgute elluviimisega tegelesid aasta hiljem 1. mail 166 vabatahtliku toimkonnaliiget, 431 kojavanemat ja üle 500 talgujuhi.

Mõlema algatuse juures väärrib äramärkimist protokollide kiire valmimine ja levitamine – asjaosalised said protokollid oma käsutusse reeglina mõni tund pärast koosoleku lõppu. Hoolimata asjaolust, et prügikoristuse idee sündis spontaanselt, hakati Teeme Ära kohtumisi esimesest koosolekust peale protokollima, sest ka protokollimise vajadus sai mõistetavaks spontaanselt ja koheselt. Kui alguses jagati protokollid lihtsalt e-posti teel, siis toimkonna kasvades võeti kasutusele wiki-portaali võimalused ja loodi eraldi parooliga ligipääsetav siseveeb, mille põhimõtted olid mõlemal algatusel sarnased (vt joonis 5.25).

Joonis 5.25 Minu Eesti siseveeb

Mõlemad wiki-portaalid on väga inforikkad. Seal on toodud kõikide toimkondade oosolekute protokollid, on nähtavad erinevad failimaterjalid, kättesaadavad toimkonna liikmete kontaktandmed jmt.

Nii kujuneski välja, et sisekommunikatsiooni peamiseks kanaliks oli mõlema algatuse puhul wiki-portaali siseveebid. Teeme Ära ajal koosnes sisekommunikatsiooni toimkond sisuliselt ühest inimesest, Kadri Allikmäest, kes kandis lõpuks väga suurt töökoormat. Minu Eesti juures arvestati eelmise aasta kogemusega ning sisekommunikatsiooni toimkonda kuulusid teisel aastal neli inimest, nende seas ka juba esimese aasta kogemusega Kadri Allikmäe.

Teiseks sisekommunikatsiooni kanaliks olid toimkondade regulaarsed koosolekud ja iganädalased toimkonnajuhtide koosolekud. Suured infokoosolekud toimusid orienteeruvalt kord kuus.

Kanalite hulka kuulusid ka mitmed e-posti listid, kuhu sai vajadusel erineva suunitlusega teateid läkitada. Minu Eesti raames sai teateid läkitada viide listi: “inimesed” (kõik asjaosalised, ca 600 inimest, sh partnerid ja vabatahtlikud), “komm” (kommunikatsioonitiimi liikmed ja abilised), “nõukoda” (nõukoja liikmed, vt lähemalt peatükist [3.2.1](#)), “toimkond” (kõik toimkonna liikmed); “kogukond” (kõik talgujuhid ja kojavanemad ning nende abilised).

Minu Eesti puhul kasutati ühe sisekommunikatsiooni meetodina ka iga-nädalast infokirja, kuhu sisekommunikatsiooni toimkond kogus kokku kõik viimase nädala olulisemad uudised ning teavitas saabuvates sündmustest. Infokiri saadeti laiali kõikidesse eeltoodud listidesse.

Sisekommunikatsioonil oli mõlema algatuse protsessis väga oluline roll, sest algatuste näol oli/on tegemist kui suurte, mitmesajast inimesest koosneva organisatsiooniga, mille liikmed ilma organiseeritud sisesuhtluseta üksteise tegemistest piisavalt ei teaks.

6. Järeldused ja diskussioon

Uurimistöö peamine eesmärk oli selgitada välja, kui võrd oluline on kodanikualgatuse kaudu ühiskondlike protsesside käivitamisel ja läbiviimisel kommunikatsiooni roll. Saamaks asjakohast empiirilist materjali viisin läbi intervjuud ([peatükk 5.1](#)) ja analüüsisin nii „Teeme Ära! 2008“ kui „Teeme Ära Minu Eesti“ meediakajastusi (peatükid [5.2](#) ja [5.3](#)).

Algavas peatükis vastan esimeses peatükis toodud teoreetiliste materjalide kaudu magistritöös püstitatud uurimisküsimustele:

- Millised olid projektide kommunikatsioonimudelid;
- Millised olid kommunikatsiooni edutegurid;
- Missugused probleemid kerkisid ning kas ja kuidas neid lahendati;
- Milline oli Teeme Ära ja Minu Eesti kuvand meediakajastuse põhjal;
- Millised olid jälgitavate kodanikualgatuste kommunikatsiooniprotsesside sarnasused ja erisused.

6.1 Kodanikuühiskond, prügi- ja mõttetalgud

Magistritöö [teoreetiline osa](#) ütleb, et 2007. aasta Eesti Inimarenguaruande järgi on organiseeritud kodanikualgatus üks kaasaegse demokraatia koostisosasid. Arvestades, et Eestis on kahel järjestikkusel aastal toimunud kaks laiaulatuslikku kodanikualgatus „Teeme Ära! 2008“ ja „Teeme Ära Minu Eesti“, on riigis selles vallas demokraatiaks tingimus täidetud.

Prügitalgutega seoses tekkisid ajakirjandusse peamiselt prügistamisteemaliste käsitluste kõrvale ka arvamused artiklid, milles arutleti kodanikuks olemise olemust, õigusi ja võimalusi läbi ise millegi ära tegemise (vt [peatükk 5.2.1](#)). Näib, et nende kirjutiste puhul oli tegemist Minu Eestile teed rajavate käsitlustega, sest just kodaniku, inimese enda võimalus midagi oma riigi ja maa jaoks korda saata, asju muuta või teisiti teha, saigi Minu Eesti protsessi ideeks.

Seda sama – kodanikuvastutuse teadvustamist ja kodanikuna tegutsemist – peetakse silmas pea aasta hiljem paljudes Minu Eesti protsessiga seotud kajastustes (vt [peatükk 5.3.1](#)). Minu Eesti eestkõnelejate peamine argument kutsuda inimesi mõttetalgutel osalema, seisneski rahva südametunnistusele viitamisel: et oleksime eluga oma riigis rahul, tuleb ka enda poolt panustada, mitte end otsustest ja tegutsemisest distantseerida. Ka teoreetilises osas kirjeldatakse kodanikuks olemise tahet sarnaselt: et kodaniku õigused ja kohustused moodustavad terviku, ei ole mõeldav nende õiguste ja kohustuste kandja ehk kodaniku vaatepunktist läheneda neile selliselt, et kodanik sooviks omada vaid õigusi, kuid mitte ühtegi kohustust.

Nii arutatakse mitmel korral meedias professor Marju Lauristini poolt Minu Eesti inspiratsioonikonverentsil välja toodud ning hiljem sageli ka Rainer Nõlvaku poolt rõhutatud probleemi üle, et Eesti riigi kodanikest on saanud kliendid. Klientide all mõeldakse siinkohal, et inimesed on end valitsusest distantseerunud, leides, et nende roll riigi heaolu ja käekäigu osas piirdub valimistel oma hääle andmisega.

Kahtlemata oli Minu Eesti korraldajate eesmärk üllas – tuua inimesed kliendistaatusest sammukese võrra edasi (või, olenevalt millest lähtuda, tagasi), et nad panustaksid oma kogukonna ja / või riigi tegemistesse praegusest enam. Prügikoristamise kampaania näitas, et rahvas on valmis mastaapse kodanikualgatusega kaasa tulema ja nõ ise käed külge panema. Väga hästi õnnestunud prügitalgutest innustust saanud korraldajad eeldasid mõttetalgutelt vähemalt samasugust või ehk isegi suurematki osalejate arvu. Prügi tuli 40 000 oodatu asemel koristama ca 50 000 inimest, mõttetalgutetele oodati 100 000 osalejat. 1. mai 2009 näitas, et kohale tuli 10 korda vähem inimesi.

Olen arvamusel, et vähene osalus ei tulenenud mitte rahva apaatsusest, vaid teatud korralduslikest probleemidest: keeruline ja mitu korda muudetud registreerimissüsteem ning sõnumi hägusus, mille tõttu avalikkus ei mõistnud, miks siiski mõttetalgud korraldatakse (vt lähemalt [peatükk 6.3](#)). Käesoleva töö üheks oluliseks väärtuseks pean kommunikatsiooniprotsessi käigus tehtud vigade väljatoomist ja analüüsimist. See võimaldab edasiste suuremahuliste kodanikualgatuste puhul kommunikatsioonitegevustele praegu tekkinud probleemidest lähtuvalt enam tähelepanu pöörata ning paremaid tulemusi saavutada.

Rahvasuu ütleb, et tegijal juhtub ning kes ei tee, sellel ka ei juhtu... Seega – oluline on, et vigadest osataks õppida.

Samas oli talgupäeval mõttekodades toimunu väga hästi korraldatud: 400 talgujuhti olid läbinud spetsiifilise koolituse, saanud käsiraamatu (vt [lisa 2](#)) ja kriisiolukordades käitumise juhendid (vt lisad [3](#) ja [4](#)). Head korraldust kinnitasid ka talgutest osa võtnud inimesed, kelle emotsioonid olid valdavalt positiivsed. Osalenute emotsionaalne laadimine oli kindlasti üks talgute väärtustest. Nüüd on väga oluline, et see väärtus kasvaks ka praktiliseks, millekski käega katsutavaks ja siin on oluline roll edasisel läbimõeldud kommunikatsioonil, mille kaudu avalikkusele Minu Eesti edasisi tegevusi (vt [peatükk 3.2.3](#)) tutvustada. Vastavad soovitusel ja ettepanekud on toodud [peatükis 6.4](#).

Töö teoreetilises osas on öeldud, et kodanikualgatus on igasugune avaliku võimu institutsioonide väline algatus mõne eluvaldkonna edendamiseks. Teadaolevalt oli Teeme Ära 50 000 osalejaga suurim ühte riiki hõlmanud kodanikualgatus. Kuigi Minu Eesti jäi sellele alla, pean mõlemaid algatusi Eesti ühiskonnale väga värskendavateks ja olulisteks kogemusteks.

6.2 Demokraatia ja kodanikualgatused

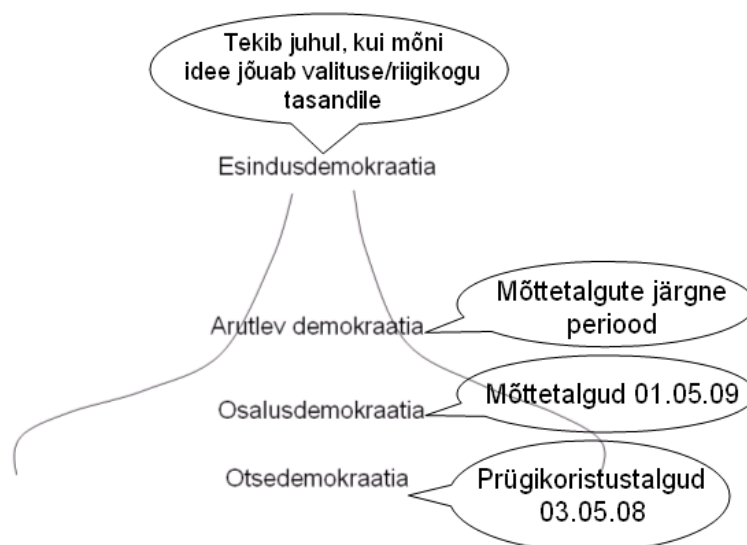
Magistritöö teoreetilises peatükis tsiteerin Erikseni ja Weigårdi: „Demokraatia ei piirdu ainult hääletamise ja valimistega. Märksa olulisem on osalemine nii ametlikes kui mitteametlikes foorumites, kus kodanikud saavad väljendada oma arvamust ühiskondlike suhete kohta / ühiskonna toimimise kohta.“ (2003:111).

Minu Eesti mõttetalgute kaudu kasutasid sellist võimalust 11 000 inimest, kes avatud ruumi põhimõttel toimunud mõttekodades mõtteid välja käisid, vahetasid ja nende elluviimiseks lahendusi pakkusid. Mõttekodades käsitletud teemade seas (vt [peatükk 3.2.2](#)) oli nii kohalikul kui riiklikul tasandil arutelusid ja ideid, kuidas (väga lihtsalt öeldes) asju paremini teha. Korraldustoimkonna üks esialgseid eesmärke oli, et kogunenud ideede hulgast filtreeritakse analüüsiprotsessi käigus (vt [peatükk 3.2.3](#)) välja mõned, mis jõuavad ka valitsuse tasandile.

Sellest tuleneval on 1. mail toimunud mõttetalgutele järgneval perioodil võimalik lähtuda arutleva demokraatia põhimõtetest. Nagu teoreetilises peatükis öeldud, siis Habermas ja teised nn arutleva demokraatia pooldajad eeldavad, et poliitilistele otsustele eelnevates avalikes aruteludes saab otsustavaks esitatud argumentide sisu, mitte see, kes neid esitab. Samas tsiteerisin Lagerzpetsi, kes ütles, et enim kaalu annab sellisel juhul organiseerumine. Paljude inimeste hääl on mõjukam kui üksiku hõikaja oma.

Mõttetalgud ise toimusid minu hinnangul osalusdemokraatia vormis, mis on [teoreetilises peatükis](#) toodud Keskineni letrimudeli järgi arutlevale demokraatiale eelnev tasand. Prügitalgutel osalenud ligi 50 000 inimest võtsid ühe suure temaatika osas otsuse tegemisel – illegaalse prügi koristamine –ühiselt osa aga otsedemokraatia protsessist (vt joonis 6.1).

Erinevaid teoreetikuid lugedes selgub, et ainult arutlevast demokraatiast jääb väheks ning olenevalt protsessidest, tuleks kasutada neis erinevaid demokraatia mudeleid. Keskinen (2004) Tampere ülikoolist kirjeldab nn leetri mudelit (vt joonis 1.1), mis sisaldab nelja demokraatia vormi. Esmalt on otsedemokraatia ehk rahva seas formuleeruvad uued ideed (magistritöö kontekstis idee korraldada prügikoristamise- ja seejärel ka mõttetalgud). Teises faasis tegutsetakse osalusdemokraatia vormis (mõttetalgud). Siin otsitakse esialgsetele ideedele nii toetust kui alternatiive. Kolmandas faasis toimub tõeline dialoog asjassepuutuvate huvigruppide vahel: eksperdid, kodanikud, otsustajad (mõttetalgute järgne periood). Kasutamist leiab arutleva demokraatia mudel. Lõplik otsus tehakse traditsioonilises esindusdemokraatia vormis.

Joonis 6.1 Leetri mudel: demokraatia vormide jagunemine prügikoristus- ja mõttetalgute vahel

Keskineni letrimudelit aluseks võttes tekib esmalt kusagil ühiskonnas idee, mis hakkab läbi käima erinevaid demokraatia vorme. Nagu joonis 6.1 näitab, baseerub Minu Eesti protsess otseselt Teeme Ära prügitalgute aktsoonil. Seega võib arvestada, et kahe algatuse peale kokku ongi neis osalenud ideed läbinud juba pea pool joonisel kirjeldatud lehtrist. Järelduvalt korraldajate poolt antud intervjuudest ja meediakajastustest, on selleks ideeks riigi ja rahva (taas)lähendamine, kodanike kliendistaatusest väljatoomine ja tegutsemisse suunamine.

Teeme Ära suutis ühe eesmärgi nimel kokku tuua üle ootuste suure rahvahulga ja see lõi taolisele mastaapsele kodanikualgatusele olulise sotsiaalse kapitali, mida on ajakirjanduses nimetatud isegi Balti ketiga võrdväärseks sündmuseks. Muidugi olid prügikoristustalgud ka suurepäraseks eelsündmuseks Eesti Vabariigi 90 aastapäeva üritustesarjas 2008. aasta suvel toimunud öölaulupeole. Prügitalgud kandsid endas isamaalist hõngu ja, nagu juba öeldud, tugevat sotsiaalset sõnumit, kapitali.

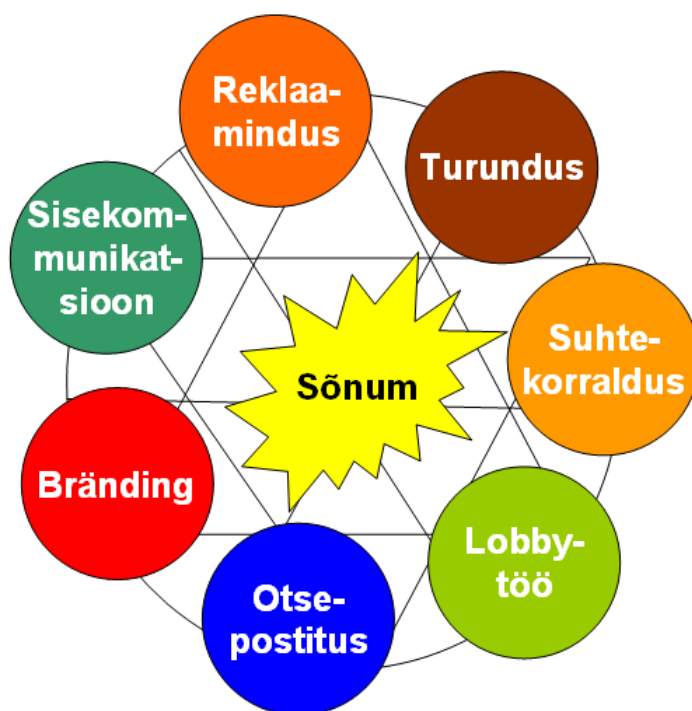
Kahtlemata oli selline baas väga hea lävepakk järgmiseks üldrahvalikuks ettevõtmiseks. Minu Eesti idee tundus isamaalisuse ja eelmise kampaaniaga saavutatud sotsiaalse kapitali alusel igati teostatav. Kahjuks ei osutunud mõttetalgud aga nii populaarseks kui eelmise aasta ettevõtmine. See tulenes minu järeldusel mitmetest asjaoludest, mida on lähemalt käsitletud järgmises peatükis.

Usutavasti on talgutel osalenute arvu ja eesmärgina püstitatud osalejate arvu vaheline lõhe mõjutanud negatiivselt ka eelmise aasta algatuse käigus kogunenud sotsiaalset kapitali. Seda taas üles ehitada pole kerge, kuid minu hinnangul siiski võimalik. Esimesed sammud sel teel on seotud kommunikatsiooniga ning täpsemalt öeldes just suhtekorraldusega. Nõustun siinkohal täielikult Kaja Tamperega, kelle öeldut tsiteerisin ka töö teoreetilises osas: „Suhtekorralduse üks sotsiaalseid kasutegureid on demokraatliku protsessi lihtsustamine informatsiooni kättesaadavaks muutmise läbi“.

6.3 Hinnang kodanikualgatuste kommunikatsioonile

Empiirilise materjali põhjal järeldan, et kodanikualgatuste, eriti laiaulatuslike (näiteks kogu riiki hõlmavate) algatuste juures mängib kommunikatsioon väga olulist rolli. Käesoleva töö teoreetilises peatükis on kirjeldatud integreeritud turunduskommunikatsiooni, mis sobib minu hinnangul väga hästi laialdaste kodanikualgatuste kommunikeerimiseks. Selles meetodis kasutatakse turunduskommunikatsiooni elemente nii suhtekorraldusest, turundusest kui reklaamindusest ja lobby-tööst.

Ka Minu Eesti ja Teeme Ära puhul on neid aspekte veidi kohandatult kasutatud. Joonisel 6.2 on kirjeldatud kõnealuste protsesside kommunikatsiooni ideaalile vastavat süsteemi. Jooniselt on näha, et erinevate kommunikatiivsete tegevuste ühendajaks on sõnum. Olen seisukohal, et kui sõnumit ei ole, siis laguneb omavahel ühendatud ja struktureeritud süsteem laiali. See ongi Minu Eesti ja Teeme Ära suurimaks vaheks.

Joonis 6.2 Teeme Ära ja Minu Eesti integreeritud turunduskommunikatsiooni ideaalmodel

Nii Minu Eesti kui Teeme Ära puhul oli väga oskuslikult kasutatud erinevaid turunduskommunikatsiooni vahendeid ja kanaleid. Suurepäraselt oli tehtud lobby-töö, mille

tulemusel said mõlemad aktsioonid need kanalid ja vahendid oma käsutusse pea 100-protsendiliselt tasuta.

Sellegipoolest oli kahe kampaania tulemus erinev. Kui prügikoristamise aktsiooni sõnum oli lihtsalt ja igapäevase mõistetavalt haaratav, siis Minu Eesti juures jäi puudu just konkreetsusest. Kuigi on inimesi, keda taoline mitmeti mõistetav ja samas nagu konkreetse eesmärgita tegevus köidab, tuleks minu arvates massidega suhtlemise puhul püüda edastatav sõnum siiski võimalikult paljude inimeste jaoks mõistetavasse (märgi)keelde kodeerida.

Arvestada tuleb, et saatja poolt teele pandud sõnumit ründavad erinevad takistused ja kommentaarid, mille tulemusel jõuab algne sõnum nagu nii vastuvõtjani teatavate mugandustega varustatult. Seda enam tuleb olla sõnumi koostamisel tähelepanelik ning kaaluda selle pluss- ja miinusaspekte. Käesoleva töö alguses tõin välja Wilcoxi poolse põhimõtte: sõnumi edastamisel tuleb lähtuda asjaolust, et osa retsipiente võtavad seda vastu aktiivselt, samas kui teised on passiivsed.

Olen seisukohal, et aktiivsed vastuvõtjad on sageli niivõrd aktiivsed, et asuvad sõnumit omal moel töötlemas, mille tulemusel võib sellest üsna lihtsalt sõnumi algsele saatjale sugugi mitte meelepärane kontrasõnum saada.

Kommunikatsioonis kehtib sageli reegel, mida iseloomustab hästi rahvapärane ütlemine „kes ees, see mees“. See tähendab, et avalikkus haarab sageli kinni kontrasõnumist, mis on tihti esialgsest sõnumist atraktiivsem. Usutavasti just seetõttu arvavad paljud eestimaalased, et Minu Eesti puhul on tegemist uue partei loomisega. See on ehe kontrasõnumi näide. Võimaluse taolise kontrasõnumi tekkimiseks andis aga põhjalikult läbi mõtlemata sõnum ja selle edastamine. Olen seisukohal, et alguse sai partei-jutt asjaolust, et räägiti väga suure hulga inimeste (100 000) kaasamisest lihtsalt Eesti paremaks tegemise eesmärgil. Selline eesmärk tundus arvatavasti paljudele inimestele liiga üldisena. Lisaks mainiti kusagil korraks rahvahääletust. Kolmandaks ei olnud teada, kuidas ja kelle poolt Minu Eestit rahastatakse.

Neist asjust piisas, et suunata infot aktiivselt vastuvõtavad inimesed parteiloomise kontrasõnumi algatajateks ja levitajateks.

Töö teoreetilises peatükis on joonisel 1.2 toodud eesmärkide, strateegia ja taktika suhe, ehk planeerimise raamistik. Selle joonise järgi on kommuniqueerijatel mõistlik oma tegevust ja sõnumeid kogu protsessi vältel nõ üle kontrollida, et märgata, kui tekib vajadus protsessis midagi muuta. Minu Eesti kommunikatsiooniprotsessi jälgimine näitab, et meeskond on teataval määral joonisele üsna sarnaselt käitunud ja see on igati positiivne. Nii muudeti näiteks registreerimissüsteem lihtsamaks, kui avalikkuse poolt hakkas laekuma liiga suurel hulga nurinat selle keerukuse osas.

Kuigi mõttetalgute toimikond reageeris nurinatele süsteemi lihtsustamisega, jäädigi sellega hiljaks. Lisaks muudeti süsteemi mitu korda. Selleks ajaks, kui olid olemas ka lihtsamad osalemisest märku andmise võimalused, olid paljud osalemisvalmis inimesed aktsiooni jaoks juba kaotatud.

Mõlema ettevõtmise alguse juures olnud Toomas Trapido võttis oma intervjuus registreerimisprobleemid hästi kokku, öeldes, et kui prügikoristamise juures oli meeskondadena registreerimine põhjendatav, siis mõttetalgute osas tundus see algusest peale segava faktorina.

Usun, et nii juhtus ka Minu Eesti piisavalt läbi mõtlemata sõnumiga. Arusaadavalt oli mõttetalgute meeskonna eesmärk jätta inimestele põnevat mängumaad ise oma ideid seadistada ja neid edasi arendada, kuid lähtuvalt eesmärgist kaasata protsessi kogu avalikkus, peab sõnum minu hinnangul olema siiski konkreetsem, piiritletum. Mida laiem on sihtgrupp, seda kitsam ja konkreetsem peab olema edastatav sõnum.

Sõnumi-probleemi aitab selgitada teoreetilises peatükis toodud Shannon-Weaveri kommunikatsioonimudel (vt joonis 1.2). Selle alusel on äärmiselt oluline, et kommunikaator esitaks oma sõnumi õiges koodis. Kood on õige siis, kui vastuvõtja mõistab vastavalt sõnumi saaja ootustele sõnumi dekodeerida.

Saatja peab seega teadma, kuidas oma ebamäärane idee selgelt ning täpselt sõnastada. Kui ta sellega toime ei tule, on edukas suhtlemine juba algstaadiumis võimatu (Avalikud suhted... 1998:17-18).

Teoreetilises osas tsiteerin ka Severini ja Tankardi, kes ütlevad, et informatsiooni ei tohi

tähendusega segamini ajada. Analüüsidest Minu Eesti kommunikatsiooni, tuleb tunnistada, et see on mõttetalgute kommunikatsioonis üks nõrgemaid kohti. Kommunikatsioonikanalid ja – vahendid olid väga muljet avaldavad, kuid sõnum, selle tähendus, mida nende läbi edastati, jäi segaseks. Samas ei saa öelda, et kommunikatsioon oleks täielikult ebaõnnestunud, sest kohale tuli ju siiski 11 000 inimest.

See fakt näitab omakorda, kuivõrd oleks saadud tulemust läbimõeldumate sõnumi(te) kaudu teisiti kommunikeerida. Kui ei oleks olnud välja öeldud, et eesmärk on kutsuda mõttetalgutele 100 000 inimest, vaid eesmärgiks oleks püstitatud näiteks saada talgutele osalema inimesi kõikidest maakondadest või kohalikest omavalitsustest, oleks 11 000 osalejat olnud vägagi tugev saavutus. Nagu mõttetalgute korraldajad isegi korduvalt nentunud on, oli mõttetalgute eesmärgina 100 000 inimese osaluse väljaütlemine viga.

Sisuliselt peavad korraldajad talgud kordaläinuks, sest need, kes osa võtsid, jäid rahule ning mõtteid kogunes tuhandeid.

Mõtiskledes selle üle, milles seisnes osalejate arvust lähtuvalt Teeme Ära prügikoristustalgute õnnestumise ja Minu Eesti mitte niivõrd õnnestunud mõttetalgute fenomen, jõudsin nelja määrava tegurini:

Sõnumi selgus

Prügitalgute väga lihtsalt ja konkreetselt sõnastatav ja mõistetav sõnum vs mõttetalgute laialivalgus ja liiga üldine sõnum.

Protsessi tulemus(likkus)

Prügitalgute puhul oli inimestel lihtne mõista, mis on talgute eesmärk ja mis pärast talgud saab. Eesmärk oli viia metsast kogu kaardistatud prügi välja ja anda see üle jäätmekäitlejatele nõuetekohaseks sorteerimiseks-käitlemiseks. Pärast talgud pidi Eestimaa olema oluliselt puhtam kui varem.

Mõttetalgute eesmärk ja potentsiaalne tulemus jäid aga inimestele arusaamatuks. Esiteks oli teema eelmise aastaga võrreldes palju abstraktsem ja seda ei püütudki eriti konkreetselt sõnastada, sest nii nagu aru olen saanud, oli toimkonna eesmärk jätta inimestele oma mõtetega tegutsemise üle nõ vabad käed. Rahvas oleks aga soovinud ürituse eesmärgi kohta

midagi konkreetsemat ja selgemat teada saada, kui lihtsalt teadmist, et teeme Eesti paremaks. Skeptilisust, et mõttetalgute tulemused jäävad nõ ripakile, lisas fakt, et teatavad eelmise aasta prügitalgute „sabad“ on senini likvideerimata.

Toimkonna kontakt erinevate piirkondade kohalike inimestega ehk isiklik kontakt

Prügitalgute kaardistamisüritused viisid toimkonna liikmed üle Eesti kõikidesse maakondadesse ja küladessegi. Koos kohalikega kaardistati nii majataguse metsa prügihunnikud, kui sõlmiti edasist osalust kindlustavad sõbrasuhted.

Mõttetalgutel olid küll sarnaselt eelmise aasta üritusele olemas maakondlikud koordinaatorid ja lisaks kojavanemad ja talgujuhid, kuid seekordse ürituse iseloom ei vajanud kohalike inimestega konkreetset varasemast suhtlemist.

Rainer Nõlvak ütles oma intervjuus, et laia kommunikatsiooni oli Minu Eestile väga keeruline teha. Küll on õnnestunud tal jutuajamise käigus nii mõnigi skeptik ümber veenda. Just sellisest veenmise võimalusest jäi sel korral ühe nõ kaardistusürituse võrra puudu.

Registreerumise mugavus ja otstarbekus

Prügikoristamise aktsiooni juures oli põhjendatav, miks tuleb osalejatel registreeruda meeskondadena – nii oli inimesi hõlpsam mööda Eestit erinevatesse piirkondadesse prügikuhjadega tegelema suunata. Seevastu mõttetalgute puhul tundus potentsiaalsetele osalejatele kohe alguses, et registreerumine on üleliia keeruliseks aetud. Inimestele jäi mõistetamatuks, miks peab registreeruma vähemalt kolmekesi korraga ja miks on vajalik panga kaudu ja ID-kaardiga autentimine. See kõik tekitas rahvas ebakindlust. Selleks ajaks kui toimkond oli registreerumissüsteemi tingimusi lõdvendanud ja mugavamaks muutnud, olid arvatavasti enam kui pooled esialgu osalemiseks valmis olnud inimesi omapoolsest panustamisest loobunud.

Märkimist väärib ka, et kui prügikoristamise aktsioon vajas eelkõige head organiseerimisvõimet, siis mõttetalgute puhul oli vaja panna suurem rõhk sisulise poole arendamisele. Ma ei taha siinkohal kuidagi Minu Eesti organiseerimisega tegelenute sisendi olulisust vähendada, kuid fakt on, et mõttetalgute sisulisse poolde oleks ehk tulnud veidi enam panustada.

Arvestades, et mõttetalgute korraldajatel oli juba üks suuremahulise kodanikualgatus läbiviimine selja taga, oleksid nad võinud märgata sissu panustamise vajadust. Samas tuleb

tunnistada, et ehk jäi just eelmise aasta aktsiooni iseloomust tulenevalt sel aastal sisu piisava tähelepanuta, kuid väga hästi sai korraldatud tehniline organiseerimine. Igal juhul on korraldajad ühe kogemuse võrra rikkamad ja see on väärtus, mida tasub hinnata.

6.4 Soovitused ja ettepanekud

Minu esmane ja olulisim soovitus lähtub asjaolust, et Minu Eesti II osa on alles algusjärgus. Soovitus on mõelda väga põhjalikult läbi, kuidas tegeleda talgute järgse perioodi ja tegevuste kommunikeerimisega. Sõnumid, mida välja öelda, on vaja hästi ette valmistada ja kõneisikutega läbi arutada. Korraldajatelt saadud info näitab, et neil on konkreetsed plaanid, kuidas kogunenud mõtetega edasi minna. Seda tegevust tuleb kahtlemata ka avalikkusele pidevalt tutvustada näitamaks talgutel osalenutele, et nende panus polnud asjatu ning skeptikutele, et talgute läbi sünnib tõesti midagi praktilist ja olulist.

Kui korraldajad kõik [peatükis 3.2.3](#) kirjeldatud plaanid ellu viivad, siis on nendega seotud tegevused kahtlemata väärt avalikkusele tutvustamist. Kommunikatsioonil lasub Minu Eesti II osa õnnestumisel võimalik, et veelgi olulisem roll, kui I osa puhul, sest nüüd on võimalus ja vajadus taastada vahepeal kõikuma löönud sotsiaalse kapitali alustalad.

Seejärel soovitan igas järgnevas kuus vähemalt kaks korda Minu Eesti ideedest välja kasvanud tegevusi avalikkusele üleriiklikus meedias tutvustada. Kohalikus ajakirjanduses sõltub sagedus sellest, kuivõrd on konkreetses piirkonnas elluviidud või –viidavaid tegevusi. Nii oleks võimalik kasvatada protsessile tasapisi sotsiaalset kapitali ning sillutada tee edasiste mahukatele kodanikualgatustele. Tuleb arvestada, et avalikkus jälgib pärast möödunudaastaste prügikuhjade mittekäitlemise probleemi eriti suure huviga, kas ja kuidas mõttetalgute tulemustega edasi tegutsetakse.

Väga oluline on Minu Eesti edasise kommunikatsiooni juures suhtekorralduslik aspekt. See tähendab, et edasise tegevuse ja talgute käigus kogunenud ideede avalikkusele tutvustamine ei saa toimuda enam reklaamide, vaid suhtekorralduslike vahendite kaudu. Soovitan pakkuda piirkondlike ajalehtede ajakirjanikele võimalust kirjutada nende kodukohas mõttetalgute tulemusel elluviidud mõtete realiseerimisest; üleriiklikes lehtedes saab aga avaldamiseks

pakkuda näiteks analüüsisitoimkonna vahekokkuvõtetest koostatud artikleid. Väga positiivne on, kui teoks läheb plaan alustada sügisel telesarjaga, kus tutvustatakse Minu Eesti käigus ellu viidut.

Minu Eesti nõukogu liikme Rainer Nõlvaku sõnul vajab Eesti uut demokraatia mudelit. Intervjuu ajal näitasin Nõlvakule käesoleva töö teoreetilise materjali juures olevat erinevate demokraatia vormide sidumise võimalust ühes protsessis (vt joonis 1.1), küsides, kas tuleviku-demokraatiatudel võiks midagi sellist olla. Rainer Nõlvaku sõnul näeks tema, et riik ja kodanik hakkaksid taas teineteisele lähenema, et kaoks nn kliendistunud kodanikud.

Soovitan siinkohal Minu Eesti meeskonnal võtta kokku erinevate elualade esindajatest koosnev mõttekoda, et diskuteerida seal läbi Rainer Nõlvaku ideid selles vallas ja jõuda konkreetsemale kokkuleppele, kuidas edasi tegutseda. Vastasel juhul jääb uue demokraatiatudeli idee pelgalt nõ õhku rippuma.

Edaspidiste algatuste organiseerimisel ja seal hulgas kommunikatsiooni planeerimisel, soovitan kasutada fookusgruppi, et leida võimalikud kitsaskohad, mis tuleks enne protsessi käimalükkamist veel eraldi läbi töötada. Olen arvamusel, et Minu Eesti puhul oleks fookusgrupi kaudu selgunud nii probleem keerulise registreerimissüsteemiga kui ka vajadus sõnum(id) konkreetsemalt fikseerida.

Kokkuvõttes olen seisukohal, et nii Teeme Ära kui Minu Eesti on meie ühiskonnale vajalikud protsessid olnud, mis on tõstatanud mitmeid riigile ja rahvale olulisi teemasid. Kahtlemata näitavad mõlemad aktsioonid, et hea tahtmise juures on võimalik kodanikualgatuse korras suuri asju korda saata.

Loodan, et käesolevas töös käsitletud kodanikualgatuste ja järgnevate kodanikuühiskonna raames läbiviidavate ettevõtmiste tulemusel muutuvad tänased riigi kliendid samm-sammult tagasi kodanikeks.

Kokkuvõte

Magistritöö raames vaatlesin kahte aastatel 2007-2009 elluviidud kodanikualgatust: „Teeme Ära! 2008“ ja „Teeme Ära Minu Eesti“. Peatükis 2 on toodud uurimustöö eesmärgid ja – küsimused, et selgitada nende kaudu välja, kuidas oluline on kodanikualgatuse kaudu ühiskondlike protsesside käivitamisel ja läbiviimisel kommunikatsiooni roll.

Mõistmaks erinevaid kommunikatsioonivõimalusi, kodanikualgatuste põhimõtteid ja kodanikuühiskonna eripärasid, on esimeses peatükis neil teemadel välja toodud lühike teoreetiline ülevaade.

Peatükis kolm tutvustan põhjalikult ülalnimetatud kahte kodanikualgatust, toon ära nende tulemused ning Minu Eesti puhul ka edasised tegevused. Teeme Ära tutvustati avalikkusele esmakordselt 6. novembril 2007, mil räägiti ka ideest kutsuda kokku 40 000 inimest ja koristada Eestimaa ühe päevaga ära. Prügi kaardistusandmete kohaselt ootas koristajaid üle Eesti rohkem kui 9000 tonni illegaalseid jäätmeid. 3. mail 2008 osales koristustalgutel ca 50 000 inimest, kelle organiseerimisega tegeles 650 vabatahtliku toimkonnaliiget.

Selle kogemuse baasilt hakkas kasvama idee koondada Eestis elavad inimesed uue suure algatuse, Minu Eesti taha. Kui Teeme Ära eesmärk oli valdavalt midagi füüsilist ära teha ehk prügi kokku koguda ja nõuetekohaselt käidelda, siis Minu Eesti peamine eesmärk oli suunata võimalikult palju inimesi mõtlema (ja kokkuvõttes ka tegutsema) selle üle, kuidas muuta Eesti riigina tõhusamalt toimivamaks ning lihtsamaks ja mõnusamaks kohaks elada. Eesmärgi saavutamisel seadsid algatuse eestvedajad algselt eesmärgiks kutsuda talgutele 100 000 inimest.

Mõttetalgutel osales 1. mail 2009 üle 11 000 mõtleja. Hoolimata asjaolust, et osalejaid oli soovitusel pea 10 korda vähem, säilitasid eestvedajad optimismi, lähtudes ka siin mõttetalgutel kasutatavast avatud ruumi põhimõttest, mille moto on “kohal on õiged inimesed, õigel ajal ja õiges kohas”.

Siiski tekitas niivõrd suur lõhe eesmärgi ja tegeliku tulemuse vahe minus küsimuse, milliseid (kommunikatsiooni)vigude protsessi juures tehti. Ja sel teemal arutlengi töö 6. peatükis “Järeldused ja diskussioon”.

Enne seda selgitatakse aga peatükis 4 empiirilise materjali töötlemiseks kasutatud meetodikaid: intervjuude läbiviimise põhimõtteid ja meediakajastuste analüüsi.

Lugejal soovitan tähelepanu pöörata peatükile viis, mis on ka töö mahukaim. Nimelt on seal kokku võetud nii algatustega seotud inimestega tehtud intervjuud kui toodud mõlema protsessi meediaanalüüs.

Kokkuvõttes olen seisukohal, et Teeme Ära ja Minu Eesti on jätnud sügava ja olulise jälje Eesti kodanikualgatuste ajalukku. Arvestades, et Minu Eesti protsess on alles poole peal, pole selle tulemus ja mõjukus veel lõpuni selge.

Prügitalgute mõju on aasta jooksul juba mitmeti ilmnunud: naabermaad Läti ja Leedu on võtnud eestlastest eeskujuga korraldanud oma prügitalgud, Läti juba kahelgi korral; algatatud on ülemaailmne prügikoristamise aktsioon, mida käisid Teeme Ära toimkonna liikmed 2009. aasta mais Hollandis toimunud rahvusvahelisel konverentsil PINC (*stands for People, Ideas, Nature, Creativity* – seisukohad inimeste, ideede, looduse ja loovuse kohta).

See, kuivõrd inspireerivaks kujuneb Minu Eesti, sõltub protsessi II osa läbiviimise ja kommuniqueerimise edukusest.

Summary

The present master thesis “The Role of Communication in Implementing Civic Initiative: “Let’s Do It! 2008” and “My Estonia”” analyses the communication during the period 2007-2009.

“Let’s Do It! 2008” was a civic initiative for cleaning Estonia from illegal waste. In one day 50 000 volunteers collected about 10 000 tons of waste. It all took place on 3rd of May 2008.

„My Estonia“ is organised by the same people who started the “Lets Do It! 2008” campaign with the goal of finding new ideas to make Estonia a better place to live in. On the 1st of May 2009 there were over 400 think tanks with 11 000 thinkers all over Estonia and also in some other countries as well: Belgium, The Netherlands, Great Britain, Canada, Latvia, Norway, Sweden, Finland, Denmark, Czech Republic, Russia and USA.

After the 1st May started second part of “My Estonia” with the aim of finding out the most realistic ideas and to support their implementation. The deadline of the project is at the end of December 2009, but the ideas possibly have a much longer life-span.

The topic of the present thesis was chosen due to the personal experience with the fore-mentioned waste-campaign as the author was the Head of Public Relations Department at Ministry of Environment at that time. Due to that I became involved with “Let’s Do It! 2008”. People, who gave their free time and knowledge to the project, were very enthusiastic, cheerful and filled with desire to make Estonia clean from illegal waste. For me it was a great experience to be part of that team. Therefore, when the topic was chosen for the master thesis, it was decided to analyse the role of the communication of the “Let’s Do It! 2008”.

As the next step the coordinator of “My Estonia” Eva Truuverk suggested to analyse also the team’s new project “My Estonia” as well. The tutor of the master theses Kristina Reinsalu gave the same recommendation. Thus, the thesis analyses the extensive communication campaigns of the two civic initiatives.

In order to understand the similarities and the differences of the projects' communications, a media-analysis was made of both civic initiatives and nine were people interviewed. They all were or are connected with the projects. The media-analysis were done during the periods of 15.02.2009-15.02.2008 (Let's Do It! 2008) and 10.03-07.05.2009 (My Estonia).

Both projects used an exemplary amount of different media channels: television, newspapers, online-portals, banners in different internet sites, etc. Several well-known people from different fields of life (culture, economy, journalism etc.) became the faces of the media campaigns. Almost all media channels gave time and space for free and thus, it can be claimed that these campaigns were also the cheapest media campaigns in comparison to other extensive ones.

In spite of this effort the result of the participation in the projects was very different. In the waste campaign 40 000 people were expected to participate and in My Estonia 100 000 people. As a result, garbage was collected by 50 000 people and the idea collecting activity was participated by 11 000 people.

Thus a question was raised – what was the cause of such difference? The author of the present theses concluded that mainly the difference resulted from two things: the focus of the messages and the problems with the system of registering.

The message of “Let's Do It! 2008” was easy to understand: we have to go and collect the garbage to make our forests clean. The message of “My Estonia” was more abstract: let's think together and make Estonia better. According to the author's opinion the message was too discursive. It was difficult to understand, what the exact thing was that people had to do for making Estonia better.

As mentioned earlier, the other problem was with the system of registration. At the time of the waste campaign it was understandable, why it is necessary to register people in groups (there had to be at least three members in one group). The team needed to know where and how many people they can send to collect different amounts of waste.

On the other hand, it was not clear, why people had to register to the thinking campaign with a group and why people have to do it via authentication of the ID-card. Hearing the complaints about the difficult and unnecessary conditions of the system, the team of the

campaign made it easier. According to the opinion of the author, it was already too late: many potential entrants decided not to participate.

Nonetheless, the 11 000 participants were very pleased as the think tanks were organized very professionally.

As a conclusion the author of the present thesis gives some successions on how to improve the image of “My Estonia”. As mentioned, the project continues until the end of December 2009. Thus, it is very important that with the time that is left to keep the topic of “My Estonia” is visible in the media by introducing the next steps of the project and reminding of the already implemented ideas.

To sum up, the author believes that both projects have left a deep and a significant mark in the history of Estonian civil society and opened doors for the next wide processes organized by people themselves.

Kasutatud kirjandus

Aasmäe, A (2008). Prügikaardi meister jahib katsumusi. *Maaleht*. 30. aprill.

Alguse lugu (2008). URL (kasutatud märts 2009) <http://www.teeme2008.ee/?op=body&id=15>.

Aug, T. (2008). Esimesed tonnid prügi on juba kokku korjatud. *Eesti Päevaleht Online*, 03. mai, URL (kasutatud märts 2009) <https://www.epl.ee/artikkel/427720>.

Economic crisis takes centre stage in citizens' consultation. URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.european-citizens-consultations.eu/actualite/04122008/economic-crisis-takes-centre-stage-citizens-consultation>.

Eek, P. (2008). Keeraks prügikraani kinni. *Roheline värav*. 06. mai, URL (kasutatud märts 2009) <http://www.greengate.ee/?page=4&id=1067>.

Eesti kodanikuühiskonna arengukontseptsiooni rakendamine. Tegevuskava aastateks 2004-2006 (2004). Tallinn. Siseministeerium

Eriksen, E.O & J. Weigård. (2003). *Understanding Habermas*. London: Continuum

Erilaid, E.-K. & J. Tasa (2009). Intervjuu Toomas Trapidoga (roheliselt muutuv maailmas). *Kortsleht*. Juuli, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.kortsleht.ee/intervjuu-toomas-trapidoga>.

Euroopa Kodanike Foorumi kodulehekül, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.euroopa-kodanike-foorum.eu/>.

Euroopa Sotsiaaluuringu 2004 Eesti raport. Tervise Arengu Instituudi kodulehekül, URL (kasutatud aprill 2009) http://www.tai.ee/failid/ESS04_Eesti_raport_uus.pdf.

Filippov, M. (2009). Kampaaniaprügi käitlus kestab siiani. *Postimees Online*. 04. aprill, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.postimees.ee/?id=102983>.

Heidmets, M & R. Vetik, & M. Lauristin et al. (2008). *Eesti inimarengu aruanne 2007*. Tallinn: Eesti Ekspressi Kirjastuse AS.

Hellam, H. (2008). Tallinn tühistas ootamatult mitukümmend homset miitingut. *Eesti Päevaleht Online*. 25. aprill, URL (kasutatud märts 2009) <http://www.epl.ee/artikkel/426968>.

Hohensee, M. (2008). *Pressiteade*. OÜ Utileek kodulehekül, URL (kasutatud märts 2009) http://www.utileek.ee/QuickPlace/utileek/Main.nsf/h_A3BAE49C3F93BCE3C2256F1C0033141A/2B24D4B77ADA3600C22574DA005D44AA/?OpenDocument.

Ivanov, P. (2008). Мусорных дел мастера. *MK-Estonija*. 07. mai.

Jakobson, K. (2008). Rainer Nõlvak muudab mõtlemist. *Äripäev*. 02. mai.

- Jürgen, M. (2008). Käib paljajalu ja muudkui kallistab. *Eesti Ekspress*. 30. aprill.
- Karilin, H. T. (2008). „Metsas on ilus, kui seal s...a pole!“ *Postimees*. 30. aprill.
- Karner, K. (2009). „Teeme ära“ prügikäitleja maksuvõlgades. *Äripäev Online*. 06. aprill, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.ap3.ee/Default2.aspx?ArticleID=746ec531-6071-479c-926e-83f56231e172&ref=rss>.
- Keskinen, A (2004). MIDEM. Models for Interactive Decision Making. *EJEG. Electronic Journal of e-Government*. URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.ejeg.com/volume-2/volume2-issue-1/v2-il-art6.htm>.
- Kiho, T. (2008). Aitüma! *Postimees*. 07. mai.
- Kiiler, G. (2009). Repliik: Aastapäevamõtted. *Sakala Online*. 22. aprill, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.sakala.ajaleht.ee/?id=109898>.
- Kodanikualgatuse toetamise arengukava 2007-2010*. URL (kasutatud aprillis 2009) http://www.siseministeerium.ee/failid/KATA_2007_2010.pdf.
- Kodres, M. (2009). Mõttetalgutele pääseb osalema ka ühekaupa. *Eesti Päevaleht Online*. 23. aprill, URL (kasutatud mai 2009) <http://www.epl.ee/artikkel/466349>.
- Kohler, V. (2008). Õigusteenistuse juhataja sai prügi koristades vigastada. *Postimees Online*. 03. mai URL (kasutatud mai 2009) http://tartu.postimees.ee/050508/tartu_postimees/uudised/327970.php.
- Kriis, K. (2009). Mõttetalgud võtavad visalt hoogu. *Põhjarannik*. 09. aprill.
- Krull, H. (2009). Massiühiskonna murenemine. *Sirp*. 29. aprill, URL (kasutatud mai 2009) http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=8689:massiuehiskonna-murenemine&catid=9:sotsiaalia&Itemid=13&issue=3250.
- Käärt, U. (2008). Euroopa Liit võib Eestit looduse prügiga reostamise eest trahvida. *Eesti Päevaleht Online*. 16. september, URL (kasutatud märtsis 2009) <http://www.epl.ee/artikkel/441745>.
- Lagerspetz, M (2004). Demokraatia, osalus, osalusdemokraatia. *Sirp*. 03. detsember. URL (kasutatud aprillis 2009) http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=7355:demokraatia-osalus-osalusdemokraatia&catid=9:sotsiaalia&Itemid=13&issue=3044.
- Lepassalu, V. (2008). Грандиозные митинги загадочных уборщиков мусора. *Den za Dnjom*. 18. aprill.
- Mutt, M (2008). Kui virutaks neile prügiga! *Postimees*. 06. mai.
- Nurmoja, J. (2009). Kas tuleb mõtleb revolutsioon? *Virumaa Teataja*. 22. aprill, URL (kasutatud mai 2009) <http://www.virumaateataja.ee/?id=109844>.

Ohvril, A (2008). Lets Do It! The biggest clean-up action in Estonia May 3, 2008. Ettekann. *European Area Conference 2008*. Southampton, 02. september.

Ohvril, A (2008). Teeme Ära oli suurim heategevusaktsioon Eestis. *Äripäeva Turundusblog*, 06. mai, URL (kasutatud märts 2009) <http://www.ap3.ee/Default2.aspx?BlogID=83303d31-cdd4-4342-9a34-1919a137e824>.

Ollino, K (2009). Inimesed tänavalt hakkavad kujundama tuleviku Euroopat. Avatud Eesti Fondi kodulehekülg, URL (kasutatud aprillis 2009) <http://www.oef.org.ee/et/news/20090306021722/>.

Pau, M. (2008). Teeme ära - uus kuul rauda. *Tartu Postimees*. 15. detsember.

Phillips, S. D (2008). STANLEY DAVIS PHILLIPS: Lööme kaasa! *Eesti Päevaleht*. 25. aprill.

Pinn, M (2008). "Teeme ära" kampaania tarkvara vallutab maailma. *Äripäev*. 28. mai.

Projektist. URL (kasutatud aprillis 2009) <http://www.euroopa-kodanike-foorum.eu/content/projektist>.

Prügi noppisid ka jaapanlased ja prantslased (2008). *Delfi*. 04. mai, URL (kasutatud märtsis 2009) <http://www.delfi.ee/archive/article.php?id=18817233&categoryID=120&ndate=1209911769>.

Prügihunnikud ootavad ikka veel lipujaamades ära. (2008). *Eesti Päevaleht*. 24. mai.

Prügitalguid kasutatakse häbematult ära. (2008). *Pärnu Postimees*. 30. aprill.

Raun, A. (2008). Eestit on tabanud prügipalliefekt. *Postimees Online*. 04. mai, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.postimees.ee/050508/esileht/siseuudised/328071.php>

Remmelg, A. (2008). Agu Remmelg: prügipeo pesemata nõud. *Postimees*. 10. aprill.

Saksakulm Tampere, K (2005). *Praktiline suhtekorraldus: Eesti kogemus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Severin, W.J & J.W Tankard, Jr (1992). *Communication Theories: Origins, Methods, And Uses In The Mass Media*. New York: Longman.

Sõlg, R (2005). *Ahvist kodanikuks... või vastupidi*. Matrix Kirjastus.

Talvik, A. (2008). Lubage torkida püha lehma. *Eesti Päevaleht Online*. 08. aprill, URL (kasutatud aprill 2009) <http://www.epl.ee/artikkel/464741>.

"Teeme ära" kaasabil tabati ohtralt reostajaid. (2008). *Delfi*. 23. mai, URL (kasutatud märts 2009) <http://www.delfi.ee/archive/article.php?id=18971695&categoryID=120&ndate=1211575519>

Teder, T (2008). Raplamaa ärategija Karine Rajasaar. *Nädaline*. 03. mai.

Toetaja logo. (2008). URL (kasutatud märts 2009)
<http://www.teeme2008.ee/?op=body&id=192>.

Tomberg, H. (2009). „Minu Eesti“ mõttepäev täitis oma eesmärgi. *Eesti Rahvusringhäälingu kodulehekülg*. 2. mai, URL (kasutatud mai 2009) [HANNO TOMBERG: “Minu Eesti” mõttepäev täitis oma eesmärgi < Meie arvame arvamused < Rahvusringhäälingust](#).

Truuverk, E. (2008). Kes tahab, leiab võimaluse, kes ei taha, leiab vabanduse. *Oma Saar*. 16. aprill.

Tõnisson, T. (2009), Võikski uhke olla! *Nädaline*. 21. aprill.

Wilcox, D.L. & P.H. Ault & W.K Agee (1995). *Public Relations Strategies and Tactics*. New York: Harper Collins College Publishers.

Vinni, R. (2008). „Teeme ära! 2008“ sünnitab mitmeid küsimärke. *Oma Saar*. 15. aprill.

Vooglaid, Ü. (2009). Mõte korraldada 1. mail mõttetalgud, on kahtlemata võimas mõte. *Nädaline*. 02. aprill.

Äriregister ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste register põhitegevusalade kaupa, 1. märts 2009. URL (kasutatud aprillis 2009) http://www.rik.ee/stat/9_3tg.phtml

LISAD

„Teeme Ära Minu Eesti“ mõttetalgute päeva vaatlus

Algavas ülevaates toon ära 1. mail toimunud mõttetalgute päeva kirjelduse, mis valmis osalusvaatluse käigus. Viibisin mõttetalgute toimumise päeval Tallinnas, aadressil Tõnismägi 2 asuvas Eesti Rahvusraamatukogus, kus viidi läbi üks 409 registreeritud mõttekoda. Selle mõttekoja valisin töös kajastamiseks lähtuvalt asjaolust, et rahvusraamatukogus asus ka Minu Eesti toimkonna staap. Osalusvaatlejana võtsin osa staabi kõnekeskuse ja kommunikatsioonitoimkonna tööst ning jälgisin mõttekoja tegevust. Alljärgnevas ülevaates ongi kajastatud nende kolme tegevused. Päeva kirjeldus on välja toodud viieminutilise täpsusega.

Kell 8.30

Kogunevad kõnekeskuse vabatahtlikud, kes valmistuvad kõnekeskuse juhi Irmelin Nõu juhtimisel helistama päeva jooksul läbi kõik registreeritud mõttekojad (409) ja võimalusel ka isetekkelised mõttekojad. Kõnekeskuse eesmärk on teha igasse mõttekotta kolm kõnet selgitamiseks välja, kas mõttekoda on avatud, palju on osalejaid, milliseid küsimusi kerkis, kui palju vestlusringe tekkis, milliseid lahendusi välja pakuti ja milliseid lubadusi anti.

Kõnekeskuses tegutseb umbes 20 inimest. Päeva jooksul nende arv varieerub, sest aeg-ajalt pakuvad teised, ajutiselt mõnest muust ülesandest vabaks jäänud toimkonna liikmed helistajatele oma abi. Iga helistaja tegeleb 1-2 maakonna kodade läbihelistamisega. Helistatakse kojavanematele, juhul kui neid ei õnnestu tabada, võetakse kõne talgujuhile. Helistamine toimub EMT toel POP-kõnekaartide abil.

Saadud tulemused märgitakse üles Google.docs põhisesse andmebaasi (vt joonis 5.1).

Maakond	1. teema	2. teema	3. teema	talguliste arv mõttekojas	Mitu küsimust esitati avaringis	Mitu vestlusringi tekkis?	Mis on põnevamad küsimused, mis esitati?
Võru maakond	dusmeelsus	toimetulek	positiivsus		14	4	2 pildumata)? Kuidas säilitada kohalikk (haani) keelt ja kultuuri? Kuidas hoiduda linna kolimisest ja veenda läinud ja ka teisi siia tulema?
Võru maakond	lu	Vaartused ja kultuur	Stressiga toimetulek		29	15	6 Kuidas muuta Võru armastuse pealinnaks? Kuidas panna noori mõistma enda väärtust? Kuidas lahutada Eestis sport ja
Võru maakond	andasse, us ja ivsus	Tennis, sport ja sisukas vaba aeg	Linnaelu		50	10	9 alkoholeiklaam? Kuidas noori

Joonis 1

Kõnekeskuses kasutatud Google.docs põhise andmebaasi vaade

Google.docs on andmete sisestamiseks valitud eesmärgiga, et infot oleks võimalik jagada operatiivselt teiste toimkonna liikmetega. Eelkõige on sisestatud materjal vajalik analüüsitoimkonnale ja kommunikatsioonitoimkonnale avalikkusele päeva jooksul meediapäringute ja pressiteadete kaudu adekvaatse teabe edastamiseks.

Kell 9.00-10.25

Helistajad teevad esimesed kõned. Esimese helistamise eesmärk on saada teada, kas koda on avatud ja kui ei ole, siis miks. Minu ülesanne oli läbi helistada Ida-Virumaalt 17 ja Võrumaalt 6 mõttekoda, millest kõik olid talguliste tulekuks valmis.

Kell 10.25

ETV alustab Eesti Vabariigi presidendi Toomas-Hendrik Ilvese kõne (vt [lisa 14](#)) edastamist.

Kell 10.30

Lähem kõnet edasi kuulama rahvusraamatukogu suures saalis toimuvasse mõttekotta, kuhu on alates kella 10 kogunenud umbes 100 inimest. Saalis on presidendi kõne juba kaugemale jõudnud, sest selle edastamiseks kasutatakse varasemat salvestust, mille esitamist alustati teleülekandest varem.

Nimelt on kommunikatsioonitoimkond juhuks, kui kõikides kodades ei ole televisiooni kasutamise võimalust, organiseerinud kõne varasema salvestuse kojavanematele Eesti Rahvusringhäälingu abiga kättesaadavaks veebi teel. Veebis on olemas ka venekeelsete subtiitritega kõne.

Foto 1 Rahvusraamatukogu mõttekoja liikmed presidendi kõnet kuulamas

Kell 10.40

Rahvusraamatukogu mõttekoja talgujuht Reet Kost annab soovijatele võimaluse oma küsimuste tõstatamiseks. Mõttetalgud viiakse läbi avatud ruumi põhimõttel (vt lähemalt peatükist 3.2.2). Selles mõttekojas on eelnevalt püstitatud neli arutlusteemat: haridus ja elukestev õpe; usk endasse, usaldus ja positiivsus; loodusväärtused ning kohalik teema. Lisaks on eelnevalt tõstatatud vaba teema „Kuidas teha nii, et Eestimaa saaks ja jääks puhtaks ning mitte kunagi ei peaks enam ülemaalisi koristustalguid korraldama?“.

Kell 10.45-11.05

Üksteise järel tõusevad talguliste seas püsti ja astuvad ette inimesed, kes tahavad neile südamelähedast teemat koos mõttekaaslastega arutada. Esmavaatluse järgi on küsimuste tõstatajate seas enamuses noored (18-28) ja vanemad inimesed (60. a. alates), keskealisi on vähem. Iga küsija (või küsijad) tõuseb püsti ja loeb kõva ning selge häälega saalisviibijatele ette oma küsimuse, mis on varem A4 suurusele paberile kirjutatud.

Kui mõni inimene soovib enam kui kaks küsimust tõstatada, meenutab talgujuht, et küsimuse tõstataja on ise ka vestlusringi juht, ega saa seetõttu enam kui kahte teemat tõstatada. Pärast küsimuse ettelugemist suunab talgujuht kõik küsijad kojavanem Tiiu Nõmme juurde, kelle juhendamisel paigutatakse küsimustelehed stendile (vt foto 2).

Foto 2 Kojavanem Tiiu Nõmm rahvusraamatukogu mõttekoja küsimuste stendi täiendamas

Kokku tõstetakse rahvusraamatukogu mõttekojas üles 31 küsimust, mis jagatakse 11 vestlusringi.

Valik rahvusraamatukogus tõstatatud küsimusi:

- Kuidas saaks kaotada lõhe valitsuse ja inimeste vahel, et kõik saaksid end tunda vajalikuna?
- Kuidas elada nii, et teha iga päev üks heategu?
- Kuidas mõjutada inimesi nii, et keegi ei viskaks prahti maha?
- Kuidas muuta kodanikke kestvana järelevalve esimeseks lüliks?
- Kuidas viia loodusväärtused eestimaalase südamesse – Eestis toimub linnastumine ja maakohad on unarusse jäetud. Kuidas maa- ja linnaelu omavahel tasakaalustada?
- Kuidas säilitada laste loovus ja uudishimu?
- Kuidas muuta inimesi raskel ajal positiivsemaks ja optimistlikumaks?
- Kuidas vähendada asfaldi ja golfiväljakuid 10 korda vähemaks, sest golfiväljakud tekitavad võrreldes põllumajandusega 10 korda rohkem jäätmeid?
- Kuidas leida need inimesed, kes ei väärtusta Eesti loodust ja kuidas nende suhtumist muuta?

- Kuidas saaks garanteerida, et õpilased saaksid maksimaalselt õppetöös osaleda (et huviasjad toimuks koolivälisel ajal)? Kuidas takistada lastevanematel oma lapsi õppetöö ajal soojamaarandadesse lennutamast? Kuidas saaks garanteerida õpilastele (üliõpilastele) maksimaalne osavõtt õppetöös? Mida teha, et ükski üritus, nagu nt Lahe Koolipäev, ei toimuks argipäeval tundide ajal, vaid koolivaheaegadel?
- Kuidas parandada Paljassaare loodusväärtuslikku miljööd?
- Kuidas muuta iga eestlase kodu elamisväärses – igapäev ei ole elektrit?
- Kuidas panna inimesed vaatamata kallimale hinnale eelistama rohelisi tooteid?
- Kuidas muuta lastel õppimine ja suhtlemine koolis mõttekaks?
- Kuidas panna noori endasse rohkem uskuma, et nad ei hakkaks igasuguseid lollusi tegema, et neil oleks põhjust olla iseenesega rahul?
- Kuidas osata teha paremini koostööd?
- Kuidas teha nii, et inimesed saaksid aru, mis on riiklike ja kohalike instantside ülesanded ja millised on nende võimalused neid instantside aidata ja mõjutada?
- Kuidas teha nii, et inimesed oleksid suheldes enesekindlad ja hirmudest vabad?
- Kuidas suunata noored Eestile vajalikke erialasid õppima?

Stendil olevatele küsimustelehtedele on teema püstitajad märkinud kas oma täis- või ainult eesnime: Jaan, Tiina, Viktoria, Kadri, Heikki, Marek Vasar, Terje, Sirje Salem, Priit Ahte, Lauri Leesi, Mart, Errol, Oleg, Olav, Peeter Kaber. Mõne küsimuse juurde on nimi ka lisamata jäänud.

Kell 11.05

Talgujuht teatab, et nüüd kõigil aeg minna ja panna oma ees- ja perekonnanimi talle meeldiva teema juurde kirja (vt foto 3).

Foto 3 Talgulised valivad huvipakkuvaid teemasid, mida vestlusringides arutama hakata

Ta rõhutab, et nimi tuleks lisada kõikide huvipakkuvate küsimuste juurde, et pärast tänaseid mõttetalguid oleks võimalik huvilisi sel teemal ka hiljem arutlema ja elluviimise võimalusi välja töötama kutsuda.

Kell 11.15-14.45

Talgulised arutavad 11 vestlusringis tõstatatud küsimusi. Eesmärk on leida neile realselt elluviidavaid lahendusi, sh leppida ka kokku, kes konkreetse teemaga edasi tegeleb.

Kell 12.00-14.30

Suundun kõnekeskusesse (vt foto 4), et ühineda helistajatega teises helistamisringis. Sel korral küsivad helistajad mõttekotta kogunenud talguliste arvu, mitu küsimust avaringis tekkis ja mitmesse vestlusringi jaguneti. Samuti küsiti iga kojavanema käest mõned huvitavamad püstitatud küsimused.

Foto 4 Mõttetalgute kõnekeskus

Kell 12.30

Selgub, et WIFI võrk on ülekoormatud ja kõnekeskuse ning selle kõrvalruumis asuva kommunikatsioonitoimkonna liikmetel kadus internetiühendus. Peeter Mõtsküla juhtimisel lahendab kriisitoimkond olukorra, organiseerides internetiühenduse kaabli kaudu.

Kell 14.45

Suundun koos vestlusringidest saabuvate talgulistega tagasi suurde saali. Talgujuht palub videoprotokollis tarvis igal vestlusringi juhul vestlusringis toimunut lühidalt kirjeldada ning

tulemusi tutvustada. Kõigil rääkinuil oli vestlusingist positiivne elamus. Seejärel ärgitab talgujuht saalisviibijaid teistele osalistele ütlemas, millise lubaduse keegi iseenda jaoks täna andis. Väikese mõttepausi järel hakkavad talgulised tasapisi oma lubadustest rääkima. Näiteks lubas üks osalejatest teha iga päev ühe heateo. Teine ütles, et ta lubab kindlasti kohtuda vestlusingis tutvutud inimestega ning on isegi üllatunud, et talle kui ürituse suhtes skeptilisele inimesele vestlusing nii head muljet avaldas.

Tutvustati ka mõningaid tõstatatud probleemide lahendusi. Näiteks otsustati ühes vestlusingis moodustada nn prügiklubi, mille eesmärk on tekitada üle kogu Eesti puhtast maast hoolivate inimeste võrgustik, kes hakkavad oma kodukohas prügistamisel silma peal hoidma ja koristamisi organiseerima.

Kell 15.15

Talgulised jätkavad kokkuvõtete tegemist. Lähen kõnekeskusesse kolmandat helistamisringi tegema. Helistamisega küsitakse kojavanematelt kas talguliste arve jäi .Sel korral samaks, või tuli rahvast juurde; millised olid põnevamad lahendused, mida välja pakuti; mitu teeme ära lubadust mõttekojas saadi ning kas päeva hinnatakse kordaläinuks.

Kell 15.25

Kommunikatsioonijuht Anneli Ohvril kutsub mind appi mõttetalgute kokkuvõtvat pressiteadet koostama. Minu alustatud helistamise võtab üle toimkonna koordinaator Eva Truuverk.

Kell 16.10

Lähen koos valminud pressiteatega 10 minuti eest alanud pressikonverentsile (vt foto 5). Seal lõpetab oma pöördumist Rainer Nõlvak. Kõnekeskusest pressikonverentsi juhtima tulnud Eva Truuverk annab järgmiseks sõna analüüsitoimkonna juhile Ain Aaviksoole.

Aaviksoo räägib, et registreerunuid oli hommikul 7400, kuid kokku tuli kohale ca 11 00 inimest. Sagedamate teemadena loetleb ta ühistegevust ja koostööd, ettevõtlust, väärtusi, kultuuri ja haridust. Esialgsel andmel on Aaviksoo sõnul suurima osalusega Hiiumaa, kus oli talgutel kohal 2% täiskasvanud elanikkonnast.

Foto 5.4 Mõttetalgute pressikonverents 1. mail kell 16.15

Seejärel annab Eva Truuverk korda mööda sõna mõnele erinevates mõttekodades osalenud

talgulistele. Ville Jehe kirjeldas Telliskivi loomelinna, Mikko Fritze Euroopa kultuurikatel 2011, Marten Kaeras Uue-Maailma seltsi ja Kadri Allikmäe rahvusraamatukogu mõttekojast. Muljeid jagasid ka mõttekoja Tramm ja Eesti Vabaõhumuuseumi mõttekoja esindajad.

Kõikide kõnelenute sõnavõttudest selgub, et päeva peetakse kordaläinuks – tekkis huvitavaid mõtteid, milledest paljudele leiti ka lahendusvõimalused. Paljud tegevused said endale talgute lõpuks ka eestvedajad. Näiteks lepiti Telliskivi mõttekojas kokku, et kaks noormest hakkavad koostama rattakaarte, et jalgratastel liiklejatele võimalikult mugavaid rattateekondi tutvustada. Euroopa kultuurikatla mõttekojas jõuti järeldusele, et vaja on muuta valimissüsteemi nii, et lapsevanemad saaksid oma laste eest hääletada. See muudaks poliitika perekessemaks. Moodustati Eesti Vabaõhumuuseumi sõprade selts.

Eva Truuverk lõpetas pressikonverentsi teatega, et üle Eesti toimuvad talgulistele täna õhtul ka nn järelepood, mis leiavad aset erinevates ööklubides ja pubides.

Kell 16.35

Pressikonverents on lõppenud.

Kell 16.45-18.55

Kommunikatsioonijuht Anneli Ohvrili, minu ja 1. mail ingliskeelse meediaga suhtlemise eest vastutanud Hille Hinsbergi koostöös valmib uus pressiteade. Mulle teadaolevalt saatis kommunikatsioonijuht teate pärast andmete täpsustamist välja samal õhtul kell 19.50.

Samal ajal lõpetavad kõnekeskuse helistajad veel kolmanda ringi helistamisi. Inimesed lahkuvad, et kohtuda uuesti pubis Seiklusjutte Maalt ja Merelt. Seal vaadatakse koos ETV-s kell 20.00 algavat saadet „Vabariigi kodanikud“, kus teemaks lõppenud päev. Talgute korraldajaid esindavad saates Rainer Nõlvak ja Ain Aaviksoo.

Kell 18.55

Lahkun staabist. Kommunikatsioonitoimkonna ruumidesse jäävad veel Hille Hinsberg, Ain Aaviksoo ja Anneli Ohvril.

Talgujuhi käsiraamat

Hea talgujuht!

Meil on hea meel, et oled leidnud endas sisemise soovi kaasa lüüa kodanikualgatuses Teeme Ära Minu Eesti. Iga kaasalööja annab ühtlasi oma panuse Eesti paremaks muutmise enneolematusse ettevõtmisse. Eelmisel aastal ühendasid enam kui 50 000 inimest oma jõu ning tegid Eestimaa prügist puhtaks. Minu Eesti mõttetalgud on võrreldavad mõttelise prügikoristusega, kus kaua vindunud lahendamata probleemipuntrad tarmukalt esile taritakse ning lahenumisteele lükatakse. Üle kogu Eesti avatakse 400 ametlikku mõttekoda, kus talgujuhi kaasabil häid mõtteid mõlgutatakse ning suuri tegusid planeeritakse. Lisaks saavad inimesed üle kogu maailma avada omaalgatuslikke mõttekodasid: nii ühendavad maikuu esimesel päeval mõtteenergia 100 000 inimest. Usume, et eestimaalaste üks suurimaid tugevusi seisneb koostegemises. Proovime nüüd üheskoos muuta kogu Eestimaa elu paremaks!

Järgnevalt oleme ulatanud kõikidele talgujuhtidele abikäe, et 1. mai mõttetalgud hästi õnnestuksid. Talgujuhi Käsiraamat sisaldab endas toetavat ja soovituslikku materjali mõttetalgute ettevalmistamiseks, läbiviimiseks ja tagasisidestamiseks.

Häid ja sisukaid mõttetalguid soovides,

Teeme Ära Minu Eesti

I MINU EESTI MÖTTETALGUD

Miks kutsuda inimesi mõtlema?

Teeme Ära Minu Eesti kodanikualgatuse eesmärgiks on muuta Eesti riigina tõhusamaks, lihtsamaks ja mõnusamaks kohaks elada kasutades ära Eesti väiksust ja infotehnoloogilisi võimalusi ning eestimaalaste loomupärasest koostöövõimetest.

Minu Eesti, meie mõnusam ja tõhusam ühiskond, tekib läbi väikeste ja suurte mõtete. Mõttetalgutel mõtleme, kuidas muuta elu oma kodukohaks paremaks. Tervitame ka suuri mõtteid – selliseid, mis mõjutavad kogu riiki. Iga idee on väärt! Eestimaa on väike riik ja siin me peame kõik koos panustama. Eestimaalased on läbi aegade näidanud, et koos tehes on nad “liigutanud mägesid”.

SOOVITUS TALGUJUHILE:

Head lugemismaterjali pakub pidevalt täienev Minu Eesti veeb, www.minueesti.ee, kus on võimalik tutvuda mõttetalgute kujunemislooga, projekti sisuga, mõttetalgute teemadega ning leida vastused korduma kippuvatele küsimustele. Iga talgujuht on oma kohalolekuga ühtlasi kogu projekti esindaja : seega kursis olek kogu projektiga on soovitatav.

II MÖTTETALGUTE KUJUNEMINE

Kuidas kaasata tuhandeid inimesi olulisi küsimusi esitama ning neile vastuseid otsima?

Inimeste kaasakutsumine on iseenesest väärt mõte, ent hea ja avatud keskkonna loomine mõtlemiseks ja reaalsete lahenduste leidmiseks uus väljakutse. Vaatasime ringi erinevates praktikates ja koolitusmeetodites ning pöörasime pilgu maailmas laia kõlapinda leidnud Avatud Ruumi meetodi suunas. Mitmete arutelude ja kohtumiste rüpes jõudsime järelduseni, et Minu Eesti mõttetalgute aluseks sobib Avatud Ruumi meetod hästi. Avatud Ruum on tulemuslik neis olukordades, kus erinevaid inimesi ühendav rühm peab keerukatele küsimustele lahendusi otsima. Eriti võimas on meetod siis, kui keegi ei tea vastuseid ning vajalik on kaasata arvukas hulk inimesi küsimustega tegelema. Avatud Ruumi tavadele tuginedes oleme loonud ühtse soovitusliku mõttetalgute vormi. Ühtne ülesehitus on oluline selleks, et erinevates Eesti nurkades püstitatud küsimusi ja leitud lahendusi oleks võimalik koondada ning hiljem hõlpsalt analüüsida.

Oma olemuselt meenutab Avatud Ruum muistseid kärajaid, kus ühises ringis leiti kiiresti lahendusi olulistele küsimustele. Taoline aruteluviis on kasutusel olnud üle maailma paljude rahvaste juures. Kaasajastatuna rakendavad seda alates 1985. aastast Harrison Owen ja kümned tuhanded temalt inspiratsiooni saanud inimesed üle kogu maailma, algselt konverentside korraldamiseks, hiljem kõikvõimalike umbejooksnu küsimuste lahendamiseks ühiskondlikes organisatsioonides ja äriettevõtetes. Keskseks põhimõtteks on vastutuse usaldamine osalejate kätte. Avatud Ruumi

rakendajad tõdevad, et kõige olulisemaks tulemuseks on osalejate avanemine, umbusu ja omavahelise vimma kadumine ning muidugi head mõtted, millega edasi minna.

SOOVITUS TALGUJUHILE:

Avatud ruumi meetodi kohta leiab head täiendavat lugemismaterjali. Mõned soovitused eelkõige neile, kes varem pole avatud ruumi meetodiga kokku puutunud.

1. Harrison Owen. 2005. Avatud Ruumi meetod. Käsiraamat. Eesti Ekspress

Põhjalik ülevaade Avatud Ruumi meetodi sünniloost, olemusest ja läbiviimisest.

2. Open Space Technology: www.openspaceworld.org

Avatud Ruumi meetodi ametlik kodulehekül.

3. Open Space Resources: http://chriscorrigan.com/parkinglot/?page_id=957

Avatud Ruumi meetodi praktiku Chris Corrigan'i poolt soovitatav ressurssimaterjal.

III MÖTTETALGUTE TEEMAD

Milliste teemade üle inimesed arutlevad?

Erinevad ühiskonnateadlased on ühistes vestlustes kokku koondanud 18 erinevat teemat, et inimestel oleks hõlpsam kaasa mõelda ning leida oma põletav küsimus. Teemad on siiski vaid suuniseks: küsimused püstitavad teemade alla mõttetalgutele tulevad inimesed ise ja kohapeal. Avatud Ruumis võtavad inimesed ise vastutuse neile oluliste küsimuste üle arutlemisel ning võimalike lahenduste otsimisel.

Teemade sõnastamisel oleme lähtunud sellest, et nende puhul oleks võimalik inimestel kaasa rääkida ja ise reaalseid lahendusi ellu viia. Selleks, et soodustada lahenduste otsimist, on kõik teemad täiendatud selgitusega ja illustreerivate küsimustega, mis algavad kõik küsisõnaga "Kuidas". Küsimuste eesmärk on illustreerida ja inspireerida nii mõttetalgute kojavanemaid, talgujuhte kui ka talgulisi, et aruteludes otsida ideid, koostegemise võimalusi ja lahendusi ühiskonna probleemidele. Küsimused ei ole lõplikud, mõttetalgetel võib samuti kohapeal küsimusi lisada.

Väljapakutud teemade jaotus on oluline ka hilisemas, mõttetalgutele järgnevas tegevuses, kus tõstatatud küsimused koondatakse, leitakse põletavamad probleemid ja lahendused. Analüüsist on kasu kõigile: inimestel on ise võimalus ideede elluviimisel osaleda, ideede edasiarendamisse panustada. Samuti saab riigisektor aimu, mis tegelikult Eestimaa rahvale muret valmistab ja kuhu võiks oma tähelepanu suunata.

Igas mõttekojas tuleb arutlusele 3 ühiskondlikku ja 1 kohaliku tähtsusega teema: ühe teema on „valinud“ arvuti ning ülejäänud kojavanem. Teemade jagamine mõttekodade vahel tagab sarnaste huvidega inimeste koondumise ühte mõttekotta. Kohalik teema on vaba teema, mis on suunatud

kohalike küsimuste lahendamisele. Samas on alati võimalik oma küsimus püstitada ja kui leidub mõttekaaslast, siis vestlusring läbi viia.

SOOVITUS TALGUJUHILE

Iga talgujuht saab aprillikuus teada, millises mõttekojas ta osaleb. Iga talgujuht on eelnevalt tutvunud kojas arutlusele tulevate teemadega, omab valmisolekut teemasid lihtsalt ja lühidalt mõttetalgute päeval avada ning tuua illustreerivaid näiteid või näidisküsimusi. Abiks on www.minueesti.ee, mõttetalgute rubriigist leitavad teemapüstitused, koos näidete, illustreerivate küsimuste ja lugudega.

IV MÕTTETALGUTE KOHAD

Kus inimesed mõttetalgud peavad?

Head ideed sünnivad Mõttekodades. Mõttekojad on üle Eesti tänu maakondlikele koordinaatoritele üles leitud ja kaardistatud kooli-, seltsi-, rahva- või kultuurimajad. Mõttekodade mahutavus on erinev, alates 30 inimest kuni 200. Alates 1. aprillist saavad inimesed mõttekodadesse registreeruda. Kodulehel avaneb virtuaalne Eesti kaart, kus on võimalik leida mõttekoda, sealsed teemad ning inimeste arv.

Igas mõttekojas on Kojavanem ehk kohalik inimene, kes hoolitseb ürituse korraldusliku õnnestumise eest. Ideaalis avab Kojavanem mõttetalgud, tervitab osalejaid ning julgustab inimesi aktiivselt kaasa mõtlema.

Mõttekoja tegevust suunab Talgujuht, kes koos Kojavanemaga loovad mõttelendu toetava keskkonna.

SOOVITUSED TALGUJUHILE

Aprillikuus saab iga talgujuht teada, millises mõttekojas ta 1. mail tegutseb. Samuti saab oma kojavanema kontaktandmed. Kindlasti soovitame kojavanemaga isiklikult detailid läbi vaadata:

- loo kontakt oma kojavanemaga;
- võimalusel külasta mõttekoda enne 1. maid;
- täpsusta mõttekoja mahutavus, ruumide asetus ja tehniline varustatus;
- arutage kogu päev, sh ajakava üheskoos läbi.

Kojavanemate soovituslikud ülesanded on järgmised (igas kojjas on erinevad võimalused, seega need tulebki enne omavahel läbi arutada):

- Ette valmistada põhiruum (vaba seinapind, toolid, lauad, data, arvuti)
- Ette valmistada vestlusringide ruumid (toolid, pabertahvli paberid, markerid, kleepkitt)
- Seinale kinnitada mõttetalgutele suunavad kohaviidad
- Lauad piknikukorvidele
- Ruumide avamine 2 h enne ja sulgemine 2h pärast talguid
- Meeleolumuusika loomise vahend (s.t kõlarid + arvuti + muusika)
- Data + arvuti avavideo näitamiseks
- Pabertahvli paberid, A4 paberid, markerid, kleepkitt, rinnasiltide materjal (maalriteip)
- Videoruum
- Garderoob ehk kuhu panna riided
- Tualettruumid, suitsetamise koht
- Lastenurk (pliiatsid-paberid)

V MÖTTETALGUTE LÄBIVIIVAD

Kes mõttetalguid läbi viivad?

Sisuka päeva kujunemise eest seisab hea Talgujuht, kes on eelnevalt osalenud ettevalmistaval koolitusel ning kelle ülesandeks on kokkutulnutele parima inspireeriva õhkkonna loomine, mõttetalgute juhtimine ja kirjaliku kokkuvõtte koostamine (hiljemalt 3. maiks). Lisaks koolitusele on abiks talgujuhi käsiraamat ning veebikeskkonda laaditud õppefilm, mille aluseks on Minu Eesti (Proovi)Mõttetalgud.

Igal Talgujuhil on korraldajate poolt kindel kontaktisik, kellega saab vajadusel nõu pidada ning kes edastab talgujuhtidele igapäevase infokirja.

SOOVITUS TALGUJUHILE

Küsimuste korral võta lahkesti ühendust oma kontaktisikuga. Püüame jõudumööda kõikidele küsimustele vastata. Ka 1. mail oleme nõu ja jõuga abiks. Kindlasti informeeri võimalikest ootamatustest olukordadest (haigestumine, hiline mine) kojavanemat ja kontaktisikut.

Kirjuta siia oma kontaktisiku NIMI ja telefoninumber:.....

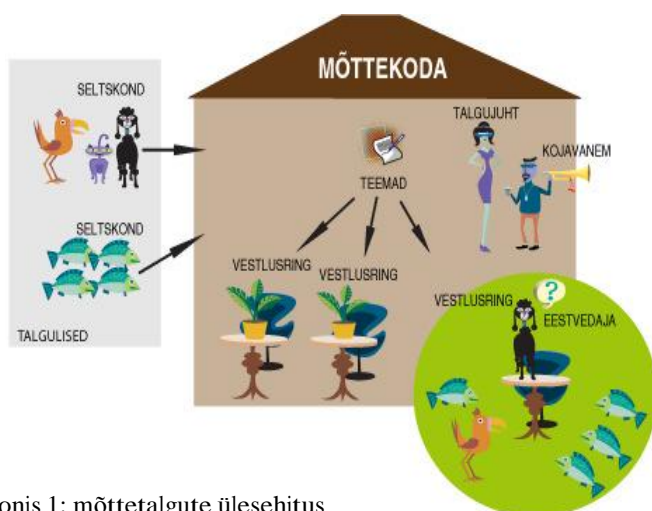
Minu Kojavanem on: .....

VI MÖTTETALGUTE ÜLESEHITUS (joonis 1)

Kuidas mõttetalgud täpselt välja näevad?

Joonis 1: mõttetalgute ülesehitus

Mõttekojad avatakse kl 10:00. Igas mõttekojas tervitavad talgulisi Kojavanem ja Talgujuht.

Talgulised ehk mõttetalgutest osavõtjad saavad alates 1.aprillist end minueesti.ee veebis mõttetalgutele registreerida. Talgulised võivad valida endale sobiva mõttekoja ükskõik millises Eesti otsas. Mõttekoda saab valida nii asukoha kui ka teemade alusel. Talgulistel palutakse vana tava kohaselt linnupete piknikukorvidega ise kaasa võtta. Seega peaks ruumis kindlasti olema mitu lauda toidumoota asetamiseks. Talgulised võivad kaasa võtta videokaameraid ja fotoaparaate, jäädvustada sündmust ning hiljem lisada

pilte/videomaterjali veebikeskkonda.

Mõttetalgute läbiviimisel juhendatakse Heast Tavast, millega on talgulised eelnevalt tutvunud veebilehel ning saanud e-maili teel. Hea Tava leiad käsiraamatu lõpus.

SOOVITUS TALGUJUHILE

Korraldajate poolt on igasse mõttekotta eelnevalt saadetud väike „tööriistakast“: suured paberid, kleepnõts, markerid, maalri-teip, A 4 paberid. Juhuks, kui meie poolt saadetud kast mingil põhjusel pole kohale jõudnud, võta endaga soovitatavad vahendid ise kaasa. Ole loov, paberiks võib olla kasvõi vana tapeedirull.

ESIMENE SAMM – RUUMI ETTEVALMISTUS

Vajalik on üks põhiruum, mis on piisavalt suur, et kõik osalejad saavad vabalt ringis istuda. Soovituslik istumise viis on ring: see sümboliseerib terviklikkust ja võrdsust kõigi osalejate vahel. Suurema grupi puhul võib toolid asetada kahte kuni kolme ringi (joonis 2). Ringi keskele asetatakse A 4 paberid ja kirjutusvahendid. Avatud Ruumi praktikutele on tavaks saanud ringi keskele asetada erinevaid neile tähenduslikke esemeid (kivid, lilled jne).

Põhiruumis peaks olema võimalus näidata suurelt ekraanilt või tühjale

Joonis 2: avatud ruumi ring

seinale pilti: sõltuvalt ruumi asendiplaanist võib dataprojektor asetseda ringi keskel. Esitlemisele tuleb avavideo ja presidendi tervitus (raadio, telepildi või arvuti vahendusel). Vastava materjali leiab talgujuhu „tööriistakastist“. Võimalusel Seinale näidatakse avavideo ja presidendi tervitus.

Üks sein peaks olema vaba, millest kujuneb nn teadetahvel, kuhu inimesed kinnitavad paberid oma küsimustega. Oluline on tagada ka seinale vaba juurdepääs. Kinnitamisvahenditeks võib olla maalri- kleeplint või kleepnäts.

Ruumis võiks olla 1-2 lauda, kuhu kaetakse piknikulaud.

Lisaks põhiruumile on vaja kohad vestlusringide jaoks. Suurema ruumi puhul võib 2-3 (või rohkem) vestlusringi luua ruumi sisse: nii kasvab rühmas voolu ja väe tunne. Vestlusringide ruumideks võivad olla koridor, trepikoda, õu, abiruum jne. Vestlusringide kohad soovitame eelnevalt tähistada, nt tähestikutähtedega (A-B-C-D-E-F-G, vaata ka edaspidi kirjas olevat aja ja ruumi maatriksit.) Vestlusringide kohtades on olemas paberid (pabertahvli paberid) ja kirjutusvahendid (markerid). Samuti juhis vestluse arutelukäigu kirjapanemiseks (joonis 13).

Vestlusringide tulemused salvestatakse veebikaamera abil. Selleks puhuks oleme palunud Kojavanematel leida endale abiline, kes tehnilist tuge pakub. Salvestamiseks on hea leida väiksem ruum või müravaba koridor.

Mõttetalgutele tulevad pered koos lastega. Oleme palunud Kojavanematel võimalusel leida abilisi, kes lastele erinevaid tegevusi pakuvad. Hea lahendus on ka lastele tehtud väike nurk, kus näiteks joonistada saab.

Ruumide ettevalmistamisel saab aidata Kojavanem, ent kindlasti peab Talgujuht ise ruumid saabudes läbi käima. Harrison Owen leiab, et seeläbi toob talgujuht ruumi väge ja vaimu, mis saali peagi täidab. Ruumide seadmine võtab aega: soovituslikult kuni 2h enne üritust saabub talgujuht kohale ja häälestab end mõttetalgute lainele.

Eeldatavasti on mõttekojas vaba seinapinda, kuhu asetada sildid:

Sein 1- Teemad. Käitumine ja ootused.

Sein 2 - Päevakava ja aja/ruumi maatriks seinal.

Sein 3 - Arutelurühmade kokkuvõtted

Joonis 3: teemad ringi keskel

Teemad. Käitumine ja ootused.

Igas mõttekohas on neli teemat, mis kirjutatakse paberile ja kinnitatakse seinale. Samuti võib teemad asetada ringi keskele (joonis 3).

Käitumine Avatud Ruumis juhindub neljast põhimõttest ja ühest seadusest, mis kirjutatakse paberile:

NELI PÕHIMÕTET
kohal on õiged inimesed
juhtuvad õiged asjad
kui see algab, on õige aeg
kui see on läbi, siis see on läbi

ÜKS SEADUS
Kahe jala seadus

Joonis 4: avatud ruumi põhimõtted

Joonis 5: üks seadus

Põhimõtted võib kirjutada ühele paberile, samuti võib iga põhimõtte olla erineval paberil. Seaduse iseloomustamiseks võib joonistada jalajäljed.

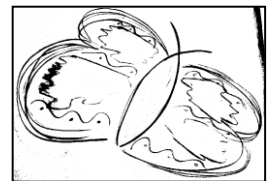
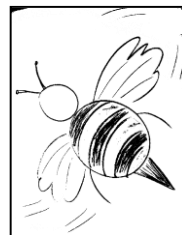
Kahe jala seaduse kohaselt inimene, kes leiab end olukorrast, kus ta ei õpi ega ütle midagi, kasutab oma kahte jalga ja liigub kasulikumas kohta.

Veel tuleb teha täiendavad sildid:

- ole valmis üllatusteks
- kirk ja vastutus
- mesilane
- liblikas

**OLE VALMIS
ÜLLATUSTEKS**

**KIRG JA
VASTUTUS**

Joonised 6,7,8,9: avatud ruumi printsiibid

Vestlusringide ajal võib täita erinevaid rolle, olla nn mesilane (joonis 8) või liblikas (joonis 9). Esimene liigub ühest vestlusest teise, vahetevahel oma mõtteid jagades ning midagi kaasa võttes. Liblikas võib niisama omaette istuda ja mõtiskleda ning järgmine hetk on tema ümber kogunenud spontaanne ja omaalgatuslik vestlusring.

Avatud ruum pakub alati üllatusi (joonis 6): kunagi ei tea, milliste tulemusteni inimesed jõuavad ja millised vestlusringid aset leiavad. Hea ja sisukas mõttelend saab võimalikuks aga tänu inimeste kirele ja pühendumusele (joonis 7).

Sõltuvalt rühma suuruselt võib neid silte olla seinal korduses. Plakatid peavad olema piisavalt kõrgel ja hästi nähtavad. Sildid on talgujuhile omamoodi spikriks ja tuletab meelde, milliseid teemasid käsitleda.

SOOVITUS TALGUJUHILE:

Siltide kirjutamine võtab oma aja, seega soovitame need juba eelneval õhtul valmis teha. Ühtlasi annab see võimaluse eelseisvaks päevaks end rahulikult häälestada.

Päevakava ja aja/ruumi maatriks seinal (joonis 10)

Sein on osa ruumist, kuhu aruteluküsimused paberil kinnitatakse. Seinal peaks olema aja/ruumi maatriks, mis võimaldab osalejatel kiiresti ja lihtsalt määrata aeg ja koht nende küsimuse arutlemiseks.

Soovituslik Päevakava:

10.00	Mõttekojad avavad ukse, osalejate saabumine
10.30	Tervitus Eesti Vabariigi Presidendilt (raadio, CD-le salvestatuna, teelekraanilt) Kojavanema tervitus Talgujuhi tervitus Rühmale keskendumine Teemade tutvustus Toimuva kirjeldamine Küsimuste esitamine ja kinnitamine Vestlusringide alustamine
11.30-13.00	Vestlusring I
13.00-14.00	Vestlusring II
14.00-14.30	Kokkuvõtted (seinale lugemiseks, videoülesvõtted)
14.30-15.00	Lõpuring *

* Ajakava on soovituslik. Iga talgujuht saab oma kojas järgida ka ajalist kulgemist sõltuval koja suurusel. Suuremas mõttekojas (nt 100 inimest) võtab lõpuring 45 min-1h.

KOHT	A			B		
AEG						
11.30-13.00	Kuidas tagada kõigile võrdne haridus? Aksel Haav	Kuidas...	Kuidas...	Kuidas...	Kuidas...	Kuidas...
13.00- 14.00	Kuidas igasse tallu saada internet? Mai Makk	Kuidas...	Kuidas...	Kuidas...	Kuidas...	Kuidas...
14.00-14.30	Kokkuvõtted					
14.30-15.00	Lõpuring					

Joonis 10: aja ja ruumi plaan

Arutelurühmade kokkuvõtted

Põhiruumis võiks olla vaba sein ka arutelude tulemuste kajastamiseks. Vajadusel võib selleks sobida ka koridor/foajee. Arutelude järel kinnitavad nende eestvedajad oma paberid seintele: nii saavad inimesed kokkuvõtete ajal neid rahulikult lugeda ja tutvuda ka teiste vestlusringide tulemustega.

TEINE SAMP – MÕTTEKOJA AVAMINE

Mõttekoja avanedes tervitavad Kojavanem ja Talgujuht osalejaid, suunavad neid piknikulauda täitma ning rahulikult end sisse seadma. Hea tunde loomiseks soovitame inimestel endale kirjutada ka nimesildid: just selleks puhuks on talgujuhi „tööriistakastis“ ka maalriteip, kus igaüks saab oma eesnime kirjutada. Samuti on hea taustamuusika, kodumaine ja rahvuslik.

Tööriistakastis saab olema infovoldik Talgulistele, mis sisaldab ülevaadet nii osalejale kui ka Eestvedajale: hea tava, soovitusel küsimuste esitamiseks, vestluse läbiviimiseks ja kokkuvõtete koostamiseks. Infovoldiku võib asetada toolidele, nii on saabujatel võimalus sellega eelnevalt tutvuda.

MEELDETULETUS

- vaata üle ruumid
- kinnita seintele aja/teema maatriks
- kinnita seintele sõnumitega sildid
- kinnita seintele teemad

Koosmõtlemise innustamiseks oleme planeerinud tervitussõnavõtu Eesti Vabariigi Presidendilt Toomas Hendrik Ilveselt. Sõnavõtu saavad kojavanem/talgujuht eelnevalt arvutisse laadida.

Mõttekoja avab Kojavanem, kes tervitab kõiki kohalesaabujaid, julgustab inimesi aktiivselt kaasa lööma ning küsimuste korral tema poole pöörduma. Samuti tutvustab “majareegleid”, nt kus asuvad tualettruumid, suitsetamise koht. Mitmed mõttekojad plaanivad omaalgatuslikku mõttetalgute lõpupidu, mille eest Kojavanem hea seisab.

KUIDAS HÄÄLESTADA:

- räägi mõni lugu
- too välja, miks tänane päev on oluline
- ole kohal
- jaga oma unistusi või näiteid, kuidas saab asju paremaks teha

Talgujuht tervitab ja tutvustab lühidalt, kes ta on. Tema ülesandeks on häälestada inimesed koosmõtlemise lainele. Kindlasti on oluline väärtustada iga inimest, kes kohale on tulnud.

Talgujuht tutvustab mõttekoja teemasid, toob näiteid ja julgustab inimesi küsimusi esitama.

Seejärel tutvustab talgujuht Mõttekoja toimimist (printsiibid, kahe jala seadus, rollid, küsimuse püstitamine ja seinale asetamine):

- kohal on õiged inimesed: oluline pole niivõrd see, kui palju inimesi vestlusringis osaleb, vaid vestluse sisu ja kvaliteet; kui Eestvedaja leiab end olukorrast, kui keegi ei ühine tema vestlusringiga, siis tuleb hinnata seda hinnalist kingitust – võimalust rahulikult mõelda oma küsimusele lahendus, see kirja panna ja kõigile lugemiseks pakkuda;
- juhtuvad õiged asjad: tuleb olla valmis üllatusteks, uuteks avastusteks ning õppimiseks;
- kui see algab, on õige aeg: loovus ei küsi kellaaega, vaid ilmub omal ajal;
- kui see on läbi, siis see on läbi: kui inimesed on oma arutelu lõpetanud, võib liikuda teiste tegemiste juurde.

Mõttetalgutel juhindume kahe jala seadusest, mille kohaselt inimene, kes ei tunne küsimuste vastu tõsist kirge, kasutab oma kahte jalga ning liigub kasulikumasse kohta.

Mõttetalgutel võib olla lihtsalt osaline, eestvedaja ehk küsimuse tõstataja, liblikas või mesilane.

Iga teema juures on võimalus talgulistel esitada küsimusi (joonis 11). Küsimuste esitajast saab Eestvedaja. Eestvedaja tõstatab küsimuse „kuidas“ vormis. Inimesed, kes samal teemal südant valutavad või kellele tõstatatud küsimus korda läheb, asuvad Eestvedaja vedamisel ühte vestlusringi küsimusele vastust leidma.

Joonis 11: küsimuse kirjutamine

Hea tava kohaselt esitatakse küsimus „Kuidas“ vormis. Korraga saab kirja panna ühe küsimuse. Näide heast küsimusest:

SOOVITAV KÜSIMUS

„Kuidas motiveerida inimesi rohkem ettevõtlusega tegelema?“

MITTESOOVITAV KÜSIMUS

„Miks Eesti inimene pole ettevõtlik?“

Väldime küsimusi, miks midagi on valesti või midagi teha ei saa ning pöörame tähelepanu sellele, kuidas on võimalik.

Koos saabunud meeskonnad võivad jaguneda erinevate vestlusringide vahel – ikka nii, et arutatakse neil teemadel, mis olulisemad ja südamelähedasemad.

Ringi keskel on A4 paberid ja markerid ning suurtel lehtedel eri külgedes mõttekoja neli teemat. Talgujuht palub osalejatel võtta A4 paber ja viltpliats/marker, kirjutada sellele oma nimi (ees- ja perekonnanimi ning sõnaga „Kuidas“ algav küsimus.

Küsimuse esitaja astub ringi keskele, seistes teemalehe juurde, mis haakub tema küsimusega ning ütleb kõigile kuuldavalt oma nime ja küsimuse., et kõik teised osalejad seda kuulevad. Seejärel kinnitatakse see seinale, valides sobiva koha ja kellaaja. Kui kõik teemad on püstitatud, tutvuvad inimesed aja ja ruumi seinaga, kirjutavad oma ees- ja perekonnanime küsimuste juurde, mis neid puudutavad ning liiguvad vestlusringidesse (joonis 12).

SOOVITUS TALGUJUHILE

Mitu vestlusringi võiks olla?

Oleme mõelnud, et keskmises mõttekojas (kuni 50 inimest), võib aset leida samaaegselt 6 vestlusringi. Kokku seega 12 vestlusringi (6 vestlust kell 11.30-13.00 ja 6 vestlust 13-14.00). Suuremate gruppide puhul soovitame mõelda nii, et hea grupisuurus arutamiseks on 7-10 inimest. Kindlasti ei saa eeldada, et inimesed jagunevad teemade vahel võrdselt, ent see on orientiiriks vestlusteemade hulga valikul.

Joonis 12: tutvumine vestlusringide küsimustega

Kui tõstatakse rohkem küsimusi, kui on esialgu kohti, tuleb olla valmis lisakohtade leidmiseks.

KOLMAS SAMM – VESTLUSRINGIDE AEG

Vestlusringe on kaks: esimene kestab poolteist ja teine üks tund. Inimesed võivad toetudes kahe jala seadusele liikuda ühest vestlusest teise. Kui vestlusringi arutelu ei tundu huvitav, ei sobi osaleja mõtetega või Eestvedaja juhtimisstiil ei toeta lahenduste leidmist, on võimalik:

- tõusta püsti ja liituda mõne teise ja huvitavama vestlusringiga;
- tekitada enda ümber spontaanne oma vestlusring;
- ringi jalutada ja omaette mõtteid mõlgutada.

„Kahe jala seadus“ aitab vältida võimalikku „mokalaata“. Kui mõni Eestvedaja kipub oma mõtteid liigselt peale suruma või ei anna teistele sõna, leiab ta peagi end üksi istumas, sest vestlusringi kaaslased on liikunud teise vestlusringi.

Eestvedaja seab end vestlusringis sisse. Hea Eestvedaja julgustab vestlusringist osavõtjaid oma mõtteid välja ütleva, annab järgemööda sõna kõigile soovijaile. Eestvedaja peab hoolitsema ka selle eest, et

tõstatatud küsimuse arutelust suurem osa headest mõtetest ja ilmtingimata kõik lahendused ja lubadused kirja saaksid. Kirjapanemisel võib abikäe pakkuda mõni vestlusringis osaleja. Eelnevalt on vestlusringis korraldajate poolt antud tahvlipaberid ja markerid: püüame olla keskkonnasõbralikud, mõttelõnga tabavad ning kasutada ühes vestlusringis kuni 3 paberit. Ühel lehel on soovituslikult kokkuvõtte vestlusringist (joonis 13) ning 1-2 lehel arutluskäik.

Vestlusringides on oluline jõuda LAHENDUSTE, UUTE IDEEDE ja TEEME ÄRA-ni. Vestlusringide Eestvedajaid tuleb julgustada koos inimestega sõnastama konkreetseid lahendusi.

ÜHEL LEHEL

ARUTLUSKÄIK (1-2 lehel)

KÜSIMUS:

EESTVEDAJA (nimi ja kontakt):

OSALEJAD (ees- ja perekonnanimi):

LAHENDUSED:

- mida saan mina teha

- mida saame teha koos lähima kogukonnaga/ kaasamõtletajatega

- kui eelnevast ei piisa: mida saaks teha riik / ühiskond küsimuse lahendamisel

TEEMA/MÄRKÕNAD (mis teema alla kuulub/mis märksõnad jäänud vestluses kõlama):

Naide:

Lahendus küsimusele „Kuidas vahetada lasteaiakohti, kui oled kolinud teise linnaossa?“

VÕIMALIK LAHENDUS

„Tuleb luua andmebaas lasteaiakohta vahetada soovijaist“

„Katrini loob sõprade abiga sobiva veebilahenduse“.

MITTESOOVITAV LAHENDUS

„Omavalitsus peab leidma lahenduse“

Joonis 13: vestlusringi kokkuvõtte

Talgujuht on nruumi hoidja! Vajadusel vastab inimeste küsimustele. Suunab, juhendab, toetab ja innustab. Otseselt talgujuht ei sekku vestlustesse. Vajadusel, kui toimub vestlusringide vahetus võib meelde tuletada, et aeg on liikuda. Inimesed ise valivad, kas soovivad jätkata vestlusringis või liikuda edasi.

SOOVITUSED TALGUJUHILE

Kui inimesed on ülepeakaela vestlushoogu sattunud ja pole märganudki kuidas aeg on läinud, siis võib vaikselt osalejatele vestlusringi lõppemist meelde tuletada. Võib kokku leppida ka oma märguande, nt on talgujuhte, kes kasutavad vilepilli või helistavad kellukest.

Kui mõned vestlusringid kasvavad väga suureks, võib teha ettepaneku tekitada kaks vestlusringi sama küsimuse ümber.

Mida teha, kui vestlusringis keegi liialt sõna võtab? Tuletada meelde kahe jala seadust. Samuti heatahtlikult inimestele meelde tuletada, et lahendusteni jõutakse ikka koos mõeldes ning tegemist ei ole loengupidamise kohaga.

Mida teha, kui keegi palub/nõuab endale võimalust pöörduda kõigi kohalolijate poole viieks minutiks või enamaks? Tuleb soovitada sõnastada oma küsimus, see ajakavasse seinale asetada ning koguda enda ümber inimesed, kes sellest tõeliselt huvitatud on. Nii saab ta endale mitte viis minutit, vaid tund või poolteist ning eranditult tema küsimusest huvitatud kuulajad.

NELJAS SAMM – KOKKUVÕTTED

Iga vestlusringi lõpu eel (15 min enne lõppu) vaadatakse kogu vestlusringis sündinu koos osalejatega üle ning püütakse ühiselt sõnastada lahendused (mida saab ise ära teha, koostöös teistega või kus vajatakse riigi abi) ning konkreetsed lubadused ehk TEEN ÄRA'd. Vestlusringi eestvedaja edastab kokkuvõtted talgujuhile ning need pannakse kõikidele osalejatele seina peale lugemiseks. Eestvedajal palutakse (soovi korral) teha lühike kokkuvõtte veebikaamerasse (2-3 min). Veebikaamera ülesvõtt toimub selleks valitud ruumis ja selle ülesvõtmist toetab abiline. Veebiülesvõtted on võimalus oma head ideed ja mõtted elavas esitluses ajalukku jäädvustada. Veebiülesvõtted on esimesel võimalusel nähtaval veebis.

VIIES SAMM – LÕPURING

Kõik osalejad kogunevad ühises lõpuringis.

Lõpuringis häälestatakse inimesi vaatama toimuvale mõttes tagasi ning tegema sellest päevast kokkuvõtteid. Kõigepealt on igal talgulisel (nii osalejal kui ka eestvedajal) võimalus sõnastada konkreetne TEEN ÄRA. Ruumis (ringi keskel) on vastava sümboolikaga paberid (A5 formaat). Üks osa sellest jääb osalejale ning teine antakse talgujuhile.

NÄIDE:

TEEN ÄRA

Võtan täna(1.mail) ühendust oma sõbra Kallega ja teeme koos veebilahenduse lasteaedade vahetamise andmebaaside loomiseks

Lõpuringis on igal soovijal võimalus jagada seda ideed, mõtet või tegu ehk TEEN ÄRA, mida mõttetalgute järel soovitakse ellu viia. Inimestele tuleb südamele panna, et aeg on ühine vara ning arvestada ka sellega, et teised sõna saavad. Suuremates mõttekodades võib lõpuringi kestvuse planeerida 45min-1h.

Seejärel tänatakse kõiki osalejaid, julgustatakse neid hiljem oma idee edasiarendusse panustama veebikeskkonnas. Teeme Ära paberid jäetakse toolidele, ringi keskele või antakse talgujuhi kätte.

Mõttetalgud lõpevad orienteeruvalt 15.00. Suuremates mõttekodades hiljemalt 15.30. Seejärel võib paluda inimestel vabatahtlikkuse korras aidata ruumi algse seisuga taastada. Mõttekojad sulgevad oma uksed kell 16.00. Omaalgatuslikult võivad Kodades toimuda jätkuüritused, simmanid, kontsert jne.

PALVE TALGUJUHILE

Kui talgulised on vestlusringides või peale mõttetalgute lõppu saadab talgujuht oma haldurile mobiili teel sõnumi (SMSi), kus on kirjas:

- tema mõttekojas osalenud inimeste arv (orienteeruvalt);
- püstitatud küsimuste arv;
- kõige huvitavam või põnevam küsimus tema subjektiivse arvamuse kohaselt.

Info on vajalik esmasteks kokkuvõtete tegemiseks ja meediale kommunikeerimiseks. Kui SMSi teel info edastamine on ebasobiv, võib talgujuht oma haldurile ka helistada.

VII MIS SAAB EDASI?

Mõttetalgutel sündinud vestlusringide kokkuvõtted sisestab talgujuht selleks loodud veebikeskkonda: seega on paljude mõttekodade tulemused juba samal õhtul loetavad. Vestlusringide tulemused on aluseks analüüsimeeskonna edasisele tööle oluliste lahenduste kaardistamisel. Veebikeskkond ehk „demokraatia masin“ sünnib 1. mail ning sisenemiseks tuleb end autentida ID-kaardi või pangalinkide kaudu.

SOOVITUSED TALGUJUHILE

Kokkuvõtete lisamine on aeganõudev ülesanne. Iga talgujuht on erineva kirjutamiskiirusega. Soovitame leida endale häid abilisi, kolleege, pere liikmeid, tuttavaid, kes aitavad vestlusringide tulemused kokku kirjutada ja sisestada veebikeskkonda. Soovitame fotoaparaadiga või telefonikaameraga kokkuvõtted salvestada: need võib samuti veebikeskkonda vestlusringide juurde lisada.

Kokkuvõtted ehk iga paberile saadud mõte on aga vajalik edasise analüüsimise tulemuslikkuse seisukohast.

Kui paberil on Sinu jaoks ebaloogilised mõtted? Pane need ikka kirja. Hiljem on veebikeskkonnas võimalik Eestvedajal teemasid täpsustada ja oma sõnadega seletada.

TEEN ÄRA paberid ja kokkuvõtted ning mõttekäik tahvlipaberitel on unikaalse väärtusega vara, mille palume talgujuhil alles hoida. Analüüsitoimikond korraldab suve alul nende materjalide kokku korjamise.

Pärast 1. maid on kõigil võimalik mõttetalgute viljadega tutvuda kodulehel valmivas ideepangas ning

panustada erinevate ideede teostamisse. Samuti täiendada juba väljakäidud ideid, neid kommenteerida ja toetada. Lisaks hakkab rida eksperte ideid koondama ideeperekondadesse. Paralleelselt analüüsiga on võimalik konkreetseid ideid ellu viia ehk sünnib terve rida Teeme Ära-sid, mille käekäiku on võimalik pidevalt veebis jälgida. Seeläbi võib igatüki leida sarnase probleemi lahendamiseks uudseid ideid.

Suuremate ideede, lahenduste algatajaid ootame ideid ellu viima. Omalt poolt saame pakkuda kõigile toetust, kontakte, ekspertnõu ja abi!

Võib-olla järgmine Teeme Ära algatus sünnib tänu aktiivsete kodanike mõtteväljatustele just Sinu mõttekojas.

KUIDAS END HÄÄLESTADA?

Talgujuht sisemisest eelhäälestusest sõltub palju, milliseks see päev kujuneb. Soovitame nautida tärkavat kevadet, lõõgastuda sõpradega, teha üks jalutuskäik või teha seda, mis endal sisemise kõlakoja helisema lööb. Võta kaasa endale vett või termoset tee/kohvi ning asu talgukohta tee.

Pärast sisukat ja meeleolukat päeva tee endale suur pai, sest oleme juba ette tänulikud Sinu panuse eest.

Täname kõiki, kes on mõttetalgute ülesehituse loomisele andnud oma panuse: Algis Perens, Egert Valmra, Elina Kivinukk, Elina Siilbek, Kalle Isand, Kristjan Mitt, Kärt Kirso, Mare Pork, Mikk Sarv, Reet Laja, Robert Oetjen, Tiit Elenurm, Margus Alviste, Peeter Jalakas jt.

LISAMATERJALID

Minu Eesti (Proovi)Mõttetalgute pildid:

<http://picasaweb.google.com/TeemeAra/MinuEestiProovimottetalgud2103#>

Reklaammaterjalid (sh logo, veebibänner, pressimaterjalid jne): <https://www.minueesti.ee/?leht=6,76>

Üldkirjeldus veebis: <http://www.minueesti.ee/?leht=5,24>

HEA TAVA

HEA TAVA on loodud osalejate positiivseks eelhäälestuseks ning toetamaks heade ideede genereerimist. Hea tavaga tutvuvad inimesed juba enne mõttetalgutele tulemist, samuti on see suuniseks kohapeal.

Tea, et tänased talgulised on kogunenud sama eesmärgiga – teha Eesti paremaks!

Ole positiivne ja sõbralik ning avatud ka ülejäänud talguliste sõbralikkusele!

Hinda oma ja teiste talguliste aega ning liitu vestlusringidesse hilinemiseta!

Süvene teemasse, püüa mõista selle tegelikku sisu, proovi leida sellele uus vaatenurk, unusta piirangud ning loo uusi lahendusi!

Leia oma ettepanekutele ja lahendustele vägivallatu vorm!

Küsi, et täpsustada, kuula, et mõista, ole salliv, kui ei nõustu, toeta, kui vaja!

Hinda teiste ideid ja arvamusi, siis saavad ka sinu mõtted hinnatud!

Arvesta, et õiglane kriitika ja aus tagasiside sinu väljaöeldule võib muuta ideed tervemaks ja selgemaks!

Ole kaine ja väldi ebaviisakusi!

Mõttetalgud ei ole päevapoliitika areen!

Ära nõua endale erandlikult kõigi kohalolijate tähelepanu mõttetalgute käigus, sa saad selle lõpuringis nagunii!

KOOLITUSTE- JA TALGUJUHTIDE TOIMKOND

Kaia-Kaire Hunt, toimkonna juht, kaiakaire@minueesti.ee, kaia@majanduskoolituskeskus.ee
+372 5909 1112, TTÜ majandusteaduskonna koolituskeskus

Piret Jeedas, mõttetalgute kujundaja, piret.jeedas@minueesti.ee, piret@ruumiloojad.ee
+372 5909 1026, OÜ Ruumi Loojad

Alissa Vassilkova, talgujuhtide haldurite koordinaator, alissa@minueesti.ee,
alissa@majanduskoolituskeskus.ee, +372 5909 1102, TTÜ majandusteaduskonna
koolituskeskus

Terje Vingisaar, talgujuhtide koolituste koordinaator, terje.vingisaar@minueesti.ee,
terje@majanduskoolituskeskus.ee, +372 590 91 003, TTÜ majandusteaduskonna
koolituskeskus

Talgujuhtide haldurid

Egle Raudvee, egle.raudvee@minueesti.ee, Tallinn, +372 59091014

Maarja Jämsa, Harjumaa, maarja.jamsa@minueesti.ee, +372 59 022 913

Margit Shein, Lääne-Virumaa, Ida-Virumaa, margit.shein@minueesti.ee, +372 59021531

Jaanika Kuklase, Järvamaa, Jõgevamaa, Viljandimaa, [jaanika.kuklase @minueesti.ee](mailto:jaanika.kuklase@minueesti.ee) + 372 59 022
210

Katrin Vende, Läänemaa, Hiiumaa, Saaremaa, [katrin.vende @minueesti.ee](mailto:katrin.vende@minueesti.ee), +372 59091120

Eveliis Kurs, Pärnumaa, Raplamaa, eveliis.kurs@minueesti.ee, +372 59091099

Maarja Liht, Tartumaa, Põlvamaa, tel +372 59091101, [maarja.liht @minueesti.ee](mailto:maarja.liht@minueesti.ee)

Rille Raaper, Valgamaa, Võrumaa, tel +372 59022608, [rille.raaper @minueesti.ee](mailto:rille.raaper@minueesti.ee)

Käsiraamatu koostanud

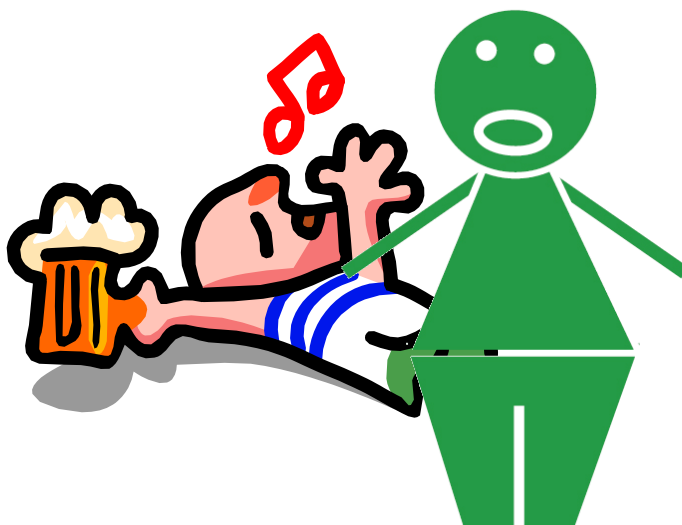
Piret Jeedas ja Kaia-Kaire Hunt ja paljud teised

Mida teha võimalike ootamatute külalistega?

Esimesel talgujuhtide koolitusel mõtlesime koos osalejatega selle peale, mida võimalike „erinevate külalistega“ mõttetalgutel teha. Siin on osalejate endi poolt pakutud lahendused, mis loodetavasti aitavad Teil mõttetalguteks ette valmistada.

Alkoholi- või narkojoobes

Darairaraa, raraa,
küll on täna hea
olla, kuigi pea
valutab...ei tea,
kas siin midägi
pakutas kah???

MIDA TEHA?

- talgujuhi ja kojavanema kokkulepe
- suhtu heatahtlikult, ole tark
- helista vajadusel 110
- kojavanem moodustab kohalikest autoriteetidest turvameeskonna, kes vajadusel suunab purjus osalejaid olulist ülesannet täitma

Viriseja, vinguja, iriseja

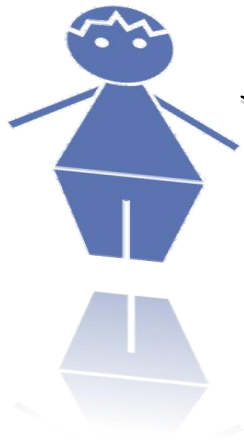
**Mind aeti ka keset kevadtöid
kodust välja, tulin ka vaatama,
mis siin siis ka arutatakse....
Mis mõttes teeme nii? Meil ei
juhtu siin riigis midagi...
Miks me siin üldse arutame,
mis sellest muutub...piima hind
ju ei tõuse**

MIDA TEHA?

- suuna küsimust formuleerima
- hea tava meeldetuletamine
- jääda formaadile kindlaks
- eelsoojendus on tähtis
- eeltöö: info hankimine kojavanemalt, kas on teadlik „virisejate“ saabumisest
- ei tohi vaidlema hakata
- tunnusta teda ja mine teemaga edasi
- tuleta meelde kahe jala seadust
- tunnustada selle eest, et ta on kohale tulnud
- kaasa vajadusel abistamise toimkonda (hiljem laudu/toole tassima)
- keskendumine sellele, mida saame ise ära teha
- äärmuslik on see, kui peame kellegi ära saatma
- palu tal kõik mured ja lahendused kirja panna
- vajadusel neljasilmavestlus ja meeldetuletus, miks me siin oleme

Vastutöötaja ehk karm kriitik

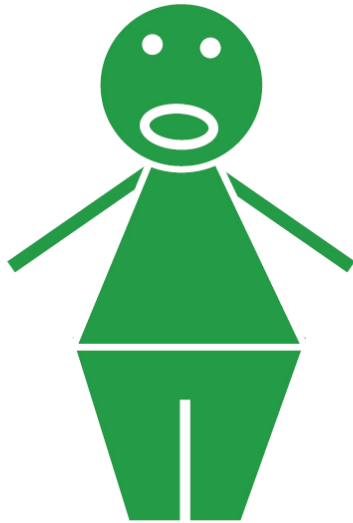
MIS TE JAMATE, NII EI
SAA
MINU ARVATES
PEAKSID ASJAD
OLEMA NII

MIDA TEHA?

- uurida eelnevalt kojavanemalt, kas on teadlik võimalikest kriitikutest
- meelde tuletada hea tava
- anda kätte paber ja market oma küsimuse tõstatamiseks
- paluda tal oma mõtted videosse lugeda
- las pakub lahendusi välja oma küsimusele/probleemile
- talgujuht veenab inimesi oma arvamust esitama, kõigil on õigus rääkida
- viisakas korralekutsumine
- keskendumine lahendustele
- rahu, ainult rahu
- pausiefekti tekitamine (tõuseme püsti, vaikime minuti)
- talgujuht käib ringi ja tuletab meelde, milleks me kokku tulime
- talgujuht julgustab neid, kes ei saa sõna

Vahelesegaja, dominant, oma asja ajaja

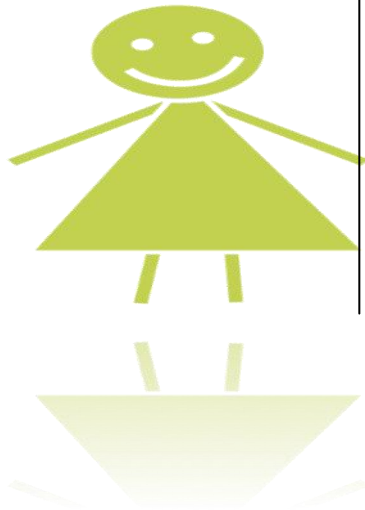

**No kuulge, ma
ikka tahan ka
selles osas sõna
sekka öelda
(järgneb
monoloog 10 min)**

MIDA TEHA?

- jagada rolle
- las juhib vestlust
- vajadusel kõnepulka kasutada (pall, pastakas); räägib see, kellel on kõnepulk käes
- kokkulepped enne tööle asumist
- selgitada, et iga inimese mõte on oluline
- grupis eelnevalt kokkulepped
- meelde tuletada kahe jala seadust
- selgitada, kui oluline on anda võimalus neile, kes pole veel sõna saanud
- avatud ruumi põhimõtteid meelde tuletada
- kokkulepe, kaua võib üks inimene korraga rääkida
- tänada ja öelda „aitäh, sul on selge seisukoht. Kuulame, mis teised asjast arvavad...“
- kiire tunnustamine ja sujuv edasimine
- eestvedajaid kohe alguses selgelt instrueerida
- eestvedaja määrab protokollija

Politiiline propagandist

MEIE ERAKONNAL ON
SELLEKS LAHENDUS, SEE
IDEE ON HEA, SURUME KOOS
SELLE LÄBI...KIRJUTAGE
KOHE SIIA ALLA

MIDA TEHA?

- palu inimestel esitada oma seisukoht „kuidas“ küsimuse vormis ja seejärel kõik huvilised saavad tema seisukohti kuulata
- talgujuht enesekindlalt tutvustab päevakava ning valitud meetodikat

Vaimselt ebastabiilne

See on küll tore mõte, aga tegelikult tuleks meil luua side UFO'dega! Olen nendega koos olnud. Nendel on praegu oma mõttetalgud. Kas te ei näe, et nad on koos meiega...

MIDA TEHA?

- tee oma töörühm, püstita küsimus
- las tal oma mure videosse rääkida

**avatud ruumis kohtuvad õiged inimesed
püüame olla üksteise suhted tolerantsed**

PÕNEVAID KOHTUMISI!

Teeme Ära Minu Eesti KRIISIJUHEND kojavanemale ja talgujuhile

Õnnetusi ja muid ohte ei ole kunagi võimalik täielikult välistada, aga õige tegutsemine võimaldab suurema kahju tekkimist ära hoida. Minu Eesti kriisitoimkond on võimalikud probleemid läbi mõtelnud ja igaks probleemituatsiooniks ka tegevusjuhised välja töötanud.

Kui Sul on küsimusi või hirne mõne konkreetse esile kerkida võiva probleemi osas, ära pelga meie kriisitoimkonnaga kommunikeeruda!

Ennetavad toimingud (kojavanemale ja talgujuhile):

- Veenduge, et mõttekojas on olemas elementaarsed esmaabivahendid ja tulekustuti.
- Tehke endale selgeks, kuidas inimesed vajaduse korral kõige kiiremini kojast välja saada (nt tulekahju puhul).
- Tehke endale selgeks, kuidas vajaduse korral koja ukсед lukustada (nt kui väljas leiab aset korrarikkumine).
- Võimalusel uurige välja, kes mõttetalgulistest oskab esmaabi osutada.
- Leppige (kojavanem ja talgujuht) omavaheline kriisiaegne "tööjaotus" eelnevalt kokku.
- Võimalusel peaks talgujuht tutvuma koja ja kojavanemaga enne talgupäeva.
- Võimalusel peaks kojavanem eelnevalt suhtlema kohaliku konstaabliga (vt www.politsei.ee).
- Trükkige see juhend kahes eksemplaris välja (üks kojavanemale, teine talgujuhile), täitke lüngad ja hoidke kogu päeva jooksul käepärast.

Olulised numbrid:

- 112 - kiirabi ja tuletõrje (päästeameti) häirekeskus
- 110 - politsei
- 59091139 - Minu Eesti kriisitoimkond

Täida lüngad:

- Mõttekoja nimi: _____
- Mõttekoja asukoht
  - maakond: _____
  - linn/vald: _____
  - tänav/küla: _____ maja number _____
  - kohalesõidu juhised: _____
- Kojavanema nimi: _____ telefon: _____
- Talgujuhi nimi: _____ telefon: _____

Kriisikäitumise põhireegel: **mõtle - otsusta - tegutse**. Mistahes intsidendi puhul:

1. **Hinda olukorda**. Pea peab asuma tööle enne kui käed või jalad! Kui võimalik, kutsu lähedalseisjad appi.
2. **Alusta edasilükkamatuid päästetoiminguid**. Ära sea ohtu iseennast ega teisi abistajaid!
3. **Helista kiirabi ja tuletõrje hädaabinumbri 112 või politsei lühinumbri 110**.
  - Mis juhtus? Tulekahju, vigastus, äge terviserike, korrarikkumine, jne.
  - Kus juhtus? Mõttekoja nimi (me oleme päästeametit teavitanud kõigi mõttekojade asukohtadest), aadress ja kohalesõidu juhised.
  - Kas on kannatanuid? Teata vigastatute arv ja seisund.
  - Kes helistab? Ütle oma nimi ja telefoninumber.Järgi häirekeskuse töötaja antavaid juhiseid.
Ära katkesta kõnet enne, kui oled selleks loa saanud.
Ära lülita telefoni pärast hädaabikõnet välja: päästjad võivad vajada lisainfot.
Kui olukord muutub oluliselt enne päästjate saabumist, teata sellest häirekeskusesse.
NB! Häirekeskusega räägib üks inimene korraga! Kui helistad, teavita kohe teisi kohalolijaid, et vältida topeltväljakutseid!
4. Jätka pääste- või abitoiminguid.
5. Hoolitse, et väljasõitnud päästemeeskond pääseks takistusteta sündmuskohale. Kui sündmuskoht ei ole lihtsasti leitav, saada keegi krundi või asula piirile või lähimale suurele ristmikule päästjatele vastu.
6. Teavita Minu Eesti kriisitoimkonda (tel 59091139). Me anname sulle nõu, kuidas edasi tegutseda.

Tulekahju puhul:

1. Hinda olukorda. Päästa ilma oma eluga riskimata vahetus ohus olijad.
2. Teavita tulekahjust teisi hoones olijaid ja käsi rahu säilitades väljuda - evakueeruda.
3. Helista hädaabinumbri 112.
4. Kustuta esmaste tulekustutusvahenditega.
5. Hoolitse, et tuletõrjujad pääseksid takistamatult sündmuskohale.
6. Teavita Minu Eesti kriisitoimkonda.

Vigastuse või äkilise terviserikke puhul:

1. Hinda olukorda. Veendu, et kannatanu päästmine on sulle ohutu.
2. Kontrolli teadvust, hingamist, pulssi. Pulsi puudumisel tuleb alustada elustamist.
3. Helista hädaabinumbri 112. Küsi juhendeid esmaabi andmiseks!
4. Alusta või jätku esmaabi andmist.
5. Hoolitse, et kiirabi pääseks takistamatult sündmuskohale.
6. Teavita Minu Eesti kriisitoimkonda.

Korrarikkumise puhul:

1. Hinda olukorda. Ära aseta iseend ega teisi asjatult ohtu.
2. Kui korrarikkuja on relvastatud või kui neid on mitu, väldi otsest konflikti ning tagane ohutusse kaugusse. Kui korrarikkumine toimub mõttekojast väljas, lukusta vajadusel koja uksed.
3. Kui probleemi ei õnnestunud koha peal lahendada, helista politsei lühinumbri 110.
4. Hoolitse, et politsei pääseks takistamatult sündmuskohale.

5. Teavita Minu Eesti kriisitoimkonda.

Ebastabiilsete (joobes või vaimsete häiretega) inimeste puhul:

1. Hinda olukorda. Ära provotseeri või hakka end jõuga kehtestama.
2. Väldi otsest konflikti, väljakutsuvat pilku, ähvardavaid ja järske liigutusi, alandavat tooni või liiga valju häält.
3. Räägi rahulikult, selgelt ja tasasel häälel. Võimalusel tekita barjäär enda ja isiku vahele (näiteks laud, tool vms).
6. Kui probleemi ei õnnestunud koha peal lahendada, helista politsei lühinumbril 110. Ilmselt vaimselt haige inimeste puhul helista 112.
7. Hoolitse, et politsei või kiirabi pääseks takistamatult sündmuskohale.
8. Teavita Minu Eesti kriisitoimkonda.

Intervjuu Anneli Ohvriliga, „Teeme ära 2008“ turundusjuhi ja „Minu Eesti“ kommunikatsioonijuhiga

12.03.2009

Kuidas sattusid „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) meeskonda?

Liitusin toimkonnaga veebruari lõpus, kui Eva mind osalema kutsus. Pidin minema ühele töökoha poolt mulle kui nõu parimale töötajale antud preemiareisile, aga Eva suutis mind ära rääkida – loobusin reisist ja hakkasin hoopis TÄ meeskonnas tööle.

Kas see oli lihtsalt asjade loomulik käik, et „Minu Eesti“ (edaspidi ME) toimkonda sattusid?

Kuna Eva hakkas sellega pärast TÄ-d edasi tegelema, siis võttis ta mind ka kampa. Ma alguses ikka punnisin natuke vastu, sest väsimus oli eelmisest kampaaniast suur. Kutse tuli juba kuskil augusti lõpus, septembris.

Kas oled teadlikult midagi teisiti teinud kui TÄ juures?

Vist isegi mitte. Loomulikult oli palju selliseid kohti, mida oleks saanud paremini teha, aga see ongi ju õppeprotsess ja neid teadmisi saab järgmiste asjade juures kasutada. TÄ puhul sai just katsetatud, milline valulävi meediatel on, kuidas nad vastu tulevad, millisel moel kogu seda süsteemi üles ehitada. Tihti on ju see, et sponsorpaketis paned kõik logod välja, aga TÄ puhul panime need ainult kodukale. Katsetasime, et kas partnerid üldse tulevad kaasa, kui me neile midagi suuremat vastu ei paku.

Üks suurim õppetund, mis praegu pingeid maha võtab on, et kui on üks tugev ja konkreetne idee, siis on massil tugev iseorganiseerumise võime. Inimesed ise teevad koostööd ja leiavad endale ülesanded – üle ei maksa organiseerida. TÄ puhul otsisime inimesi toimkonnas osalema algul lihtsalt selle järgi, et tuleks üldse inimesed, kes on vabatahtlikult nõus midagi tegema. ME puhul kutsume inimesi konkreetse eesmärgiga, et ta midagi täpselt ära teeks. Kui ta ei sobi selle ametikoha peale, siis hakkab see koht logisema ja pead ise tegema. Tasub natuke rohkem aega võtta ja nõu vinget inimest koha peale võtta, mitte see, kes on lihtsalt nõus, aga ei vea võib-olla võetud vastust välja.

Vabatahtlike, iseorganiseeruvate asjade puhul on meeoleolu väga oluline ja see baseerub tugeval sisekommunikatsioonil. Kui mulle algul tundus, et pole vaja liiga palju inimesi spämmida, siis nüüd tundub, et on tarvis siiski sellist „liimi“. Las nurisevad parem spämmi pärast kui selle pärast, et midagi ei toimu. Mul on hea meel, et Kadri on valmis meiega taas liituma.

Kes olid kommunikatsioonis siht- ja sidusrühmad ning kuidas nad valiti?

Esimene valik oli ME puhul väga lihtne – TÄ partnerid vaadati üle ja seati suhted uuesti sisse.

TÄ-1 oli nii suur positiivne pangakonto, et palju lihtsam on suhteid sisse seada. Selge, et on keeruline kaasa tulla, kui sa ei usalda inimesi.

Kui palju sina osalesid TÄ partnerite värbamise juures?

Mina tulin märtsi algul ja siis oli meedia nii laialt kaasas, et nende kaasamisega polnud probleemi.

Viimastel päevadel oli nii, et kui helistasid kuskile firmasse ja ütlesid, et olen TÄ-st, siis oleks nagu president helistanud – jah, kuidas saame teid aidata.

Kuivõrd motiveeritud siht- ja sidusrühmad olid ning kuidas nende motivatsiooni kommunikatsiooni vastuvõtmisel tõsteti?

Püüdsime sidet hoida ka pärast värbamist. Panime nad kõik „inimeste listi“, nad said kogu aeg infot. Põhiline idee oli, et neid toimkonda kaasata, et nad tunneksid end olevat toimkonnas sees. Paljude puhul olid inimesed aktiivselt toimkonna sees. Hiljem kutsusime neid tänuüritusele ja kõik said hiljem tänukirjad (üle 500).

Kuivõrd (pro)aktiivsed siht- ja sidusrühmad ise olid?

Oli palju selliseid helistajaid, kes tahtsid olla kaasatud – muidugi oldi raha peal väljas, pakuti nt 50% alla hinnast. Kui ütlesime, et strateegia on saada 0 hinnaga, siis ei visanud nad toru ära, vaid tulid siiski kaasa.

Milliseid kommunikatsioonikanaleid kasutati?

Liste, wikit, kommuuni Orkutis, blogi eraldi aadressiga (ei läinud hästi käima), foorum, mis muutus üksikute kokkutuleku kohaks, et saaks koos koristama tulla (kodukal). Otsepostitused läbi ettevõtete, klubide, organisatsioonide. Ametlik oli Roosa Elevant, kellel oli andmebaas.

Youtube – teleklippide promo, nt Tättet vaadati 3800 korda ja Padarit 3700 korda. Tarbijate poolt ise loodud võimalused – pandi banner üles, kokku 1600 erinevas kohas.

Lehtedes avaldati reklaami tasuta, ainult ühes oli tasuline 4000.-. MSN-le ka maksti. Coca-Cola plaza oli reklaame täis, Coca-Cola pudelite peal olid reklaamid. SEB-s oli ekraanide peal reklaamid. Väga paljude ettevõtete siseveebides.

Hansaneti esilehel (tavaliselt sinna ei müüda üldse reklaami). Plakatid maapoodides Coverland'ga koostöös. Autokleepsud, rinnamärgid. Flaierid, mis jagati kõikidele laulupeolistele ja osadele ettevõtetele. TÄ lippudega käis mingi noorteliikumine mööda Tallinnat.

Mis probleeme kommunikatsioonis esines?

Omavahelise komm-probleeme oli ju pidevalt. Nii kiiresti kasvavas organisatsioonis sa ei tea, kes mida nüüd juba teeb... Aga need kõik lahenesid lõpuks.

Kas ja millises mahus ning moel kasutati tagasiside andmist?

Tagasisidet andis peamiselt vist Kadri. Kui sa teed vabatahtlikult tööd, siis tahad saada tunnustust sellest. Sa oled siiski midagi erakordset teinud, loobunud oma ajast perekonnaga ja siis sa ju tahaksid saada mingit tasu selle eest. Kas või seda, et keegi ütleb sulle saja hütümärgiga, et sa oled nii super, imeinimene.

Kuidas on tundunud kajastus pärast 3. maid.

See on elanud kahte elu. TÄ bränd on kinnistunud nagu eestlaste eneseteadvuse külge, kui vaja teeme ära. Teisalt muutus kajastus üsna tehniliseks ja osad inimesed hakkasid maa peale tagasi tooma. Utileegi pankrotijutu peale tekkis küsimus, et kuhu prügi siiski sai... Lõpulainetused, mida ei jõutud ühe päevaga ära teha... Aga see lõpuks vaibus. See oli täiesti huvitav, kui kiiresti me saavutasime ametkondliku kuulsuse, et meie olemegi selleks, et prügi igalt poolt ära koristada. Inimesed unustasid nagu ära, et see oli kodanikualgatus – vaata ise peeglist ja korista ära.

Kui suur roll on siiski meedial! Meedia võib oma lemmiku taevasse tõsta või tappa. Tohtu meediakajastus oli see, et kui suur kriis meil on ja inimesed peavad säästma, siis säästavad.

Meedial on väga suur roll selles, et inimesed hakkaksid midagi tõesti ise ära tegema. Nii kaua kui meedia peksab poliitikuid ja valitsust, ei ole ka positiivset suhtumist. Muutuste elluviimiseks ei peagi astuma parteisse, vaid võid hakata ajakirjanikuks ☺.

Kas olite jaganud, kes tegeleb suhtekorralduse ja kes turundusega?

See oligi kõige keerulisem, et kes millega tegeleb. Tiina oli tugev suhtekorralduses, mina panustasin turunduse osas.

Intervjuu Eva Truuverkiga, „Teeme ära 2008“ partnerite ja tugiteenuste toimkonna juhi ja „Minu Eesti“ koordinaatoriga

11.03.2009

Kuidas sattusid „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) protsessi?

Ardo Reinsalu kutsus. Temaga koos tegin 2006. aastal JCI konverentsi ja see oli kõigi aegade kõige suurem konverents Ida-Euroopas. 2500 inimest 50 riigist. 6 päeva jooksul korraldasime 170 üritust, kusjuures 24 h ööpäevas olid üritused. Töötasid ainult vabatahtlikud ja vaid üks inimene oli palgal. Töötasin kaks aastat vabatahtlikuna ja olin projekti asedirektor. Anneli (Ohvril) oli siis turundusjuht, Viktoria (Kuusk) oli finantsjuht ja Kersti Käbin oli administratiivjuht.

Ardo on Raineri firmade tegevjuht. Kui Rainer hakkas TÄ-d tegema, siis Ardo soovitas minuga rääkida. Algul ütlesin mitu korda ei. Viktoria oli see, kes vedas mu praktiliselt vägisi esimesele koosolekule. Mõtlesin just, et nüüd hakkam puhkama. Siis nägin, et peaksin ikka üht-teist tegema, et see asi jooksmas saada. Lubasin, et teen esimese strateegia koosolekul, aga siis läks pärast näppu käsi ka. Esimest korda kohtusin Raineriga oktoobris 2007, novembris oli esimene strateegia koosolek ja jaanuarist hakkasin projektiga tööle.

Kas sulle pakuti konkreetset rolli selles protsessis?

Esimene jutt oli projektijuhi kohast, et hakata projekti juhtima. Lõpuks kujunes nii välja, et päris juhti ei ole. Rainer oli küll eestvedaja, aga ka väitis, et ainult kõneisik ja probleemide lahendaja. Mina olin samamoodi ainult partnersuhete peal. See oli ühtlasi tugevus ja samas nõrkus. Mulle meeldibki see number 2 roll ☺.

Kui palju osalesid kommunikatsiooniprotsessis.

Päris palju tegelikult, sest mu taust on ka turundus ja see mind huvitas. Kuna Anneli rääkis minna ära, siis ma toetasin teda ka. Tema tuli juurde kusagil veebruari lõpus. Siis tekkis vajadus, et on vaja marketingijuhti, sest PR-pool kasvas lihtsalt nii suureks. Anneli oli just sel hetkel saanud Momentumis parima töötaja reisi – tasuta Taise. Ta jättis selle ära ja tegi selle asemel tasuta tööd TÄ jaoks. Ta andis reisi kellelegi teisele. Mingid trahvid tuli maksta, et ta lennupiletit üldse vahetada saaks...

Meil oli nii kiire tootmisega ja väljatöötamisega ja oli vaja väga kiiresti. Annelil on väga hea delegerimise võime, inimeste kokkuvõtmise ja sütitamise võime.

Kirjutasid ka ise artikleid?

See Oma Saare oma oli ainus. Olen ära võitnud maailma parima äriplaani kirjutamise võistluse. Olen kirjutanud palju eurotaotluste projekte ja sõpradele abiks olnud. Ühele firmale, kes tahtis saada Dirola esinduse õigust Eestis, kirjutasin 20-lehelise seletuskirja ja

nad saidki selle õiguse. See oli veel üle-Baltikumiline lugu, nii, et inglise keeles. Mulle meeldib kirjutada siis, kui mul on rahulikult aega. Võin kirjutada kiiresti, istuda 15 tundi arvuti taga. Kui kirjutatan, siis nõ viuh. Teen vähe ümber.

Kirjutasin EMSLi Hea Kodaniku numbrisse, aga praegu teen pigem rääkimise tööd.

Kuidas partnersuhete loomine käis, äkki saad neid kahte võrrelda?

Hästi hea, et eelmine aasta ees on olnud. Alustasin ju täiesti suvaliselt. Mõtlesin, et mis firmaga võiks rääkida, et oleks tuttav või kellegi tuttava tuttav ees. Olen ise 14 aastat firmat pidanud ja kogu see aeg partneritega läbirääkimisi pidanud. Mul pole probleemi võõrastega suhelda, on see poliitik või ametnik või firmajuht.

Vaatasin eelarve poole pealt, et keda meil on vaja, et inimesteni jõuda. Nt EMT, pangad – suure kliendibaasiga kohad. Või nt kelle kaudu saaks kindaid saata, muid vahendeid. Kui meil oli vaja kontor teha rahvusraamatukokku, siis kõige suurem kulu oli turvameeste kasutamine ja siis tegime diili G4S-ga ja saime turvamehed tasuta.

Aega võttis palju see, et käisime ise partnereid läbi, et nad saaksid info kätte algallikast – noortekojas, pensionäride ühingus, kus iganes. Iga päev oli mitu kohtumist, iga 1,5 tunni tagant oli sama jutt. Ise-enesest oli hästi huvitav jälgida protsessi. Algul ei teadnud ma ise ka millest ma räägin, aga ma lihtsalt uskusin meeletult sellesse, et me teeme selle 3. mail ära. Käisime nagu usukuulutajad ☺.

Ega inimesed algul ei võtnud ka tõsiselt. Suhtumine oli, et olgu, võime ju aidata ka, aga noh, vaevalt, et sellest midagi välja tuleb.

Kusagil veebruari teises pooles toimus murdumine. Inimesed, kellega läksime esmakordselt rääkima, olid asjast kuulnud, olid ette positiivsed ja et juba isegi uskusid, et see saabki teoks. Siis hakkasid ka ise firmad helistama, nt Tallinna Sadam. Kutsuti esinema erinevatesse kohtadesse.

Kas pidasite andmebaasi partneritest?

Iseenda jaoks protokollisin ära oma vihikusse. Ega muud andmebaasi polnud, kui kodulehel. Need, kes olid jah-sõna öelnud, läksid kodukale üles.

Sel aastal on erinev see, et alustasime riigi poole pealt. Hästi palju oleme suhelnud ministriumitega ja mõttekodadega. Oleme püüdnud kaardistada sellised kohad ära, e-akadeemia, arengufondid, RIA, riigi sãrasilmade kokkusaamine. Oleme püüdnud juba selliste asjade olemasolu ära kaardistada. Positiivne on, et pole sellist kahtlemist, mida eelmisel aastal tundsin, et pean inimestesse positiivsust süstima. Ei pea võitlema – helistan näiteks Urve Palo büroosse, et tuleks külla ja seal öeldakse, et jah, millal sobib. Võrreldes eelmise aastaga on väga lihtne suhelda. Mitmed eelmise aasta partnerid on ise ühendust võtnud ja pakkunud, et teeme sel aastal ka koostööd.

Nii sel kui eelmisel aastal pole koostöö osas lepinguid. Kokkulepped on kirjalikult ainult nendega, kes rahaliselt toetavad. Oleme lihtsalt pannud kirja, et neid asju saame kasutada ja oleme jäänud usalduse tasemele.

Meediaväljaannetega on veel eriti huvitav. Kõik on samad inimesed, kellega räägime, aga keskkond on väga muutunud. Kui eelmisel aastal meedia puha õitses ja raha oli palju, siis nüüd on kokkutõmbamine.

Meediaga on paljudega nii, et nad panevad igale poole, kuhu võimalik, reklaami vahele. Aga mingeid kirjalikke kokkuleppeid ei ole, sest nad on lihtsalt lubanud seda asja ise teha.

Mulle väga meeldib see, et sõna maksab ja saab lihtsalt nii asju ajada. Meil ei ole õigust ka midagi nõuda, et kui nt üks reklaam kuskil ei ilmu, et siis hakkame mingeid hagsid esitama...

Olemegi alati partneri otsustada jätnud, et kui vaja, siis teeme lepingu ja kui ei, siis pole vaja.

Partneritele on võimaluseks see, et kodukal on nende nimekiri ja samas nad saavad teha oma mõttekoja. Nt Eesti Energia mõtleb energiat. Meediapartnerite puhul ja osade teiste puhul ka, et nad saavad panna üleskutse juurde nt „Äripäev / Swedbank kutsub mõtlema“. Et nad saaksid ise panna enda jaoks selle võimalikult paremini tööle.

Saavad oma kodulehele üles panna toetaja logo. See aasta on palju vabatahtlikke neid, kes on kojavanemad ja talgujuhid. Neile kavatseme teha sertifikaadi, et on olnud talgujuht – see on kvaliteedimärk tulevikuks.

Olen püüdnud meedias ka välja öelda, olen siiralt neile partneritele kõigile tänulikud, et nad ise mõtlevad meie peale, tulevad kaasa, toetavad meie üritust. Nii paljude toredate inimestega oleme kokku saanud selle aasta jooksul.

Üks hea partnerlusnäide eelmisel aastal oli: on ühe väikese firma omanik, kes toob prügikaste maale ja nad pole varem heategevusega üldse tegelenud. Aga sel aastal tahaks toetada 10 000 krooniga. Aga, et juht tahab minuga lõunale minna ja siis otsustab, kas ta annab selle raha. Ja siis ütles, et jah, see 10 000 krooni on teie.

Kui EMT annab 200 000 ja üks väike firma annab 10 000, siis need on täiesti võrreldavad. Nad ongi täiesti võrdsed toetajad.

Täiesti ekstra sihtgrupp oli autoomanikud ja prügivedamise firmad. Kaks nädalat enne 3. maid hakkasin neid läbi helistama.

Sain Utileekide käest mingi nimekirja ja hakkasin neid üle helistama. See on üks hullemaid töid, mida teinud olen. Mitte inimeste pärast, nemad olid lahedad. Aga lihtsalt – helistasin 20 kõnet päevas. Rääkisin firmasid ära, et nad annaksid kõik oma vabad autod oma vabast päevast ainult bensiini eest. Ise helistasin läbi 40 firmat, kokku oli meil 68 firmat. Logistikatiim helistas veel 1. mail väikefirmade juhte läbi. Neist 68 firmast, kes autosid lubasid, oli neti teel leping vahetatud 15 firmaga ja 3 oli alla kirjutatud (Clean Away, Ragn Sells ja Adelain). Kuid kõik autod olid kohal ja see oli minu meelest ime. Kõik tulid. Nad said alles viimasel hetkel teada, kuhu nad peavad minema. Nad said teada SMS-ga, meil oli 27 logistikut ja nemad teatasid oma autodele, kuhu nad minema peavad.

Mul on hea tuttav, Eesti Metalli juht Eva. Ta ütles, et ta oli täiesti hulluks minemas, et mehed ütlesid, et sa oled täiesti hull, et sellistega koostööd teed. Kui tema autojuht oli jõudnud konteineriga Rapla piirile ja siis helistati, et mine hoopis Jõgevale. Mul läheb siiani süda soojaks, kui mõtlen nende tüüpide peale.

Meil on olemas unikaalne andmebaas kõikide nende inimestega. Teadsime, kes on tõeline tegija, kes on vastutulelik.

Üks kõige raskemaid läbirääkimisi oli Agu Rimmelgaga (Ragn-Sells ASi ärijuht). Kõige raskemad rääkimised olidki prügifirmadega. Kõige parem tunnustus oli see, kui ühes seltskonnas mu tuttav kuulis, kuidas Rimmelgas ütles, et Eva pärast see kõik (1. mail prügiautode kasutada andmine) juhtus.

Me täiendasime Raineriga hästi teineteist. Rainer oskab hästi sütitada inimesi. See on väga positiivne.

Sel korral pole meil nii palju partnereid isegi vaja. Praegu on pinnas ettevalmistatud. Meil pole vaja nii hädasti kohalikke võimukandjaid ja meil ei pea partnereid sadades olema.

Kui eelmine aasta hakkasin üsna juhuslikult, siis see aasta tean paremini, et mis järjekorras. Tean, et aega on vähe, aga samas on mul kindlus, et olen enam-vähem oma asjadega joone peal.

Kas ja milliseid tagasilööke Sa välja tooksid?

Tagasilöökidest? Väljapoole paistis suurima tagasilöögina Utileegi pankroti lugu. Terve protsessi jooksul oli nii, et nii kaua kui otse ette vaatasid, siis suutsid joone peal hoida, aga kui kõrvale vaatasid, siis oli ebakindluse tunne, et kas me ikka saame sellega hakkama.

Tagasilöökidena oligi minu jaoks kõige üllatavam see, et vastutöö tuli prügilate poolt. Kõige enne alustasime koostööd Pohlakuga. Tundus, et oli OK, aga ei olnud. Kui poleks Utileeke tulnud, siis ma ei kujuta ette, kuidas oleksime süsteemi välja suutnud töötada. Sel hetkel nad lahendasid kriisi ära. Suvel suhtlesin Utileegiga, vaatasin ise platse üle, aga pärast pankroti juttu pole ma nendega kohtunud. Oleme ka kolmekesi kohtunud ja olen pannud kirja kõik, mis me rääkisime. Arvan, et probleem oli omavahelistes suhetes. Mart Kuus ütles ka, et pankrott pole üldse seotud TÄ-ga, see oli nende omavaheline maadejagamine.

See oli küll üks kõige suuremaid tagasilööke.

Olen kogu aeg arvanud, et Eesti inimesed ei taha neid negatiivseid uudiseid meedias, aga selgub, et tahavad küll. Isegi oma tuttavad tulevad ja ütlevad parastavalt, et noh, ei saanudki hakkama... Minu meelest me saime hakkama ja minu arust on Eesti tänu sellele, et prügi on metsast ära toodud, kindlasti puhtam kui ta enne oli. Arvan, et mõttemalli, et nüüd pannakse tähele seda vedamist – see kindlasti muutus. Ühekorraga ei ole võimalik maakera pea peale keerata, aga väikese sammu me astusime. Juba kümnes riigis on seda süsteemi tahetud kasutada. Ja see on siiski väga suur asi.

Kui asi on suur, siis ei saagi olla nii, et ta on ideaalne.

Üks asi on olnud partnersuhted, aga minu rida oli ka meeskonna loomine. See on see, mida olen sel aastal eelmisest aastast õppinud. Olen ise MTÜdes olnud 1994. aastast peale ja ikka kas juhatuses või president. Olen pidanud kõik need aastad kaasama vabatahtlikke. Mis on see, mis paneb inimese liikuma? Olen mõelnud, et kui kunagi teeksin doktoritööd, siis motivatsioon on teema, millest teeksin.

Eelmise aasta asjadest olen väga palju õppinud. TÄ on vabatahtlik organisatsioon, isegi nii vabatahtlik, et juriidilist keha pole. Pole kindlat funktsiooni, vastutust, struktuuri. Pole töölepinguid, et vot see on kellegi ülesanne. See on mõnes mõttes isegi hirmutav, sest hästi paljud asjad reguleeruvad ise. Inimestel on suured õigused ja suur vastutus, et mis nüüd mina ära teen ja mida ei tee. Oluline on, et asjad ei jääks tegemata.

Eelmise aasta toimkonna juhte tuli erinevaid kanaleid pidi. Kolm laeva oli JCI, ELF ja Skype. Hästi erinevad inimesed olid kokku saanud. See aasta oleme proovinud, et toimkonna juhid oleks läbimõeldud. Oleme teinud hästi erinevatele inimestele otsese ettepaneku saada toimkonna juhiks. Oluline, on, et inimesed saaksid omavahel hästi läbi. Oluline on leida inimestele õige ja jõukohane ülesanne – see on põnev väljakutse. Oleme selles osas veel paremini hakkama saanud, kui eelmine aasta. Iseenda jaoks neid asju veelgi rohkem analüüsinud ja muutnud.

Partnersuhete osas pole nii hirmsuurt muutust olnud.

Intervjuu Henri Laupmaaga, „Teeme ära 2008“ toimkonna liige, „Minu Eesti“ allprojekti „Õnnepank“ üks eestvedajaid

10.03.2009

Kuidas sattusid „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) seltskonda?

Olin esimese pundi juures – saabus inspiratsioon, et tuleb ära teha. Kadri kirjutas kohe ka esimese protokoll. Juba esimesel kohtumisel pandi paika esimesed toimkonnad ja sammud, mida teha asja elluviimiseks.

Mis oli sinu roll?

Tõmbasime kõikvõimalikke inimesi kokku, nii ELFi liikmeid kui eksselfikad. Rainer kutsus Ahti ja temaga koos mõtlesime välja Google Earth'i ja teised vabavara paketid.

Otsisime erinevaid tegelasi – nt Urmo Kübar, Elina Kivinukk tõmbasid meid kaasa kodanikuühenduse ettevalmistamisse. Rainer pidas seal kõne ja teised, ka mina tegelesime värbamisega. Heateo SA-st leidsime Tanja, ta õpetas seal vene keelt.

Kuivõrd lihtne või keeruline oli nende inimeste värbamine?

Lähtekood oli piisavalt positiivne, et inimesed tahtsid sellega kaasa tulla. Oli ka hulk inimesi, kes ei tahtnud ja ütlesid, et see on mõttetu ja teostamatu. Oli ka inimesi, kes paar kuud hiljem ütlesid, et ma ju ütlesin kohe, et tuleb teha.

Oktoobris 2007 Matsalu nõupidamisel mõtles Tanja logo kontseptsiooni välja, Viktoria joonistas selle välja ja hiljem Velvet tegi logo valmis. Sellel nõupidamisel osalesid juba Eva, Viktoria, Stanislav (Tanja sõber).

Kas tegid seda kogu aeg töö kõrvalt?

Jah, lõpupoole tegin 24 h ööpäevas – õpetasin logistikuid välja, aga enne seda ikka töö kõrvalt. Käisin koosolekutel, mis mind huvitasid. Viimasel öösel sõitsin Raineriga Tartusse ja siis tagasi.

Tegin kaastööd seal kus vaja oli, nõ kodutiimi on keerukas määratleda. Ülevaatusitiim ☺ - kontroll, et kõik töötaks.

NBN-ga käisin helikopterilt asju filmimas. Praegu on dokfilmi tegemine.

Saime septembris kohe päris hea meeskonna kokku. Tiinaga panime esimese pressikonverentsi materjali kokku. Tegin rahvusraamatukogus ühe ettekande, kuidas protsess käis. Sh näitasin esimese pressika ettekannet.

Kas tundsid motivatsioonilangust ürituse suhtes?

Ei. Eeldasin, et kõik läheb hästi – olin vahepeal Eestist ära ja olin kindel, et asjal hoitakse korralikult silma peal.

Kaardistamisel käisin paaris kohas koos Kadriga rääkimas, et mis see on, kuidas seda läbi viiakse. Kuidas mobiilidega kaardistamine toimub. Septembris tegime esimese kaardistamise koos Ahtiga. Käisime Keila valda läbi. Keila valla täppidega kaarti kasutasime algul ettekannete taustaks.

Arvan, et Google Eearthi kasutamine oli oluline – sisemiselt saime ise aru, et mis olukord on ja teiseks me suutsime selle läbi veenda teisi, et meil on modernne tehnoloogia, me tegeleme tõsise ja reaalse asjaga.

Kas olete Google tegijatega ka rääkinud?

Ahti rääkis nendega. Kahjuks jäi see jutt vist pooleli.

Meeskonnavaheline info liikumine?

See oli väga hea. Meil oli algusest peale ühine skypechat (oli ka tiimi omi). Seal oli kogu aeg pidev info üleval. Oli wiki.

Tegin ka esimese veebi, mis muutus jaanuari lõpus. Tiina ja Anneli seisis teise veebi käimaminemise eest head.

Raineri kontorites on üks selle organisatsiooni pealikke, kes korraldas Eesti poolset värki ja sealt kaudu tulid Eva ja Anneli.

Kuidas protokollimisega oli?

Kadri oli südametunnistus ja koordineerimise süda. Kadri olemasolu oli kriitiline, et asi toimiks. Süstis optimismi ja head tahet.

Mida tundsid, kui lugesid hiljem negatiivseid kajastusi?

Tundsin, et nad pole viitsinud asja süüvida, et neil pidi olema mingi muu asi, miks nad virisevad. Kindlasti helistasin kohe ka meediainimestele, et saadaksime mingi selgituse välja.

Times'i ajakirjanik käis eile Tiinat, Airit ja Rainerit õnnepanga ja ME osas intervjuerimas. Lendas hommikul siia ja õhtul tagasi.

Praeguses projektis?

Praegu teen kaasa Õnnepanga juures, aga nõustan ka veebirakenduse osas ME kohta. EKA kursa omad, keda õpetan, hakkavad tegema veebirakendust.

Olen Õnnepanga IT-tiimis ja aitan sisekommi juures kaasa.

Õnnepank peaks olema nagu tegude vahetamise võimalus – keegi värvib kellegi lae, keegi järgmine rohib peenrad jne. Ei pea olema vaid partnerlus.

Kas kuskil maailmas on Õnnepanga sarnast asja tehtud?

Suurbritannias on Timebank. Seal on põhimõte: teen kaks tundi tööd ja siis kannan need üle kontole ja keegi teine saab mulle kahe tunni eest tööd teha. Meil ajaühikut ei ole, on tegude tegemine.

Intervjuu Hille Hinsbergiga, Vabariigi Valitsuse infonõuniku ja „Minu Eesti“ kommunikatsioonitoimkonna liikmega

24.04.2009

Kuidas sa sattusid „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) ja „Minu Eesti“ (edaspidi ME) tegelema?

TÄ – ilmselt olid need Rainer Nõlvak ja Tiina Urm, kes pöördusid Riigikantselei poole otsides koostöövõimalust Eesti Vabariik 90 raames. Seal mu roll sellega piirduski, et viisin Raineri ja veel kellegi nende toimkonnast ühele ministeeriumite PR-koosolekule rääkima. Sealt said nad ka mõtte ja kontakti, et EV90 raames rahastust taotleda. Ning said PR-ringist veel partnereid, nt kaitsevägi jne. TÄ-st võtsin osa lihtsalt kodanikuna, kes koristama läks – olin riigikantselei tiimijuht ja meil oli 40 inimese väljas.

Sel aastal on mul olnud õnn ja rõõm kogu selle asja alguse juures. TÄ suvepäevadel, kuhu mind 2008. aasta suvel kutsuti, pandi nendele mõtetele alus. Avatud ruumi meetodil tehti ajurünnakut. Seal mõeldi välja Önnepank ja Ratta Rikkaks, viimase algatustiimis olin ka mina. Millalgi tuli Evalt kõne, et nüüd on meil niisugused mõtted... Et kas ma tulen kommunikatsioonitiimi ja toimkonda. Läksin kohe juurde ja siis tegime riigi poole pöördumise ringi. Kohe alguses tundus, et läheb minu valdkonnaga hästi kokku – kaasamine ja e-demokraatia (kuidas kasutada uusi meetodeid). Terve see püüe selle poole, et neid kahte asja lähendada mingil moel, et äratada inimese huvi riigi suhtes ja ühiskonna suhtes ja vastupidi, et riik toetaks kodanikualgatust ja mõtlemist riigi asjade suunas. Siis kutsusin kokku need inimesed, kes pole seotud mitte ainult kaasamisega, aga ka e-valitsemisega. Kutsusime seda sãrasilmade mõtteringiks. Rainer ja Eva tutvustasid seal ME ideed.

Siseministeerium on Eesti Kodanikuühiskonna Arengukava (EKAK) eestvedaja. Kas tead, kas ja kuidas Siseministeerium ME-ga seotud on?

ME-ga pole EKAKi meeskond kokku puutunud, kuid SiM on Kodanikuühiskonna Sihtkapitali (KÜSK) kaudu kõige suurem rahastaja. Kui oli eelmisel nädalal KÜSKi esimene sünnipäev, siis regionaalminister Kiisler pidas ME suhtes väga positiivse kõne.

Kas sa osaled ME-s kodanikutundest või tööst lähtuvalt?

Ma ei suuda neid enam eristada, aluses ilmselt pigem ameti tõttu. Riigikantselei rahastab ME-d Euroopa Liidu rahadest minu kirjutatu projekti kaudu 740 000 krooniga. Kirjutasin projekti (Hille saadab infot). Tegemist on koostööprojektiga, mille osalised on Soome justiitsministeerium, Rootsi integratsiooni- ja võrdõiguslikkuse ministeerium ning meie riigikantselei. Selle projekti järgi on ME pilootprojektiks, mille eesmärk on kodaniku hääle laialdaselt kuuldavaks tegemine ja sellega arvestamine.

See, et ME sai pilootprojektiks, oli üsna juhuslik. Samal ajal, kui mõtlesime Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liidu juhi Urmo Kübaraga, kuidas projekti kõige paremini läbi viia saaks, tuli just ME päevakorrale. Ja nii see läks.

Mis on TÄ ja Me kommunikatsioonide erinevused ja sarnasused?

Sarnasus on tohutu mass – tuleb jõuda igaüheni. Kogu aeg on adressaat Eesti elanikkond. Kui palju oli TÄ sihtgruppideks jaotatud, ma ei tea. Sel korral on eelmise aasta aktivistid, kaardistati ring partneritest, kelle kaudu infot igaüheni viia. Sarnasus on see, et on väga ulatuslik turunduskampaania. Levi oli nii sel kui eelmisel aastal tasuta.

See on lisaks EV90-le läbi aegade suurim sotsiaalkampaania.

Sarnasus kipub olema ka selles miinuses, et ikkagi ei jõua venekeelse inimeseni.

Teemade erinevusest – abstraktne vs praktilisus.

Mass-reklaam on üldse vajalik, et tekitada teadlikust. Küsitlus näitab, et teadlikkus on suur, ainult 3-5% pole midagi kuulnud. Aga, et see teadlikkus muutuks ka tegudeks, seda veel ei ole. Et tegelik aktiivsus tekiks, seda ei saavuta ainult reklaamiga. Seetõttu on hästi praegu ära kasutatud võrgustikku, mis on tekkinud. Et nende kaudu seda infot liigutada. Et nad ise hakkaksid „misjonärideks“.

1. aprilli konverentsile toodi üks Obama kampaaniajuhtidest. See on sarnasus, et kuidas panna inimesi enda asja ajama. Sa pead sama mõtte, sama innukuse saama süstitud paarisaja või –tuhandelisele ringile. Nemad peavad veel omakorda olema hästi veenvad.

Üleskutseid on ikka äärmiselt palju läinud arvatavasti üle 500 000 inimesele välja. Ka oma võrgustiku kaudu olen saanud 4 üleskutset, näiteks lapse kunstikoolist, vabaõhumuuseumist.

Intervjuu Peeter Eekiga, Keskkonnaministeeriumi jäätmeosakonna juhataja ja ühe ministeeriumi poolse kontaktisikuga „Teeme ära 2008“ juures

24.04.2009

Kui „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) eestvedajad Keskkonnaministeeriumi poole 2007. aasta sügisel pöördusid ja ideed tutvustasid, siis kuivõrd skeptiline Sa selle osas olid?

Skeptiliune ehk ainult osaliselt. Lihtsalt nägin väga ambitsioonika eesmärgi seadmise juures kriitilisi kohti. Arvan, et mul oli õigus, sest tegeleme ju nende probleemidega ka nüüd aasta hiljem. Aga minu arvates oli tegu väga suurepärase üritusega, sest see näitas niivõrd hästi prügistamise probleemi. Ma ei kujuta üldse ette, et oleks paremat viisi rahvale seda teemat teadvustada.

Pean selle aktsiooni juures eriti oluliseks eeltööd: kaardistamine, vabatahtlike koondamine, logistika ja rahastamise ning jäätmekäitluse kavandamine. Arvan, et see oli kõik tehtud väga hästi, välja arvatud jäätmekäitlusliku poole lõpuni läbimõtlemine, millest tulenevate probleemidega praegu tegelemegi.

Ka kommunikatsioon oli suurepärane. Eriti tõstaks kindlasti esile kaardistamisest, mis oli väga hästi tehtud.

Millal tundsid, mõistsid, et see idee on teostatav?

Mul polnud kunagi kahtlust, et seda on võimalik ellu viia. Aga küsimus oli, mis mahus. Olles täpne, siis kõiki hunnikuid ei kaardistatud ega koristatud. Kahtlused ju olid põhjendatud ka koristamise järgse jäätmekäitluse osas... Kui selgus, et 10 000 tonni on, siis tekkis küsimus, kas raha kokku saadakse? Jooksva aastal on teatavasti vähemalt eelarve alusel toimivatel riigiasutustel väga raske lisaraha leida. Ohumoment, mida nägin pikka aega, oli see, et võib tekkida olukord, kus inimesed mobiliseeritakse, jäätmed tuuakse metsa välja, aga lõpuni pole võimalik niimoodi neid jäätmeid ära käidelda. Siin oli küsimus, kas saadakse ligilähedaselt kokku raha, mis oli vajalik.

Läti tegi nüüd sellise aktsiooni juba teist aastat järjest. Ma pole püüdnud võrrelda, et kuidas Lätis seda finantseeriti. Ehk teadsid nad teisel aastal juba eelarve planeerimise ajal, et taolise aktsiooni kuludega on ka vaja arvestada. Eesti süsteemis, riigi rahastamise süsteemis, oleks Keskkonnaministeeriumi jaoks olnud asi hästi, kui see soov oleks tulnud esile 2007. aasta suvel, kevadel, siis oleks saanud planeerida vastavaid toetusi. Aga kui see tuli üles sügisel ja klaaruse hilissügisel, olid 2008 a eelarve kulud juba 'lukus'...

Teine teema on, et kas nüüd hakatakse igal aastal koristama? Kui räägime prügistamisest kui nähtusest, siis on kolme sorti inimesi: ühed, kes ei näe prügiga valesti ringikäimises

probleemi (ei tunne üldse, et käitüksid valesi), teised, kes vahest käituvad prügiga õigesti ja vahest valesi (ilmselt ka tajuvad, et käituvad valesi) ning need, kes kunagi prügi metsa ei vii. Need vahepealsed võivad igaaastaste koristamiste tulemusel kalduda pigem prügistajate poolele, sest „nagu nii ju koristatakse“ – järelikult süümepiinad on väiksemad.

Mis peaksid olema põhilised meetmed prügistamise vähendamiseks – selles osas on üsna vähe edasi liigutud, sest meetmed on paljude osapoolte jaoks valusad. Võib-olla 3-5 aasta pärast tuleks seda aktsiooni korrata, siis annaks see ka ehk seda efekti, et kui eelmine aasta üritati prügistamise probleemi ulatust pisendada sellega, et see prügi pärineb aegade algusest ja praegu keegi oluliselt ei prügistata, siis uus koristusaktsioon näitaks, et jooksvalt on see siiski samuti probleem. Millises mahus ja kuidas seda korralduslikult teha, see on iseküsimus.

Jabur on tegeleda ainult tagajärgedega ja mitte rääkida põhjustest. Üks suurimaid põhjusi on kohalike omavalitsuste (KOV) leigus jäätmekäitluse korraldamisel – nii jäätmevaldajate sidumine jäätmekogumissüsteemiga (peamiselt korraldatud jäätmeveo mudelis, aga mitte ainult), samuti arusaadava ja elanikele kasutamiseks mugav jäätmejaamade võrgustik jms sõltuvad eelkõige kohalikest omavalitsustest. Ennetavate põhjustega peaks tegelema märgatavalt tõsisemalt, kui seni. Lugesin just üle 2008. aasta mais TÄ järelarutelu ettepanekuid – jäätmejaamad peaksid olema ajaliselt maksimaalselt avatud – ka Tallinas on mõned avatud vaid kolmel päeval nädalas, mõnes KOV-s aga isegi vaid 2 t nädalas! Paljudel juhtudel on jäätmekäitluse korraldamine suisa fiktiivne, nagu asendustegevus. Euroopa riikide 20-30 aasta kogumus näitab, et kui kohalikes omavalitsustes ei ole tagatud korraldatud jäätmeveo mudeli kaudu liitumine kogumissüsteemiga, kui ei ole vastuvõetavas kauguses ja tingimustel jäätmejaamasid, siis on prügi metsas. Järelevalve on ka oluline kahtlemata – aga kui mainitud kaks eeltingimust on täitmata, siis järelevalvega seda küsimus ei lahenda. Isegi seal, kus on ametlikud konkursid läbi viidud, on omavalitsused sageli ülimalt lahkelt inimesi liitumiskohustustest vabastanud – tulemusena on vormiliselt isegi korraldatud jäätmevedu rakendatud, kuid sisulisi muutusi kogumissüsteemi katvuse osas pole.

Kas KOVde osas on aasta jooksul midagi ka muutunud ?

Eks omavalitsused on hästi erinevad, see sõltub väga sageli sellest, kas jäätmekäitlus laiemalt on üldse teemaks linnapeale, vallavanemale, kuivõrd hästi saab jäätme- või keskkonnaspetsialist teemast aru jne. Väikestes kohtades on keskkonnaspetsialistidel lihtsalt niivõrd palju teemasid, millega veel tegeleda, et jäätmekäitlus jääb tahaplaanile, sageli on küsimus ka kohalikes volikogudes – valla või linnavalitsus võib initsiatiivi näidata, aga mõnelgi juhul ei saa see volikogu toetust jne.

Sageli tuuakse esile, et ei saa nõuda kogumissüsteemiga liitumist ja keelduda sellest vabastamise avaldustest jms – samas Tartu linn rakendab seda hiljutise seminari ettekande kohaselt täpselt nii nagu on seaduse mõte. See on väga positiivne. Kindlasti on mitmeid omavalitsusi, kus jäätmekäitlusega tegetakse ja panustatakse, aga see pole üldisena nii. Näiteks Kohtla- Järve ja Rakvere pole senini midagi liigutanud korraldatud

jäätmeveo osas, samas seadus käskis konkursid välja kulutada juba 2004. aastal. Tegemist on Eesti oludes oluliste linnadega, mitte pisivaldadega.

Põhiseaduse tähenduses on KOV-d sõltumatud. Pole võimalik sanktsioone määrata. Vist on 4 omavalitsust, kes ei saa riigilt toetusi, st saavad oma maksudega hakkama. Teised KOV-d on järelkult riigi toetusest huvitatud. Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) põhimõttesse on kirjutatud sisse, et korraldatud jäätmevedu jmt peab olema tehtud, siis saab KIK-st raha. Kavatseme finantseerida KOV-de koostööstruktuure, min 3-liikmelisi. Seega tegelik jäätmekäitluse korraldamise nõrkus tuleneb olulisel määral sellest, et Eestis on siiani ca 227 KOV, kes vähemalt jäätmekäitluse alal teevad ka suisa vastumeelselt koostööd. Kuniks püsib selline olukord, ei suudeta mh rakendada ka jäätmeseaduse sätteid. Sellest on korduvalt kirjutanud riigikontrolör Oviir .

Edu saavutamise alus on KOV-de koostööstruktuurid. Suures osas Eestis neid pole. Selle taustal on EL ühtlustusfondide meetmemäärustesse lisatud, et raha saamise eeltingimus on koostööstruktuurid. Siis tekib olukord, kus tööd saab paremini inimeste vahel jagada ja projektid on ka läbimõeldumad. Praegu on jäätmeseaduse muutmise eelnõusse lisatud, et kui pole kohalikku jäätmekava, jäätmeeskirja ja jäätmevedu ja registrit jäätmevaldajate kohta, siis prügi, mis on laiali, läheb kohaliku omavalitsuse vastutusele. N.ö prügikraan on kõige otsesemalt KOV-de käes. Praegu tajuvad nad ainult seda, et sotsiaalne pahameel tuleb esmalt nende peale, kui see „kraan“ kinni keerata - aga see kui sodi läheb metsa, see pole nende asi, sest see on juba siis Riigimetsa Majandamise Keskuse või riigi asi valdavalt. See eelnõu peaks jõudma Riigikogusse suve lõpuks ja see tähendab, et riigikogu hakkab menetlema seda enne kohalikke valimisi...

Kas oled kuulnud Minu Eestist?

Olen. Tavameedia tarbijana olen kuulnud-näinud (kusjuures ma pole suur telekavaataja). Tunnistan ausalt, et ka minul on jäänud mõneti ebaselgeks, et mis selle ürituse eesmärk on. Samal ajal lugesin pikemat intervjuud Nõlvakuga, kus ta kenasti asja põhjendas. Selle ürituse sisu ongi TÄ-st laiahaardelisem ja –palgelisem. Registreerinuid on vähem kui eeldatud. Põhimõtteliselt ma läheksin küll, aga mul on ajakava veel selgusetu.

Intervjuu Rainer Nõlvakuga, „Teeme ära 2008“ ja „Minu Eesti“ eestvedajaga

29.04.2009

Kuidas võrdled „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) ja „Minu Eesti“ (edaspidi ME) protsesse?

Sel aastal on olulisem lihtsam – korraldada on lihtne, vabatahtlikega on lihtne ja tegevused on paljuski samad. Keerulisem on see, et kuna me tõmbume inimese privaatsfääri (eelmine aasta läksime maja taha, tänavu pähe), siis see on märksa suurema vastuseisu tekitanud.

Kommunikatsiooni ülesanne on nii palju keerulisem, et see on algusest peale olnud selge, et iga inimese jaoks on oma sõnum. Ja iga inimese jaoks seda konkreetset sõnumit konstrueerida on meedia vahendusel võimatu.

Kas on ette heidetud, et sõnum on nii keeruline, et inimesed ei saa sellest aru?

See nõuab seletamist, aga pärast seletamist on inimesed ümber veendud.

Kas sul on õnnestunud mõni tõeline skeptik ümber veenda?

Artur Talvik – tema on õnnestunud ümber veenda.

...

Huvi on meie vastu ka välismaalt tuntud – näiteks kirjutas ME-le üks Nobeli preemia laureaat.

Kesknädala järgi on vastu olnud ka Keskerakond, aga nüüd on nad koostöös. Oleme lihtsa positsiooni võtnud – kõik on kui kodanikud oodatud. Poliitikute jaoks on see formaat, kus nad saavad aru, mis inimesed tegelikult mõtlema ja muretsema paneb. See on kõigile võrdne, ühtegi erakonda me eelistanud ei ole. Toimkonnas on nii sotsiaaldemokraate (Lauristin), IRL-st vist on Partsi nõunik, reformikatest on Tartust Hannes Astok, rohelistest nt Jalakas. Rahvaliiduga olema ka rääkinud, üks on neist EMSLi nõukogus.

...

Siin ongi see moraal, et hästi erinev arusaamine on inimestel kodanikualgatustest. Eriti venelastel. Olen andnud venelastele kaks intervjuud – see on vene inimese jaoks veel tundmatu maa, et võibki ise tegema hakata, ise teha ja vastutada. Vene inimene küsib, et millised on eesmärgid ja mis siis saab kui eesmäärke ei täideta, kes vastutab eesmärkide täitmise eest. Raha peale taandamine – mis me teha saame kui raha ei ole. Eestlastel seda küsimust nii palju pole.

Res Publica juhtum on karm õppetund, mis me Eesti ühiskonnas oleme saanud. Ülle Mais ütles õigesti, et inimesed said Res Publikast nii negatiivse kogemuse, et mitte keegi

praktiliselt ei usu, et võiks lihtsalt niisama midagi tahta paremini teha. Selle usu murdmine on kõige keerulisem asi.

Kas olete oma meeskonnaga ka ajapikku taktikat muutnud?

Kogu aeg püüame sõnumeid ümber sõnastada. Käisin nt täna hommikul hommikutelevisioonis. Pead rääkima seda, mida inimesed ise teada tahavad. Üle-eile käisin TTÜ-s. Inimesed küsivad konkreetseid küsimusi. Vaatasin, et mõjub paremini kui vastan ühe silbiga. Toob usaldust rohkem. Abstraktse usuga on probleeme. Inimesed tunnevad, et see jääb kaugeks. Kuna konkreetset sõnumid on kogukonniti erinevad, siis saamegi vaadata neid asju erinevalt.

Narvas tuli konkreetset jutuks jalgpallistaadion – kas see ei võiks olla üks asi, mida võiks arutada, et kuidas me selle korda saaksime teha. Ma ütlesin, et muidugi. See olekski see koht, et mõtleks plaani välja.

Kuidas te ideed riigiisadeni viite?

Esiteks on nad meie koos, teine eesmärk on see, et me leiaksime inimesed, kellele ideede elluviimine korda läheb. Esmane eesmärk on tekitada tuhatkond inimest, kes on kogukonna liidrid. Ma ei usu, et abstraktsete ideede viimine kuhugi midagi parandab. Parandab see, kui ideedele tekib mingi toetajate hulk. Ja see ongi võimalus, mida saame inimestele pakkuda. Kui mõni neist ideedest on selline, mis nõuab seaduse muutmist, siis seda saab teha ainult siis, kui saame toetajaid 100 000 või rohkem. Kui neid juba on, siis on tehniline küsimus, kuidas seda ellu viima.

Millest sa järeldad, et valitsus aktsiooni toetab? Kas oled saanud selle kohta kindlaid signaale?

Sotsiaaldemokraadid toetavad väga, isamaaliit samuti, reformierakond samuti. Meie saame nõu anda, millised on populaarsed otsused.

Riigikogus olen käinud rääkimas, erakondadest pole keegi vastu olnud. Madin võib tekkida siis, kui ettepanekud võivad erakondade poliitilistele ambitsioonidele risti vastu olla. Oluline on see, et me ei hakka seda toimekonnaga tegema, vaid loome vastava keskkonna koos portaalidega www.in.ee ja www.osale.ee. Valitsuse liikmed on ka oma toetust avaldanud.

Aga kohalikud omavalitsused?

Näiteks helistasin Paldiskisse hiljuti. Nad on mõõdukalt skeptilised, aga ega nad vastu ka ei tööta. Kõiki ma ei tea. Näiteks Tallinnaga pole väga palju suhelnud.

Kust tuli eesmärk 100 000 osalejat?

Rahvahääletuse piirist. Arvan, et selle saame kokku ka, aga mitte 1. maiks, vaid hiljem. Ja kui ei teki sellist ideed, mis koguks nii paljude inimeste toetuse, siis pole järelikult muutust vaja.

Mis saab pärast 1. maid edasi?

Järgmiseks teeme juba üldkoosoleku nende inimestega, kellel on konkreetsed mõtted. Neid töötubasid võiks teha nii kiirelt kui võimalik, juba mais, aga võib-olla jääb juunisse. Praegu on nii, et 4. maiks on kõik ideed veebis olla ja siis saame need semantilise analüüsimootoriga neid analüüsida. Lisaks on 150 ekspertanalüütikut. Tekkinud ideeperekondade kaupa on töötoad. Kui ideedel on ühiseid omadusi, siis on ettepanek tulla nendesse töötubadesse, mis kätkevad sarnaseid ideid.

Sealt läheks juba konkreetsemaks, seal on inimesi, kes hoolivad nendest asjades ja sealt saab juba järgmised tulemused.

Näide – kui tekib mõni teemaperekond, mis on seotud toimetulekuga, siis sotsiaalministeerium on juba praegu oma huvist märku andnud. Siis saab vaadata juba koos ministeeriumiga, kuidas realselt seda teha.

Ja siis on väikesed nn teeme ärad. Näiteks on praeguse raskel ajal meie poole paljud ettevõtted pöördunud, et aitaksime neil leida võimalust, kus korraldada suvepäevade asemel talgud. Swedbank on näiteks öelnud, et neil on kolm 300-pealist tiimi, EMT-st ja Tallinkist on ühendust võetud. Samuti on meie poole pöördunud väiksemad firmad. Suvepäevad jäetakse ära, raha pole, aga sellise, konkreetse tegevuse vormis ollakse valmis tulema. Pärnumaal on nt randa vaja puhastada. Näiteks külaselts võiks võtta selle oma séfluse alla ja mõnele firmale talgutööks pakkuda.

Kuulsus? Kas sa teadvustasid, mis selliste algatuste vedamine endaga kaasa toob.

Nende eestvedamine pole seotud kuulsusega. Mõeldes, miks nt Ahti (Heinla) viitsis seda teha. Oleme olnud koos palju metsas. Näha seal nii palju sodi – see on jõuetu viha ja seda lihtsalt ei saanud muud moodi lahendada.

Aga kuulsus väsitab küll, jah. Negatiivne suhtumine väsitab hästi palju. See on asi, mida tõenäoliselt need mittekonstruktiivsed skeptikud ise kogunud ei ole. Tean ise kui habras on kodanikuühiskond... Seda on nii lihtne maha tõmmata. See mõjuga aga inimestele, kes hoolivad, hästi karmilt. See, et asi positiivselt mõjub, selle emotsiooni saab igaüks tegevusest positiivselt kätte. Võib-olla see on meie, see on üks Eesti fenomene. Tuntus on monetiseeritud (rahaks keeratud), see kuvand on väga levinud. See on tekitanud ülimalt negatiivse reaktsiooni tuntusele. Sellest on kahju. Üliraske on heatahtlikul inimesel mingit algatust ellu viima hakata, sest avalikkuse suhtumine muutub. Kohe.

Järgmine aasta võtame planeedi koristamise käsile.

Eelmisel suvel tekkis mul mõte, et võiks teisi riike, näiteks Indiat koristada. Aga see, et võiks planeeti minna koristama, see idee tuli soomlaselt Heikki Attilalt ja vist Toomas Trapidolt. See on sisuliselt sama asi, mis TÄ oli, lihtsalt on küsimus, et mil moel seda korraldada. Hakkaks päiksetõusuga Jaapanist ja Vaikse ookeani saartelt pihta ja liiguks ajavööndi kaudu Alaskani. Mul on enam-vähem ettekujutus, kuidas seda teha. Meil on paarkümmend riiki juba pundis. See on 3-aastane projekt. Esimesel aastal võtaks ette 100 riiki. Teisel aastal järgmise pundi, millalgi 2. ja 3. aasta vahepeal koristaks erinevate riikide ja NATO sõjalise ressursi toel Vaiksest ookeanist selle Texase suuruse õlilaigu ära. Sinna oleks väga sümbolne ka naftafirmad kampa saada. Kolmandal aastal võtaks ette ülejäänud, seni veel aktsioonist kõrvale jäänud riigid koristada.

TÄ formaadist rääkides, siis ühelt poolt oli see lihtsalt vedamine, kogemata tulime sellise formaadi peale. Ja mõnes mõttes oleks patt seda mitte kasutada. Samas seal on nii palju plusse, et ma ei tunne, et see üle jõu käiks. See on paras. See mõnes mõttes soodustab väärtuste peale minekut. Keskkonnateema on inimestele südamelähedaseks saanud.

1. mail on rahvusraamatukogu mõttekojas prügistamine samuti teemaks. Kadri idee on selline, et tekitada üle-eestiline võrgustik kohtadel, mis jääb püsima. Tekiks süsteemne lahendus.

Kuidas on nende protsesside osas edasise vastutustundega? St, et kas pole mitte nii, et pead kogu ülejäänud elu olema valmis võtma alगतatu eest ja sellest tulenevate veel tegemata asjade eest vastutust?

Ma ei usu, et siin saaks ja tohiks kriitikat väga sügavale hinge võtta. See kas on kollektiivne asi, või ei ole. Mida ma peaksin siis tegema – kas olen süüdi selles, et Utileek mingi jamaga hakkama sai. Meie ülesanne on lihtne, me ehitame kodanikuühiskonda. Selle käigus me loome vahendid, kuidas teha, mitte ei tee tingimata lõpuni ära. Selline arusaam, et me asendame omavalitsusi või asendame ministriumite tööd, selles on juba üks risk olemas. Et siis on üks teistmoodi riik juba. Kui meil jääb midagi tegemata, siis on aus öelda, et tegimegi nii palju kui jõudsim. Kui rohkem ei saanud, siis ma ei näe seal mingit draamat. See, mis on kodanikuna vajalik, on hea tahe, et tahad asju muuta. Nõuda kodanikelt rohkem on vale. Pigem võiks see nõudja teha ise edasi, või teha omamoodi. Nõus, et see oleks ühiskonna jaoks meeldiv – maas on jäätisepaber, helistad kellelegi toimekonnast ja tema jookse ja koristab. Neid helistajaid on juba praegu.

Midagi on siiski juba praegu muutunud. Kui eelmine aasta oli laga palju, siis see aasta olen näinud mustadesse kottidesse pakitud sodi – panen neile selle äraviimiseks juba valmis. See on siiski parem variant kui laialivisatud sodi.

Ameerikas on nii, et jäätmekäitlus käib maja eest. On komme, et asjad, mida sa ei vaja, paned sinna samasse maja ette. Olen korra postkasti kõrvale reha unustanud – seegi kadus kiiresti ☺. Tegelikult on see väga mugav - paned mingi mittevajaliku mööblitüki välja ja selle viib sealt keegi, kel taolist aja vaja, küllalt kiirelt minema. Siin aitab Önnepanga asi. Sul on midagi kodus olemas, teed pildi, paned veebi ja see, kes tahab, saab tulla järgi.

Kui palju oled Önnepanga ja Ratta Rikkaks projektidega seotud?

Önnepank oli algselt minu idee, nimi küll mitte. Minu meelest on leitud lihtsalt väga tabav nimetus - Önnepank. Sarnane liikumine, mis mujal toimib küll teistsuguste nimetuste all, on maailmas väga populaarne.

Võrreldes eelmise aastaga olen sel korral ikkagi oluliselt vähem konkreetselt ise tööd teinud. Eelmine aasta rügasime ikka hullu moodi: kõik kaardistamise nädalavahetused, lobyitöö, kohtumised partneritega jne, jne. See aasta – Eva on aeg-ajalt öelnud, et mida teha, tema ja Anneli ning teised toimekondade juhid on ME osas ikkagi kõige suurema töö tegijad. Koostöö on nii hästi käima läinud. Aga need on pisiasjad võrreldes eelmise aastaga. Siis oli risk nii suur – logistika jmt. See aasta on raske on mittekonstruktiivse

skepsisega vaimselt hakkama saada. See rabas mind ootamatult, et püüame aidata inimesi oma kogukonna sees ja arvatakse, et teeme seda mingi boonuse pärast. Mulle tundub küll, et see on viimane koht, kust kasu saada. Mulle jääb arusaamatuks, kuidas saab seda kõike parteiga siduda.

Tahaksin, et tekiks uus demokraatiamudel. Me täpselt ei tea, kuidas see välja hakkab nägema. Aga me usume, et see aeg, kui inimene osaleb kogukonna asjades valimisnupu kaudu, on mööda saamas. See on tekitanud totaalse võõrandumise – see on kellegi teise asi, mida aetakse, sest valimised vabastavad sind kohustusest kogukonnas kaasa lüüa. Teiseks – on ülesandeid, mis meil on globaalse kliimakriisi ja läänemaailma moraalse kriisi tõttu nii suured, et olemasoleva demokraatiamudeli abil neid lahendada ei õnnestu. Kolmandaks, ilma inimesi kaasamata suuri väärtushinnangute muutusi ja käitumisharjumuste muutusi nagu nii teha ei õnnestu, isegi kui kõik hääletaksid poolt ja rahul oleksid.

Milline mudel täpselt olema saab, seda ma ei tea, aga Minu Eesti on üks selliseid otsinguid ja eksperimente, kus me püüame seda leida.

Sarnaseid katsetusi on tehtud ka Austraalias (www.australian2020.com), kus püüti välja mõelda Austraalia tulevikunägemust aastaks 2020. Paljuski oli tavalisest teist moodi Obama kampaania meetodit, kus igaüks sai võimaluse panustada. Need olud erineva eesmärgiga, aga sama ressursi kasutamise eksperimentid, et teha asju üldrahvaliku massi abil. Paarsada aastat tagasi oli see ju valdav moodus, kuidas asju kogukonnas lahendati. Kuna nüüd on võimalik tehnoloogiliste vahenditega distantse nii palju lühemaks teha, siis saame jälle kasutada neid ajaloos ära proovitud meetodeid.

Kas oled kuulnud Avatud Eesti Fondi poolt Eestis veetavast EL kodanike foorumist?

See on üks katse kodanikearvamust kuulda võtta. Ja sellena üks paljudest. Osale.ee on samasugune katse. Nende vahe ME-ga võrreldes on selles, et seal on tegemist ülalt alla arvamuste küsimisega, aga ME on puhtalt kodanike poolt algatatud ehk siis alt üles arvamuse avaldamine ja ka millegi ära tegemine.

Trikk on selles, et kuidas lasta demokraatia kaugemale ainult arvamisest. Kuidas saaks nende arvajatega asju edasi teha, mitte ainult lasta arvata. Aga see ongi järgmise demokraatia ülesanne. Võiks olla nii, et kui kedagi mingi asi väga puudutab, siis ta võiks saada neid asju siiski lahendada.

Kas pole mitte nii, et see, et ise peab tegema, see just inimesi hirmutabki?

Nii ongi. Praegu on põhimõte „ma ju ütlesin linnapeale, aga midagi ei juhtunud“. Uues mudelis peaks olema see koht kadunud. See on keeruline, aga see, et saaksime planeedi temperatuuri 50 aastaga kontrolli alla, või et saaksime saasta kokku korjatud, või et saaksime loodusressursi kokku hoitud.... Need ülesanded ei mahu kapitalismi raamidesse. Või moraalikriis – kui inimesel on „poliitiku mõtteviis“. Sa ütled ja teed erinevaid asju. Kuidas selline asi üldse tekkida sai? Ma ei tea ühtegi inimest kes kaifiks sisimas sellist valet. See on paljuski meie ühiskonna kriisi põhjuseks. Ka keskkonnakriisi. Meid ei koti see, et miljard inimest on väljas. See, et nafta otsa saab – loodame, et keegi

teine selle lahendab jne. Neid asju ei saa lahendada samasuguse demokraatliku süsteemiga, kus me oleme. Need inimesed, keda see probleem puudutab, nad pole võimelised praeguses poliitilises süsteemis hakkama saama, sest nad ei oska ega taha valetada ja kombineerida. Kui meil on poliitilise süsteemi kredo, et ausus = lollus. Siis nii jääbki, paneme võiduka lõpuni. See on see teoreetiline baas.

Reaalsus on ka see, et kliimateadlased ütlevad: CO² piiramine on hiljaks jäänud lahendus. Variant on, et hakkame kosmosesse tolmu puistama, et päikesekiirgust vähendada, või teeme maa peal mingeid selliseid tegevusi, mis aitaks kliimat päästa. Minu jaoks on jabur, et sellise probleemi taustal arutame poliitiliselt korrektseid lahendusi.

Olen Euroopa Komisjoni kõrgete ametnikega neist asjust rääkinud, nad ütlevad, et nad ise mõtlevad samu asju.

Millal Sa nendega rääkisid?

TÄ ajal. Kui sul on eesmärk majanduskasv ja sa teed seda kahaneva ressursi tingimustes, siis on nonsenss panna eesmärgiks kasv. Nad saavad ise ka sellest aru. Obama kampaaniat teinud inimestega arutasime selle aasta aprillis, kuidas nad inimesi kaasasid. Millisel moel nad leidsid, et inimesed kaasa tuleksid.

Euroopa Komisjoniga rääkisin kapitalistliku majanduse kaheldavuse tingimustes. Nii Tony Blair kui Nicolas Sarkozy on öelnud, et see demokraatia mudel on läbi. Kõik otsivad mudelit, millega edasi minna. Kui me selle leiame ja nt Venemaale ekspordime, siis kaob võib-olla üldse poliitiline risk...

Intervjuu Tatjana Lavrovaga, „Teeme ära 2008“ ja „Minu Eesti“ venekeelse meedia juhiga

23.04.2009

Kuidas Sa „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) toimkonda sattusid?

Kaks inimest erinevatest valdkondadest kutsusid mind koosolekule. Esimene oli Mihhail Kremez, kes on Den za Dnjom'i arendusjuht. Töötasin siis DzD-s ajakirjanikuna ja seal saime tuttavaks. Tema helistas ja ütles, et ta teab, et vajatakse vene inimesi kampa. Ta teab, et sotsiaalvaldkond, kõik need probleemid ja suhted eestlastega on minu jaoks väga olulised ja nii ta mulle seda võimalust pakkuski.

Teine inimene oli Henry Laupmaa. Töötasin Heateo Sihtasutuses pool aastat keeleõpetajana. Ja Henry oli minu õpilane. Henry helistas samal päeval kui Mihhail ja tahtis minuga kohtuda. Selgus, et teema oli sama. Siis mõtlesin, et see on saatus.

Kui ma esimesele koosolekule tulin, olin koos oma abikaasaga. Inimesi oli vähe – umbes 10. See võis olla teine või kolmas koosolek. Me olime abikaasaga nii vapustatud, et selline asi üldse käib, et kõik olid nii siirad. Kui me nägime inimesi, kes meid kutsusid, tahtsime kohe osaleda.

Enne rääkisime abikaasaga, et meil on nõrk kodanikualgatus, et on vaja kogukonnad kokku viia. See, mis meid koosolekul ees ootas, oli nagu kingitus. Siis pakkusin välja, et võin oma ajakirjanduslikke kontakte ära kasutada. Tundsime, et olen õiges kohas – tean, kuidas meediaga rääkida. Kui rääkisin, mida ma võiksin teha, siis kõik olid selle üle väga rõõmsad ja võtsid mu mõtted hästi vastu. See, et ma olin vajalik, et mind vajatakse, oli minu jaoks väga suureks motivatsiooniks.

Need esimesed koosolekud näitasid, et on inimesi, kellega ma olen ühel lainel ja kelle jaoks olen vajalik. Olen siiani väga õnnelik selle üle, et ma sinna sattusin – tegelen sellega, mida tahan teha ja mida oskan teha.

Ka abikaasa lõi kaasa – jäi TÄ IT-tiimi. Sel aastal on tal vähem aega, ei saa osaleda, aga annab nõu.

Kas ja milline oli venekeelse meediaga suhtlemise strateegia?

Kuna enne seda töötasin ajakirjanikuga, oli olemas kogemus. Kui vaatame tehnilist poolt, siis info levitamine: pressiteated, suhtlemine ajakirjanikega isiklikult ja pressikonverentside korraldamine. Kasutasin traditsioonilist lähenemisviisi. Aga sisu oli küll läbimõeldud ja lähtusin sellest, et pidin võtma arvesse vene spetsiifilised küsimused, et kuidas rääkida inimestega nii, et see läheks südamesse.

Üks rõhkudest peab olema sellel, et see on meie kodu ja meie maa (mitte riik, sest riigi peale on paljud solvunud). Kui sain nt Tiina Urmilt eestikeelse pressiteate, siis vaatasin

vastavalt sõnastust. Ma lihtsalt ei tõlkinud seda ära, vaid panin sinna sisse sõnumi, mis on venekeelsetele inimestele mõistetavam. Aktsendid/pearõhud pidid mõnikord olema teistsugused, sest idee on algusest peale ebastandardne. Me ei müü midagi ega taha saada midagi erilist vastu.

Strateegia oli, aga see tuli spontaanselt. Juba esimesel koosolekul pakkusin erinevaid variante välja.

Algul, kui Rainer pakkus venekeelseks versiooniks välja „Сделаем!“, mulle see ei meeldinud. Aga siis mõtlesin, et see loob juba mõne aja pärast uue brändi. See paistis silma.

Strateegia projekti jooksul täienes. Jälgisin tagasisidet ja sellest lähtudes muutsin lähenemisviisi ja sõnumi variatsioone.

Kui suur oli venekeelse meediaga suhtlemise meeskond?

Meediaga suhtlesin ainult mina, korraldasin intervjuusid jmt. Oli ka üks tõlk, aga peamiselt olin ükski.

Projekti lõpufaasis oli ka venelasi, aga mitte kommunikatsioonitiimis. Lõpufaasis aegajalt oli inimesi, kes ühe kaupa midagi tõlkisid, aga see polnud pidev töö.

Kas ja milliseid probleeme oli?

Sõltub sellest, mida nimetame probleemiks. Konflikte polnud, probleeme ka mitte... Samas, ehk oli suurimaks probleemiks see, et inimesed ei saanud aru projekti mõttest. Oli inimesi, kes arvavad, et enne kui riik mulle midagi ei tee, mina talle ka ei tee. Nii TÄ kui „Minu Eesti“ (edaspidi ME) puhul on teatud hulk inimesi, kes ei tee vahet riigi ja maa vahel. Mina lähtusin sellest, et me teeme seda maa jaoks, sest riik seostub inimestele poliitikaga ja seda inimesed ei armasta. Aga maa on see, kus me elame. Ma rõhutasin seda aspekti. Mõte oli selles, et me ei tegele riigi ega valitsuse aitamisega, me lähtume sellest, et me olemegi ise riik. Me elame maal ja igapäev on oma pretensioonid riigi poole, aga see ei tähenda, et me ei peaks hoolitsema maa eest. Me peame tundma seda, et me olemegi riik ja meil on jõud ja võim oma maad aidata. Ärme mõtleme poliitikale, vaid kodule. Kui me elame siin, siis tähendab, et me tahame siia jääda. Kui tahame metsas jalutada, siis tahame ju nautida loodust, mitte prügihunnikuid näha.

Paljud venelased on riigi peale solvunud. Ma mõistan neid. Samas arvan, et praegu on aeg edasi elada. Kaks aastat tagasi, kui töötasin Heateos vene keele õpetajana, osalesin aktsioonis Valge Tulp (Artur Taevere ja sõprade poolt välja mõeldud). Selle loosungiks oli „Erinev minevik, ühine tulevik“. Idee oli selles, et peale aprilli sündmusi viisid eestlased valged tulbid venelaste mälestusmärkide juurde ja vastupidi. Lilli polnud palju ja inimesi, kes seda aktsiooni lilledega oleksid palju toetanud, ka ei olnud. Samas, Balti jaam tegi suure plakati ja pani oma hoone peale. TTÜ töötas ka selle aktsiooniga.

Räägin sellest seetõttu, et see loosung oli see, millest ma lähtusin, kui rääkisin TÄ ja nüüd ME osas venekeelsete inimestega meedia kaudu.

Solvumistunne pidurdab inimesi väga palju. ME puhul inimesed räägivad – ma lähen mõttetalgutele siis kui vene keel saab teiseks riigikeeleks ja kui kõik saavad kodakondsuse. Peale Balti ketti ei saanudki inimesed automaatselt neid asju. Venelased on seda tunnetanud ja solvumine on suur. Paljud õigustavad oma positsiooni sellega, et enne kui mina teid vajasin, te ei aidanud, aga nüüd kui teie vajate minu abi, ma ei lähe aitama. Ma mõistan neid põhjuseid, aga samas arvan, et see on tupiktee. On väga raske öelda head aega sellele kontseptsioonile/positsioonile, et kui on mingi aktsioon, siis see on riigi aktsioon. Raske on inimestel mõista, et siin pole praegu tegemist poliitika.

Mina arvasin, et solvumine tekkis peale pronkssõduri juhtumit, kas see on siis tegelikult juba varasemast ajast?

Solvumistunne on olnud Balti ketist saadik, mitte pronkssõdurist alates. Eesti meedias on selline suhtumine, et venelased ei saa head infot, et on propaganda ja et Eesti meedia on väga aus ja siiras ja hea... See mida venelased tegelikult tundsid... Paljud venelased olid nõus sellega, et teisaldamine toimuks, aga paljusid häiris see, kuidas see oli tehtud. Meil pole praegu dialoogi. Võib-olla Eesti meedia ei tahagi teada, kuidas venelased elavad ja mida mõtlevad. Praegu me loeme eestikeelsetest lehtedest Natšnoi Dazorist igalt poolt. See on hea kantslik põhjus, et mitte tegeleda teemaga sügavalt. Nt vene meedia ei võta Natšnoi Dazori sügavalt, aga Eesti meedias on tehtud sellest mingi suur oht. Miks need inimesed osalevad Natšnoi Dazoris? Kas tõesti sellepärast, et nad on „Moskva käsi” või ei armasta Eestit? Ma ei näe eesti meedias suurt soovi nendele küsimustele vastata. Kõik on nagu selge ja rääkida sellest on nagu mõtetu ja rumalalt.

Kuivõrd on TÄ ja ME erinevad ja sarnased?

See aasta on kergem töötada. Meil on hea maine peale eelmise aasta 3. maid. Minu teada need ajakirjanikud ja toimetajad, kellega mina töötan, pooldavad kõik kodanikualgatusi. See, et me tegime ära eelmisel aastal, paneb meid usaldama. Me otsustasime teha kaks ümmarlaudade vene ja eesti peatoimetajale enne pressikonverentsi. Kõik kutsutud ei tulnud küll kohale, aga kõik andsid teada, et nad toetavad ja annavad reklaampinda jne. Eestikeelses meedias ME-d üsna palju kritiseeritakse. Aga venekeelses pole lugenud ühtegi artiklit, kus mõni ajakirjanik meid usinalt kritiseeriks. Eesti meedias on rohkem selliseid. Samas loen kommentaare netist vene artiklite all. On näha, et inimesed, kes on ideest aru saanud, need ei kirjuta. Kirjutavad need, kes on solvunud ja need, kes on laisad selleks, et minna kodulehele infot vaatama. Kui mõelda, et see on ainuke tagasiside, siis see pole hea. Samas suhtlen paljude inimestega, kel on MTÜ-d ja kes tegelevad vene kultuuriga siin Eestis. Nemad kiidavad projekti heaks, tänavad ja arvavad, et see on väga vajalik. Üks Tallinna Ülikooli õppejõud, Tatjana Tšervova viis vene gümnasistide seas läbi uuringu, et kui palju teavad nemad vene kultuurist ja ajaloost. Paljud ei tea, aga tahavad teada. Minust selles, et vene noored ei tea eriti palju vene kultuurist on suur oht. Vene kogukond Eestis peaks olema sõbralikum ja tõsisem, peaks rohkem mõtlema sellest, et täiskasvanud on noortele näide. Sellised inimesed nagu Tatjana Tšervova teevad väga kasulikku tööd kogu Eesti ühiskonnale, kuna mõistavad, et mida targemad on riigis inimesed, mida laiem on nende silmapiir, seda edukam ka riigis läheb. Nüüd meie kogukond tasapisi hakkab juba aktiivsemalt koostööd tegema.

Arvan, et tunnen ja tean, mida venelased tahavad ja kuidas integratsiooni saaks edendada. Integratsioon minu jaoks ei või olla „kuhu”, see peab olema „kellega/millega”. Selleks, et inimestel oleks lihtsam integreerida eesti kogukonnaga, nii eesti kui vene kogukonnas peavad tasapisi kaduma stereotüübid. Kahjuks meie elu on praegu väga politiseeritud ja inimestega manipuleeritakse.

Meediaga on sel aastal lihtsam, aga inimestega on huvitavam. Nii meediaga suhtlemise osas huvitavam, kui ka otsesuhtluses. Sellega on nii, et eelmisel aastal paljudel inimestel, kes TÄ-s osalesid, oli see uus asi. Me ei teadnud, mida oodata, me ei tundnud teineteist nii hästi. Me olime rohkem kinni. Me ei usaldanud teineteist nii kui praegu toimkonna sees. Olime sõbralikud, aga samas meil oli tegemist uue asjaga ja me panime igaüks ennast proovile. Me ei teadnud, mida endalt oodata – kui kaua ja kui hästi ise suudame seda ära teha. Kuna me ei usaldanud ennast, siis ei teadnud seda oodata ka teistelt. Minul vähemalt oli selline tunne. Aga sel aastal me juba tunneme, et me suudame palju, et oleme tõeline meeskond, et meie unistused saavad teoks. Näiteks mina hakkasin rohkem usaldama inimesi ja meeskonda. Mitte ainult meie oma, vaid üle-üldse.

Möödunud aastal ma ei teadnud, kui paljud meist läheb lõpuni ja palju inimesi tuleb. Minu usk sellesse, et selline üritus õnnelikult teostub ja et tuleb selline laine, ma tahtsin sellesse uskuda, aga tulemust ma veel ei näinud. Peale 3. maid olin juba rohkem enesekindel ja ka meeskonnas ja inimestes kindel. Kui ma nägin kui palju inimesi tahavad olla koos ja tahavad vaadata ühes suunas, siis see andis mulle innustust, nagu tiivad. See näitas mulle, et minu töö polnud mõttetu. Kõik need ööd, mis ma istusin ja tõlkisin, või kõik need läbirääkimised, skeptikutega suhtlemine polnud asjata. See on põhjuseks, miks mul on sellel aastal huvitavam. Tean juba kindlaid asju. Tean, mida oodata, tean, et ma pole üksi ja ka meeskond pole üksi.

Ma näen, et on vaja teha rohkem selgitustööd ja minu jaoks on suur üleskutse, kas ma suudan ja kui hästi ma suudan.

Vabatahtlikud, kes sellega tegelevad, raha ju ei saa. Nad kulutavad oma aega selleks, et saada tulemust. See loov mõtlemine, mida see nõuab ja see igapäevane küsimustele vastuste leidmine, see on väga huvitav protsess. Ma olen väga tänulik neile, kes ka kritiseerivad meie projekti, sest see on minu jaoks hea tagasiside. Mina ei ole nõus sellega, et kommentaaride lugemine on patt, nagu meil toimkonnas naljakalt räägitakse. Arvan, et kommentaaridele emotsionaalselt reageerimine, vat see on patt.

Kommentaaries küsivad inimesed, mis see on. Kommentaaridest sain teada, et kõige suurem küsimus on finantseerimine. Meie jaoks on see selge, aga kommentaarides nad küsivad, kustkohast need asja tulevad. Seal nad toovad meid nagu taevast maa peale tagasi. Seal saan ma teada, millist infot pean nt oma intervjuudes andma, et anda nende küsimustele vastused ja mitte panna neid fantaseerima. Ma pole suur asjatundja, aga kogemust on võrreldes möödunud aastaga siiski rohkem.

Arvan, et TÄ kampaaniat tegin hästi, aga on kindlasti ruumi, et ennast täiendada. 10 aasta pärast vaatan võib-olla, et vot oleks hoopis nii teinud. Tahaksin juba praegu käia tulevikus ära, et neid kogemusi omada. Samas arvan, et mida siiram oled, siis seda paremini inimesi kaasa tõmbad.

Milliseid kanaleid kasutasid?

Kanalitest kasutasin kõiki Eestis tegutsevaid venekeelse meedia kanaleid. Ei saa öelda, et mõned kanalid on olulisemad kui teised, kuigi PBK mängis väga suurt rolli. Olid ka TVN, STV. Kui võrdleme auditooriumit, siis PBK on liider. Aga kui vaatame ajalehti, siis nt Ida-Virumaal on oma meediakanalid ja ei saa öelda, et nemad on olulisemad kui Tallinna omad või vastupidi. Netis oli Delfi liider, aga samas Postimees RUS ja Kalev avaldasid ka.

Minu arvates venekeelne meedia hakkab järjest rohkem sõna võtma sellest, mis on kodanikualgatus, mis on MTÜ-d jne. Arvan, et eestlastel on kergem aru saada, et tulge, lähme, teeme – meie suudame. Venelastele on see raskem, sest nad ei kujuta päris hästi ette, et kuidas neid võimalusi kasutada. Eestlasele pole see nii raske, see on ühe telefonikõne asi. Aga venelastele, kes on siin sündinud, aga ei suhtle eriti eestlastega, neile jäävad veel kodanikualgatuse idee ja võimalused sageli arusaamatuks. Kui ma töötan kollektiivis, kus on eestlased – me võime rääkida ilmast ja tööst, aga palju me ei räägi. On palju inimesi, kellel on eesti keele kõrgtase, aga palju siiski ei räägita – neil puudub kõnekeelne sõnavara. Ma räägin eesti keelt, sest ma olen siin lihtsalt peaaegu ainus venelane. Rootsi keelt õppisin ülikoolis kolm aastat ja mul oli juba esimesel aastal seda lihtsam rääkida kui pärast 12 koolis veedetud aastat eesti keelt. Arvan, et meetodis oli asi. Rootsi keele puhul me grammatikaga nii palju alguses ei tegelenud. Pearõhk oli kõnekeelse väljendil. Oli hästi intensiivne õpe. Sain sõnavara. Rääkides eesti keelest, siis töötades ajakirjanikuna lugesin vabalt eestikeelseid poliitilisi aruandeid, aga rääkida eriti hästi ei osanud. Käisin 16aastaselt riigikogus akrediteeritud noore ajakirjanikuna, aga ma ei rääkinud keelt, sest koolis meie eriti ei rääkinud, kogu aeg oli hirm, et kui ütlen nii või naa, siis on viga ja siis san halba hinnet. Seega ma koolis kasutasin spetsiaalseid fraase, millistes olin kindel. Ja tekkis selline olukord, kui minu sõnavara oli päris suur, aga selle kasutamine polnud aretatud. Arvan, et koolireform, mis on käimas, saab olla edukas ainult sel juhul, kui palsi pannakse intensiivselt rääkima. Lihtsalt sõnade tuppimine ja tekste lugemine pole keele kasutamiseks piisavalt. Keelt saab kiiresti ära õppida, kui on hea meetod. Kui ma lõpetasin ülikooli, siis ikkagi ajasin veel eesti keelt sassi selles mõttes, et ma ei räägi vabalt ja vigadeta.

Mida arvad selle aasta vähesest registreerumisest?

Et see läheks innukamalt, peaksid inimesed teadma, et registreeruda saab nüüd ka ühe kaupa, et ei ideid saab ise pakkuda.

Vene ajakirjanikud annavad pinda, avaldavad pressiteateid, aga ise kirjutavad vähe. Vene ajakirjanikke on vähe ja neil on tunduvalt raskem kajastada kõik sündmusi. Kui meie teated poleks juba vene keelde tõlgitud, siis ma kahtlen, et neid nii tihti avaldaks.

Minu jaoks pole eesmärk, mitte see, et kindlasti tuleks palju venelasi 1. mail kohale, pigem on eesmärk selgitada mis on kodanikualgatus ja mis võimalused on oma mõtteid ellu viia. Minu töö on näidata eelkõige neile, kes on solvunud, kes ei usu, kes tahab tegutseda, aga ei tea kuidas, et ise saab ka midagi ära teha.

Minu roll on näidata, et meil on väga palju eestlasi, kes ei arva, et peame Venemaale tagasi minema. Isegi kui selliseid inimesi oleks palju, siis.. mis siis? Tähtis on see, mida inimene ise tahab. Kui inimene tahab luua, mitte purustada, siis peabki seda tegema vaatamata sellele, kes mida mõtleb. Eestimaa pole ühe rahvuse riik ja keegi ei pea siis midagi tõendama. Peame mõtlema ühise tuleviku peale, ühe maa peale. Meie eesmärgid on ju samad – tahame soojust, siirust, tolerantsust. Kui me tahame, et meid koheldaks teatud viisil, siis peame ise ka vastavalt käituma. Seda sõnumit kannab minupoolne meediaga suhtlemine.

Eesmärk on, et venelased, kes tahavad teha, aga ei tea kuidas, saaksid teada, millised võimalused isetegemiseks on. Ja et solvunud näeksid, et neil ei ole põhjust süüdistada kõike, kõiki eestlasi. Igäühel on oma ajalugu. Me peame ehitama, looma, mitte kritiseerima. Peame vaatama ette, mitte taha.

Intervjuu Tiina Urmiga, „Teeme ära 2008“ meediajuhi ja „Minu Eesti“ allprojekti „Õnnepank“ ühe eestvedajaga

29.04.2009

Kuidas sattusid „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) meeskonda?

Ahti Heinla rääkis mulle sellest eraviisiliselt. See oli kusagil augustis 2007 ja ma ei süvenenud siis sellesse juttu eirit. Kui ta teist korda mingil kohtumisel sellest rääkis, siis hakkasin juba asja vastu huvi tundma. Tekkis tunne, et oh kui lahe. Siis ta kutsus mind tiimi koosolekule. Algul oli see faas, kus olid mõned inimesed, siis kasvas kiirelt üle 10-seks kambaks, kes lihtsalt lobises. Mitte väga konstruktiivne, aga siiski ajalik faas. Esimesest koosolekust peale olin nõus. See idee ja eriti inimenergia, mis seal ümber oli, see oli minu jaoks igas mõttes väljakutse. Selle idee taga oli selline energia, et tuli vähemalt püüda see asi ära teha.

Kuidas ülesannete jagamine toimus?

Inimesed, kes olid koosolekule kutsutud, olid sinna kutsutud kui konkreetsete alade esindajad. Minu teemaks oli kohe kommunikatsioon. Põhisõnumite ja strateegia väljatöötamine oli algusest peale oluline. Aja jooksul koorus välja see, et ilmselgelt on vaja eraldi inimest kampaania peale ja siis eraldi kommunikatsiooni peale. Arutelu oli selle üle, keda kaasata, kuidas grupe määratleda. Kommunikatsioonitiimi kokkutõmbamine, selle tööle panemine.

Kuidas peamised sõnumid sündisid?

Algusest peale oli selge, et prügikoristamine on niivõrd ebameeldiv tegevus, et meil on vaja see siduda nende väärtustega, millest oli sel hetkel ühiskonnas puudus. Siduda koristamine üldiste väärtustega: kodu, hoolimine... Keskkond polnud eriti pop teema sel ajal. Teine asi on see, koostegemise projekti ei olnud laulva revolutsiooni aegadest sellises mastaabis tehtud. Meie üritusel oli sees patriootlik säde. Püüdsime pehmel moel intrigeerida. Põhiprintsiip oli algusest peale, et kommunikatsioon on põhiline, ei hakka süüdistama, näpukaga näitama. Me ei hakka otsima vaenlast. Ehitasime patriootliku kodu, kodu igas mõttes. Rahvuslik tasand, kohalik tasand: minu kodu ümbrus, minu igapäevane elukeskkond, minu lapsed, üleüldiselt järelkasv. Sealt oli ka algusest peale selge, et kuna tahame nii erinevaid inimesi kaasata, siis kombineerides seda üle-eestilist tasandit kohaliku tasandiga, siis see oli kõiki hõlmav, teisalt piisavalt isiklik. Sealt tulid konkreetsed taktikad ja kanalid. Juba Justiitsministeeriumis töötades panin tähele, kui alakasutatud on kohalikud kanalid. Esiteks on Tallinna keskne meedia on kapriissem, ta ei süvene nii palju, huvi on pinnapealne.

Meil ei olnud piisavalt aega. Alustasime pärast minu tulekut ja umbes ülejäämisel korral tuli mõtte teha pressikonverents. Ja see oli kuskil novembri alguses. See toimus Rahvusraamatukogus. Palju inimesi ei tulnud, aga meil oli algusest peale tunne, et kõik vajavad ja tajuvad seda probleemi isiklikult.

Tüüpiline vastus inimeste poolt oli, et „minu suvekodu ümber on ka sama probleem“, mitte, et Eesti vajab seda. Tegemist oli igäihte puudutava teemaga.

Meil oli hästi avatud protsess. Meil ei olnud konkreetset ideed valmis, kui hakkasime rääkima. Meil ei olnud mitte midagi, kui alustasime. Hakkasime kohe avalikkuses rääkima, suhteliselt bravuurikalt. Tänu sellele saime alustada korraga kohalikest kanalitest. Nende poole pöördutakse harva. Sinna sai korralikuke sõnumeid rahulikumalt esitada ja tänu sellele sai baasi tugevamaks ehitada. Hästi olulist rolli mängisid kohalikus kommunikatsioonis kaardistamisüritused. Sinna kutsusime alati ka kohaliku ajakirjaniku, et ta tajuks ise, mida see projekt kohalikus elus muuta võib. Kohalike inimeste seas oli siis sageli vau-efekt, nad märkasid, kui palju tegelikult seda prügi oli.

Ja sealt ilmus siis kohalikus võtmes kajastus. Samal ajal hakkasid kohalikud tiimid liikmeid otsima. Samal ajal, mis puudutas üle-Eestilist tasandit, hoidsime avatud joont. Andsime alguses veidi suurema intervalliga teateid, hiljem sagedamini. Kes tuli kaasa, kaugel on kaardistamisprotsess jne. Kohtlesime kohalikke kanaleid võrdselt suurte kanalitega. Kui meil oli mingisugune kontakt ajakirjanikuga saavutatud, siis hakkasime teda kursis hoidma. Arvan, et see aja jooksul andiski selle efekti.

Sõnumid, mis meil olid, need ajas diferentseerusid. Vastavalt sellele, milline sõnum oli aktuaalne, vastavalt sellele ka tegutsesime.

Algusest peale raiusin, et peame vene sihtgruppi kohtlema eesti sihtgrupiga võrdselt, et nendega tuleb teha eraldi tööd. See oli vajalik – ikkagi nii suur osa rahvastikust. Sellised algatused keskenduvad sageli ainult eestlastele. Venekeelne elanikkond sageli rahvast ühendavatest sündmustest välja jäetud ja neil ei olegi motivatsiooni keelt õppida. Kui on üle-eestiline projekt, siis ei tohi kedagi välja jätta.

See, kuidas inimesi kaasata, lõi alguses pildi eest ära. Kõikides maanurkades oli aktiivseid inimesi vaja otsida. Aga, kuidas seda teha? Valla lehte loetakse, külapoes käiakse. Venekeelne sihtgrupp oli nii isoleeritud, just vaimselt. Saime PBK endaga kaasa. Nad kajastasid meie tegemisi regulaarselt ja olid meie jaoks väga oluline partner. Tähtis oli, et venekeelse meediaga suhtles eraldi inimene – Tatjana Lavrova. BPK oli ainuke arvestatav kanal. Teine tee oleks kohalikud liidrid ja selgus, et neid ka eriti ei ole. See oli tõeline pätkel. Kasutasime nii palju venekeelset meediat kui võimalik, võtsime need arvamusliidrid, keda oli võimalik võtta. Konsulterisime vene meediategelastega. See oli väljakutse ja jäi lõpuni väljakutseks. Eriti arvestades, et ürituse toimumise aeg jäi suhteliselt pronksiöö aastapäevale. Mõistsime, et kui suudame edu saavutada, siis suudame seda asja ära hoida, kui ei suuda, siis see võimendab olemasolevaid ebakõlasid.

Kas ja milline kommunikatsioonistrateegia oli?

Üldised põhimõtted panime paberile ühel esimesel suuremal koosolekul. Hiljem tagasi vaadates vaatasin, et kõike seda me tegimegi. Oli paindlik lähenemine, meil oli nii suur eesmärk, olid nii laiad sihtgrupid, olid konkreetset sõnumid, lokaalne ja üleriigiline, lisandus reklaamikampaania. Niimoodi see toimiski. Meil ei olnud väga paberit, mida ümber kirjutada.

Kuidas hindad kõrvalpilguga ME kommunikatsiooni?

Oleks võinud teha nii, et me ei kutsu mitte inimesi tühjast kohast kokku, vaid näitame ära võimalused, mille olemasolevaga võiks neid ideid siduda. Hästi palju oleks võinud mõttetalgutel teha kommunikatsiooni läbi kohaliku tasandi. Praegu tuli see nii, et Tallinnas organiseeriti pinnad, et mõtleme koos. Vaja oleks olnud kommunikeerida projekti mõttekust kohalikul tasandil.

Ka meedias on läbi käinud, et sõelumisprotsess on võib-olla liiga tihe – analüüsitiim, ekspertide grupp. Nii jäävad sõelale need ideed, mis on tiimi eestvedajate nägemusele kohased ja välja võivad jääda inimestele endile olulised ideed.

Kuidas avatud ruumist ja inimestest hiljem tõelisi lahendusi saada. Seda uut lähenemist ei ole. Vormistatakse esimest tasandit, aga seda järgmist osa ei ole. Loodetakse inimeste endi initsiatiivile ja sellele, et mingid asjad leiavad kaasamõtlemist ja tegutsemist.

Väljakutse tõsidus ei seisnugi niivõrd kommunikatsioonis, vaid selles, mis saab ideedega edasi. Kui see protsess suudetakse käima panna. Kas rahvas hakkab tõesti ise nendega edasi tegelema... Kas rahvas tuleb sellega kaasa, kas nad hakkavad seda platvormi kasutama, mis sellest kõigest välja tuleb. Põhiline on teadvustada, et selline eksperiment on käimas. Toimuva kajastamine on väga oluline. Kolm olulist asja: luua ekstrakti tekkimiseks platvorm, et inimesed saaksid ise asju selekteerida; on vaja innustada, toetada ja kommunikeerida ning viia kokku erinevaid osapooli. Viia konkreetse ekstraktiga kokku vajalikud partnerid.

Intervjuu Toomas Trapidoga, „Teeme ära 2008“ idee ühe autori ja „Minu Eesti“ talgujuhiga

06.05.2009

Tean, kuidas oled seotud „Teeme ära 2008“ (edaspidi TÄ) – olid üks idee autoritest ja panustasid suuresti ka ise toimkonna töösse. Kas ja kuivõrd oled aga seotud „Minu Eestiga“ (edaspidi ME)?

Olin talgujuht ja jõudumööda osalesin ka kavandamises nii protsessi alguses kui keskel.

Palun võrdle TÄ ja ME kommunikatsiooni.

Mõlemal puhul õnnestus tekitada selline kommunikatsioon, et infot levis väga erinevates keskkondades. Arvan, et nii TÄ kui ME puhul oli asjast üldse mitte kuulnud inimeste hulk väga väike.

Sarnane oli see, et mõlema puhul saadi valdavalt tasuta meediakanalid ja ka see, et need meediakanalid tõesti toetasid ettevõtmist sisuliselt. Et see nii õnnestus, on võrreldes tavapärase kampaaniatega suur muutus. Ei olnud sponsorkampaania põhimõtet (igast valdkonnast üks põhispensor). Suutsime selgeks teha, et teemegi kõik koos, et pigem on imelik, kui sa ei osale.

Milliseid kommunikatsiooni probleeme Sa välja tooksid?

TÄ – kohe ei oskagi öelda. Kui üldse, siis ehk registreerumine, mis on ju ka kommunikatsiooniga seotud. Probleemiks oli see, et registreeruda sai ainult ainult internetis. Tekkis barjäär. Samasugune probleem tekkis ka ME-s, eriti selles osas, et alla 3 inimese alguses registreeruda ei saanud. Selles osas astuti tõesti kaks kord nõ sama väikese reha peale. Taolist registreerimissüsteemi oli väga raske kommunikeerida. Prügitalgutel oli see ehk arusaadavam, et on vaja saada ülevaade osalejatest juba seetõttu, et oleks võimalik kõik hunnikud ikka koristajatega katta, aga et telefoniga ei saanud registreerida, siis selle puudumine oli kui piir ees. Selliseid barjäärid on vastuolus meie kutsega – ühelt poolt kutsume kõiki inimesi osalema, aga samas on registreerimisvõimalused liiga keerukad ja pole mugavad kasutada. ME-s tuli eriti selgelt välja.

ME puhul on kostunud arvamusi, et klipid ja kogu kommunikatsiooni visuaalne külg oli liiga väljapeetud. Liiga professionaalne. Veider tagasiside, sellega ma päriselt ei nõustu. Algul oli joonistatud stiil, seda oleks võinud jätkata. Aga alati on hea pärast analüüsida ja targutada... Kokkuvõttes olid need klipid igati head.

Kuidas oli sõnumi kokkupanemisega, kas see oli piisavalt arusaadav?

Kuna tegu oli arengus oleva protsessiga, siis jah, sest taotlus oligi ju see, et me ei tea täpselt, mis sealt tuleb. Eesmärk on tuua inimesed kokku hea meetoodika järgi arutlema, kuidas Eesti elu paremaks muuta. Edasi minemiseks on tugistruktuur. See kriitika, et mis

siis pärast saab, see pole väga pädev. Kui vastused oleks kõik teada, siis oleks kõik ju niigi hästi, siis ei olekski ju vaja midagi muuta ja siis need 11 000 inimest poleks ka kokku tulnud. Et midagi muuta, siis peamegi hüppama mingil määral tundmatusse, tuleb lihtsalt korraldajaid usaldada.

Kuidas määratleti TÄ ja ME oodatavad osalejate arvud?

Prügitalgute puhul arvasime hinnanguliselt välja, palju võiks olla prügi ja palju peaks olema inimesi seda prügi koristamas.

ME puhul ei tea.

Olid ise talgujuht, kuidas rahule jäid?

Väga, mõned „agad“ olid, aga need on tehnilised. Avatud ruumi olen päris palju teinud. Vedasin Rocca al Mare koolis mõttekoda „Kogukond“.

Kuivõrd tekkis konkreetseid ideid?

Kõige konkreetsem on „Sööme ära“, mille eesmärk on luua söögiseltside mudelid, mille kaudu saaksid inimesed head eesti toitu süüa. Pinget pakkus ka vabahariduse teema, kus on ehk ka arengud tulekul – võib-olla luuakse vabahariduse asutusi ühendav liit. Populaarsed olid koostöö ja kogukonna teemad. Olen täiesti veendunud, et nii meie kui teiste poolt tekkis impulss, mille tulemusel hargnema hakanud sündmusi saab kunagi hiljem, mõne aasta pärast, tagantjärele vaadata.

Kas oled sa seotud ülemaailmse TÄ-ga?

Olen, algusest peale. Peale eelmise aasta TÄ-d võeti meiega mitmetest riikidest ühendust. Tutvustava video vaatamise peale on palju ühendust võetud, ca 20 riigist ja siis me oleme neid konsulteerinud ükshaaval. Riigi koristamise juhend on meil olemas ka inglise keeles. Siis tekkis meil rahvusvaheline koordinaator Heikki Attila (ökokogukondade liikumisest). Hargnema hakkas mõte, et äkki pakume välja TÄ globaalse formaadi – üks aasta kaardistame, järgmine koristame. Võiks need inimesed kokku tuua nt Eestise ja asjaga algust teha. See on kõik praegu alles sellises evolutsioonilises arengus. Ideed oleme aga juba mitmel poolt tutvustanud: Tiina Urm on käinud Kreekas konverentsil sel teemal esinemas ja peatselt lähevad nad Henriga samal eesmärgi Amsterdamis.

Kas osaled ME edasises protsessis?

Tahaksin kursis olla, registreerusin ka ühistegevuse asjatundjaks. Kõlab huvitavalt ja paljulubavalt. Sööme Äraga seoses küsivad initsiaatorid, kas ME raames on ka mingisugust tuge oodata. Minu teada midagi on tulemas, aga täpsemat infot mul selles osas veel pole.

Milline on Riigikogus olevate inimeste meelsus selliste protsesside osas?

Sõltub inimestest, maailmavaatest. Osad suhtuvad selgelt hästi ja paljud olid ka talgujuhid või käisid osalemas. Selle kõrval on hirm, irratsionaalne hirm, mis siis juhtub kui inimesed kokku tulevad ja mõtlema hakkavad. See ongi ennustamatu, et kuidas see mõjutab meie parlamentaarset demokraatiat ja institutsiooni. Prügitalgute koha pealt selliseid hirme ei olnud, kui siis poliitilised: äkki keegi teine võtab mingeid plusspunkte. Aga sellest õnnestus üle saada.

Vabariigi Presidendi tervitus “Teeme Ära. Minu Eesti” mõttetalgulistele
01.05.2009

[ERR video](#)

Head sõbrad, kallid kaasamõtlejad. Ma ei tea, kui palju meid on maikuu esimese päeva hommikul kogunenud kõikjal Eestis avatud mõttekodadesse. On meid viis, kümme või sada tuhat?

Aga kas arvul on üldse tähtsust? Kas miljardi elanikuga riigis tehakse targemaid otsuseid kui seal, kus rahvast veidi üle miljoni? Kas on üldse mõtet mõtteid loendada? Tähtis on, et me tahame ühendada oma vaimujõu, et me mõtleme oma kodukohale, oma riigile, ja kõigele sellele, kuidas teha elu Eestis paremaks.

Üks kogemus, mille täna endaga kaasa võtame, on erinevate arvamuste ja seisukohtade rohkus. Just erinevused ongi väärtuslikud, sest vaieldes ja selgitades ei takerdu me vanadesse tõekspidamistesse vaid leiame uusi lahendusi. Veelgi tähtsam – me sõnastame uusi küsimusi.

Muidugi on ka üksi mõnus mõtelda. Paljud seda täna ka teevad väljaspool “Minu Eesti” ürituse raami. Oma pere ringis või koos sõpradega lõket tehes või eelmise aasta kogemuse ajal näiteks prügi koristades. Ega nad seepärast halvemad ole.

Koos mõtlemise mõnu olen kogunud Presidendi Kärjateks nimetatud mõttetalgutel ja Presidendi Mõttekoja aruteludel. Neil jutuajamistel ei ole õiget ja vale arvamust, tarka või lollu mõtet. Igaühel on oma vaatenurk, oma ekspertis. Tark on see, kes kuulab ja ütleb oma mõtte välja nii, et ka teised sellest aru saavad ja tulu leiavad.

Tänaste mõttetalgute puhul pean kõige olulisemaks, et igast heast mõttest saaks tulevikus tegu. Kui mitte varem, siis eeloleval sügisel kindlasti. Siis on kohalikud valimised, mille tulemus määrab järgmisteks aastateks meist igäühe kodukoha arengu. Just linna- ja vallavolikogud peavadki saama pidevalt tegutsevateks mõttekodadeks. Kuidas saabki kohalikku elu edendada, kui mõtteid selleks pole?

Head sõbrad.

“Minu Eesti”, aga õigem oleks ju öelda – “Meie Eesti” –, ettevalmistamise käigus on mind, aga ka paljusid teisi, häirinud kampania kohati vastandav toon. Mõni näeb üldrahalikku ajurünnakut internetiajastu alternatiivina meie põhiseaduses paika pandud institutsioonidele, või kui võimalust näidata koht kätte kohalikule võimule, kes on justkui kaotanud silmist sihi ega kuula rahva tegelikke soove.

Mina näen seesuguses vastandumises pigem katset hankida tagaukse kaudu rahva mandaati, sest peasissekäigu asukoht on meelest läinud. Eestil parlamentaarsele otsuste langetamise korrale paremat alternatiivi ei ole, mistõttu pole meil ka mõtet end eksiradadele seada.

Loomulikult kõlavad täna mõttekodades ka kogu Eesti käekäiku puudutavad suured ja lennukad riigimõtted. Loodetavasti suudame täna olla küpsemad kui kümmekond aastat tagasi, mil langesime Eesti Nokia otsimise lõksu. Üht ja ainsat suurt ideed, mis võluvitsana kõik me probleemid lahendab, ei ole paraku olemas. Seda enam, et kõige olemuslikumale küsimusele oleme kahel korral, 90 ja 20 aastat tagasi kõik koos juba jaatavalt vastanud – meil on oma Eesti riik. Eestit kui riiki tulekski käsitleda kui eestlaste pika-ajaliste mõttetalgute keskset ideed.

Meil pole üht vaenlast, keda võita. Pole suurt ja anonüümset süsteemi, millele peaksime vastanduma ja mis tuleks asendada. Selle asemel seisab me vastas sageli mõttelaiskus ja apaatia – passiivne ootus, et keegi kusagil peab midagi minu heaks tegema, et minu roll kodanikuna piirdubki vaid oma valimisõiguse realiseerimisega.

Täna me anname just sellele vastasele lahingu. Täna me teeme algust ja nii ka jätkame, et ühiselt tugevdada esindus- ja otsedemokraatia vahelist nõrka lüli.

Eesti edasimineku sõltub sellest, kui omaks me teeme endile oma riigi, oma parlamendi, oma erakonnad. Eesti homme sõltub sellest, kas meie riik on ikka meie oma. Et kui me ütleme “ma armastan Sind, Eesti”, kas siis Eesti riik vastab samaga? Meie parem homme sõltub sellest, kui palju oleme valmis oma oskusi ja aega panustama, et teha elu Eestis paremaks.

Me kõik oleme just praegu selleks valmis. Jõudu tööle.

“Teeme Ära! 2008” partnerid

Allikas www.teeme2008.ee

EMT
Kaja Pino
www.emt.ee

G4S Estonian
Andres Lember
www.g4s.ee

HansaWorld Estonia
Kersti Renzer
www.hansaworld.ee

Media House
Eneli Kristenbrun
eneli@mail.ee

Papyrus
Ulvi Valter
www.papyrus.com

Cleanaway
Argo Luude
www.cleanaway.ee

Tallinna Sadam
Helen Hinno
www.ts.ee

Eesti Raudtee
Urmas Glase
www.evr.ee

Nutiteq
Jaak Laineste
www.nutiteq.ee

Eesti Energia
Kaja Kilk
www.energia.ee

Stora Enso Mets/ Stora
Enso Timber
Sven Lillepalu
www.storaenso.ee

Tiki Treiler
www.bestnet.ee

Velvet Design
Oliver Kennik
www.velvet.ee

Eesti Metall
Eva Pedjak
www.em.ee

SEB
Eha Talvist
www.seb.ee

Pervõi Baltiiski Kanal
(PBK)
Margus Merima

Uniprint
Mart Männiste
www.uniprint.ee

Eesti Päevaleht
Katre Kasmel
www.epl.ee

OKIA.ee
Kaupo Kalda
www.okia.ee

Elion Ettevõtted
Katrín Järve
www.elion.ee

RandomConsult
www.randomconsult.ee
Jaanus Kivistik

Nokia
Martti Kork
www.nokia.ee

Äripäev
Ethel Reier
www.ap3.ee

Teater NO99
www.no99.ee
Ain Mäeots

Swedpank
Maris Ojamuru
<http://www.hansa.ee>

MTV Eesti
Karoli Hindriks
www.mtveesti.ee

Olerex
www.olerex.ee
Ott Sarv

Toyota Baltic www.toyota.ee Reili Kaibard	Balti Ehitusmasin - Baltem www.baltem.ee Jan Berkovitch	Forum Cinemas AS www.forumcinemas.ee Liis Mengel
Delfi Andrus Kiisküla www.delfi.ee	Veeseadmed Iiris Viitmaa www.veeseadmed.com	Raadio Ring FM www.ringfm.ee Merilin Mölder
Tallinna Vesi Reigo Marosov www.tallinnavesi.ee	WaterSer Agnes Maripuu www.waterser.ee	Raadio Pärnu www.pfm.ee Viiu Tamla
M.R. Projekt Priit Mullamaa www.mrprojekt.ee	Arctic Sport (Freewill) Karis Kuusemäe www.arcticsport.ee	Raadio Ruut FM www.ruutfm.ee Aet Arula
Reval Auto www.audi.ee Peeter Tiitson	Eurobaltradio www.rusradio.ee Ivan Breganov	KiirWarren.KL www.kiirwarren.ee Kimmo Liivak
MicroLink Eesti Piret Frey www.microlink.ee	Tameo MT www.tameo.ee Silja Plank	Favora www.favora.ee Karin Pommer
Netpoint Raimo Ruus www.netpoint.ee	Hallik AS www.hagar.ee Jaanus Järving	Raadio Star FM www.starfm.ee Kait Uus
Adobe Systems Incorporated Kristen Schofiel www.adobe.com	Dagöplast www.dagoplast.ee Meelis Potari	Coca-Cola Annikky Lamp www.cocacola.ee
Postimees www.postimees.ee Merit Kopli	TTL Chemicals www.chemicals.ee Ragnar Toom	Coca-Cola Hellenic Annela Laaneots
Raamatupidaja.ee www.sekretar.ee Evelin Org	Dekaart sisemeedia OÜ www.dekaart.ee Balažs Hercheg	Realister OÜ Mati Meier www.realister.ee
Esselte Baltic, Estonia www.esselte.ee Stanislav Nemerzhitski	Kolmas nurk www.3n.ee Indrek Ints	Sildreklaam www.sildreklaam.ee Aleksi Zigadio

Telekanal STV
Igor Popov
www.stv.ee

Den za dnjom
Mihhail Kremez
www.dzd.ee

Harju Elekter
Monika Vetevool
www.harjuelekter.ee

Ehitusmarket
Valdur Rannavete
www.ehitusmarket.ee

Viasat
Pavel Maskaljun
www.viasat.ee

A.T.Kaubandus
www.atkaubandus.ee
Taavi Tikenberg

Friends Textile
Alo Kivistik
www.friends.ee

Kesto
Kertu-Kirit Sild
www.kesto.ee

Osvald Catering
Jonel Põld
www.osvald.ee

Balti Ehitusmasin
Jan Berkovitch
www.baltem.ee

Estiko
Anti Roos
www.estiko.ee

Schenker
Tõnis Hintsov
www.schenker.ee

Utileek Lõuna
Mart Kuus
www.utileek.ee

Utileek
Märt Hohensee
www.utileek.ee

Adnet Network
www.textads.ee
www.adnet.ee
Targo Joamets
Ulla Küttmaa

Eesti Pandipakend
www.eestipandipakend.ee
Tarmo Koreinik

DypoS
Sergei Semjonov
www.dypos.info

AN Office Eesti
www.officeday.ee
Tiina Lebane

Ajaleht Infopress
Nonna Lavrova
www.inforing.net

Transmedia
Dmitry Sorokin
www.r24.ee

Tsupova - TV-Narva
ajaleht "Narva"
Olga Tsupova
www.narvaleht.ee

Schenker
Tõnis Hintsov
www.schenker.ee

Utileek Lõuna
Mart Kuus
www.utileek.ee

Utileek
Märt Hohensee
www.utileek.ee

Adnet Network
www.textads.ee
www.adnet.ee
Targo Joamets
Ulla Küttmaa

Eesti Pandipakend
www.eestipandipakend.ee
Tarmo Koreinik

DypoS
Sergei Semjonov
www.dypos.info

Fazer Eesti
www.dumle.com
Helen Ojamäe

Raadio Kadi
Oma Saar
Gunnar Siiner
www.kadi.ee
www.omasaar.ee

Roosa Elevant
Diana Minin
Roosaelevant.ee

Buenos Medios
Priit Pedanik
www.seitse.tv

Onninen
Are Veski
www.onninen.ee

Refonda
Viktor Sagal
www.refonda.ee

SCA Packaging Estonia AS
www.scapackaging.ee
Olga Aleksejevskaja

Coverland
Jaak Uus
www.coverland.ee

Juku Mängumaa
Riina Rist
www.jukukeskus.ee

Stokker
Tauno Maasik
www.stokker.com

Kuusakoski
Helen Tombach
www.kuusakoski.ee

Ordi
www.ordi.ee
Darja Jerofjeva

AVA-Ekspress
www.ava.ee
Tõnu Kiik

AS Rain
www.rain.ee
Rein Mäll

DSV Transport AS
www.dsv.ee
Allan Epner

Jukulab
Andres Mellik
www.jukulab.ee

Fullnet
Kutt Niinepuu-Kiik
www.fullnet.ee

Sanistal
Jaanus Kaldma
www.stanistal.ee

Recruit
www.recruit.ee
Roman Ovtinnikov

Tele2 Eesti
Andra Saimre
www.tele2.ee

Uniplast
www.uniplast.ee
Madis Kivi

ETO
Ahto Hunt
www.eto.ee

Six Klaasservis
Signe Ots
www.sixklaasid.ee

Zone
Ardi Jürgens
www.zone.ee

Catering Service
www.catering.ee
Risto Toome

Utileek Lõuna
Utileek
VSA Eesti

Adelan Prügived
ATI Grupp
Bellami
Centor
Cleanaway
Demontii
Eesti Metall
Ekovir
Epler & Lorenz
Fasetra
Fertum Holding
Gererio
Green Marine
Jõgeva Elamu
Järva Veod
Jüri Kalberg
Karimek
Kolhoos
Kotton
Kuressaare Soojus
Kärevere POÜ
LKW Grupp
Medical 24
Melli Auto
M.R. Projekt
Multilift U.V.
Nord Domus
Riab Transport
Rimitax
Paikre
Poka
Prügimees
Prügivedu Tallinn
Radix
Ragn-Sells
Regum
Santerman
Taidre Veod
Tartu Päästeamet
Tartu Teedevalitsus
Tartu Veevärk
Tehnopuit
Tolmetex

Tõnu Eiki Transport Upakkterminal Lajos Heakorrastus Maves Rolltrans Väätsa Prügila SR Veod	Riigikogu Anneli Entson www.riigikogu.ee	Advokaadibüroo Laus ja Partnerid vandeadvokaat Kalev Aavik
Riigikantslei www.eesti90.ee Riina Soobik	Vabariigi Presidendi Kantslei Heli Suvi www.kadriorg.ee	Advokaadibüroo Tamme ja Otsmann vandeadvokaat Villu Otsmann
Eesti Rahvusringhääling Piret Suurväli www.err.ee	Kaitseliit Neeme Brus www.kaitseliit.ee	Advokaadibüroo LEXTAL advokaat Rajar Miller
Riiklik Looduskaitsekeskus Aet Truu Taime Puura www.lk.ee	Eesti Kaitsevägi Viljar Kurg www.mil.ee	Advokaadibüroo Valdma ja Partnerid vandeadvokaat Toomas Liiva
Riigimetsa Majandamise Keskus Elina Kink Toomas Väärt www.rm.k.ee	EAS Erki Peegel www.eas.ee	Advokaadibüroo Tehver ja Partnerid vandeadvokaat Jaanus Tehver
Keskkonnainspektsioon Leili Tuul www.kki.ee	Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK) www.kik.ee	Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit Urmo Kübar Alari Rammo www.ngo.ee
EV Keskkonnaministeerium Monika Kopti, www.envir.ee	Eesti Rahvusraamatukogu www.nlib.ee Tiiu Valm	Eesti Rehviliit www.rehviliit.ee Kaur Kuurme
Tallinna Keskkonnaamet Tõnu Tuppi www.tallinnlv.ee	USA Suursaatkond Evelin Kokkotta www.usemb.ee	Eesti Pakendiringlus Andres Siplane www.pakendiringlus.ee
	Rahandusministeerium Silja Narusk www.fin.ee	Eesti Kaubandus- Tööstuskoda Piret Salmistu www.koda.ee
	Aivar Pilve advokaadibüroo Jurist Ardo-Heiki Ingar ardo@apilv.ee	
	Tartu Offroad klubi www.4x4.ee	

Eesti Elektri- ja
Elektroonikaseadmete
Ringlus
(EES-Ringlus)
Margus Vetsa
www.eesringlus.ee

Eesti Noorteühenduste Liit
Christman Roos
www.enl.ee

MTÜ Uuskasutuskeskus
Erik Sikk, juhataja
www.uuskasutus.ee

Laulu- ja Tantsupeo SA
Aet Maatee
www.laulupidu.ee

Eesti Kooriühing
Kaie Tanner
www.kooriyhing.ee

Eesti Rahvatantsu ja
Rahvamuusika Selts
Kalev Järvela, Kadri Valner
www.errs.ee

Eesti Skautide Ühing
Kristi Hertmann
www.skaut.ee

MTÜ Ökokratt
Priit Adler, juht
www.okokratt.ee

Eesti Gaidide Liit
Maria Bulak
www.gaidid.ee

Tallinna Teede AS
Raivo Tambek
www.talteede.ee

SA Tallinna Lauluväljak
Riho Rõõmus
www.lauluvaljak.ee

Kaitseliidu
eriorganisatsioon
Noored Kotkad
Silver Tamm
www.kaitseliit.ee

SA Eestimaa Looduse Fond
Jüri-Ott Salm
www.elfond.ee

MTÜ Offline.ee
Henrik Veenpere
www.offline.ee

JCI Estonia
www.jci.ee
Margus Maksimov

BPW Estonia
www.bpw-estonia.ee
Anu Viks

MTÜ Seiklusklubi Xdream
Tõnis Erm
www.xdream.ee

Eesti Üliõpilaskondade Liit
[www.eyl.ee](http://www eyl.ee)
Tarmo Seliste

MTÜ Eesti Personalitöö
Arendamise Ühing PARE.
www.pare.ee
Hannamay Toater

MTÜ Maastur
margus@mtm.ee

Eesti Pandipakend
www.eestipandipakend.ee
Tarmo Koreinik

Seikleja.ee
www.seikleja.ee

Eesti Jahimeeste
www.ejs.ee

RMK - www.rmk.ee

EMT - www.emt.ee

EV Piirivalve
www.pv.ee

Kaitseliidu
eriorganisatsioon
noorkotkad - nk.kaitseliit.ee

Eesti Gaidide Liit
www.gaidid.ee

Eesti Looduskaitse Selts
www.elks.ee

Üksildaste südame klubi
www.yksildane.ee

Tartu Offroad klubi
www.4x4.ee

Geopeitus.ee
www.geopeitus.ee

Riiklik Looduskaitsekeskus
www.lk.ee

Uue Maailma Selts
www.uusmaailm.ee

Naabrivalve
www.naabrivalve.ee

“Teeme Ära Minu Eesti” partnerid Allikas www.minueesti.ee

EMT Piret Mürk-Dubout www.emt.ee	Glimstedt Straus & Partnerid Liane Raave www.glimstedt.ee	Kultuuriministeerium Ave Toots-Erelt www.kul.ee
Elion Arti Ots www.elion.ee	Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit / EMSL Urmo Kübar www.ngo.ee	Välisministeerium Triinu Rajasalu www.vm.ee
MicroLink Eesti Enn Saar www.microlink.ee	Vaata Maailma Ain Järv www.vaatamaailma.ee	Haridus- ja Teadusministeerium Epp Rebane www.hm.ee
Skype Sten Tamkivi www.skype.com	Riigikantselei Hille Hinsberg www.riigikantselei.ee	Sotsiaalministeerium Marelle Erlenheim www.sm.ee
Delfi Ville Jehe www.delfi.ee	Riigikontroll www.riigikontroll.ee	Kodanikuühiskonna Sihtkapital KÜSK Agu Laius www.kysk.ee
Poliitikauuringute Keskus Praxis Ain Aaviksoo www.praxis.ee	Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus Katrín Pärgrmäe www.ria.ee	Eesti Koostöö Kogu Eero Raun www.kogu.ee
TTÜ majanduskoolituskeskus Kaia-Kaire Hunt www.majanduskoolituskeskus.ee	Siseministeerium Siim Männik www.siseministeerium.ee	Innovatsiooniaasta tiim Urmas Kõiv www.in.ee
Carat Eesti Krista Niit www.carat-estonia.ee	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Marek-Andres Kauts www.mkm.ee	Ettevõtluse Arendamise SA EAS Erki Peegel www.eas.ee
Teater von Krahl Peeter Jalakas www.vonkrahl.ee	Minister Urve Palo büroo Aho Rebas www.rahvastikuminister.ee	

Arengufond
Ott Pärna
www.arengufond.ee

e-Riigi Akadeemia
Liia Hänni
www.ega.ee

Swedbank
Maris Ojamuru
www.swedbank.ee

USA saatkond Eestis
Evelin Kokkora
www.usemb.ee

Eesti Energia
Kaja Kilk
www.energia.ee

Sampo Pank
Anneli Rõuk
www.sampopank.ee

SEB
Eha Talvist
www.seb.ee

Uniprint
Mart Männiste
www.uniprint.ee

Papyrus
Merike Taliaru
www.papyrus.com

Jugaste Liiva Seimann
Kristi Liiva
www.jls.ee

Eesti Rahvusraamatukogu
Tiiu Nõmm
www.nlib.ee

Reklaamiagentuur Hunt
Lee Murrand
www.hunt.ee

JCI Estonia
Liina Joller
www.jci.ee

Eesti Haridusfoorum
Krista Loogma
www.haridusfoorum.ee

Eesti Emade Liit
Ebba Rääts

Nuattitude OÜ
Andres Jakovlev
www.nuattitude.ee

Avision
Ivo Kõvamees
www.avision.ee

Carrot Konverentsid
Ott Sarapuu
www.carrot.ee

OÜ Ideelabor
Martin Paljak
<http://ideelabor.ee>

Kalev Chocolate Factory
Karin Leemet
www.kalev.eu

A-Selver
Iivi Saar
www.selver.eu

Ülemiste City
Andre Veskimeister
www.ulemistecity.ee

Saku Õlletehas
Evelin Pae
www.saku.ee

Webmedia
Taavi Kotkas
taavi.kotkas@webmedia.ee

The British-Estonian
Chamber of Commerce
Agnes Aaslaid
www.becc.ee

Media House
Eneli Kristenbrun

Past ja Partnerid
Suhtekorraldus
Aune Past
www.suhtekorraldus.ee

Greaton
Margo Pärnaku
www.greaton.ee

Deloitte
Veiko Hintsov
www.deloitte.ee

Reval Hotelligrupp
Piia Mäemets
www.revalhotels.com

Tele2 Eesti
Andres Jõesaar
www.tele2.ee

ACE Logistics Eesti
Tarmo Saremat
www.acegroup.ee

DPD Eesti
Janek Kivimurd
www.dpd.ee

G4S Eesti
Andres Lember
www.g4s.ee

EuroPark Eesti
Karol Kovanen
www.eurpoark.ee

Team America
Marko Koks
www.ta.ee

Sihtasutus Tallinn 2011
Pille-Riin Männik
www.tallinn2011.ee

Altex Marketing
Carol Tikerperi
carol@altex.ee

Eesti Kunstiakadeemia tudengid
Ülo Pikkov
ylo@joonisfilm.ee

Observer
Annika Lepp
Annika.lepp@observer.ee

I-Systems
Toomas Toots
Toomas.toots@i-systems.ee

PÖFF
Tiina Lokk
Tiina.lokk@poff.ee

BMF
Mikk Rand
mikk@kinobuss.ee

Officeday Estonia
Tiina Lebane
www.officeday.ee

Kullaauk
Siim Raadik
www.kullaauk.ee

St Michaels Media
stm@stm.ee

Linxtelecom Estonia
info@linxtelecom.ee

Admiratio
www.seiklused.ee
www.kingitus.net

Artist Siseraadiod
Allan Hook
www.artist.ee

Muinsuskaitse talgupäeva
Korraldaja Eesti muinsus-
kaitse ümarlaud
Mika Orava
www.umarlaud.eu

Tallink Grupp
Anneli Brandt
www.tallink.ee

Imelaps
Tarvo Kurm
www.imelaps.ee

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Piret Salmistu
www.koda.ee

Eesti Rahvusringhääling
www.err.ee

Eesti Päevaleht
www.epl.ee

Äripäev
www.aripaev.ee

Kanal 2
www.kanal2.ee

MTV
www.mtveesti.ee

Postimees
www.postimees.ee

Delfi
www.delfi.ee

Eesti Ekspress
www.ekspress.ee

TV3
www.tv3.ee

Trio LSL
www.trio.ee

JCDecaux Eesti
www.jcdecaux.ee

Sildreklaam
www.sildreklaam.ee

Flexpro
www.flexpro.ee

Winter Media Group
www.wmg.ee
Tanel Talve

Sky Media
www.sky.ee

Star FM
www.starfm.ee

Vesti Dnja
www.vesti.ee

MK Estonia (Telereklaam)
www.mk-est.ee

Meie Maa
www.meiemaa.ee

Den Za Dnjom
www.dzd.ee

Maaleht
www.maaleht.ee

Linnaleht
www.linnaleht.ee

Vooremaa
www.vooremaa.ee

Hiiu Leht
www.hiuleht.ee

Inforing
www.inforing.net

Lääne Elu
www.le.ee

PR Põhjarannik
www.pohjarannik.ee

Võrumaa Teataja
www.vorumaateataja.ee

Oma Saar
www.omasaar.ee

Meediajälgimist teostab:
Observer
www.observer.ee

Raadio Kadi
www.kadi.ee

Ring fm
www.ringfm.ee

Raadio Marta
www.martafm.ee

Raadio Pärnu
www.pfm.ee

Radio Mania
www.mania.ee

Minu Eesti tunnusmeloodia
autor
Matti Adoma
matti@mitta.tv

Raadio RuutFM
www.ruutfm.ee

Boms.ee
Tatjana Bernovski
tanja@boms.ee